TRIUMPH OF THE CRUCIFIED ONE

— by —

Erich Zauer



Published by "Doroha Prawdy"
(Ukrainian)

ЕРИХ ЗАУЕР

ТРІЮМФ РОЗП'ЯТОГО

Студія новозаповітньої історії об'явлення

З німецької мови переклав
Проп. Дмитро Марійчук

Накладом
Християнського Видавництва "Дорога Правди"
Вінніпег — 1978 — Гартфорд

ВИДАВНИЦТВО "ДОРОГА ПРАВДИ" Ч. 69

Видання цієї книжки фінансував
Петро Бартків з Вільмінгтон, ЗСА

Printed in Canada
by Popular Printers, 787 Toronto St., Winnipeg, Man.

ПЕРЕДМОВА

Проповідник Євангелії Христової, світлої пам'яті Ерих Зауер, довгі роки був професором Біблійної Школи в місті Віденесті, в Німеччині.

Будучи талановитою і дуже енергійною людиною, під впливом буйного лету думок він написав багато глибоких праць на релігійно-філософські теми, а між ними також працю: "Тріюмф Розп'ятого", зміст якої говорить сам за себе.

Проф. Ерих Зауер вложив великий вклад не лише до скарбниці духовної літератури німецького народу, але він збагатив також духовну літературу інших народів: російського, французького, еспанського та інших, на мову яких його твори були свого часу перекладені. Зокрема на багато мов була перекладена його праця "Тріюмф Розп'ятого".

На українську мову ця праця перекладена і видана вперше, а тому видавництво "Дорога Правди" складає сердечну подяку проп. Дмитрові Марійчукові за доконаний переклад, а також складає сердечну подяку нашому щедрому меценатові, братові Петрові Барткову, за фінансову поміч при виданні цієї праці.

Видавництво рекомендує всім своїм читачам не тільки перечитати, але пильно простудіювати цю наскрізь богословську працю, яка вже принесла великі благословіння для тих, хто її читав в інших мовах.

Вінніпег, листопад 1978

М. Подворняк
голова видавництва

ЗМІСТ

Сторінка

Передмова 5
Примітка перекладача 8
Вступ 9

Частина перша: **Схід з висоти**
- І-ий розділ: Явлення Відкупителя світу 11
- 2-ий розділ: Ім'я "Ісус Христос". Потрійний уряд. 18
- 3-ий розділ: Вістка про Царство Небесне. 22
- 4-ий розділ: Вирішальний бій Голгофи 35
- 5-ий розділ: Тріюмф воскресення 44
- 6-ий розділ: Вознесення Переможця 53
- 7-ий розділ: Об'явлення Божого Царства 60

Частина друга: **Церква Первороджених**

Секція перша: Покликання Церкви
- 1-ий розділ: Новий Божий народ 67
- 2-ий розділ: Апостол народів 80

Секція друга: Положення Церкви
- І-ий розділ: Доморядництво Божої ласки 93
- 2-ий розділ: Недосліджене багатство Христове 96
- 3-ий розділ: Новий Заповіт Бога 107
- 4-ий розділ: Теперішнє особисте спасіння 111

Секція третя: Надія Церкви
- 1-ий розділ: Підхоплення і перше воскресіння 119
- 2-ий розділ: Судовий престіл Христа 133

Частина третя: **Грядуще Царство Боже**

Секція перша: Антихристиянська система світу
- І-ий розділ: Особа антихриста 139
- 2-ий розділ: Система антихриста 145
- 3-ий розділ: Можливість історії антихристиянства 153
- 4-ий: Суд над антихристом 159

Секція друга: Видиме Царство Христа
- І-ий розділ: Його історична дійсність 166
- 2-ий розділ: Слава Царства Божого 178
- 3-ий розділ: Занепад світу і страшний суд 198

Частина четверта: **Довершення всесвіту і новий Єрусалим**
- І-ий розділ: Нове небо й нова земля 209
- 2-ий розділ: Новий Єрусалим 218
- 3-ий розділ: Закінчений Божий храм 232
- 4-ий розділ: Відновлений рай 234

Примітка перекладача. В оригіналі дуже часто є навіть великі" футнони" (пояснення), що часом займають більше, як пів сторінки, але вони перекладені тільки частинно, і включені до загального змісту, бо на нашу думку, не всі вони цікаві українському читачеві.

Рівно ж, в оригіналі після змісту є додаток, який містить в собі зміст 90-ох "шкіців", гомілетичних тем, на підставі поданого в книжці матеріялу, — а також в азбучному порядку є подані різні йменя осіб, назви міст, і т. п., але й цей додаток не є перекладений на українську мову.

Нас найбільше цікавило, щоб передати нашим людям зміст книжки, що є найголовніше. Ми вдячні Богові за Його допомогу у виданні цієї дуже цікавої і корисної книжки, і молимо Всевишнього, щоб Він поблагословив цей скромний труд для духовного збудування віруючих, а для пізнання Божої правди для невіруючих.

На цьому місці почуваюсь до милого обов'язку зложити щиро-сердечну подяку дружині покійного професора Ериха Зауера за ласкавий дозвіл перекласти книжку "Тріюмф Розп'ятого" на українську мову, — а також письменникові Михайлові Подворнякові за зроблення коректи та інші практичні поради у зв'язку з перекладом.

Рівно ж, щира подяка належить видавництву "Дорога Правди" за видання цієї вже 69-ї книжки, — а друкарні "Попюлар Прінтерс" за старанну й гарно виконану працю.

Д. М.

В С Т У П

"Тріюмф Розп'ятого — це сенс історії об'явлення Нового Заповіту. Щораз то ясніше випромінює небесне сяйво від Христа-Переможця. Здобуття Церкви, навернення народів світу, переміна всесвіту — це ті три головні ступені у відношенні до тріюмфу Його відкупленя (спасіння).

Христос Сам Первісток: — початок нового людства, головна ціль світової досконалости Божих діл. В гармонійнім ритмі, протягом віків та епох, прогресує спільне Боже доморядництво на зустріч своєї цілі. Кінець усього, як і початок, є Сам Бог (I Кор. 15:28). Бачити цей зв'язок є завданням історії спасіння. Вона показує нам Божий плян світу, як єдиність в многочисленності, як різнобарвний ланцюг, як послідовнстіь, видиму вагу, як земну історію, що обіймає всесвіт. В ній ми бачимо значення окремих подій спасіння, Божий порядок в епохах. В такому сенсі ми можемо підходити до нашого завдання: в ході дослідження збудити зацікавлення, уявити розвиток Божого пляну спасіння, як воно об'являється, проходячи через минулі тисячоліття, починаючи відкупленням світу і кінчаючи новим Єрусалимом.

Щоб представити читачеві цей огляд в його повноті, про це тут не може бути мови. "Коли б написати про все те зокрема, про кожне, то й сам світ не помістив би написаних книг" (Ів. 21:25). Про що тут іде мова, особливо при такій поширеній темі і в рамках однієї книги — це єдине виставлення певних фундаментальних рис новозаповітнього будівництва, і то також побіжно, і з певним обмеженням, вказуюче на саме найголовніше. Цей огляд не є чисто догма-

тичний, а в ньому перевагу мають історичні точки погляду. Це не є історична філософія спасіння, жодна новозаповітня теологія, — а просте представлення новозаповітнього розвитку спасіння, і не тільки короткий огляд різниці в епохах ,а їх внутрішний зв'язок, огляд спасіння, як воно дійсно проходить через історію, поступово, до належного кінця. Накінець, підкреслюючи зацікавлення, — дати пізнання послідовности історії спасіння.

Що торкається зовнішньої форми цієї праці, то автор мав замір облегшити доступність до змісту із загально вживаними виразами. Поділ побудований на багато коротких уривків, де це можливим було, додана гомілетична опрацьованість, включно з 90-ти накресленими викладами для біблійних проповідей.

Нехай же Він, Бог спасіння, Який проявляє Свою силу в людських немощах, подасть Своє благословіння на цю недосконалу працю, щоб Його святі мали успіх у Господньому ділі, і щоб ми могли вглубитись більше в Його плян спасіння, як Його різнородна премудрість тріюмфально об'явилась.

Біблійна школа, Віденест, жовтень, 1937 р.

ЧАСТИНА ПЕРША

СХІД З ВИСОТИ

І

ЯВЛЕННЯ ВІДКУПИТЕЛЯ СВІТУ

З ювілейною радістю небесного війська вступила Євангелія на арену земного світу. "Слава Богу в небі, і на землі спокій, в людях уподобання!" Так бриніла ця пісня нічної пори над вифлеємсько-ефратськими полями (Лук. 2:14).

Той, що на Нього очікували батьки наші (патріярхи), прийшов до Свого народу, як: "Надія" (Дії 26:6), "Потіха" (Луки 2:25) і "Бог, об'явлений у тілі!" Яка ж це велика таємниця! (1 Тим. 3:16). Він прийняв вигляд слуги (Фил. 2:7) і зубожів (2 Кор. 8:9). Але цей зовнішний вигляд був тільки наметом Його внутрішнього Божества (Ів. 1:14). В країні смерти Він остався "Князем життя" (Дії 3:15), бо "життя було в Нім, а життя було світлом людей" (Ів.1:4).

І. Боже звіщання про сповнення часу

Потрійне свідчення небесних посланців про велику подію.

1. Христос — Божий Син. Перше об'явлення було дане Захарії, священикові (Лук. 1:8-13). Воно базувалось на останньому й найбільшому старозаповітньому пророцтві (Мал. 3:23). В першу чергу тут мова про народження предтечі, другого "Іллі", який не бу-

де меншим (під деяким оглядом — примітка перекл.) від самого Господа. "І багато синів з Ізраїля він наверне до їнхнього Господа Бога. І він сам перед Ним буде йти в дусі й силі Іллі..." (Лук. 1:16-17). Якраз цього зближаючого Господа і Бога передбачував у дусі Малахія, і представляє Його, як "Господа Саваота", або Господа небесного війська, Який невидимо прийде до Свого храму (Мал. 3:1). Як безпосереднє виповнення для постійного проповідування.

2. Христос — Син Давидів. Друге благовіщення було передане Марії, побожній діві, з дому Давидового (Лук. 1:26-38). Тут ангол покликається на обітниці, дані Давидові, а саме: на першу й останню обітниці, які були дані Давидові через пророка Натана, і які представляють Христа, як Сина Божого й Давидового (I Пар. 17:13-14, Лук. 1:32-33). "Він же буде великий і Сином Найвищого званий, й Господь Бог дасть престол Йому Його батька Давида" (Лук. 1:32). Також і це ангольське звіщання є чудове у відношенні до Сина Людського.

3. Христос — Спаситель. Третє звіщення було передане для Йосипа. Тут трактується його не як батька, а як опікуна, не зважаючи на його походження з роду Давидового, а також представляється його, як віруючого розкаяного ізраїльтянина, тільки для того назначеного, щоб прийняв Спасителя до дому свого. Для того йому сказано, чим буде Месія для потребуючого відкуплення і віруючого Ізраїля. Він є "Еммануїл", що про Нього пророкував Ісая, "З нами Бог" (Іс. 7:14, Мат. 1:23). "... ти ж даси Йому ймення Ісус, бо спасе Він людей Своїх від їхніх гріхів" (Мат. 1:21). Тут мова про уряд і діло Відкупителя. І це, власне, є найважливіше, бо Христос стався Відкупителем не тому, щоб бути Йому Сином Божим і Давидовим, але Він був Сином Божим і Давидовим, щоб стати Відкупителем. Ім'я "Ісус", значить "Господь Спаситель", є притаманним ім'ям, і бути Відкупителем, це особливість Христа, бо Він, будучи Відкупителем, носив також людське ім'я, що значить "Спаситель".

Усі ці три ангольські звіщання були злучені в нічному звіщанню небесного війська пастухам на полях Вифлеему.

"Бо сьогодні... народився для вас Спаситель..." — це є виповнення пророцтва Ісаї: "З нами Бог", а також розпорядження для Йосипа дати народженому ім'я Ісус, — "що Він Христос Господь", це виповнення пророцтва Малахії про грядущого "Господа" і "Бога", що було звіщене Захарії, — "в Давидовім місті.." — це виповнення пророцтва Натана про Давидового Сина, що було благовіщене для Марії.

З цим потрійним небесним свідченням з уст ангола ще більш гармонійно бриніло посереднє свідчення Духа Святого через уста віруючих людей: Захарії, пастухів, Семена, мудреців, Єлизавети, Марії та Анни. Це семикратне свідчення є наче б світильник при вступі зворотного пункту християнської ери, які вказують на Того, Який мав прийти, як "Схід з висоти" (Лук. 1:78), великий Спаситель з дому Давидового, і Якого прославляли:

Захарія — як Божі відвідини (Лук. 1:68-78),
Пастухи — як Спасителя (Лук. 2:20),
Мудреці — як Царя (Мат. 2:2 і 11),
Семен — як світло світу (Лук. 2:31-32),
Єлизавета — як блаженство (Лук. 1:41-45),
Марія — як милосердя (Лук. 1:54),
Анна — як визволення (Лук. 2:38) .

II. Поява в тілі, як історичний факт

У зв'язку з приходом Христа на землю, в горішньому світі відбулись надзвичайні приготовлення. Св. Писання відкриває нам тільки частину заслони. Але в той же самий час говорить нам про розмову Сина з Отцем: "Жертви й приношення Ти не схотів, але тіло Мені приготовив. Цілопалення й жертви покутної Ти

не жадав. Тоді Я сказав: Ось Я йду, — в звої книжки про Мене написано, щоб волю чинить Твою, Боже" (Євр. 10:5-7). І тоді сталося щось незрозуміле. Син залишив небесну славу й стався Людиною, подібною до нас. Із вічної Постаті Божественної надсвітовости Він добровільно стався Людиною в обставинах земного світу. Із цілковитої незалежности й світом керуючої абсолютности, Він вступив до обмеженої часом і простором природи. Вічне "Слово" сталось тілом і виявило Свою надприродню світового маштабу владу. "Він, бувши в Божій подобі, не вважав за грабунок бути Богові рівним, але умалив Самого Себе, прийнявши вигляд слуги, ставши подібним до людини; і подобою ставши, як людина", щоб нас спасти. Він зійшов "у найнижчі сторони" (Еф. 4:9), щоб Своїх відкуплених піднести до небесних висот. Бог стався Людиною, щоб люди могли статися дітьми Божими. Він "бувши багатий, збіднів, щоб ми Його біднотою збагатились" (2 Кор. 8:9).

Для виконання пляну спасіння людства, у Христі появився "центр змислу". Все, що діялось до Його народження, тільки в Ньому виповнилось, і все, що станеться по Його приході (народженні), може виповнитися тільки в Його йменя. Як різно-кольорові фарби призми, не зважаючи на різноманітність, творять собою одне й те саме світло, так історія об'явлення Божого пляну спасіння, в різних ділянках творить собою одну цілість. Христос є Посередником і наріжним каменем усього. Його діла на землі є зворотним пунктом всяких дій, а історія Його Особи є надзвичайним змістом всієї історії. Тому історія втілення Ісуса Христа — це історія Пана всієї історії, Який згідно Божого пляну перед основанням світу доповнив історію. Вифлеємські ясла в зв'язку з Голгофою вічно будуть:

"Відвічним центром всіх часів,
Найвищим щабелем любови,
Спасіння плян Він нам відкрив,
Створивши вікові основи..."
(Ульгорн)

Як у Христі були поєднані Його Божественність і людська істота, цього не може ніхто об'яснити. Таємниця Його самоприниження — навіки недосліджена. Христос не тільки робив чудеса, але Він Сам є чудо із чудес і Прачудо в Особі. Тепер час для нас є незрозумілим, а ще більш загадочною є вічність. Як можемо ми зрозуміти таємницю всіх таємниць, з'єднання цих двох протилежних постатей, які в часі поставлені паралельно? Органічно-гармонійне об'єднання вічного й дочасного, Божественного й людського було в одній Особі Ісуса з Назарету. Ні, для нас залишається тільки одне визнання:

"Коли намагаюсь це чудо зрозуміть,
Мій дух замовкає і стихає на мить.
І він величає, також признає,
Що Божа любов безконечною є ".
(Геллерт)

III. Втілення і Воскресення

Щоб нам краще зрозуміти значення народження Ісуса Христа, ми мусимо розглядати цю подію у зв'язку з Його воскресенням, і тут розглянемо їх під потрійним оглядом:

1. Приниження і возвишення.
2. Здобуття (початок) і виконання спасіння.
3. Історична форма і вічна ідея.

1. Фактично, самий прихід на землю Сина Найвищого з висоти не був би приниженням, якщо б Він був не прийняв тіла людини, але Він узяв на Себе тіло пониження й форму людини, яка знаходиться в пониженню в наслідок гріха (Рим. 8:3). Отже, якщо статись людиною для Христа означало пониження, тоді Його возвищення полягало не лише в переображенні, але в цілковитому відложені людської істоти. Але мимо цього, слово Боже учить ясно, що Ісус Христос у Своєму появленні затримав форму людини (Ів. 20:15,

Лук. 24:36-43). Його воскресення й вознесення містили в собі нічого іншого й нищого, як увіковічнення Людини в переміненій і прославленій формі, хоч сталося це в зовсім незрозумілий для нас спосіб! Він прийняв "вигляд слуги" пониженого людства, але через Своє діло відкуплення Він повищив і прославив це тіло так, що сидіти Йому в тілі прославленому по правиці Отця не є жодним протиріччям. Слава переміненого тіла Людини Ісуса Христа на небі не є меншою від тієї слави, що її мало вічне "Слово" перед тим, як воно сталося тілом. Христос Сам сказав: "... прослав, Отче, Мене Сам у Себе тією славою, яку в Тебе Я мав, поки світ не постав" (Ів. 17:5).

2. Але сталось щось більше. Увіковічнення Людини, Божого Сина, є необхідним і виправданим засобом для виконання і збереження Його діла спасіння. Тільки, як прославлена Людина, Христос міг статись "останнім Адамом" (Рим. 5:12-21, 1 Кор. 15:21-22 і 45) і возвищеним "Головою" (Еф. 4:15) відкупленого Ним організму, Його Церкви (Еф. 2:15). Тільки завдяки перебуванню в Христі відкуплених може постати органічна життєва спільнота членів Його "тіла" (1 Кор. 12:12 і 27, Кол. 1:24) з Головою. Тому перебування Христа в тілі (по воскресінні) являється необхідністю Його повищення, і тільки через воскресення і вознесення Чудо Вифлеєму є поставлене в правдивому біблійному світлі.

3. Христос стався Людиною, щоб статись "останнім Адамом". Це є головна вічна ідея Його появи в природі, і покищо ми бачимо переміну Його особи, як Відкупителя; Він був приниженою людиною на дорозі заступництва за грішників у славі останнього Адама, яку Він здобув через терпіння. Так виглядала Його історична форма приходу на світ, і в такий спосіб Він проявив Свою славу.

Але ця історична форма була тільки дорогою до здійснення вічної ідеї. Він прийшов не на те, щоб служили Йому, але щоб послужити й життя Своє дати на викуп за багатьох (Мат. 20:28), і для того, щоб у Свою "годину" на Голгофі (Ів. 12:27) врятувати від вічної загибелі тих, які приймуть Його заклик до покаяння (Мат. 9: 13) і дадуть (позволять) себе віднайти (Лук. 19:10). Таким чином ми стаємось членами тіла Христового й формуємо небесну постать (Кол. 3:4), і Христос через Своє втілення проявляє Своє божество у Своїх відкуплених (2 Пет. 1:4). Прийняття Христом тіла людини являється головною точкою історії, а також зворотним пунктом нашого особистого життя, як рівно ж — ціллю нашої майбутности.

II

ІМ'Я "ІСУС ХРИСТОС". ПОТРІЙНИЙ УРЯД.

"Любими пахощами пахне ім'я Твоє..." (П. П. 1:2).

"І нема ні в кім іншім спасіння, бо під небом нема іншого ймення, даного людям, що ним би спастися ми мали" (Дії 4:12). Що треба розуміти під цим іменем? Чому відкупитель називається "Ісус Христос"?

І. Ім'я "Ісус"

Його потрійне значення є зовсім просте:

1. Особисте ім'я. "...ти ж даси Йому ймення Ісус..." (Мат. 1:21). Це ім'я було дане Божому Синові тоді, коли Він стався Боголюдиною. Але воно означає також:

2. Ім'я приниження. Це ім'я є дуже зв'язане з приниженням Христа тому, що ім'я мали й інші смертельні люди (Євр. 4:8, Зах. 3:1, Кол. 4:11, Дії 13:6). З цього стає ясно, чому в Євангеліях більше згадується ім'я "Ісус" ,тоді, коли в апостольських листах титул "Христос" стоїть на першому місці. В Євангеліях згадується про час Його приниження, а в листах святих апостолів йде мова про Його повищення й прославлення. В імені Ісуса криється приниження й спасіння, а в імені Христа полягає піднесення і слава. Тільки після воскресення й вознесення, як сказав ап. Петро в день П'ятдесятниці, "Ісус" стався "Христом" в повному значенні того слова. "Отож, нехай ввесь Ізраїлів дім твердо знає, що і Господом і Христом учинив Його Бог, Того Ісуса, що Його позп'яли Ви". Як

дорога провадила від Самооб'явлення до слави нашого Господа, так Новий Заповіт іде тією самою дорогою від "Ісуса" до "Христа", переходить до історичного об'явлення "Ісуса" з Назарету.

3. Спасительне ім'я Відкупителя Світу. Головне значення ймення Ісус є: "Господь є рятунок". "...бо спасе Він людей Своїх від їхніх гріхів". Будучи Спасителем, Христос об'являє потрійну дію спасіння:

а) Виключність Його спасіння. Він, і тільки Він, може спасти (врятувати) (Дії 4:12).

б) Границя Його спасіння. Він спасе тільки Своїх людей (вибраних з усіх народів) (порівняй І Пет. 2:9, Тит. 2:14, Дії 15:14).

в) Глибина Його спасіння. Христос спасає не лише від наслідків гріха — від вини і суду, — але Він спасає від самого гріха, від поневолення гріхом, від його панування і сили. Христос є не лише нашим оправданням, але Він є джерелом нашого оздоровлення (1 Кор. 1:30, Зах. 13:1).

Це міститься в імені Ісуса. В ньому (ймені) є ціль посланництва Спасителя світу. Це ім'я є змістовним доказом і великим написом символа і гасла Його спасительної діяльности. Нічого дивного, що для прославлення цього ймення відкупленими (дітьми Божими) буде вклонятися всяке коліно небесних, і земних і підземних (Фил. 2:10). Але якою дорогою, і в який спосіб Господь об'явив скарб цього ймення? Відповідь на це питання знаходимо в імені "Христос".

ІІ. Ім'я "Христос"

Передусім розгляньмо факти потрійного значення, які об'являють зміст цього ймення:

1. Потрійний уряд в Старому Заповіті.
2. Потрійне об'явлення в Новому Заповіті.
3. Потрійне поневолення людини гріхом.
4. Потрійне діло відкуплення Христом.

1. В старозаповітньому часі спасіння за теократичної влади були дані три уряди помазання: Священика (3 Мойс. 8:12, Пс. 133:2, царя (1 Сам. 10:1, 16:13) і пророка (1 Цар. 19:16). Якщо Посередник спасіння названий "Христос", "Месія", що означає "Помазанець", це значить, що в Ньому поєднані всі ці найвищі звання Старого Заповіту, і на Ньому сповнились предсказані пророцтва. Згідно пророцтва Єремії, Він встановив Новий Заповіт (Єр. 31:31-34, Євр. 8:8-12):

Внутрішнє царство (Єр. 31:33, 2 Кор. 3:3),
Узагальнення пророцтва (Єр. 31:34) і
Вічне удосконалення священства (Єр. 34:34 б).

Його властивості Христос дав Своїм вибраним, роблячи їх подібними до царів, священиків та свідками пророчої правди (1 Петр. 2:9). Той, Хто наділяє дарами, Сам стався даром (2 Кор. 9:15), і проміння Сонця-Христа сяють через життя Його відкуплених (Дії 11:26).

2. Не одноразово, а в потрійний спосіб відкриваються три ступені слави титула Христос. В першу чергу Він являється пророком (5 Мойс. 18:15-19), як "Син", через Якого Бог промовляв "в останні ці дні" (Євр. 1:1-2). Він був сяєвом слави та образом істоти Його. Він об'явив Свого Отця в безпорівняння досконалий спосіб, як ніхто інший із старозаповітніх пророків (Ів. 1:29, 1 Ів. 2:2). Христос стався одночасно священиком і жертвенним ягням (Євр. 9:12, 14 і 25). І таким чином Він зробив Собою очищення наших гріхів (Євр. 1:3). Потім вознісся, і засів на правиці Величности на висоті. Тому ми бачимо Його "мало меншим учиненого від анголів" (Євр. 2:9), що за перетерплення смерти Він був вінчаний честю й величністю

3. Але чому Христос зайняв потрійний уряд? Для чого потрібна потрійна діяльність Відкупителя? Тому, що є потрійна потреба спасіння людини! Тому,

що упавші наслідники Адама є зв'язані в потрійний спосіб, і вони повинні бути спасені в потрійний спосіб! Бог сотворив людину, щоб вона могла бути відзеркаленням Його духовности, Він дав їй розум, щоб вона могла бути образом Його святости, Він дав їй волю; і щоб вона могла бути посудом Його блаженства, Він дав їй почуття.

Але мимо цього прийшов гріх. Людина впала: її розум запаморочився (затемнився) (Еф. 4:18), її воля стала злою (Ів. 3:19), а її почуття стало нещасне (Рим. 7:24).

4. З цієї потрійної загибелі спасає людину потрійне діло Відкупителя-Христа. Як пророк, Він дає свідомість і світло, визволяє розум від затемнення гріхом і встановлює Царство Правди. Як священик, приносить Він жертву, і звільнює почуття від вини й тягару нещасливости, та від докорів сумління, і встановлює царство спокою й радости. Як Цар, опановує Він волю людини, скеровує її на дорогу спасіння і встановлює царство любови і справедливости.

Таким чином ім'я Христос з Його потрійним значенням для спасіння об'являє Його ім'я Ісус. Відкупитель стався "Ісусом" (Спасителем) тому, що Він є "Христом" (Помазанцем). Його потрійний уряд спасає (звільняє) три сили людської душі: розум, почування і волю. Христос виконав таке повне, вільне й досконале спасіння, що краще бути не може. На зустріч потрійному нещастю: затемненню розуму, злій волі та грішному почуванні, виходить потрійне (єдине) спасіння, оздоровлення та освітлення. Ущасливлення увійшли в дію, і наново променіє духовність (Кол. 3:10), блаженство (2 Кор. 3:18) і спасіння (Еф. 4:24).

III

ВІСТКА ПРО ЦАРСТВО НЕБЕСНЕ

"Покайтесь, бо наблизилось Царство Небесне" — Матвія 3:2.

І. Вісник

Над Йорданом, в пустині, Іван Христитель проповідував покаяння — для прощення гріхів (Марк. 1:4). Він був "Ілля" (Мал. 4:5, Мат. 17:10-13), "Предтеча" (той, що приготовляє дорогу, Іс. 40:3-4, Мат. 3:3), більший за всіх пророків (Мат. 11:9-10), свідок світла й Ягняти (Ів. 1:7,8,29,36); він був найбільший між народженими від жінок (Мат. 11:11), — світильником, що горів і світив (Ів. 5:35), голосом покликуючого в пустині, свідком вічного Світла.

Що є голос? Голос — це звук, крик, якщо нема в ньому слова. Звірина (Об. 9:9), вітер (Ів. 3:8), грім (Об. 6:1) — також мають голос, але тільки через слово голос має ясний зміст і сенс. Так само Іван Христитель без "Слова", Яким є Христос, являється тільки голосом. Голос без слова немає значення, але слово й без голосу може існувати; наприклад, думаюче слово, або написане слово має велике значення й без голосу. Христос і без Івана Христителя, як слово без голосу, має своє значення. Іван потребує Христа, але Христос може обійтися без Івана.

Але, як слово й голос з'єднаються, тоді слухач реагує відповідно до слова, слухаюче ухо раніше чує голос, а потім сприймає сенс слова з його духом. Тому Іван Христитель прийшов раніше на світ, а потім появилось Слово-Христос. У того, хто говорить, бу-

ває навпаки: слово випереджує голоса, бо слово мусить бути в думці, поки голос виходить через уста. Отже, так сталося з Іваном: "За мною йде Муж, що передо мною Він був, бо був перше, ніж я" (Ів. 1:30). Наостанок, як тільки слово є сказане, тоді голос зникає, але слово остається, і воно знаходить місце в серці слухаючого. Це саме сталося з Іваном: "Він має рости, я ж — маліти" (Ів. 3:30). Як тільки Іван Христитель виконав своє посланництво, він був забраний з арени світу, а Ісус остався.

ІІ. Цар

Цар-Христос починає Свою місійну діяльність такими самими словами, як це робив Його "Предтеча" — Іван Христитель (Мат. 4:17, пор. 3:2). В Його (Христовій) Особі появилось Царство Боже між людьми (Лук. 17:21,10, 10:9-11). Він Сам був тим персональним Царством. Христос об'явив цю тайну, окреслюючи Себе Сином Людським.

1. Походження титула Син Людський. Це ім'я згадується в Євангелії більше, як 80 разів. Воно бере свій початок з книги пророка Даниїла. Там Месіянське Царство є представлене в протилежності до царств світу цього, символами яких є живі звірі: лев, орел, ведмідь, пард та звір препоганий і страшний. Тут Царство Боже представлене, як Царство Сина Людського, Який буде царювати на землі, як Правдива Людина, зідно науки Біблії. "І бачив я в нічних видивах, аж це з небесними хмарами йшов, ніби Син Людський, дійшов до Стародавнього...і племена й язики Йому служили..." (Дан. 7:13-14). Це пророцтво про Сина Людського, що йтиме на хмарах небесних, Який встановить Царство, як Месія-Цар, підтверджує Сам Христос, знову стверджуе факт Свого приходу: "...відтепер ви побачите Людського Сина, що сидітиме праворуч Сили Божої, і на хмарах небесних приходитиме" (Мат. 26:64).

2. Значення йменння "Син Людський". Цим самоозначенням "Син Людський" Христос хотів вказати не лише на Його власну небесну славу в минулому, на Його покору й самоприниження, що Він, будучи Сином Божим, стався Сином Людським (одним із найнищих) (Фил. 2:5, 12) в теперішньому; на Його досконалість і чистоту, що Він є безгрішний і святий, одинока правдива "Людина", як ще була людина до гріхопадіння (1 Мойс. 1:27), але у зв'язку з майбутністю Христос хотів виявити Його божественну месіянську гідність, коли Він прийде на хмарах небесних, як прославлена Людина (Об. 1:7, 1 Сол. 4:17, Дії 1:11, Фил. 3:20-21). Христос приблизив Царство Боже до людей, Він удосконалив спасіння, і тому Він, як божественна Особа, Яка здійснила ідею правдивого людства, буде піднесений на троні Божому, чим буде закінчена історія людства. Вираз "Син Людський" являється також месіянським і царським титулом, про що згадує Давид в псалмі 8:6-7: "...і честю й величністю Ти коронуєш Його! Учинив Ти його володарем творива рук Своїх, й все вмістив Ти під ноги йому". Тому, що в імені Син Людський одночасно міститься таємниця імені "Син Божий", — Христос у відповідь на питання первосвященикові заявив: "Відтепер ви побачите Людського Сина, що сидітиме праворуч Сили Божої і на хмарах небесних приходитиме".

Часто перед божественним і царським означенням виступає звання "Син Людський". "Бо прийде Син Людський у славі Свойого Отця..." (Мат. 16:27), "... з великою славою й силою" (24:30), "і всі анголи з Ним..." (25:31). Прихід Сина Людського буде, "як блискавка та вибігає зо сходу й являється аж до заходу..." (Мат. 24:27). "Син Людський засяде на престолі слави Своєї" (Мат. 19:28), і як Цар відділить одного від одного їх, як відділює вівці вівчар від козлят" (Мат. 25:32).

В кожнім разі, в імені "Син Людський" криється Божественно-Царське означення (Мат. 16:13-14, Ів. 12:16 і 34). Тільки через віру, в часі першого Христового появлення, можна було бачити в Ньому Бога-Царя. Тому Христос забороняв Своїм учням, щоб вони не виявили Його, як Месію (Мат. 8:4, 9:30, 17:9, Ів. 6:15). Відкрито Христос об'явив Себе, як Месія, перед Своєю хресною смертю, і тоді зробив Він це тільки в символичній формі, в'їжджаючи до Єрусалиму (Лук. 19:29-40). Тільки в оточенні Своїх учнів від самого початку із ступневою ясністю, Христос виявив Себе, як Месія (Ів. 1:41 і 49, 4:25-26, 9:35-38), аж поки, нарешті, "камінний апостол" висвітлив це питання через об'явлення від небесного Отця, і визнав переможне визнання: "Ти Христос, Син Бога Живого" (Мат. 16:16).

III. Царство

1. Вираз "Царство Небесне". Про Царство Небесне говорили вже юдеї з Іваном Христителем. Вони називали це "Малекут Шамаїм", і під цим словом розуміли Боже панування над усім Його творінням, Боже царювання над Ізраїлем, а особливо розуміли вони, вживаючи цього слова, остаточне позаісторичне Месіянське Царство. "Коли хтось молиться, закриваючи своє лице рукою, він бере на себе ярмо Божого Царства" — говорить єврейський Талмуд. "Як Ізраїль прийняв книгу закону із гори Сінай, тоді прийняв він також Царство Небесне. Боже Царство було об'явлене на горі Сінай, тоді прийняв він також Царство Небесне. Боже Царство було об'явлене на горі Сінай". Якщо Царство Боже є тут назване "Царство Небесне", то до цього юдеї мали підставу, бо робили вони це зі страхом перед святим Єговою, вживаючи таких слів, як: висота, сила і небеса. Вже пророк Даниїл говорив про "владу небесну", окреслюючи цим самим Царство Боже (Дан. 4:23).

Іван Христитель і Христос не були першими з тих, що говорили про Царство Небесне. Цей старий вираз був вживаний в доповненому й новому значенні, хоча його вживали юдеї в Старому Заповіті (Мат.

21:25, Лук. 15:21). Тому, згідно окреслення Господа, вираз "Царство Небесне" вживається замість "Царство Боже".

Царство Боже є також Царство Небесне тому, що:

воно походить з неба (Об. 1:7, Мат. 26:64),
містить небо у собі (Фил. 3:20, Єф. 1:3, 2:6, Кол. 3:1-3),
Першим місцем (престолом) для Бога-Царя є небо (Пс. 73:25, Єр. 23:24).

2. Наявні познаки Царства Небесного. Проголошення, уможливлення і впровадження Царства Божого були головною ціллю праці Христа: проголошення через пророчий, уможливлення через священичий і впровадження через царський уряди. Тому проповідь про Царство Небесне була головною темою Христа, коли Він був у тілі на землі, а порівняння Божого Царства були небесні порівняння, хоча не всюди згадується слова "Царство Небесне" (Мат. 13:3, 21:33). При цьому Царство Небесне не означає прямо "небо" (порівняй 2 Тим. 4:18) — не лише майбутнє Царство Месії (Об. 20:4), чи духовний стан Церкви (Кол. 1:13, Рим. 14:17), але це значить Боже Царське Панування над усім творінням, яке прийде з неба дорогою відкуплення, і буде встановлене на старій, але оновленій, землі на віки вічні.

В усіх періодах і наявних формах цього Царства Бог мав Своїх свідків, а останнім із них був Христос, Який свідкував, що Царство Боже є:

Царство Ізраїльське, як приготовляюче царство спасіння Старого Заповіту, що посідали юдеї, відійметься від них (Мат. 21:43).

Царство Христове (Лук 17:21) і Царство Його діл чудесних (Мат. 12:28).

Царства Церкви (Кол. 1:13), яке є скритим Царством, і яке за часів Христа було приблизилось (Мат. 4:17), і воно триватиме в доморядництві Церкви,

аж до кінця віку (Мат. 16:19), як таємниця (Мат. 13:24, 31,33,44,45,46).

Царство в удосконаленні месіянського славного пророцтва, яке прийшло у силі своїй (Матвія 9:1), воно має об'явитись (Лук. 19:11), і яке буде дане від Отця для "черідки малої" (Лук. 12:32), як нагорода (Мат. 5:10-12) і наслідство (Мат. 25:34).

3. Євангелія Царства. Все це разом узяте належить Євангелії Царства (Мат. 24:14, Марк. 1:15, Лук. 16:16). Царство Боже було головною темою проповіді Ісуса Христа (Дії 1:3). Євангелія говорить один раз про теперішнє, другий раз про зближаюче Царство, а третій раз — про далеке майбутнє Царство. Але завжди ще є те саме Царство, яке бере свій початок з неба й вічности, і, проходячи через різні часи, знову вливається до вічности.

Ця одинока (Гал. 1:6-9) Євангелія є:

"Євангелія Божа" — бо Бог є її автор (Рим. 1:1, 15:16, 2 Кор. 11:7, 1 Сол. 2:8-9).
"Євангелія Христова" — бо Христос є її Посередник (Рим. 15:19, 1 Кор. 9:12, 2 Кор. 9:13, 10:14, Гал. 1:7).
"Євангелія ласки" — бо ласка — її душа (Дії 20:24).
"Євангелія спасіння" — бо спасіння — її дар (Еф. 1:13).
"Євангелія Царства" — бо Царство — її мета (1 Кор. 15:28, Мат. 6:10).
"Євангелія слави" — бо слава — її дія (1 Тим. 1:11). І ап. Павло говорить про себе, як співробітника.
"Моя Євангелія" (Рим. 6:25, 2 Тим. 2:8), або — "Наша Євангелія" (2 Кор. 4:3, 1 Сол. 1:5) тому, що апостоли були благовісниками Євангелії (Гал. 1:11, 1 Тим. 1:11).

IV. Дорога до Царства

Дорога до слави провадила через хрест. Тому Цар (Христос) передусім поставив був у центрі Свойого благовістя Царство Боже, як результат Своєї праці. Щоб осягнути цю високу ціль (здобуття Царства Божого для грішників. Прим. перекладача), Христос не вагався переносити найтяжчі терпіння.

Він говорить про дійсність Своїх терпінь і смерти, вказуючи на: молодого (жениха) (Мат. 9:15), чашу, яку Він повинен був пити (Марк. 10:38), хрищення, яким Він мав бути хрищений (Мат. 20:22). Христос подав був Своїм учням три головні інформації про Свої страждання, а саме: у Кесарії Филиповій, в Галилеї і на дорозі до Єрусалиму (Мат. 16:21-23, 17:22-23, 20 : 17-19).

Христос говорив про необхідність Своєї смерти, про божественне "змушення" Його піднесення, як Мойсей підняв змія в пустині (Ів. 3:14), а також — про те, що Він буде прославлений через Свою смерть, бо принесе плід подібно, як те пшеничне зерно, яке вмирає (Іс. 12:23-24, Лук. 24:26 і 46).

Він говорив про добровільність Своєї смерти: **"Ніхто в Мене його (життя) не бере, але Я Сам від** Себе кладу Його (Ів. 10:18). І Він говорив про значення Своєї смерти, як підставу повного (Ів. 19:30), світового значення (Ів. 12:32, Лук. 24:46-47) через заступничу смерть (Мат. 20:28) за грішників, в цілі встановлення Нового Заповіту через прощення гріхів (Мат. 26:28), а також, як підставу практичного освячення в **правдивому учеництві, в самовідреченні і несенні хреста (Мат. 10:38, 16:24-25, Марк. 8:34, Лук. 14:27, Ів. 12 :24-26).**

У всьому видно, що Його смерть мала зв'язок з Його воскресенням (Ів. 10:17). Це доказують Його слова про зруйнування святині (Ів. 2:18-20), ознака Йони (Мат. 12:39-40), наріжний камінь (Мат. 21:42) і пшеничне зерно (Ів. 12:23-24). І на цій підставі воскресення, поділяючи Своє життя із життям віруючих,

Він бачив одиноку можливість для грішників мати участь в Його ділі спасіння. Тому Христос сказав, що коли хто не їсть Його тіла і не п'є Його крові, не має життя в собі (Ів. 6:53). "Коли хто споживає хліба цього, той повік буде жити, а хліб, що дам Я, то є тіло Моє, яке Я за життя світу дам" (Ів. 6:51). "Хто цей хліб споживає, той повік буде жити" (Ів. 6:58).

V. Благовістя Божого Царства

Неможливим є передавати вістку про характер Божого Царства вичерпуючо. "Світ не вмістив би написаних книг" — (Ів. 21:25).

Вістка про Царство Боже є:

1. Згідно її авторитету — святою. "Бо навчав Він їх, як можновладний, а не як ті книжники їхні" (Мат. 7:29, Ів. 7:46), стверджуючи ознаками й чудесами (Ів. 5:36, Євр. 2:4) Свої слова й діла. Його діла були чудесні, **а Він Сам був Богом даний Князь життя (Дії** 3:15).

2. Згідно її поучення — чудовою. Христос вияснив, що Старий Заповіт був предтечею Нового, — і був правдомовним (Ів. 10:34-35, Марк. 12:26-27, Лук. 20:41-44), і як предсказання Його Доброї Новини (Мат. 5:17, Лук. 24:27, Ів. 5:39).

Христос брав приклади з природи, щоб пояснити таємниці Божого Царства (Мат. 13:3 і 31), порівнював його (царство з життям людини), а також — з історією (Мат. 13:24, 33, 44, 45, Лук. 19:12). Питаючих ворогів він приводив до здивування, також питаннями **(Мат. 12:10-11, 15:2-3 21:23-25, 22:17-20** і 41-45, Ів. 10: 34). А бажаючим учитися учням, Він пояснював таємниці (Мат. 13:18,36, Марк. 4:34, Лук. 8:10).

Тому Бог говорив: "Це Син Мій улюблений, що Його я вподобав, Його слухайтеся!" (Мат. 17:5). **Христос Сам сказав: "А тут ото Більший, аніж Со-**

ломон!" (Мат. 12:42). Ставлення Ісуса Христа до Старого Заповіту має особливе значення. Для Христа живе "Слово" в Його Особі (Ів. 1:1 і 14, Об. 19:13) є поєднане зі старозавітнім написаним Словом, і являється нерозривним організмом (Ів. 10:35), і в деталях є:

Авторитетом, якому Христос корився (Гал. 4:4).
Поживою, якою Він живився (Мат. 4:4).
Зброєю, якою Христос боронився (Мат. 4:10, 12:3).
Повчаючою книгою, яку Він вияснював (Лук. 24:27 і 32).
Пророцтвом, яке він доповнив (Мат. 5:17-18).
Першим елементом, на якому Він базував Свою науку (Мат. 5:22,28,32, 12:6, 41 і 42).
Його власним словом, яке Він проводив і поглиблював (1 Петр. 1:11, Мат. 5:28-39).
Але понад усе Слово Боже було Його проповіддю:

3. Нечувано тверде в осудженні. Серце людини природньо є зле (Мат. 7:11), люди являються родом, який "ломить вірність" (Марк. 8:38), а душа людини вартніша за скарби всього світу (Мат. 16:26), навіть душа митника й перелюбниці в Бога має велику вартість (Лук. 15:7), всяка тілесна (поверховна) побожність стягає Божий гнів (Лук. 16:15). З гнівливою ревністю Христос виступав проти фарисеїв, Своїх ворогів (Ів. 2:17, Лук. 19:27), які були провідниками поверховної релігії. Христос називає їх побіленими гробами, що в середині повні вони кісток трупних та всякої нечистоти (Мат. 23:27), нерозумними (Лук. 11: 40), сліпими (Мат. 15:14), брехунами (Ів. 8:55), лицемірами (Мат. 23:13-15), злодіями (Ів. 10:8), убійниками (Мат. 22:7), хижими вовками (Мат. 7:15), дітьми диявола (Ів. 8:44), зміями (Мат. 23:33).

Святиню назвав Він печерою розбійників (Марк.

11:17), Ірода — лисицею (Лук. 13:32), тих, що Його фальшиво визнавали — чинителями беззаконня (Мат. 7:23), синами лукавого (Мат. 13:38), а всім, що Його не приймали, Він заповідав гнів більше, як Содомський і Гоморський (Мат. 10:15).

Усі грішники є загублені (Мат. 16:25) і прокляті (Мат. 25:41); їхня доля — плач і скрегіт зубів (Мат. 24:51, 25:30), а їхнє місце — невгасимий огонь (Марк. 9:44). Але, не зважаючи на це, небесна вістка є:

4. Безмежно милосердною згідно Євангелії, бо Христос був:

Приятелем грішників (Мат. 9:13, 11:19).
Лікарем хворих (Марк. 2:17).
Спочинком для працею зморених та перетяжених (Мат. 11:28).
Благословінням для дітей (Мат. 19:15).
Для вмираючого злочинця Христос був раєм (Лук. 23:43).

Будучи Царем, Він служив Своїм слугам (Марк. 10:42-45), і тепер, будучи в небесах, як вічний і прославнений Господь, Він готовий дальше служити (Лук. 12:38). Але мимо цього, Христос залишається Царем, Який вимагає абсолютного послуху. Так, Його вістка — це наказ.

5. Безкомпромісово вимагаючою. Христос вимагає цілковитого послуху. Його вістка про Царство Небесне є подарок і заповідь, привілей і обов'язок. Якщо якесь царство має тоталітарні вимоги, то їх має Царство Христа і Бога. Авторитет і послух, провід і наслідування, наказ і підпорядкування — це є Його правопорядок. Тотальний Цар, тотальне Царство, тотальна Громада (Церква). Всяка половинність і літеплість являється для Нього огидою. Згідно всіх небесних і земних познак, ціла людина належить Йому, з її духом, душею і тілом. Зректись усього (Лук. 14: 33), взяти свойого хреста (Мат. 16:24), полюбити

Христа більше, як найбільш улюблених на землі (Мат. 10:37), служити тільки Йому Одному (Лук. 16:13), зненавидіти своє власне життя (Лук. 14:26), згубити своє життя, щоб зберегти його для вічности (Ів. 12: 25), це є вимоги, що їх ставить Цар. І в деталях Христос поручає (наказує); любити ближнього й Бога (Марк. 12:28-31), правду й вірність (Мат. 5:33-37), покору й самовідречення (Мат. 16:24), безтурботність і відвагу у вірі (Мат. 6:25, 21:21), духа молитви й відкриття неба (Мат. 6:6, Лук. 12:35, 48).

Всі ті, що народилися звиш (згори), з божественного насіння, мають свідомість і почуття шляхетности, як Божі діти. "Отож, будьте ви досконалі, як досконалий Отець ваш небесний!" (Мат. 5:48). "Кажу бо я вам: коли ваша праведність не буде рясніша, як книжників та фарисеїв, то не ввійдете в Царство Небесне!" (Мат. 5:20). І мимо цього — "Коли зробите все вам наказане, то кажіть: "Ми слуги нікчемні, бо зробили ми те, що повинні зробити" (Лук. 17:10).

І тоді прийде кінець (Мат. 24:14), а з ним прийде перемога, бо вістка Царства Небесного є:

6. Згідно її цілі — вісткою для спасіння всього світу. "А поле — це світ" (Мат. 13:38). "Всьому створінню Євангелію проповідуйте!" (Марк. 16:15). "І щоб у йменні Його проповідувалось покаяння й прощення гріхів між народів усіх" (Лук. 24:47), "на свідоцтво між народів усіх" (Мат. 24:14), — "в Єрусалимі, і в усій Юдеї та в Самарії, та аж до останнього краю землі" (Дії 1:8).

І коли появиться Цар — Він об'явить Своє Царство. Благословенні від Отця посядуть Царство (Мат. 25:34), тоді праведники, немов сонце, засяють у Царстві свойого Отця назавжди і на віки (Мат. 13:43). Це є надія вістки про Царство Небесне.

VI. Слухачі

Всі слова, що їх Христос навчав, були сказані на юдейській землі. Увесь час Свого перебування в тілі

на землі, Христос був слугою обрізання (Рим. 15:8) тому, що й Його власна особа була під Законом (Гал. 4:4) (порівняй: Лук. 2:22). "Я посланий тільки до овечок загинулих дому Ізраїля" (Мат. 15:24). Ті, що до них Христос говорив у Своїй Нагірній Проповіді (Мат. 5-7), в притчі про сіяча (Мат. 13), на Оливній горі (Мат. 24-25) та в усіх інших притчах, — були сини народу ізраїльського. Але від часу смерти Христової на хресті, Він зруйнував серединну перегородку, ворожнечу Своїм тілом (Еф. 2:13-16) і відкрив двері до Царства Небесного для поган, про що говорить навернення Корнилія (Дії 10). Таким чином погани мають право бути прийняті Христом (Ів. 12:32). Тільки після земного життя Ісуса Христа для неізраїльтян відкрилися двері до навчальної (викладової) залі нашого Господа.

Тим то немає більше жодної різниці (Дії 15:8-9), бо одні й другі мають те саме спасіння (Дії 11:17, 28: 38). Тепер не існують дві Євангелії — одна для юдеїв, а одна для поган, — а є одна Євангелія і одна Церква (Гал. 1:6-9, Еф. 2:11-22, 3:6). Початок Доброї Новини спасіння й таємниці Христової, відкриття було зроблено Самим Христом, згідно свідчення апостола Павла та його співробітників (Еф. 2:3).

Спасіння й рятунок, це ті два заохочуючі написи над земною діяльністю Господа. І коли ап. Павло ставить "свою" Євангелію проти "букви" і "смерти" закону, як "Дух" і "життя" - зазначуючи: "Дух оживляє" (2 Кор.3:6), — так же само представляється характер слів Христових: "Слова, що їх Я говорив вам, то дух і життя" (Ів. 6:63). Господні слова були (і тепер є) словами радісної вістки й вічного блаженства (Мат. 5:3-12), словами ласки (Лук. 4:22), об'явленням йменні Отця (Ів. 17:6, Мат. 5:45, 6:1,4,9 і 15). Його чудеса були ділом оздоровлення і помочі, і Він Сам був не "смерть" Закону, але "Божою ласкою", яка з'явилась в Його Особі (Тита 2:11, 3:4), — "воскресінням" і "вічним життям" (Ів. 11:25, 14:6, 17:3).

Таким чином час Євангелії є переходовим часом.

Ширина, глибина і часто навчаюча форма небесної вістки були старозавітніми і ограничені під оглядом національним (Мат.. 5:21-43), але її характер і дух були новозавітня свобода. Зміст закону й ласки, під деякими оглядами, не різняться, але йдуть паралельно, немов кольори веселки, починаючи від благовіщення про народження Предтечі (Івана Христителя) і, закінчуючи відкриттям неба для поган через Петра в Кесарії, та об'явленням для ап. Павла (Еф. 2 і 3). Тільки тоді старовина ласки була об'явлена в повному розмірі.

VII. Слава Царства

Цар, Який умер за підданих Своїх,
Суддя, Який є Спасителем усіх.

Невільники стають аристократами,
А бувші злочинці — суддями,
Вірними — ті, що бунтувались.

Під Законом — повна свобода,
А в тій свободі — повне зобов'язання.

Усі громадяни — бувші вороги,
Усі слуги, але панують вони,
Усі піддані — Царя брати.

Кожен два рази родився,
Вони ніколи не вмирають,
Але через смерть життя осягають.

Переможені — перемагають,
Герої, славою яких є слабість,
Зненавиджені, яких слухає Цар світу.

Царство на землі, — столиця не небі,
Черідка мала, але її число, — як пісок,
Царство без країни, його — увесь світ.

А таємниця цього —
Цар слави вкоронований терням!
Це є слава Царства.

IV

ВИРІШАЛЬНИЙ БІЙ ГОЛГОФИ

"Теологія хреста — теологія світла".
Мартин Лютер

Ненависть фарисеїв стала причиною розп'яття Христа. Засудження Христа було найбільшим юридичним мордуванням в історії світу. Воно було "бо-язливим офіційним мордуванням, брудним атентатом, якого колибудь доконали бунтівники проти доброго батька, в їхній країні". Що ж тоді зробив Бог? "Він перемінив цей диявольський бунт проти Його Особи на жертву за гріхи і на спасіння бунтівників! На побиття Його святого лиця Він відповів поцілунком Своєї всиновляючої любови! Ми вчинили найбільше зло проти Нього, а Він відплатив нам найбільшим добром, тієї самої години", 1) і ганебне діло на хресті в одну мить перетворилось у зворотний пункт історії людства й — у всесвітню драму надісторії. 2) З кожної сторони ми бачимо докази, що хрест Христів є переможним фундаментом відкуплення.

I. Значення хреста для Бога

Хрест — це найбільша подія в Божому пляні спасіння. Він має ще більше значення, як воскресення, бо хрест, це — перемога, а воскресення — тріюмф; тріюмф постає в наслідок перемоги. Воскресення є об'явленням перемоги, **тріюмф Розп'ятого.** Перемога була доконана (Ів. 19:30, Євр. 2:14). Для Бога хрест був:

1) 2) Під такими числами в оригіналі подані різні пояснення.

1. Найкращий доказ Божої любови. Бог, Який є Паном всього живого, віддав Сина Свого улюбленого на смерть, Який стався Посередником і наслідником всього творива (Кол. 1:16, Євр. 1:2-3). Христос, Князь життя, умер на хресті, Той, довкола Якого на хвилях етеру кружляють зорі, і для Якого миготять соняшні проміння (Євр. 2:10). Направду: "Бог доводить до нас Свою любов тим, що Христос умер за нас, коли ми були ще грішниками" (Рим. 5:8).

2. Найбільший доказ Божої справедливости. Там, на хресті, Суддя всесвіту виявив Свою справедливість (Рим. 3:25). "Той же, що Сина Свого не пощадив, але видав Його за всіх нас (Рим. 8:32), протягом століть, починаючи від Голгофи, мимо окремих судів (Рим. 1: 18), — ніколи не карав за гріх стовідсотково (Дії 17: 30), так що вкінці Його святість була об'явлена через Його велику терпеливість, і вона сягає так далеко, як далеко відійшла людина від Бога, так далеко сягає Боже провидіння. Смерть Відкупителя за людські гріхи являється непорушною справедливістю на майбутнє. Вся терпеливість в минулому була можлива з уваги на хрест (Рим. 3:25), і все прощення в майбутньому можливе є для тих, хто погляне з вірою на хрест (Рим. 3:26, 1 Ів. 1:9). Сам хрест є частиною Божої терпеливости в минулому, судом теперішности (Ів.12:31) і ласкою майбутности (Рим. 5:8-9). Тому то вперше і в унікальний спосіб в Євангелії є об'явлена Божа справедливість (Рим. 1:17, 2 Кор. 3:9), Божа справедливість, Його властивість і божественний дар, — походять від Бога і мають для Нього особливе значення (2 Кор. 5:21).

3. Найкращий засіб здобутку для Божого Царства. "Ти достойний взять книгу й розкрити печатки її, бо Ти був заколений, і кров'ю Своєю Ти викупив

Богу з усякого племени, й язика, і народу, люду. І Ти зробив їх був для нашого Бога царями й священиками..." (Об. 5:9-10).

Вони є вибраний народ (Тит 2:14), люд Божої власности (1 Петр. 2:9). Це не означає, що через хрест здобуте Царство сталось причиною збільшення Божої слави, бо Бог є від вічности безконечний, але Свою Церкву Христос вживає, як організм та інструмент для Об'явлення Своєї слави. Тому то вже тут в дочасности завданням Церкви є не бути прив'язаною до землі, а виконувати доручене завдання. "...щоб тепер через церкву була оголошена князівством та владам на небі найрізніша мудрість Божа (Еф. 3:10). Брате й сестро! Піднеси твого духа з пороху щоденности! Через тебе повинні довідатись князівства й влади на небі про найрізнішу мудрість Божу. Піднеси твій зір високо до зірок! Піднеси твого духа, навіть вище зірок, — до трону Всевишнього, твойого й мойого Отця.

II. Значення хреста для Христа

Для Христа й для Бога Отця хрест є:

1. Найвище признання Божого панування. Тому, що Син: "...принизив Себе, бувши слухняний аж до смерти, і то смерти хресної" (Фил. 2:8).

2. Найкраще удосконалення віри в Бога тому, що: "І хоч Сином Він був, однак навчився послуху від того, що вистраждав був. А вдосконалившися, Він для всіх, що послушні Йому, спричинився для вічного спасіння" (Євр. 5:8-9). "...дивлячись на Ісуса, на Починателя й Виконавця віри..."

3. Вирішальне здобуття Божого вподобання" ...видав Самого Себе, як дар і жертву Богові на приємні пахощі (Еф. 5:2).

4. Остаточний виразник Божої любови. "Через те Отець любить Мене, що Я власне життя віддаю, щоб і знову прийняти його" (Ів. 10:17).

У відношенні до Христа особисто, хрест для Нього був:

5. Дорогою до об'явлення Його любови, а також до встановлення Його влади, в наслідок славної перемоги. З "лона Отця" (Ів. 1:18), Христос "...засів на правиці Величности на висоті" (Євр. 1:3).

6. Дорогою до здобуття Церкви з відкуплених людей, з різних народів. Пшеничне зерно через смерть було прославлене й принесло плід (Ів. 12:24). Таким чином Провідник спасіння вчинив Його діло досконалим (Євр. 2:10), і здобув тих, яких Він "не соромиться звати Своїми братами". Отже, Христос став первороджений поміж багатьма братами" (Рим. 8:29), і — Головою церкви (Еф. 1:22). Христос здобув повноту для Його церкви, яка є Його тіло, "...повня Того, що все всім наповняє" (Еф. 1:23). Могло б видаватись, декому, що божественна Особа-Христос не здобув хрестом нічого тому, що прославлена Особа в небесах не має більшої слави, як мало відвічне Слово, поки воно стало тілом. Сам Христос сказав: "І тепер прослав, Отче, Мене Сам у Себе тією славою, яку Я в Тебе мав, поки світ не постав" (Ів. 17:5). Але Спаситель і "останній Адам" (Рим. 5:12-21, 1 Кор. 15:45). Христос здобув Собі підвищення. "Тому Бог повищив Його, та дав Йому ймення, що вище над кожне ім'я, щоб перед Ісусовим ім'ям вклонилося кожне коліно небесних, і земних, і підземних". Тут Ім'я Ісуса треба розуміти, як "Рятівник — Спаситель" (Фил. 2:9-10).

7. Найкращий вислів любови Божого Сина до нас. "Христос полюбив Церкву і видав Себе за неї (Еф. 5: 25). Його мученича смерть на хресті стала джерелом нашого життя, а на наш спротив і ненависть Він відповів спасаючою любов'ю. Таким чином тимчасова "перемога" диявола стала його великим приниженням, а приниження Ісуса стало його найбільшою тріюмфальною перемогою.

III. Значення хреста для нашого спасіння

А. Індивідуального

Індивідуально хрест має для нас подвійне значення: Він є основою нашаго оправдання (юридично минуле впорядковане), і основою нашого освячення, (морально теперішне опановане).

1. Основа оправдання. На Христа були положені гріхи наші (Ісаї 53:5); Він мусів піднести їх на дерево (1 Пет. 2:24, Євр.9:28) для того, щоб ми вмерли для гріха і жили Божою правдою в Нім (2 Кор. 5:21). І як зіпсуття людства прийшло через упадок — також через особливу історичну подію — в подібний спосіб переступ повинен бути відкликаний, а саме — через унікальну Божу справедливу дію, що була об'явлена на Голгофі (Рим. 5:18). Як через гріх наступило відділення творіння від Творця, а також — відділення від джерела життя, що закінчилося смертю, — так же само мусів Спаситель ради відповідної потреби гріха й примирення, перенести уділ смерти, щоб Його смертю привернути утрачене життя. "...а без пролиття крови не має відпущення" (Євр. 9:22). Отже, тільки через смерть Христос виявив силу, щоб перемогти того, що має владу смерти, цебто диявола (Євр. 2:14). Спасіння полягає в тому, щоб вжити смерть, цього найбільшого ворога людства, як засіб рятунку, що є необхідністю продовження кари за гріх і спасаючою дорогою з гріха (Еф. 2:16).

Це є логіка спасіння. Вкорінена й непорушна стоїть вона в Божому пляні відкуплення. Її демонстративна маніфестація розбиває всякі горді напади зневіри. Зненавиджена біблійна "кровна теологія" (Євр.9:22) з розп'ятим Христом, як її центром (1 Кор. 2:2), являється фундаментом спасіння і каменем спотикання та скелею спокуси (1 Пет. 2:8); вона являється предметом та знаком сперечання (Лук. 2:34), але для від-

куплених був призначений багатьом на падіння й встання, так і віруючі в Нього являються запашністю одним на життям, а другим — на смерть (2 Кор. 2: 15-16). Проповідь про Христа була для юдеїв спокусою, а для греків — безумством (1 Кор. 1:22,23), але вдійсності вона була правдою (Рим. 15:8), силою (1 Кор. 1:18) і мудрістю.

Для спасених хрест являється:

2. Підставою освячення. Ісус Христос умер на хресті, зайнявши наше місце. Йому мученича смерть звільняє нас від заслуженої кари смерти на Голгофі. Але, незважаючи на це, Христос умер для того, щоб і ми могли піти з Ним на Голгофу і мати спільність у Його стражданнях — це є духовно-моральна сторона, яка нас в'яже з Ним. Ми стали поєднані з Розп'ятим (Рим. 6:5). і подобою Його смерти органічно поєднані. Ми є Його послідовники і хрестоносці (Мат. 10: 38), — пшеничні зерна, які можуть жити тільки через смерть (Ів. 12:24-25). Ми є покликані, щоб мати уділ в тяжкій, але одночасно цінній основі нашого власного спасіння. Ми є розп'яті з Христом (Гал. 2:19).

а) Світ для нас є розп'ятий, а ми для світу — розп'яті через Розп'ятого (Гал. 6:14).

б) "...знаючи, що наш давній чоловік розп'ятий із Ним, щоб знищилось тіло гріховне, щоб не бути нам більше слугами гріха" (Рим. 6:6). Світ у нас (внутрі) розп'ятий.

в) "...розброївши влади й начальства, сміливо Він вивів їх на посміховисько, перемігши їх на хресті" (Кол. 2:15). Світ під нами розп'ятий.

г) Світ, що над нами, є для нас, через хрест, ласкою і благословінням. Христос викупив нас від прокляття Закону (Гал. 3:13). "...знищивши рукописання на нас, що постановами було проти нас, — Він із середини взяв був його та й прибив на хресті (Кол. 2:14). Дивлячись на хрест, Бог не бачить більше цього прокляття, воно є умертвлене, розп'яте. "Бо Законом я вмер для Закону, щоб жити для Бога. Я розп'ятий з Христом (Гал. 2:19).

Закон Божий приніс смерть для грішників (Гал. 3: 10), і Христос переніс смерть, зайнявши наше місце Христос помер через Закон, тому Закон стратив свою вимагаючу силу, бо Христос був засуджений на смерть добровільно, піддаючись для розпорядження владі. Таким чином Христос умер для Закону. Що Христос пережив — це саме переживають віруючі в Нього (Рим. 6:5-11). Ми є також мертві для Закону і живемо свободою Воскреслого (Рим. 7:4).

Б. Загального

В загальному, через хрест настав новий правопорядок, а саме: всередині — знесення Закону, назовні — принесення спасіння для всіх народів, а з кожного куту зору — світовий тріюмф Розп'ятого.

1. Знесення Закону. З внутрішньої сторони, хрест є знесенням старозаповітніх жертвоприношень (Євр. 10: 10-14) та всього Закону (Євр. 7:18). Жертви були основою священства, а священство основою Закону (Євр. 7:11). "Бо кінець Закону — Христос на праведність кожному, хто вірує" (Рим. 10:4).

Христос став порукою кращого заповіту (Євр. 7:22), цебто — Нового Заповіту (Мат. 26:28), щоб "покликані отримали обітницю вічного наслідця (Євр. 9:15), бо завіса в святині розірвалась, і дорога до святого святих стала відкритою (Євр. 9:8), і увесь Божий народ являється священством (1 Пет. 2:9).

2. Спасіння дароване всім народам. Закон знесений не тільки всередині, але — й назовні. До христа існував Закон, як виховник Ізраїля про Христа (Гал. 3: 24). Перегородня стіна між Ізраїлем та іншими народами була зруйнована (Еф. 3:24). Погани були без Закону (Рим. 2:12), і були відлучені від громадянства Ізраїльського й чужі заповітам обітниці (Еф. 2:12). Між ними існувала історична ворожнеча (Еф. 2:14-15). Христос наблизив "далеких" і "близьких", і став нашим спокоєм. Виповненням Закону і Своєю смертю

Христос "зруйнував серединну перегороду", і обоє, юдеї і погани, можуть бути одним тілом в Його Церкві. Через хрест ми є поєднані один з одним, а також — з Богом (Еф. 2:13-16). Виповнення Закону через смерть Христа являється сповненням обітниць для Авраама (Гал. 3:13-14). Таким чином Закон став звужений, але на його місце стала поширена ласка й спасіння для Ізраїля і для всіх інших народів. Звужена дорога стала поширеною для всіх народів, бо Христос помер для того, щоб сполучити в одно розпорошених дітей Божих (Ів. 11:52), а також, — щоб притягнути усіх до Себе (Ів. 12:31).

3. Всесвітній тріюмф Розп'ятого. "Тепер суд цьому світові. Князь світу цього буде вигнаний тепер (Ів. 12:31). Якраз через хрест Умираючий затріюмфував (Об. 5:5-6). Своїм хрестом Він розброїв влади й начальства (Кол. 2:15). Якраз Своєю смертю Він знищив того, хто має владу смерти (2:14). Його переможний клич на хресті був: "Звершилось!" (Ів. 19:30). "Вигнання" диявола відбулось:

щодо сили — основане на Голгофі (Ів. 12:31),

щодо способу — через всемогутність (Мат. 12:29),

щодо закінчення — воно буде остаточне (Об. 20:10).

Тому слово "піднятий" в св. Писанні має подвійне значення (Ів. 3:14, 12:32, Фил. 2:9). "Піднесення" на хрест і "піднесення" до небесного трону йдуть упарі. Розп'ятий є Вкоронований (Фил. 2:8-11, Євр. 2:9), і для того князь світу цього мусить бути "вигнаний", щоб новий одинокий Князь, міг здійснити Свій вхід.

Тому, коли Христос умирав, земля потряслася (Мат. 27:52) і сонце затьмилось (Лук. 23:45). Хрест Христів являється одночасно тим Божим великим "Ні" для всіх земних і небесних проявів гріха (Ів. 12:31). В день світового занепаду вся земля буде потрясена (Агея 2:6, Євр. 12:26-27) "та застидається сонце" (Іс. 24:23), місяць не даватиме світла і зорі затемняться, небеса й земля втікатимуть від великого білого престола (Об. 20:11). Тоді через зруйнування старого світу, що відбудеться через перетоплення земних елементів, — постане новий чудовий світ. Події, які відбулися при кінці смерти Христа на Голгофі, повторились знову пізніше, на підставі хреста і через обновлюючу Божу силу, коли Він воскрес великоднього поранку (земля потряслась, але при світлі сходячого сонця). В цьому полягає сенс пророчого затемнення сонця і потрясення землі у зв'язку зі смертю на Голгофі.

4. Христос — пшеничне зерно. Через це все Христос стався пшеничним зерном, яке світовідкуплююча любов посіяла в землю у великодню п'ятницю:

зерном, яке зійшло із землі на Великдень і почало рости до неба,

зерном, паросток якого виріс до неба, в часі вознесення,

зерном, колосок якого був золотий, і в день П'ятдесятниці схилився аж до землі, і розсіялись його насіння, з яких виросла Христова Церква (Ів. 12:24).

5. Хрест — від вічности до вічности. Так, усюди ми бачимо хрест:

хрест у вічности — Ягняти, що призначений був перед заложенням світу (1 Пет. 1:19-20),

хрест в минулому — Гефсиманія, Голгофа,

хрест в теперішньому — одинока тема проповіді про Христа розп'ятого, що являється підставою нашого благовістя (1 Кор. 2:2),

хрест у майбутньому — понижений Спаситель, а пізніше — Цар об'явленого місійного Царства (Фил. 2:8-11), і

хрест у славі — свідоцтво Ягняти, як наріжного дорогоцінного каменя небесного міста (Об. 21:14), і посеред престола, саме Ягня, — як предмет прославлення спасенними духами (Об. 5:6-10).

V

ТРІЮМФ ВОСКРЕСЕННЯ

"Христос Воскрес!" Цими словами великої і славної перемоги проповідується Євангелія по всіх країнах. Благовістя про хрест є одночасно благовістям про воскресення (Дії 1:22, 2:32). В цьому полягає її непереможність (Об. 5:5-6).

Оглядаючись на воскресення, хочеться думати, що воно уможливило вознесення і побут Спасителя в небі. Христос був би остався в живих, якщо б Він був, безпосередньо після смерти, як дух повернувся до слави Свойого Отця. Як дух, без людського тіла, поки Він стався людиною, Христос існував в усіх епохах вічности на небі і був джерелом і Князем всякого життя (Дії 3:15, Ів. 1:4). Ні, існування після смерти і вступ на небесний престол, як і воскресення, для Христа, особисто, не були конечно потрібні.

Проте воно було передумовою і провідником відкуплення. Воно було:

1. Повнотою дії перемоги Відкупителя над смертю.

При поверненні на небо без тілесного (фізичного) воскресення Христос не був би об'явився, як цілковитий переможець смерти (Пс. 16:10). Він був би тільки духовно й морально тріюмфував над смертю, але Його перемога над фізичною смертю не була б заманіфестована по-королівськи. Його тріюмф був би "дві третіх" тріюмфом, але не був би повний тріюмф, тому що з трьох частин особистости людини були б включені до тріюмфу відкуплення тільки душа й дух, але не тіло.

Так, щось більше. Без тілесного воскресення Христос взагалі не був би переможцем смерти в повному значенні того слова. Тому, що смерть не є кінцем екзестенції (існування), але — визволенням людської персональности, не закінчення буття, але відділенням спільноти духа, душі й тіла. Перемога над смертю мусить бути об'явлена через встановлення цієї односте та органічне зібрання разом духа, душі й тіла. Без фізичного воскресення немає жодного ясного овочу перемоги. Як переможно доказано є, що життя після смерти буде тільки через фізичне воскресення. Ми змушені були б бути учасниками смерти, якщо ми не мали б свідчення в Євангелії про порожній гріб Ісуса.

Дальше, воскресення потрібне було, як:

II. Підстава віри для відкуплених.

"Віра приходить від слухання" (Рим. 10:14-17), і це саме відноситься до віри перших часів християнства. Одиниці вірують через свідкування і віру громади (Кол. 3:15, Еф. 2:16), а віра є неможлива в громаді без віри перших християн (Еф. 2:20). Але якраз ця віра учнів Христових була дуже змаліла після Його розп'яття (Ів. 20:19, Лук. 24:21-22, Марк. 16:14). І тільки через Христове воскресення та Його з'явлення учням, ця віра у них відродилась (Ів. 20:8 і 20, 1 Пет. 1:21). Без фізичного воскресення жодна думаюча людина не могла б повірити в Розп'ятого, бо тоді Христос положив би кінець Своїм предсказанням щодо Його воскресення (Мат. 16:21, 17:23, 20:19, Ів. 2:19). Для того воскресення Христа являється печаттю небесного Отця на Особу й діло Його Сина (Дії 2:32). Через воскресення з мертвих Христос об'явив Себе пророком і Сином Божим у силі (Рим. 1:4). Воскресення є печаттю на:

1. Свідчення пророків (Пс. 16:10, Осії 6:2, Ісаї 53: 8 і 10),
2. Свідчення Ісуса (Мат. 16:21, Ів. 2:19-22),

3. Свідчення апостолів (1 Кор. 15:15). Воскресення доказує:
4. Божественність Ісуса Христа (Рим. 1:4, Дії 13:33),
5. Його королівство (Дії 13:34),
6. Його владу судити всесвіт (Дії 17:31),
7. Надію на наше особисте майбутнє воскресіння і прославлення (перемінення) (1 Сол. 4:14).

Тому воно є також благовістям запевнення великої події історії спасіння. Якраз, про це говорить св. ап. Павло у першому листі до Коринтян, у добре відомому розділі 15:6. Згадуючи про радикальних біблійних критиків і опонентів, він покликається на сотні живих свідків і подає чотири головні докази:

1. Доказ досвіду: "Ви, коринтяни, отримали спасіння через звіщання про фізичне воскресення Христа" (1 Кор. 15:1-2).
2. Доказ св. Писання: Христос не тільки помер, але й воскрес за Писанням (1 Кор. 15:3-4).
3. Доказ свідків: Більше, як п'ятсот братів бачили Христа при різних оказіях, коли Він їм являвся після воскресення (1 Кор. 15:6).
4. Доказ потреби спасіння: "Коли ж бо Христос не воскрес, то проповідь наша даремна, даремна також віра ваша..., тоді то загинули й ті, що у Христі впокоїлись" (1 Кор. 15:14 і 18).

Хрест і воскресення, консеквентно, належать разом. Розп'ятий помер, щоб воскреснути (Ів. 10:17), і Воскреслий живе вічно, як Той, що був розп'ятий (1 Кор. 2:2, Об. 5:6). Тому то діло спасіння і відкуплення є тісно пов'язане з цими двома факторами:

Примирення через смерть Христа, а життя — через Його воскресення (Рим. 5:10).

Знищення гріха у віруючих (Рим. 6:10-11), і спільність життя з Христом (1 Сол. 5:10).

Панування Христа (Рим. 14:9), і Його небесне заступництво (Рим. 8:34).

Поєднання з Його Церквою (1 Сол. 4:14), і увіковічнення любови Його небесного Отця (Ів. 10: 17).

Тому то вже було сказано — воскресення має зв'язок з хрестом.

III. Фундамент нового життя для віруючих.

Тоді, саме, тільки примирительна жертва Христа може бути корисною для винуватого грішника, коли він погляне з вірою на Христа, за прикладом піднесеного змія (Ів. 3:14), як на Боже ягня, що бере на Себе гріхи світу (Ів. 1:29). Але для уможливлення віри потрібне було воскресення. Без об'явлення доконаної перемоги на Голгофі в тріюмфі воскресення, — віра в Боже Ягня була б неможливою. Тому то здобуте на хресті спасіння випливає для нас від воскреслого й повищеного Посередника. Ласка відкривається для всіх, упершс, через прославлене й піднесене Боже Ягня. І для того, коли ми отримали прощення наших гріхів через віру і через це стали дітьми Божими, — Бог послав Духа Сина Свого в серця наші (Гал. 4:6), — а також в цей спосіб ми стали відродженими. Таким чином появився овоч Христової жертви і органічна спільність віруючих з Христом через запечатане воскресенням примирення, спільність смерти-життя відкуплених з Відкупителем (Рим. 6:5, Гал. 2:19-20, Кол. 3:3). Одночасно почалось споживання Його тіла й крови (Ів. 6:32-35, 48-58), і "Христос за нас" стається "Христом у нас", — наша Надія слави (Кол. 1: 27).

Наука про заступництво у св. Писанні — це щось більше, як чистий продуманий обрахунок сплачення довгу чи механічне книговодське перенесення конта вини й заслуги, або торговельне речове додавання чи віднімання приходу й розходу, — але органічне заснування чогось зовсім нового, навстіж проникаючого,

божественного, персонального принципу життя. Христос може дати в дар тільки Самого Себе, Він Сам стався даром (2 Кор. 9:15). Він є не лише дороговказом і "предтечею", але — Він Сам є дорогою (Ів. 14:6); Він є не лише Відкупитель, але — наше "відкуплення" (1 Кор. 1:30). Тому віра в Христа є не лише зовнішний виразник, але — внутрішний зв'язок із Ним. Тому гасло "у Христі" є, як для ап. Павла, так і для всіх відкуплених, — тим оригіналом і словом насіння у досвіді спасіння (наприклад провідна думка апостольських листів є: Римлян — вільність "у Христі", Коринтян — освячення "у Христі", Галат — оправдання "у Христі", Ефесян — єдність "у Христі", Филип'ян — радість "у Христі", Колосян — досконалість "у Христі", Солунян — прославлення (переміна) "у Христі", і т. д.).

Жертва примирення Ісуса Христа може бути дійсно корисною тільки тоді, коли винуватий грішник буде мати органічну спільність із Христом. Тільки через практичну спільність у щоденному житті грішників зі Святим, може Він посередничити за них активно. Органічна спільність може наступити в наслідок поєднання подібної Голови з подібними членами (Євр. 2:14-17), і тому Христос мусить бути Людиною назавжди. Тільки, як Людина, Він може бути головою організму, що складається з людських членів.

Щоб бути людиною, потрібно мати тіло (тіло не є "в'язницею душі", як це вважали: Платон, Аристотель, Оріген), і для того Христос залишається Людиною назавжди, себто в людському тілі. Без фізичного воскресення Христос був би виключений із спільноти з людьми і тому Він не міг би докінчити і прославити Своє діло відкуплення, яке Він розпочав, як Людина (Євр. 2:14).

Фізичне воскресення Господа тому означає повернення Відкупителя до людської природи, поєднання і увіковічнення людства в переміненій і прославленій формі. Воно означає, що Христос є "останній Адам" (Рим. 5:12-22), — "друга Людина" з неба (1

Кор. 15:45-47), і — по правиці Божій на висоті (Дії 1:11, Дан. 7:13, Об. 1:13, Фил. 3:3:21). — Початок творіння і органічна "Голова" (Еф. 1:22) відкупленого духовного людства.

Але в цей же самий час ми стоїмо перед нечуванним напруженням нашого думання: Як міг Відкупитель бути "людиною" після Його вознесення до слави? Тим більше — у формі прославленого тіла? Чи ж Він Сам не сказав до учнів Своїх: "І ото з вами Я повсякденно аж до кінця віку". Отже, передусім, Він являється тільки другою Особою Божою. Тут знову виявляється глибина вічности: Понадчасове й понадмісцеве є для нас безконечною неясністю. Тому, коли ми читаємо в Біблії про "матерію" і "тілесність", — це все нам незрозуміле, бо Христос відійшов до "вічности".

Для того Біблія навчає нас про увіковічнення тіла Відкупителя. В цьому криється закріплення і зміст Його діла. Його перемога над смертю мусить заключати в собі безконечне продовження Його людскости. Як "Первороджений між багатьма братами" (Рим. 8:29, Кол. 1:18, Євр. 2:11). Може Він бути "початком вічного спасіння"? Так, тільки у Христі є можливе обновлення і відкуплення. Вони відроджені Христовим воскресенням до живої надії (1 Пет. 1:3) і приєднані, як члени, до Його Церкви (Еф. 4:15-16). Так, що вони можуть досвідчити на собі "силу Його воскресення" (Фил. 3:10) і, як "воскреслі" (Рим. :5-11) і "оживлені" (Еф. 2:5) можуть ходити в обновлені життя (Рим. 6:4, 2 Кор. 4:10-11), і Йому, живому Богові, — в оживлений спосіб служити (Євр. 9:14, Рим. 7:4-6).

Це все доказує, що оживлення Розп'ятого є не лише доконаним ділом Отця на Особі Його Сина, — запечатання і ствердження Його Особи після доконаного, — "воскресенням із мертвих славою Отця (Рим. 6:4), — але рівночасно, й передусім, незаперечним фактом, найсильнішим чудом в праці Самого Сина, як "самозбудження" і "самовоскресення", доконане Ним добровільно й власною силою (Євр. 7:16). "Зруйнуй-

те цей храм і в три дні Я поставлю його" (Ів. 2:19). "Через те Отець любить Мене, що Я власне життя віддаю, щоб ізнову прийняти його... маю Я владу віддати його, й маю владу й прийнять його знову" (Ів. 10: 17-18).

Наостанок, воскресення є:

IV. Фундаментом для переміни світу.

Ця переміна, як така, відкривається в трьох великих сферах (ділянках). Вона є запевнена:
В житті особистому — воскресіння тіла,
в житті земного світу — поява царства слави,
в житті всесвіту — переміна універсалу.

1. Воскресіння тіла є можливе на підставі воскресення Господа Ісуса. Розбудження Ісуса є переміна людства в Христі, як його "первістка" (1 Кор. 15:20-23, Кол. 1:18). Розбудження багатьох старозавітніх святих в часі Христового воскресення доказує: Що дорога до воскресіння відкуплених є вільна (Мат. 27: 52-53). Його тріюмф над смертю запевнює наше воскресення (Рим. 8:11, 1 Сол. 4:14-16). Його прославлене тіло є зразком і взірцем нашого власного, будучого тіла (Фил. 3:20-21, 1 Кор. 15:49). Воскресення "первістка" є основою воскресіння усіх людей (Ів. 5: 26-29).

Тому також "воскресення суду" є доручене Синові, бо Він є "Син Людський". Так що воскресіння усіх людей, віруючих і невіруючих, має запевнення у воскресенні "останнього Адама". Як через одного чоловіка прийшла смерть, так через одну Людину — воскресіння мертвих. Як в Адамі всі вмирають, так у Христі всі оживуть (1 Кор. 15:21-22).

Тисячолітнє Царство є також основане на воскресенні Господа Ісуса. Дані Давидові обітниці говорять про вічне прославлене царство людства (2 Сам. 7:13). Для цього вимагається вічного Царя. Тоді появиться Син Людський на хмарах небесних (Дан. 7:13, Мат. 26:

64, Об. 1:13). Те, що Христос остався в тілі, в часі воскресення, є також засадничим виповненням Давидового пророцтва про царство. Воскресення "Царя" є підставою відродження месіянського світу (Мат. 19:28), і що станеться при другому приході Христа є тільки історичним виповненням, об'явленням і продовженням того, що сповнилось при Його першому приході. Тому ап. Павло каже: "А що Він воскресив Його з мертвих, щоб більш не вернувся в зотління, те так заповів: "Я дам вам ті ласки, що обіцяні вірно Давиду були" (Дії 13:34, 37:1-14), — духовне відродження народів (Пс. 87:4-6, Іс. 25:7-8, 19:21-25), —відродження природи (Іс. 41:18, 55:12-13), — переміна дикої природи звірів (Іс. 65:20-22). Таким чином життєдайна сила Воскреслого наповнить усю землю, і видиме царювання Месії буде обновленням і відродженням всієї земної природи (Мат. 19:28).

Тому тисячолітнє Царство являється тільки вступом та прилюдією, а остаточна ціль є:

3. Нове небо й нова земля з великим білим Престолом (Об. 21:1 пор. 20:11-15). Таким чином будуть удосконалені не лише душа й дух, але матерія і природа будуть прославлені й перемінені. В небесному Єрусалимі буде золото "прозоре, як скло" (Об. 21: 18-21). Божа остаточна ціль з природою є не лише духовна, але — духовно-фізична.

Але тут подія Великодня має породно-творчий фундамент. Воскресення "внаслідувало усе" й стало запевненням нового неба й нової землі. На Ісусовому тілі через воскресення матерія була уперше перемінена (Ів. 20:27 і Лук. 24:39-43). І для того основа переміни матерії в історії спасіння є об'явлена й доказана. Також під цим оглядом Христос є "первістком" (1 Кор. 15:20-23). Відтепер переміна неба і землі спочиває на воскресенні Відкупителя, і перед білим Престолом будуть представлені дії життя Воскреслого у світлому маштабі. В цьому полягає зворотний пункт і останній змисл (сенс) воскресення: "Бо ось Я створю нове небо та землю нову (Іс. 65:17, 2 Пет. 3:13). Під

цими чотирма оглядами воскресення має своє христологічно-космічне, суб'єктивно-апологічне, об'єктивно-органічне й есхатологічно-універсальне значення.

VI

ВОЗНЕСЕННЯ ПЕРЕМОЖЦЯ

Повний перемоги Воскреслий вознісся на небо. Той, Якого люди піднесли на хрест (Ів. 12:32-33, 8:28, 3:14), був піднесений Богом до небесної слави (Фил. 2: 9, Дії 2:33, 5:31). "Сядь праворуч Мене, доки не покладу Я Твоїх ворогів за підніжка ногам Твоїм!" (Пс. 110:1).

Потрійний уряд, що його зайняв Відкупитель після вознесення на небо має вирішальне значення, а саме:

Для пророчого уряду — перехід від безпосереднього пророцтва до духовного пророцтва.

Для священичого уряду — перехід до первосвященства "за порядком Мелхиседековим".

Для царського уряду — поширення царської влади до королівського панування.

І. Пророчий уряд.

Перший і найважливіший:

1. Свідоцтво через поведення. Від появи в тілі до офіційного виступу об'явлення Бога було зроблене так, як Христос його звіщав (Ів. 14:9) — і Він показав божественний ідеал для нормального розвитку життя людства (Лук. 2:40 і 52). Тема цього пророцтва була: "Божа Людина".

2. Пророцтво слова. Після хрищення Христа до пророцтва життя було додане пророцтво слова (науки). Христос "навчав їх, як можновладний, а не як ті книжники їхні" (Мат. 7:29, Лук. 24:19, Ів. 7:46). Його

тема була: "Царство Боже" (Мат. 4:17). Але Його вознесення означало перехід цього прямого пророцтва до посереднього — і у зв'язку з П'ятдесятницею — початок діючого з неба через Його послідовників.

3. Пророцтво Духа. Є ще один "прихід" повищеного Пророка до нас, Його учнів (Ів. 14:18 і 28). Цей "прихід" є не лише Його посланці — апостоли, пророки, євангелисти, пастирі й учителі (Еф. 4:11) і взагалі Його свідки разом узяті (Дії 1:8), — але у них **і в їхньому посланництві "приходить" Сам Христос** (Мат. 10:40) і передає пророцтво слави через Духа Святого, як і свідчить ап. Павло про Розп'ятого й Воскреслого: "Він, прийшовши, благовістив спокій вам далеким (поганам), і спокій близьким (юдеям)" (Еф. 2:17). Його тема є: "Довершене відкуплення", "спокій", "світло" (Дії 26:23). Але ще більше значення має вознесення для первосвященичого уряду.

II. Первосвященичий уряд.

Христос приніс на землю важливе виповнення Аронового священства (Євр. 5:1-4, 9:6-23, 10:1, Кол. 2: 16-17), — жертву за гріх для рятунку грішників; хоч Він відійшов із землі до небесного світу (Євр. 7:26, Еф. 4:10), але Бог привітав Його, як первосвященика за почином Мелхиседека (Євр. 5:10). Його вознесення на небо являється не лише зворотним пунктом між Його **приниженням і підвищенням, але — зворотним пунктом між двома головними способами Його** практичної первосвященичої дії. З вознесенням на небо Христос увійшов до вишнього святого святих не з **чужою кров'ю, як робили старозаповітні священики** у великий день примирення, входячи до земного святого святих (3 Мой. 16:15-19), але — з власною кров'ю, то значить із власною заслугою і саможертвою на Голгофі, і на цій підставі Він являється перед Божим обличчям за нас (Євр. 9:11-14, 24-25, Рим. 8:34). Тому вознесення Христа одночасно є оправданням

Розп'ятого (Ів. 16:10, Фил. 2:9, 1 Тим. 3:16), прийняття Отцем доконаного діла Сина (Євр. 5:10), признанням Його земного священства найвищим маєстатом в небесному світі (Дії 2:34-36), — найвищий сенс і центральне виповнення найбільш урочистої первосвященичої дії найбільшого ізраїльського свята (Євр. 9:7).

1. Мелхиседек і Христос. Хто був Мелхиседек? Він був царем Салиму (слово "Салим" чи "Шалом" означає: "Місто спокою"), яке було осідком найвищого міського уряду священика-царя, який, подібно до Йова, будучи в поганському оточенні, посередничав чи заступався за народ перед Богом-Первопричиною (1 Мой. 1-11), і для того був названий "священиком Бога найвищого" (1 Мой. 14:18). Його віра була винагороджена тим, що Найвищий вибрав його бути прообразом Христа: Через поєднання його священичого й царського уряду (пор. Зах. 6:11-13), через його особисте ім'я "Мелхисидек", що означає "цар правди (справедливости)" (Євр. 7:2), і через ім'я його міста "Салим", що значить "спокій". Дальше — через його відношення до Авраама (1 Мой. 14:17-20); він узяв десятину від Авраама, і був великим, не маючи Закону (Євр. 7:4-6), і поблагословив того, кому була дана обітниця, а тому він є поставлений вище за тих, що мають обітницю (цебто синів Левія, Євр. 7:6-7); він узяв був десятину і поблагословив у Авраамові покоління синів Левія і для того він є більший, як священство Левія (звичайно, більший благословляє меншого) — ці людські служителі Закону й обітниць (Євр. 7:9-10). Він є також більший, як все те, що міститься (заключене) в Старому Заповіті тому, що Закон і обітниці були основними стовпами змісту всього Старого Заповіту.

Передусім, Мелхиседек є прообразом Христа тому, що в Біблії не згадується про його походження, народження і смерть (Євр. 7:3). Саме тому він "удостоївся" бути "подібним" до Того, що справді не має початку днів, походить із вічности і назавжди остаєть-

ся Священиком і Царем. Якраз на цьому увіковічнені священства є наголос Мелхиседекового порядку. І тому священство Христа не є за переданням (тілесного чи законного походження), але — вічне особисте, а тому воно є вище за левітське (Євр. 7:16).Воно не є передане смертельній людині, а Тому, "про Якого засвічується, що живе" (Євр. 7:8). Тому Він Один являється Первосвящеником, і тому Його священство є навіки непереходячим (Євр. 7:23-24), — основане на Божій "клятві" (Євр. 7:20,21,28). І тому Христове походження з роду Давидового, покоління Юдиного, а не — з Левіїного (Пс. 110:1-4, Мат. 22:42-45, Євр. 7:11-14), — означає "уневажнення" левіїного порядку священства, що було основане на законі Мойсея (Євр. 7:12-18).

2. Парядок Мелхиседекового священства. Фактично, це небесне священство є необхідним заміщенням земного. На землі Христос був одноразово священиком і жертвою (Євр. 9:12-14); на небі Він є Священик і Цар (Євр. 7:2, 8:1). На землі центральною точкою була Його смерть, віддання життя на Голгофі (Євр. 9:15-23); на небі Його центром є життя і незнищальна сила Його воскресення і вознесення (Євр. 7:16, 3:24, Пс. 110:1-4). Як найбільше виповнення Ааронового священства, Він здобув спасіння, як "Христос для нас", — юридично через Свої страждання, — як священик за чином Мелхиседека, Він дарував для спасіння "Христос у нас", — органічно через Свою перемогу (Кол. 1:27).

Як Священик на землі, заложив Він колись основу (Євр. 10:10, 14, 18); Його діло тут є історичне й закінчене (Євр. 7:25); Його уряд Мелхиседека ніколи не закритий і — вічний. Як священик на низині Він служив відкупленим усього світу і приніс Себе в жертву примирення без їхніх заслуг (I Ів. 22); як священик на висоті служить Він Своїм вибраним, лише за „нас", Своїх членів, заступається Він перед Божим троном (Рим. 8:34, Євр. 9:24). Але обоє служінь є навіки нерозлучені: Жертва й заступнича молитва, здобуття і збереження спасіння, дочасне і вічне, страждання і слава.

Через це священство Мелхиседека є закінчене священство Аарона. Як священик на небі, вступив Він туди з тим, що Він здобув на землі для нашого добра перед Отцем (Євр. 9:24-25), і приєднав до здобуття спасіння, свідчення, остереження і прославлення; і увіковічнення Його Мелхиседекової гідности є запорукою нашого спасіння навіки (Євр. 7:24-25, 1 Пет. 1: 4). "Тому Він може завжди й спасати тих, хто через Нього до Бога приходить, бо Він завжди живий, щоб за них заступитись". Але головне значення вознесення відноситься до Його третього уряду, а саме:

III. Царський уряд

Таким чином є встановлення престолу Царя слави (Пс. 24:8-9). Той, Який від Свого народження мав право царське (Мат. 2:2, Ів. 18:37), і в Його Особистості мав королівську гідність (Ів. 1:49), в Його служінні — королівську силу (Мар. 1:27, 4:41, Мат. 7:29), — обійняв у часі Свого вознесення царське панування. Його приховане Царство (Мат. 11:3, Ів. 6:15) стало об·явлене на небі (1 Тим. 3:16); а його скромне особисте стало піднесене до світового маштабу "вище всякого уряду, і влади, і сили, і панування, і всякого йменння... (Еф. 1:20-21). Отже, ми бачим Ісуса "підвищеного" до престолу Божого (Євр. 8:1, Фил. 2:9), — "по правиці престолу величности" (Євр. 1:3, Пс. 110:1, Рим. 8:34, 1 Пет. 3:22), — "вкоронованого славою і честю" (Євр. 2:9). В часі вознесення "Ісус" стався "Христом" (Дії 2:36), — "Пан" і "Владика" (Рим. 14:19, Юди 4), — Можновладним усіх країн світу" (Мат. 28:29).

З неба Христос об'являє Своє Царство в різнородний спосіб:

— Через заснування Своєї Церкви, посилаючи Св. Духа (Дії 2:33, 1 Кор. 12:3); — через поширення Свого Царства, зміцнюючи вістку спасіння (Мат. 28:18-20,

Мар. 16:17-20); — через опанування Свого Царства, перемагаючи труднощі (Дії 5:19, 12:7 і 23); — через удосконалення (доповнення) Свого Царства у Його другому приході, у славі (1 Тим. 6:14-15).

Слово Боже вирізняє три престоли, які є символом трьох головних періодів Його небесного Царства:

1. Христос тепер є на троні чи престолі Свого Отця, цебто між Його вознесенням і другим приходом (Об. 3:21, Євр. 8:11). "Сядь праворуч Мене, доки не покладу Я Твоїх ворогів за підніжка ногам Твоїм!" (Пс. 110:1, Євр. 8:1). В перебізі цього часу "очікування" (Євр. 10:13). Його Царство є над всіма народами і Його панування чи управління є духовно-невидиме з точки зору спасіння: — Царство ласки.

2. На "престолі Давида" Христос буде в тисячолітньому Царстві (Лук. 1:32, Дії 2:30). Цей престіл Його земного прабатька буде "Його" престолом (Об. 3:21, Мат. 19:28, 25:31), і Він Сам буде управляти, як дійсний досконалий "Давид" Ізраїлем та народами світу (Осії 3:5, Езек. 37:24-25). Його Царство тоді буде видиме і національно-універсальне, — світового маштабу і в той же час під оглядом спасіння буде: Царство слави.

3. "Престол Ягняти", нарешті, належить новому світові (Об. 22:1-3). Тоді Царство Сина буде одночасно підпорядковане Царству Отця (1 Кор. 15:28) — універсально-вічне і всесвітньо понадісторичне: Царство досконалости.

Але до царства належать його піддані. Цар мусить мати слуг. Ніхто не може назвати Христа Господом, як тільки через Духа Святого (1 Кор. 12:3). Тому, що закон Його Царства є духовний закон (Рим. 8:12), і характер Його панування є справедливість, спокій і радість "у Дусі Святім" (Рим. 14:17).

Тому то зіслання Св. Духа є фактичним приготовленням для остаточного приходу Його Царства. Тоді уперше в дійсності Царство небесне буде на землі. П'ятдесятниця для того являється випливом царського

уряду, і разом із вознесенням є відкриттям Божого Царства.

Але поки панування почнеться, Цар мусить бути перед тим на троні. П'ятдесятницю випередило вознесення. Без вознесення Сина не могло бути зіслання Св. Духа. "Краще для вас, щоб пішов Я, бо як Я не піду, Утішитель не прийде до вас. А коли Я піду, то пошлю вам Його" (Ів. 16:7). Після того, як Він злив Духа Святого (Дії 2:33), в той же самий час Він поєднався зі Своїми вибраними. Для того все те, що Христос пережив, є їхньою частиною та власністю. Розп'яті з Ним, померли з Ним, а також "оживлені з Ним", "і разом з Ним посадив на небесних місцях у Христі Ісусі" (Еф. 2:6). Вони пережили вознесіння через Духа Святого.

Наостанок, прийде їхнє буквальне вознесіння, їх "підхоплення" і піднесення до Його присутності (1 Сол. 4:13-18). Вознесення Христа є основним вступом Голови нового людства до небесної слави. Відтоді небо є небом Господа Ісуса Христа (Ів. 3:31), а також — наше небо (Фил. 3:20, Євр. 13:14, Кол. 3:1-3). Він, перед тим відійшовша "Голова", являється провідником до небесної слави Його "членів" (Євр. 2:10). Отже, "Чи є яка голова, що не бере з собою члена?" "Я іду приготовити місце для вас" (Ів. 14:2-3). Тому, що "де Я, там буде й слуга Мій" (Ів. 12:26, 17:24). Дорога до слави є вільна!

VII

ОБ'ЯВЛЕННЯ БОЖОГО ЦАРСТВА
(Зіслання Святого Духа)

"Наповнюйтесь Духом" (Еф. 5:18). З П'ятдесятницею настав новий час, новий вік Св. Духа. Різниця між старозаповітнім, а новозаповітнім часом —потрійна:

І. У розмірі

У Старому Заповіті Дух Божий сходив на окремі особи (4 Мойс. 11:29), у Новому Заповіті Він сходить на всіх віруючих (Дії 2:4, 17, Рим. 8:9). Різниця є не лише в словах "на" і "у" висловлена, наче б у Новому Заповіті Божий Дух був "у" віруючих, тоді коли в Старому Заповіті Він сходив "на" них. Бо не лише старозаповітня, але також і новозаповітня дія Св. Духа, як і сама П'ятдесятниця є окреслена словом "на" (Дії 2:3, 17-18, 10:44, 11:15, Лук. 24:49), і навпаки старозаповітня дія Святого Духа є окреслена не лише словом "на", але також словом "у".

ІІ. У часі

У Старому Заповіті Дух Божий діяв якийсь окреслений час (4 Мойс. 11:25), в Новому Заповіті Він "пробуває" (мешкає) з віруючими (Ів. 14:17,23, 1 Кор. 3:16, 2 Кор. 6:16, 2 Тим. 1:14, Як. 4:5). Тільки на цій підставі Церква є окреслена, як "Храм", або "Дім" Божий, як спільна будівля (Еф. 2:21-22, 1 Пет. 2:4-5), — як льокальне зібрання (1 Кор. 3:17, 1 Тим. 3:15) і відокремлений християнин (1 Кор. 6:19). Самим віруючим у Коринті (1 Кор. 1:11, 3:1, 5:1, 6:1) було дане це остереження: "Хіба ви не знаєте, що ваше тіло

— то храм Духа Святого, що живе Він у вас, Якого від Бога маєте, і ви не свої?" Що Св. Дух є не лише сила, здібність, або прикмета Божа, але свідоме "Я", що має волю, — божественна надособистість, — випливає з того, що Він говорить (Дії 13:2), закликає, забороняє (Дії 16:6-7), освітлює (Рим. 8:14), наставляє (Ів. 16:13), потішає (Ів. 14:26), заступається (Рим. 8:26), свідкує (Рим. 8:16), може бути засмучений (Еф. 4:30), — все це може бути сказане про живу й особисту істоту. Рівно ж, у дорученні хрищення (Мат. 28:19, 2 Кор. 13:13). Він стоїть так ясно нарівні з Отцем і Сином, що повинен бути признаний, як божественна Особистість.

ІІІ. У змісті й меті

У Старому Заповіті Дух діяв виховавчо, щоб зробити людей здібними для служіння; в Новому Заповіті Він діє в різний спосіб, а саме:

Пробуджує віру, закликаючи до спасіння, як "Дух Правди" (Ів. 15:26).

Допомагає у відродженні, оживляючи, як "Дух синівства" (Рим. 8:15).

Впроваджує до освячення, виховуючи, як "Дух святости" (Пс. 51:11).

Оживляє для служіння, виряджаючи, як "Дух слави" (1 Пет. 4:4).

1. Заклик до спасіння. Завданням Духа Святого є прославити Христа (Ів. 16:14). Як "свідок" Господній для світу (Ів. 15:26, Об. 19:10), Він є найбільшим євангелистом Сина Божого (Об. 22:17). Він виявляє світові про гріх, і правду, й про суд (Ів. 16:8-11), Він говорить про гріх світу, про правду Христову, й про суд над дияволом. Він виявляє світові його гріх, вказуючи на його недовір'я, через яке вони (грішники) відкинули Господа, одинокого добродія (Дії 2: 22-23, 3:13-15, 7:52). Правду Христову Він доказує, покликуючись на вознесення; бо через повищення Той, Хто був понижений грішниками, зістав Богом

признаний, як "Святий" і "Праведний" (Ів. 16:10, Дії 2:25, пор. 34,35, 1 Тим. 3:16). Здавалось, що Великодня П'ятниця осудила Ісуса, як грішника, і оправдала тих, що Його засудили; але воскресення, вознесення і п'ятдесятниця відкинули той вирок, вони признали праведність Розп'ятого й осудили гріх суддів. В цьому полягає зміст слів Христа, Який сказав: "А як прийде, Він світові виявить про гріх, про правду і про суд... а про правду, що Я до Отця Свого йду, і Мене не побачите вже" (Ів. 16:8 10).

Осуд сатани Він пояснює доказом, покликаючись на Ісуса на хресті (Ів. 19:30), бо якраз через хрест князь світу цього засуджений (Ів. 12:31, Кол. 2:15), і тому відтепер світ не може признавати кого іншого, як тільки Одного Князя-Христа. Таким чином через свідчення Духа Святого, світ, який є праведний у своїх очах, став засуджений, як грішний. А Розп'ятий людьми, як грішник, є проголошений Духом Святим, як Святий і Праведний, а сатана, винуватець убійства на Голгофі, виявився переможений і осуджений. Це є потрійне свідчення Духа для світу. Так Сам Господь Ісус вияснив (Ів. 16:8-11). Але у всьому Дух є поєднаний зі словом (1 Кор. 2:2-4), Він вкладає в уста Своїх свідків слова (Мат. 10:20, Дії 1:8) і робить говорене й написане слово діяльним і живим (1 Сол. 1:5, Євр. 4:12).

2. Уділення життя. Кого Він здобув, тих переображує. Здобутим душам дає Він обновлення (Тит. 3:5). Дух оживляє (Ів. 6:63, 2 Кор. 3:6, Гал. 5:25), невільників визволяє (2 Кор. 3:17, Рим. 8:2), рабів робить синами (Рим. 8:14, Гал. 4:6). Він є дух синівства (Рим. 8:15). Християни є людьми відродженими від Духа (Ів. 3:5-8). Вони не лише отримують щось нове, але самі стають новими (2 Кор. 5:17); вони є вдійсності перемінені і являються людьми "в Дусі" (Рим. 8:9), в Дусі Христовім (Дії 16:7), і для того є людьми "в Христі" (2 Кор. 12:2), з Ним органічно пов'язані.

У Старому Заповіті діяльність Духа була тільки

виховавча й приготовляюча до служіння. Він робив людей здібними пророками (1 Цар. 10:6, Пс. 51:11, 1 Пет. 1:11, 2 Пет. 1:21), до боротьби (Суд. 6:34, 14:19), до різних робіт (2 Мойс. 28:3, 31:3-5). Значення П'ятдесятниці полягає в тому, що в додатку до педагогічних і кваліфікаційних здібностей Св. Духа приєднуються органічні здібності, — і від сьогодні Дух Святий діє не лише, як Дух Божий, але також, — як Дух Христів, як Дух Сина. В такому розумінні Дух не діяв до П'ятдесятниці (Ів. 7:39), і як такий був предсказаний в Старому Заповіті (Йоїл. 3:1-2, Езек. 36:27, Зах. 12:10). Тому Він є названий "Духом обітниці" (Еф. 1:13).

В цьому, властиво, є головне значення П'ятдесятниці: З неба посланий "Дух Сина" (Гал. 4:6) поєднує відкуплених з Відкупителем, злучує члени в одне тіло (1 Кор. 12:13) і присвоює віруючій людині повний овоч Христової жертви. Для того вираз "у Христі", що його вживає ап. Павло 164 рази, 19 разів має відношення до слова чи слів "у Дусі", наприклад, у відношенні до спасіння:

Оправдання "у Христі" (Гал. 2:17) є оправдання "в Дусі" (1 Кор. 6:11).

Спокій "у Христі" (Фил. 4:7) й спокій "в Дусі" (Рим. 14:17).

Освячення "у Христі" (1 Кор. 1:1-2) й освячення "в Дусі" (Рим. 15:16).

Запечатання "у Христі" (Еф. 1:13) й запечатання "в Дусі" (Еф. 4:30).

Перебування "у Христі" (Гал. 2:20) й перебування "в Дусі" (Рим. 8:9).

У втілені й воскресенні Христа була найперше основана Божа сторона, але органічне відношення з людської сторони стало досвідченою дійсністю через зіслання Св. Духа. "Господь же — то Дух" (2 Кор. 3:17, 1 Кор 15:45), "А хто з Господом злучиться, стає одним духом із Ним" (1 Кор. 6:17). Він є членом Його тіла й учасником Його діла. Таким чином П'ятде-

сятниця стала початком віку повного спасіння і днем об'явлення обітниць Ісуса Христа, як останнього Адама.

Будучи споріднені з Ним, вони в стосунку один до одного є "одним тілом" (Рим. 12:5). Через одного Духа вони всі "охрещені в тіло одне" (I Кор. 12:13) і через народження від Духа вони є синами одного Божого Царства (Ів. 3:3 і 5, Мат. 13:38). Це означає, що П'ятдесятниця — це народження Церкви і відкриття Божого Царства в розумінні Нового Заповіту (1 Кор. 12:3. Рим. 14:17). Відтепер існує поруч з об'єднанням першого Адама (1 Кор. 15:22) організм останнього Адама, поруч погибаючого людства — спасені, — нарівні Ізраіля й поганських народів — Христова Церква, Божий "народ", "нова" людина (Еф. 2: 15) Христос. В Церкві діє Дух Божий і "Дух святости" (Пс. 51:12).

3. **Виховання.** Він прословляє "Голову" через "членів" і показує їм Ісусову славу (Ів. 16:14).

Він "провадить" відкуплених дорогою справедливости (Рим. 8:14, Гал. 5:25) і помагає їм до освячення (1 Пет. 1:2, 2 Сол. 2:13).

Він "потішає" їх, як "Потішитель" (Ів. 16:14-18, Рим. 5:5) і дає їм своє "свідчення" (Рим. 8:16).

Він "докоряє" їх за невірство і провадить їх до покаяння (1 Мойс. 6:3).

Він "навчає" їх слів Христових (Ів. 14:16, 1 Тим. 6:3) і провадить їх до повної правди (Ів. 16:31, 1 Ів. 2:20).

4. Приготовлення до служіння. Тоді Він наділяє їх дарами і вживає їх, як Своє знаряддя: Він розподіляє дари й наділяє кожного, як Він Сам хоче (1 Кор. 12:4-11).

Він назначує їхне служіння в Церкві і на зібраннi (Дії 13:4, 16:6-7, 20:28, 1 Кор. 12:28-30).

Він оживлює їхні молитви (Юд. 20, Еф. 6:18) і додає їм сили (8:26).

Він керує їхнім свідченням (Мат. 10:20, 1 Пет. 1:

12) і сповняє їх Божою силою (1 Кор. 2:4), і, вразі переслідування, Він спочиває на них, як "Дух слави" (1 Пет. 4:14).

У всьому тому Він являється "силою з висоти" (Лук. 24:49, Дії 1:8):

1. Як дерево, що приносить свої овочі (Гал. 5:22).
2. Як олива, що намащує і освічує (Дії 10:38).
3. Як вогонь, що розпалюється (Дії 2:3-4, 2 Тим. 1:6).
4. Як вода, що очищає (Езек. 36:25-26).
5. Як ранній дощ, що освіжує і діє благородно (Зах. 4:6, 1 Цар. 19:12).
7. Як шум сильного вітру, хоч втаємниченого, але могутнього (Дії 2:2, Ів. 3:8).

5. Переміна. Для майбутности Він є забезпеченням нашого спасіння: "Який є завдаток нашого насліддя" і "запечатанням" спасіння (Еф. 1:13-14, 4:30, 2 Кор. 1:22), Він є завдаток майбутньої слави, очікуючого синівства (Рим. 8:23). Тому, що наше тіло є храмом Св. Духа (1 Кор. 6:19), Бог не може залишити його пусткою. "А коли живе в вас Дух Того, Хто воскресив Ісуса з мертвих, то Той, що підняв Ісуса з мертвих, оживить і смертельні тіла ваші через Свого Духа, що живе в вас" (Рим. 8:11). В той спосіб значення Духа Святого продовжується до вічности. Через Духа ми є сини (Рим. 8:14, Гал. 4:6-7), а як сини, то й наслідники (Рим. 8:17, Гал. 4:7), а як наслідники, то й учасники майбутньої слави (Рим. 8:17).

ЧАСТИНА ДРУГА

ЦЕРКВА ПЕРВОРОДЖЕНИХ

ПОКЛИКАННЯ ЦЕРКВИ

І

Новий Божий Народ

"Євангелізація — це найбільше діло, що відбувається сьогодні у світі. Вона є могутня влада у формі рабства".

У світі проголошене благовістя про хреста. Теперішний час має особливе значення. Його ціль — покликання Церкви. Все — направлено в тому напрямку.

І. Ціль покликання

Програма нашого часу не є, щоб створити "нове суспільство", або дати освіту християнським народам, — а вибрати із них народ "в імя Своє" (Дії 15:14, порівняй Тит. 2:14, 1 Пет. 2:9-10); і не полягає в тому, щоб християнізувати різні раси, а евангелізація народів — це є покликання понаднаціонального Божого люду (Мат. 28:19, Марк. 16:15). "Нема юдея, ні грека, нема невільника, ані вільного..., бо всі ви одно в Христі Ісусі!" (Гал. 3:28, Кол. 3:11).

Таким чином постав на місце дотеперішніх двох частин тричастинний поділ людства (1 Кор. 10:32), —

до Ізраїля і поган долучилася Церква Христова, як третій рід (цей останній вираз є другого віку п. Х.). Відтепер кожен, хто не є християнин, в розумінні Нового Заповіту (Дії 11:26), — мусить бути юдей, або поганин, а четвертої можливости нема. Взагалі, номінальне християнство не має признання в Новому Заповіті. Воно є відпадком від християнства, і, взагалі, являється страшним обманом та ілюзією (Об. 3:1, Іс. 29:13).

Цей новий вибраний народ Божий названий у Св. Писанні 'екклезія" (зібрання) Мат. 16:18, Еф. 1:22, 3: 10, Кол. 1:18). Хто перший уживав цього грецького слова "екклезія" для новозаповітнього зібрання - невідомо. З одної сторони нам відомо, що Ісус говорив по-арамейськи (оригінал — в Мат. 16:18, 18:17), — з другої сторони, ап. Павло, вживаючи слова "екклезія", говорить, що цього слова вживали перед його діяльністю і наверненням (Гал. 1:13 і 22, Фил. 3:6, 1 Кор. 15:9), і євангелист Лука називає християнську спільність, до Павлового часу, — "екклезія" (Дії 2:42, 8:1-3). Отож, з цього можна зробити висновок, що християни — юдейського походження, які говорили по-грецьки, називали зібрання християн "екклезія". З Дій Апостолів 6:1 нам відомо, що в часі первоапостольської Церкви в Єрусалимі існували синагоги, в яких вживали грецької мови новонавернені християни.

Той новий Божий народ Св. Писання називає "екклезія" (Мат. 16:18, Еф. 1:22, Кол. 1:18), Це є ті, що через вістку Євангелії покликані (1 Тим. 2:7, Рим. 1: 17) з юдеїв і поган (Еф. 2:11-22), — зібрання відкуплених (Рим. 11:7), що насолоджується небесним громадянством (Фил. 3:20), і посіданням божественних дібр (Ів. 1:12-13), які стануть "будучим законно керуючим зібранням" Царства Небесного (1 Кор. 6: 2-3). Її ціль є повищення і прославлення у Христі. Христова Церква має життя "з неба, у небі, і її стремління є до неба; її дорога — вічна, її існування —

вічність. Вона є вибрана з часу від вічности і для вічности".

Грецьке слово "екклезія" у своєму складі походить від приставки "ек", подібно до "ви" (викликати) і виразу "калео" (кликати). Але ми не повинні надавати багато значення насвітленню цього слова, наче б з тої причини новій громаді було дане це ім'я, щоб окреслити ним скликане зібрання. Можливо, що таке окреслення було прийнято, як пристійний і приємний звук, але, в принципі, походження і значення слова не обов'язково є одне й те саме. Хоча правдою є, що Церква покликана через Євангелію від світу, від гріха, смерти й суду, але той факт висловлюється не обов'язково підібраним словом "еккалео". В противнім разі вираз "еккалео" повинен бути вживаний хоч раз, як корінне слово, в Новім Заповіті. Але ні один раз цього не сталось у всьому Новому Заповіті, хоча в багатьох місцях його уживання було б на місці (1 Пет. 2:9, 1:15, Гал. 1:6, 1 Сол. 2:14, Рим. 8:28 та інші). Передусім, слово 'екклезія" було вживане в розумінні "народ Божий".

За грецьким звичаєм "екклезія", в першу чергу, означало кожне принагідне зібрання більшости (в такому розумінні воно вживається в Діях 1:32-41). "Екклезія" називалось в політичнім житті грецьких республік законодавче зібрання, скликане особливим законодавцем, і яке складалось із свобідних і бездоганних громадян, що мали право на голосування. Це було прийнято і в інших народів, коли загальні справи були обговорені на народніх зібраннях.

Згідність виразу "екклезія" Божа з грецьким політичним значенням "екклезія" видна в слідуючих чотирьох пунктах:

1. Покликання (Фил. 3:14, 2 Тим. 1:9) через благовістя Євангелії (проповідувати по-грецьки "керисейн" значить: звіщати).
2. Вибрання від світу (Рим. 11:7, 2 Пет. 1:10).
3. Три умови допущення до "екклезії":

а) право громадянства. Наше життя на небесах (Фил. 3:20);

б) свобода. Рабів не допускали до грецької "екклезія". "Ви були рабами гріха" (Рим. 6:20), але "на волю покликані" (Гал. 5:13;

в) бездоганність. Жоден переступник не був допущений до грецького зібрання. Оправдання — даром (Рим. 3:24).

4. Ціль "екклезії". Державний устрій належить до даної влади. "Хіба ви не знаєте, що ми будем судить анголів, а не тільки життєве?" (1 Кор. 6:3).

Проте, незважаючи на ці паралелі, новозаповітне слово"екклезія" не походить від грецького політичного життя. Корінь цього слова лежить у "Септуагінті". "Екклезія" називається Божий народ (Ізраїль) в Біблії, перекладеній на грецьку мову (2 Мойс. 16: 3, Пс. 22:26, Дії 7:38). За часів Ісуса Христа й апостолів слово "кагал" — "екклезія" було вживане, як біблійне теократичне значення для Божого народу.

У Новому Заповіті слово "екклезія" зустрічаємо більше, як сто разів. В багатьох місцях згадується єврейське слово "кагал", що визначає різного роду зібрання, але має особливе відношення до Єгови, Бога Ізраїлевого. "Кагал Яве", "Екклезія Божа", то є Ізраїль, вибраний народ Божий (5 Мойс. 23:2, 3:8, Суд. 20:2, Пс. 22:26). Його появу в такому характері знаходимо в пустині. Кругом скинії знаходяться намети дванадцяти поколінь народу. На заклик, народ збирається перед скинією. Тут стоїть він, як народ Божий, що отримав Його повеління і благословіння. І в Новому Заповіті Ізраїль окреслений, як "екклезія" (Дії 7:38), зібрання в пустині. Цим словом висловлюється ідеальна єдність Ізраїля, навіть тоді, коли він не був зібраний для спільноти культу (2 Мойс. 16:3, 4 Мойс. 15:15).

Але Ізраїль, як національна спільнота, скоро пішов на дорогу відступництва. Він згубив його практичний характер, як "народ Божий". Він стався "Ло Аммі", то є "Не Мій народ" (Осії 1:9). Тільки невелика частина, мале стадо вірних, остались віддані Господеві. Тому вони стали ядром історії спасіння, носіями Його покликання, дійсним Ізраїлем, правдивим Божим народом, істотним втіленням старозаповітніх екклезіястичних думок. Їм є дані обітниці Божого Царства, коли невіруючий Ізраїль, як цілість, дозрів до Божого суду, останок віруючих буде спасений від суду (Іс. 6:13, Мал. 4:1, Осії 1:10). Одночасно цей останок є основою для проведення і виповнення пляну удосконалення Божого народу (Мих. 2:12, 4:7). Слово "останок" стало в пророків особливим окресленням для народу Божого "екклезія" на схилку віків (Іс. 10: 20, Єр. 23:3, Мих. 7:18, Соф. 3:13, Зах. 8:6 і 12). Як такий, він є "збережений корінь", "святе насіння", з якого виростає нове життя (Іс. 6:13). Це є те мале стадо, або черідка, якій Бог обіцяв дати Царство (Лук. 12:32, Мих. 2:12). Існування та історія цього визначного ядра старозаповітньої "екклезія" являється умовою приготовлення Божого народу для кінця віку.

Християни твердять, що вони є тим Божим народом останнього часу, і що вони є ціллю старозаповітньої історії (1 Кор. 10:11). Місійна громада останнього часу, врятовані "останніх днів". І це є причина, чому вони не прийняли назви іншого існуючого віровизнання, але окреслили (назвали) себе, як "екклезія", — тією старозаповітньою назвою зібрання, корінною історією спасіння, бувши останком віруючих і втіленням цієї ідеї. Що було висловлено цією назвою, не вважалось маловажним, — а окреслювалося буквально: "Ми є Божий народ останнього часу, призначений у Старому Заповіті бути останком, — спасенна Церква".

Зібрання цієї Церкви, "Церкви первороджених" (Євр. 12:23), є головна ціль теперішнього віку (Євр. 12:33). Головна ціль є приготовити Царську Родину для теократичного уряду й грядучого Царства (1 Кор. 6:2-3). "Не лякайся, черідко мала, бо сподобалось Отцю вашому дати вам Царство" (Лук. 12:32).

II. Початок Покликання

За часів земного життя Ісуса Христа, Церква не існувала в повнім розумінні Нового Заповіту. Тому Христос говорить про неї, як майбутню, говорячи: "... побудую Я Церкву Свою,..." (Мат. 16:18). Уперше, в день П'ятдесятниці віруючі були "...одним Духом охрищені в тіло одне..." (1 Кор. 12:13). Тому П'ятдесятниця є народженням Церкви. Таким чином постав новий початок через юдейський народ. Ізраеліти та проселіти (навернені на юдаїзм), що слухали проповідь (Дії 2:5-11), прийняли Духа Святого. І в продовжені часу тільки ті, що належали до Ізраїля, мали першенство уділу в проповіді та прийняті Духа Святого, і вони були прийняті до Церкви (Дії 3:12, 26, 6:1, 8: 26-40, 11:19).

І самаряни (Дії 8:4-25), хоча зненавиджені єврейськими націоналістами (Ів. 4:9), — були наполовину юдеї (2 Цар. 17:24-41). прийнявши обрізання і п'ятикнижжя (п'ять книг Мойсея). Вони мали претенсію до головного місця в Сихемі, а не в Єрусалимі (Ів. 4:20). Етіопійський вельможа був прозелітом (Дії 8:26-40), який, наскільки це було можливе для "євнуха" (обрізаного), — приєднався був до юдейської віри й богослужби (Дії 8:28-34). Найстарша форма християнства була також юдействуюча. Спеціяльних осередків місії для поган, де б вони могли приймати св. хрищення і приєднуватись до Церкви окремо, ще не було. Все діялося у приєднуванні і співчленстві з Ізраїлем. Тому П'ятдесятниця не являється дійсним початком теперішности. Вона ще не мала помісности світового маштабу. Вона була в переході від старого до нового доморядництва.

Так, ще після П'ятдесятниці ап. Петро зробив певно накреслену заяву прийняти спасіння на землі ізраїльського народу. "Покайтесь та наверніться, щоб гріхи ваші знищилися, щоб часи відпочинку прийшли від обличчя Господнього, й щоб послав запо-

відженого вам Ісуса Христа, що Його небо мусить прийнять аж до часу відновлення всього, що Бог провіщав від віку устами всіх святих пророків Своїх" (Дії 3:19-21). Тут Бог звіщає ізраїльському народові через ап. Петра, що як він покається, то Бог пошле Сина Свого (вдруге) на землю для відновлення життя і встановлення спокою, про що Бог провіщав устами пророків — це значить видиме Царство.

Отже, після П'ятдесятниці на ізраїльській землі проголошується вістка про прийняття Христа, Якого Ізраїль відкинув не лише за Його життя на землі, але головним чином тепер відкидає, не приймаючи напомину Духа Святого, Якого послав, відійшовший на небо Христос (Мат. 12:22). Накінець, Ізраїль убив сповненого Духом Святим свідка воскресення, Степана (Дії 7:55, 6:5, 8 і 10). Цим вбивством стали потверджені пророчі слова: "О ви, твердошиї, люди серця й ушей необрізаних! Ви завжди противитесь Духу Святому, як батьки ваші, так і ви" (Дії 7:51).

Але відтоді, коли ап. Петро відкрив двері неба для необрізаного Корнилія (Дії 10:11, порів. Мат. 16:19), і Дух Божий зійшов, як однаковий дар (Дії 11:17), і в такий самий спосіб (Дії 15:11), без різниці (Дії 15:9), на віруючих із дійсних поган (Дії 10:44), — Бог усунув різницю між чистим і нечистим, і перегородню стіну між юдеями й поганами (Дії 10:11-16). Від того часу погани, не прилучуючись до Ізраїля, стали вповні учасниками спасіння (Еф. 2:16-22, 3:6, Рим. 15: 27, Дії 28:28). Тому, що покликання поган належало, безумовно, до основного існування Церкви (Еф. 2:11-22, 3:6, Рим. 15:9-12), мусимо ствердити, що будова Церкви, у всеобіймаючім розмірі, почалась не в Єрусалимі, а в Кесарії (Дії 10), а ще точніше — в Семена гарбара, в Йопії.

Накінець, цей переходовий час був закінчений об'явленням ап. Павлові, якому було доручено відкрити цю тайну (Еф. 3:8-9), і проповідувати усім народам. "Перше ж юдеєві, а потім еллінові..." — це була практика ап. Павла у відношенні до загального

курсу історії спасіння в спільності (Рим. 1:16, Дії 13: 46).

Рівномірність у положенні поган з старозаповітнім народом (з синами пророків і закону) означає одночасно виключення юдейського першенства, і відкинення Ізраїля, як націю (Рим. 11:25). Відтепер погани мають право пити з джерела спасіння, без дозволу юдеїв користуватись ним (Рим. 10:12-13). Затвердіння сталось Ізраїлеві почасти, але їх упадок став багатством світу. Далекі стали близькими (Еф. 3: 16); вони — співгорожани святим (Еф. 2:19); вони стали учасниками духовних дібр (Рим. 15:27), і разом творять нове тіло Христове (Еф. 2:15-16). Таким чином у Церкві сьогодні немає жодної різниці, вона подібна до статуї з срібла і свинцю, що розплавившись в одно, чудом стала золотою.

III. Таємниця покликання

Ні один із старозаповітніх пророків не бачив чудової будови Церкви (1 Пет. 1:10-12, Мат. 13:17). Хоча від віку Богом заплянована, її будова була від віку втаємничена (Еф. 3:9, 5, Рим. 16:25, 1 Кор. 2:7). Тому ніде не знаходимо Церкви в її характері в Старому Заповіті. Тільки від часу П'ятдесятниці (Дії 2), і відтоді, як ап. Петро був посланий до Кесарії (Дії 10), а передусім, як ап. Павлові було дане об'явлення (Гал. 1:11-12, Еф. 3:3), незалежно від цих подій, — була оголошена синам людським будова Церкви Христової; її зібрання, покликання, позиція і надія (Еф. 3:5). Відтепер вона була провіщена "пророчими писання (Рим. 16:26), і проповідники Євангелії стали "доморядниками Божих таємниць" (1 Кор. 4:1).

Її основа — діло Христа: "Таємниця побожности" (1 Тим. 3:16);

Її будова — Церква Христова: "Таємниця Христова" (Еф. 3:3, 4:9, 2:11-22);

Її блаженство — спільність із Христом: "Велика таємниця" любови (Еф. 5:31-32);

Її сила — перебування Христа в Церкві: "Христос у вас" (Кол. 1:26-27).

Її очікування — переміна: "Таємниця підхоплення" (1 Кор. 15:51).

Хоч в теперішній час народи бунтуються, а в Ізраїлі — таємниця затвердіння (Рим. 11:25), і між народами діє тайна беззаконня (2 Сол. 2:7, Об. 17:5), — ціль очевидна: Бог поєднує всіх під одним головуванням (Еф. 1:9, 1 Кор. 15:28). То є "таємниця Його волі" (Еф. 1:9-10), Його будучої, вічнотріюмфуючої мети (Фил. 2:10-11).

До цього часу ми проповідуємо Христа Розп'ятого, і всюди об'являємо пахощі знання (2 Кор. 2: 14). Наше благовістя є:

За його походженням — "Божа таємниця" (Кор. 2:2);

За його посередництвом — "Таємниця Христова" (Кол. 2:2);

За його проголошенням — "Таємниця Євангелії" (Еф. 6:19);

За його досвідом — "Таємниця віри" (1 Тим. 3:9).

Віра є ключем до всіх оцих Божих таємниць. Для неї таємниця — відкрита, "бо Дух Божий досліджує все, навіть Божі глибини" (1 Кор. 2:10).

Пояснення до таємниці. Говорячи точно, "Христова таємниця" не є Церква, сама по собі, — але рівноправна приналежність до Церкви віруючих із поган. "Що погани співспадкоємці, й одне тіло, і співучасники Його обітниць у Христі Ісусі через Євангелію" (Еф. 3:6). Ап. Павло пояснює, що він описав ту тайну, покликаючись на Еф. 2:13-19, де він говорить, що немає різниці між юдеями та поганами, в справі допущення обох до спасіння на рівних правах, як єдність в одному Христовому тілі, "новій людині" (в. 15 і 16) так, що тепер, після знесення закону, Він зруйнував перегородню стіну, що була між ними, і через кров Христа, далекі стали близькими, і разом з юдеями ті, що увірували в Христа, творять органіч-

ну єдність. Тут "таємниця Христа" не представляє екзістенцію якогось містичного "Христа", то є: існування організму Церкви не означає органічна єдність членів одного з одним і з "Головою", — а рівноправна участь поган у Церкві, які, разом із віруючими з юдеїв, мають те саме органічне відношення до Воскреслого й Прославленого. Дальше, ця таємниця стосується менше до віруючих з юдеїв, як до тієї частини віруючих із поган. Тут не розходиться так багато про існування тіла, як про спільний уділ віруючих з поган внутрі Церкви, про умови прийняття народів світу в спасенній Церкві. Про те, що віруючі з юдеїв будуть мати органічне відношення до Христа, Він Сам говорив, хоч не вживав слова "тіло", а "винаградину" (Ів. 15, порів. Мат. 25:40 і 45, Лук. 10:16). Головне тут є не картина, а духовна реальність, яку Христос з'ясував.

Приймаючи до відома Еф. 5:32, дехто учать, що ап. Павло мав на увазі саму Церкву, як велику тайну, але, досліджуючи цей предмет точніше, ми довідуємось, що так воно не є. Таємниця, про яку говорить Павло на цьому місці, не є Церква, а любовне відношення між Церквою і Христом, яке має свій відбиток у подружньому житті: "Покине тому чоловік батька й матір, і пристане до жінки своєї, — і стануть обоє вони одним тілом". "Ця таємниця велика, — а я говорю про Христа та про Церкву".

Ця таємниця відноситься не лише до Церкви, як би її існування, — але до Церкви й Христа в їх небесному відношенні любови й єдности, яке існує між Відкупителем та Його Церквою. Тут Павло не заторкує питання, наскільки в Старому Заповіті була захована таємниця Церкви, що складається з юдеїв і поган.

IV. Вступ до покликання

Чудове спасіння. Чудовий є також вступ до нього. Грішник переживає всі служіння в їхньому власному історичному порядку, а саме:

пророчий — в його покликанні й освіченні,
священичий — в його наверненні й оправданні,
священичо-царський — в освяченні й прославленні.

Насамперед переживає він служіння пророчого уряду:

1. Приведення до спасіння, покликання через слово Боже й освітлення через Духа святого. "Віра приходить через слухання (Божого слова) (Рим. 10: 17). Під впливом докору пробудженого сумління, а також під впливом слова Божого, смиренний і, осуджуючи самого себе, грішник має можливість пізнати в Євангелії пропоноване йому спасіння. Тоді наступає священиче служіння, переживання Голгофи.

2. Вступ до спасіння через навернення й відродження. Грішник отримує прощення гріхів, на підставі священичої жертви, й: обновляється (Тит. 3:5), переміюється (1 Кор. 6:11), оживляється (Еф. 2:5), й стає народженим від Бога (1 Ів. 3:9, 4:7, 5:1 і 4, Ів. 3:3-5).

Тому відродження є вступом до спасіння (Тит. 3:5). Воно є протиріччям втілення Христа (Христос — Дух став тілом, а ми, тіло, повинні стати духовними), Його дар нам мертвим (Кол. 1:27). Тільки через відродження ми стаємось новими людьми (Еф. 4:24) й членами "нового Адама".

Але відродження пов'язане нероздільно з наверненням (Дії 3:19, 15:19, 26:18). Відродження — діло Боже, навернення — діло людини. Людина переживає одночасно одне і друге, але навернення є передумовою відродження, і останнє є Божа відповідь на навернення. Навернення, дослівно, остання дія старої людини, а відродження перше переживання нової людини. Людина — відповідальна за навернення, а відродження належить Богові.

Навернення (1 Сол. 1:9), як таке, є подвійне: відвернення і повернення, покаяння й увірування (Марк. 1:15). Покаяння є заперечення, а увірування-

підтвердження; покаяння іде вниз, віра — вгору; покаяння бачить нещастя, віра — Спасителя.

Але при всьому тому, навернення є упривілейований одноразовий акт. Всі новозаповітні навернення є несподівані й основні. Людина перейшла від смерти до життя (Ів. 5:24). Те життя робить різницю між "колись" і "тепер". Символічно той перелім видно в первохристиянській Церкві при хрищенні людей, які визнавали, що христились із Христом і воскресли з Ним (Рим. 6:1-11).

Покаяння (Мат. 3:2, 17:30) є потрійність: В розумі — усвідомлення гріха, в почутті — біль і смуток, у волі — зміна й сила. Взагальному, воно творить одну цілість, в якій осягається усвідомлення і розчарування (Рим. 7:24).

Також віра є потрійна одність: В розумі — переконання про виповнене спасіння, в почуванні — довір'я до спасаючої любови, у волі — особиста відданість Спасителеві. Таким чином, віра являється рукою, якою ми тримаємось за руку Божу. Це не є тільки схвилювання, сплата довгу, але особисте відношення до Христа (Ів. 6:29), свідоме прийняття Його ласки "одушевлене життя в Христі". "Покаяння — це голод, віра — відкриті уста, а Христос — хліб життя (Ів. 6:54-55). Вірою людина переживає присутність Христа вже тут, тепер; вона вже тепер утверджена у вічности, і тому являється "підтвердженням невидимого" (Євр. 11:1).

Тільки при таких умовах, коли ці речі наявні, може настати виповнення царського служіння:

3. Охорона й поступ в ділянці спасіння приходять через освячення. Хто оправданий, на практиці він ще не удосконалений у справедливості (Кол. 3: 12), він мусить бути освячений (1 Сол. 5:23). Ласка повинна зацарювати через праведність до життя вічного через Христа Ісуса (Рим. 5:21). Нова людина, через віру й відродження, повинна бути вихідною точ-

кою оволодіти людиною цілком. Тільки в той спосіб Христос може доконати діло переміни.

Всі ті душі, що пережили процес спасіння, записані в книзі життя. Вони є:

Призначені люди — бо книга життя існувала перед заложенням світу (Об. 13:8, 17:8, 2 Мойс. 32:32, Пс. 139:16, Еф. 1:4):

кров'ю спасені душі — бо це книга "Ягняти" (Об. 21:27);

відроджені люди — бо це є книга життя (Об. 20:15, Пс. 87:6);

щасливі люди — бо їхні йменння записані на небі (Лук. 10:20);

святі люди — бо всі записані святими зватимуться (Іс. 4:3);

свідкуючі з радістю люди — бо вони поставлять спротив навіть антихристові (Об. 13:8, 17:8, Фил. 4:3).

переможці — бо вони перемогли (Об. 3:5, Дан. 12:1);

прославлені люди — бо вони йдуть до нового Єрусалиму (Об. 21:27).

II

АПОСТОЛ НАРОДІВ

Апостол Павло в покликанню Церкви мав особливе значення. Під оглядом історії Церкви, не зменшуючи заслуг інших, він був перший після Єдиного. Ісус був "Єдиний", що заложив основу, Незрівняний, Недосяжний. Павло був перший благовісник, що промостив шлях для проповіді Євангелії серед народів світу, — перший, що вирізнився в широкому світогляді.

1. Його місіонерське посланництво

Чотири зовнішні прикмети особливо характеризують його місіонерську діяльність.

1. Павло був місіонером поган. Таким він був у гармонійній різниці у відношенні до апостолів з обрізання (Еф. 3:8, 3:1, Кол. 1:25-27).

2. Павло був місіонер-піонер. Йому було доручено проповідувати Євангелію в нових країнах. Тому він ішов проповідувати там, де ще не була звіщена Євангелія (Рим.15:20). Він починав, а дальше працю залишав для новонавернених віруючих. Його завдання полягало в тому, щоб творити освітні центри, то є творити місійно наставлені громади, особливо по великих містах. Отже, Филипи було перше місто в Македонії (Дії.16:12), Коринт — головне місто в Ахаї, Атени — духовний центр Греції, Ефес — столиця Азії, Рим — столиця всього тодішнього світу. Вони, як центри, повинні були поширювати Євангелію кругом тих міст (1 Сол. 1:8). Як тільки такий центр був відкритий, Павло йшов дальше. Незважаючи на те, що через нього навернулись сотні тисяч поган, для нього не було місця в даних містах (Рим. 15:23), де він проповідував Євангелію Ісуса Христа (Рим. 15:19). Усе інше для нього, поза цим особливим служінням, було б "будувати на чужій основі" (Рим. 15:20). Загально, ап. Павло відбув подорожей біля 25 тисяч кілометрів.

3. Павло був місіонер великих міст. Центром його місійної діяльности були великі культурні осередки. Назви більших міст говорять про те: Антіохія, Троада, Филипи, Солунь, Атени, Коринт і Ефес. Тому він мав замір дістатись до Риму, "всесвітнього зібрання", світової метрополії (Рим. 1:11, 13, 15:23).

Цим пояснюються його вживання високого стилю, багато-культурної та ілюстрованої мови великих міст. В той же час, коли Христос вживав у більшості Своїх проповідей під відкритим небом, вживав місцевої мови, звертаючись до селян чи робітників малих міст, — ап. Павло місіонер більших міст, виключно вживав культурної мови більших міст. Він був не лише "для юдеїв — юдей, а для греків — грек", але він був для велико-міських людей великий міщанин (1 Кор. 9:21-22). Христос більше говорив про птаство піднебесне, про квіти на полі, про пастиря, про сіяча, про ниву, — а Павло говорив більше про оправдані суди, про прощення винуватцям, про зброю воїнів (Еф. 6:13-17), про приказ коменданта армії (1 Сол. 4:16); він також робить порівняння з життя театру й спорту (Фил. 3:14). Все це він вживає для того, щоб допомогти людям великих міст зрозуміти краще Євангелію, щоб досягнути їхніх сердець. Більшу частину прикладів він вживає з подій в казармах, в суді, в спортовім стадіоні, застосовує дослівно юридичні й воєнні вирази. Тому його центральні й головні картинні вирази взяті з подій в суді, з торговельних домів, як: оправдання, вирок, віддавання довгів, вси-новлення і т. п. Рівно ж у нього відкрите око для ширшого світогляду, поезії, філософії нехристиянського оточення більших міст, а також для місцевих

культурних і релігійних особливостей (Дії 17:23).

В Атенах він говорить про їх жертівник, в Коринті він вказує на їхні спортові гри (1 Кор. 9:24-27). Павло не був паперовий догматист, або непрактичний учений, абстрактний богослов, що говорив до своїх слухачів незрозумілим жаргоном, щоб їх не досягнути. Ні, він був людиною свого часу, модерною людиною з великого міста (Дії 21:39), — і для більшого міста реаліст, поєднуючи в собі дві прикмети: Освячений, але доступний для світу, був поєднаний з вічністю, але вповні рахувався з теперішнім положенням.

4. Павло був місіонером морських пристаней великих міст. Оглядаючи ці більші міста докладніше, а особливо їхнє географічне положення і значення, ми бачимо: "Світ ап. Павла був у головних містах там, де морський вітер віє". Його місійна діяльність охоплювала округ Егейського моря, з густо розположеними містами. Там же, принаймні, були такі міста: Троада, Солунь, Атени, Коринт, Ефес. Також Антіохія і Рим рахувались пристанями. Причина була очевидна, користь — потрійна:

До портових міст можна було скоріше дістатись, як до провінціяльних міст, що знаходились у глибині країни. Морським шляхом скоріше можна було рухатись, ніж по суші, хоча й добрими дорогами, на яких нераз була небезпека від розбійників (2 Кор. 11:26). Щодо скорости подорожування, потрібно було чотири дні з Еспанії, а два дні з Африки, щоб дістатись до Риму. Між містами Олександрії й Малої Азії був постійний корабельний рух.

У великих містах грецька мова, що була тоді світовою мовою, була краще поширена, як деінде. Такий збіг обставин усунув перешкоду вивчення мови, і тріюмфальний похід поширення Євангелії Христової міг відбуватись із подвійною скорістю.

З портових міст Євангелія могла скоріше поширюватись і по закінченні подорожей ап. Павла, як із

тих віддалених місцевостей, що були в середині країни. Мореплавці й інші подорожні, як купці й відвідувачі портових міст, які в часі перебування у пристаннях були досягнуті Євангелією, — могли стати, в часі подорожі й після повернення на батьківщину, благовісниками в своїх і чужих країнах. Таким чином збільшилося число місіонерів, які були здобуті діяльністю апостолів і їх співробітників.

5. Павлова "місійна стратегія". Місійна діяльність ап. Павла не могла практично бути краще заплянована, як це було виявлено дотепер. Якщо хтось називає його місійну діяльність "стратегією", то це зовсім правильно. Все було зроблено пляномірно, доцільно, грунтовно запроєктовано з найкращим способом поширення Євангелії так, що не можна було не прийняти приготовлення, яке стало основою його місійного руху.

Але при всьому тому, пляновиком був не ап. Павло, а Господь, Якому він служив. Доказом такої діяльности є видіння ап. Павла в Троаді, через яке апостол був покликаний, без особистого побудження та самостійного роздумування, до Македонії й Греції (Дії 16:8-11), щоб тепер тільки, на підставі Божих вказівок, не Схід а Захід, Европа й західні народи, стали сценою чудес Євангелії. Правда, могло статись (і дійсно сталось так), що Павло накреслював пляни подорожування, але "Дух Ісуса" не допустив до їх виконання (Дії 16:6-7), і апостол підпорядкувавсь Божій ініціятиві. Таким чином є повна підстава говорити про місійну стратегію ап. Павла, бо місійний стратег був не Павло, а Христос: не посланий, а посилаючий, не благовісник, а господар підприемства. Христос давав розпорядження, а Павло виконував; Христос вказував дорогу, Павло подорожував; Христос був начальник, Павло солдат (2 Тим. 2:3, 4:2, 2 Кор. 6:7, Еф. 6:10-20).

До тих зовнішніх прикмет його місійної діяльнос-

ти можна додати його внутрішні характеристичні риси, які виявляються в його служінні, як учителя.

II. Його догматичне благочестя

1. Вихідний пункт в історії спасіння. В центрі історії людства є Ісус Христос. Хоча Він народився в тілі від Ізраїля (Рим. 1:3, 9:5), але все ж таки Він був Спасителем світу (Ів. 4:12, 1 Ів. 4:14). Обітниці, дані Авраамові про благословення через нього всіх народів, виповнилися у Христі (Гал. 3:9, 1 Мойс. 12:3). Випереджуючий односторонний націоналізм старозаповітнього об'явлення був перемінений Христом в універсально-новозаповітне благовістя. Хрест, як виповнення і кінець старозаповітньої жертви, є одночасно знесенням священства й закону (Євр. 10:10-14, 11:18), і впарі з тим — знищенням перегородної стіни між Ізраїлем та народами світу (Еф. 2:13-18). Тепер спасіння доступне для всіх.

Значення хреста у світовому маштабі було об'явлене, з історичної точки зору, тільки після П'ятдесятниці. Епохальною головною подією цього об'явлення з Голгофи є посланництво ап. Петра до Корнилія в Кесарію (Дії 10). Це є та причина, чому цій події надається особливого значення в історії спасіння, і яка була так детально з'ясована в періоді апостолів. Тут уперше поганин стає учасником дара Духа Святого, приймає хрищення, і прилучується до Церкви, не прийнявши перед тим обрізання, щоб йому приєднатись до народу Ізраїля, — а на підставі віри в доконане діло Христове.

Про видіння Корнилієві згадується не менше трьох разів (Дії 10:3-6, 30-32, 11:13-14), а також про видіння ап. Петра згадується три рази (Дії 10:10-16, 28, 11:5-10). В даному випадку постає багато надприродніх подій: видіння Корнилія, потрійне видіння ап. Петра, свідчення Духа Святого Петрові після видіння (в. 19), отримання Духа Святого (в. 44) і наділення дару говорити мовами (в. 46). Всі ці події говорять за те, яке велике значення вони мали для історика, що їх передавав.

В наслідок цього постало було питання, кого допустити до хрищення: обрізаних чи необрізаних. Це підтверджує занепокоєння християн з удеїв в Єрусалимі і їх докір Петрові за те, що він ходив до необрізаного поганина (Дії 11:3). Також вони пізнали тоді, що тут не розходилось про винятковий випадок з окремими особами, а вони надавали йому особливого значення. Це підтверджує вислів Луки: "Почувши ж апостоли й браття, що в Юдеї були, що й погани прийняли слово Боже" (Дії 1:11). Слово "погани" вказує, що та подія була признана взагальному, як принцип у відношенні до поган.

Щось подібне не сталось перед тим, не виключаючи також часу П'ятдесятниці, а як сталось, то тільки на ізраїльській землі, і з такою умовою, що новонавернені повинні були приєднатись до Ізраїля. Проте це не значить, що Церква була вузькоглядна чи непослушна (Дії 2:4, 4:8, 8:11, 22:9), але це сталось тому, що вона зрозуміла слова Ісуса по відношенні світової місії в такому розумінні, що ця евангелізація повинна виконуватись одночасно з старозаповітними об'явленнями, то значить: прилучення новонавернених з поган до ізраїльської месіянської громади повинно відбуватись з прийняттям закона, частинно, або й цілковито. Щодо обрізання і введення нового порядку в принципі не було нічого сказано Ісусом у зв'язку із світовою євангельською місією.

У зв'язку з тим перший раз здійснюється історична подія, що в принципі була введена на Голгофі (Ів. 12:32, 11:62, Еф. 3:15-16). Цим було об'явлено, що перед Богом нема різниці між юдеями і поганами, і об'єднана Церква з юдеїв і поган — заснована. Видіння Петра в Йопії і його посланництво до Корнилія в Кесарії утворюють початок нового типа християнства, а саме: народньо-християнський прототип, вільний від закону, який додається, як рівноправний до християнства юдейського походження.

Цим уперше було об'явлено спільне спасіння (нова спільнота) у тій понаднаціональній універсальній історії, як у внутрішній так і в зовнішній світоохоплюючій її ширині. Тут перший раз був виявлений той принцип, що Бог не робить різниці між юдеями і поганами (Дії 15:9), і дарує всім віруючим обидвох груп рівні дари (Дії 11:17) в такий самий спосіб (Дії 15:11), що, говорячи висловом ап. Павла, серединна перегорода, яка розділяла ті дві групі, була усунена (Еф. 2:14). Таким чином тайна, про яку Павло говорить в 3-му розділі до Ефесян, не була уперше відкрита йому, — а ап. Петрові. Як в Єрусалимі, так поганам в Кесарії Петро повинен був відкрити двері до Царства Небесного.

Церква існувала ще до навернення ап. Павла, бо євангелист Лука ще перед Павлом називав християнську спільність "Церквою" (Дії 2:47, 8:1-3). що підтверджує сам ап. Павло, визнаючи, що він переслідував Церкву (Фил. 3:6, Гал. 1:13, 1 Кор. 15:9). Рівно ж в листі до Ефесян 3:3 це підтверджує, що тайна про те, що нема різниці між юдеями й поганами, не була об'явлена тому поколінню (в. 5). Але тепер стало відомо святим апостолам і пророкам (тут потрібно звернути увагу на число множини, що не тільки йому одному). Це сталось не за посередництвом Павла, а за об'явленням через Духа Святого. Про божественну послідовність і про першенство тих об'явлень він не згадує ані одним словом. Павло не ставить наголоса на слово "мені", а на слово "об'явлена". Павло не мав на увазі ставити на першому місці того, що йому була об'явлена тайна, а він хотів дати зрозуміти, що його об'явлення не було залежне від людей. Це було дуже важливе для особистого доручення ап. Павла, який став місіонером для народів. Він був головним благовісником Євангелії серед народів світу (Гал. 1:11).

Уява й є розширеня тієї таємниці в ясній формі були об'явлені перший раз Петрові, але всі пов'язані з нею питання, щодо науки про спасіння, було поручено спеціяльно Павлові. До цього були йому дані додаткові об'явлення щодо дійсности й досконалости Церкви. Майже всі спеціяльні догматичні вчення Павла походять з цього джерела.

Отже, Павло був перший, якому об'явилась тайна Церкви в її новозаповітньому значенні, але вона була провіщена в особливий спосіб Господнім об'явленням, незалежно від інших осіб, або попередніх об'явлень. Але це значить, що Павло й інші апостоли знаходились на різному грунті будови Божого дому (Гал. 1: 11-12, Еф. 3:3). Різниця є тільки в місцях їхньої діяльности (Гал. 2:7-10), в їх формі і способі переданя, обумовлені їхніми особистостями та здібностями, в міру того, як Христос кожному наділив. Тут має особливе значення помилування Павла.

Особливе значення Павла в новозаповітньому благовісті показує уже його широке місце, яке він займає серед його листів та його співробітників у Новому Заповіті. Із числа зібраних книг Нового Заповіту половина були написані людьми, що оточували Павла, а одну четверту написав сам Павло. Обраховуючи більш детально, 56% книг були написані оточенням Павла, 24% написав сам Павло. Лука, який є автором книги Дії Апостолів (Дії 1:1, Лук. 1:1-4), був одним із близьких і багатолітніх співробітників та співподорожніх Павла (Кол. 4:14). Порівнюючи деякі вирази ап. Павла "ми" (Дії 16:10, 13, 16 і 20:8), а також інші писання, як наприклад, лист до Євреїв не був написаний Павлом, про що говорять стилістичні риси змісту, але, правдоподібно, був написаний одним із його співробітників (Євр. 13:23).

2. Головні правди листів ап. Павла. В центрі благовістя Павла стоїть Ісус Христос, розп'ятий і воскреслий Спаситель. Його вблагальна жертва на хресті дає нам прощення наших гріхів (Рим. 3:25). Його життя в славі являється джерелом нашого освячення, а Його прихід ("парусія") і з'явлення ("епіфанія") є нашою надією. Через покаяння (Дії 17:30) і віру (Рим.

1:16-17) грішник входить у спільність з Ним (Еф. 3: 17), пробуджується і оживляється (Еф. 2:5-6). Історія його Спасителя є його власною історією; він з Ним "розп'ятий", "похоронений", "воскреслий" і "посаджений на небесних місцях" (Рим. 6, Еф. 2). Відкуплена людина знаходиться на небі (Фил. 3:20), християнин є "людиною у Христі" (2 Кор. 12:2).

Але правдою є також протилежність. Той, Хто вознісся є присутній через Духа Святого у Своїх на землі (2:20). Христос, Який був виданий "за нас", являється Христом "у нас" (Кол. 1:27) Юридична справа стає одночасно органічною. Раніше Розп'ятий за нас, тепер Увінчаний у нас. Заступник стає властителем, Ісус Христос — Господь (Рим. 14:9).

Таким чином хрест для ап. Павла є не лише історичний факт минулого, але він бачить хреста разом з воскресенням. Без воскресення хрест для нього безсилий і порожній; не лише це, а тоді хрест був би приниженням і падінням, катастрофою вищого ступеня (1 Кор. 14:19). Він ніколи не твердив, що він тільки звіщав про хреста, а проповідував і приносив людям Христа Розп'ятого, Його Єдиного тільки, — не як появу, а як Особу, — не як точку, а як безконечну лінію, — не проминаче, а вічно присутнє. Цебто Христа Повищеного, Якого побачать у вічній славі разом з Його стражданнями на хресті (Об. 5:6).

Це є теологія ап. Павла про хреста. Вона полягає на грунті воскресення. Великодня П'ятниця — видна в світлі великоднього поранку. Проміння сонця воскресення розливаються на всі кінці світу. "І як буду піднятий з землі, то до Себе Я всіх притягну" (Ів. 1:32). Ті слова сказав Христос до юдеїв і поган без національної різниці. Ними він відкрив двері до всесвітнього благовістя. Історично це сталось в очевидній формі в домі Корнилія (Дії 10). Закон, що розділяв, став виповнений і усунений.

Уневажнення принципа обрізання і закону реально було включене в діло спасіння Христа, і у видіння Петрові, яке випередило його прихід до Корнилія.

Якщо після події в Кесарії (Дії 10) обрізання і закон не є більше умовою до прийняття спасіння і спільноти в спасінні, тоді постає питання: "Для чого потрібний Закон"? І ось тут ап. Павло — саме він той, що мав першенство між апостолами, який у зв'язку з проблемою в Кесарії, — повчаючо розсудив і з'ясував: Законом пізнається гріх (Рим. 3:20, 7:7), і для нас закон є "виховником про Христа (Гал. 3:24), вказуючи грішникові на його негідність і безсилість, і тим самим — на необхідність божественного Відкупителя. З Його появою зникає старозаповітній Закон, а за ним слідує новозаповітній закон свободи. Христос є ціль і кінець Закону (Рим. 10:4). Це є головна тема листів ап. Павла до Римлян і Галатів, особливо Рим. 1:8 і Гал. 2:4.

Дальше було рівноправне оправдання поган на підставі того, що сталось в Кесарії (Дії 10), фактичне відставлення Ізраїля, як нації. Від цього часу юдеї не мали жодного першенства в ділянці спасіння, і постає питання: "Невже ж Бог відкинув Свій народ?" І це питання є порушене ап. Павлом, — і в Новому Заповіті, він тільки один порушує це питання в листі до Римлян 9-11. Це місце дає нам можливість бачити Божий плян щодо світового управління. Бог діє свобідно, а тому Ізраїль не може закинути, що Він діє несправедливо (Рим. 9).

Божа дія є справедлива, а тому через свої провини Ізраїль повинен впокоритись перед Богом та Його справедливим судом (Рим. 10). Божі поступки приносять благословіння, а тому Він перемінює падіння Ізраїля на благословіння для поган усього світу, і накінець, — в повне спасіння для нього самого. Бог знову приверне Свій народ (Рим. 11).

Якщо дальше через принцип Голгофи, як і на практиці виявилось, що всі людські релігійні досягнення, як головна умова спасіння виключені, то що вдійсності поганин без попереднього богопізнання, яке дається через Боже об'явлення, міг зробити для свого спасіння? Він міг прийняти вірою Христа й при-

єднатись до Божої громади. Тоді постало питання щодо всіх релігійних дій взагалі. Відповідь на це дає перший таки ап. Павло. Це є подане в його науці про вільну ласку й оправдання без діл закону, на підставі Христової жертви, лише через віру. Це є серце і центр благовістя Павла, його головна тема до Римлян і Галатів. "Отож, ми визнаємо, що людина оправдується вірою, — без діл Закону" (Рим. 3:28).

Спосіб розважання обумовлений в принципі його відношенням до релігійного юдейства. З цього виявляється його спір із Яковом (Рим. 3:28 і 2:24). Вдійсності тут не йдеться про протиріччя, а про гармонійний контраст. Це пояснюється ходом розвитку попереднього способу життя обидвох апостолів. Павло, бувший фарисей, шукав праведности в Законі, і він бачить діло й науку Христову в їхньому великому протиріччі до фарисейства, то є до юдейства. Натомість, брат Ісуса Христа (Гал. 1:19), який виростав в тіснім родиннім оточені Ісуса, цебто в оточенні дійсних євреїв, в яких не було неправди, то значить, — в оточенні вірного останку, віруючого в Месію, представляє діло Христа і Його науку, як досконалість дійсного юдейства.

Тому Павло підкреслює в науці про оправдану свободу від усіх мертвих діл закону; Яків проводить думку, що оправдання означає одночасно нове життя, яке появляється в живих ділах. Павло, натомість, дивиться заперечуючо на неправдивий юдаїзм. Яків же підкреслює додатню сторону зв'язку з правдивим юдаїзмом. Для того Павло говорить про незалежність від Закону, — а Яків про "закон волі" (Як. 1:25). Але вдійсності обидва вони вимагають одної і тої самої правди. Павло також вимагає і навіть підкреслює необхідність діл віри (Гал. 5:6, Тит. 2:7, 3:1,8,14, 1 кор. 7:19).

Взагалі, Павло не є проти старозаповітних постанов, але проти фальшивих мотивів. В даному випадку він був проти обрізання, святкування субот, і т. п., коли розглядає їх, як засоби оправдання і освячення, й представляє фарисейське зловживання за-

кону (Гал. 5·2, Кол. 2:11, 1 Тим. 1:8). В іншому відношенні він залишає святкування суботи для кожного вільним на його власний вибір (Рим. 14:5), і він сам обрізав Тимофія (Дії 16:3), виконавши це, як національний обряд, і виповняв Закон Мойсея щодо жертвоприношення (Дії 21:24-26), якщо це служило засобом для спасіння душ (1 Кор. 9:20).

Накінець, коли юдеї і погани влаштувались в спільноті спасіння, де не признавали різниці національної, тоді постало інше питання: Яке має бути їх відношення один до одного і до їхнього Спасителя? І тут знову виступає ап. Павло — головний учитель Церкви. Він описує те відношення під уявою тіла: Христос — голова, відкуплені — члени тіла. Павло, єдиний письменник Нового Заповіту, який вживає цієї картини про тіло Христове. Він детально описує його в листі до Колосян, Ефесян і в 1 Кор. 12, а також в інших місцях своїх листів, наприклад, Рим 12:4.

Від події на Голгофі й видіння Петрові в Йопії постають чотири головні великі й нові питання в історії спасіння: 1. Питання про ціль Закону. 2. Відкинення і надія Ізраїля. 3. Оправдання без діл Закону, і 4. Органічна єдність нового суспільства спасенних. У всіх цих питаннях, між усіма авторами Нового Заповіту, — Павло єдиний учитель Церкви. З цього робиться висновок, що всі основні питання в посланнях Павла являються наслідком хреста на Голгофі, укорінені в об'явленні Петрові в Йопії.

Особливе доручення благовістя повчаючого характеру для Павла полягає в тому, щоб розв'язати проблеми, які виникли в Йопії, в Кесарії Об'явлення, дане Павлові, це вияснення й поглиблення видіння, даного Петрові, на підставі того, що сталось на Голгофі.

Увінчання його науки видно при кінці. Людина, якій було доручено в особливій мірі вияснювати початок новозаповітньої громади, удостоїлась бачити її довершення. Павло являється пророком надії Церкви: воскресіння віруючих, підхоплення Церкви, суд Христів, переміна тіла віруючих — все це основні пи-

тання християнської надії, на які жоден з апостолів не дає ясних і детальних поучень так, як це зробив ап. Павло. Надія Церкви — це головні теми двох листів Павла до Солунян, та 1 Кор. 15.

Таким чином Павло являється пророком історії спасіння. Своїм видінням він охоплює тисячоліття народів і епох, передбачаючи віки й доморядництва. У своїх викладах він торкається початку духовної історії, починаючи від Адама, прабатька людства, протилежність Христові (Рим 5). Він говорить про час патріярхів, згадуючи про Авраама, типічного отця віруючих (Рим. 4). Він вияснює значення доморядництва Мойсея, що продовжувалось півтори тисячі років, під Законом Старого Заповіту (Рим. 7, Гал. 3). Він говорить про виповнення часу, коли з'явився Христос (Гал. 4:4), — про Його хрест, воскресення, вознесення і Його осідок вище всіх (Еф. 1:20-21). Він учить принципів Церкви, її покликання, положення, прославлення і виявлення перед судом Христовим (2 Кор. 5:10). Він передбачував прихід антихриста, його існування, силу, владу, перемогу і знищення (2 Сол. 2). Він очікує приходу Христа і встановлення Його Царства (1 Сол. 2:12 і 2 Сол. 2:8). Але вище всього того, його зір повертається на вічність і на новий Єрусалим на небесах (Гал. 4:26), появу останнього завершення і настання Божого дня, коли і Сам Син впокориться Тому, Якому всі впокоряться, щоб Бог був все і у всьому (1 Кор. 15:28).

У всьому Христос являється центральним світлом, сонцем, яке сяє в силі своїй. Тільки в Ньому відкриті всі джерела життя. Мале слово "у Христі", зустрічається в його листах понад 160 разів, і являється ключем і коренем його духовних переживань та його догматичного благовістя. Тільки для Нього він хотів жити. Тільки про Нього він хотів свідкувати і Його провіщати, як вищий Дар для народів світу. В цьому полягала його ревність і його посланництво. Як такий, він є учителем народів, головним апостолом Церкви, пророком історії спасіння, героєм Ісуса Христа, носієм прапору грядущого Царя.

Секція 2-га: ПОЛОЖЕННЯ ЦЕРКВИ

I

Доморядництво Божої ласки

Ми хочемо говорити про високе становище Церкви. Вона є покликана до слави й досконалости. Їй даровані цінні та великі обітниці (2 Пет. 1: 3-4). Саме в теперішньому віці провіщається поганам недосліджене багатство Христове (Еф. 3:8). Небесні благословіння Церкви завеликі, щоб їх описати одним дописом (Еф. 1:3, 3:10). Тому Дух Божий користується різними картинами й порівняннями, щоб розсіяти, наче б через призму, сонячний блиск вічного світла й окремі його проміння.

Церква має відношення до всіх трьох Осіб Божества: Отця, Сина і Святого Духа. У відношенні до Бога вона являється доморядництвом. Бог є її Отець (Рим. 8:15, Гал. 4:6, Ів. 20:17), а відкуплені є співгромадянами святих і домашні для Бога (Еф. 2:19, Гал. 6:10). У відношені до їхніх обов'язків, вони — слуги Його (1 Пет. 2:16), а їх привілеї синівські (Рим. 8:14).

1. Положення віруючих, як слуг.

Вони є відкуплені кров'ю Ісуса для Бога (Об. 5: 19), куплені не сріблом, або золотом (1 Пет. 1:18), але ціною Його життя (1 Кор. 6:20). Викуп цей був доконаний на Голгофі (Мат. 20:28, 1 Тим. 2:6), і во-

ни вже не свої (Кор. 6:19), — а слуги Божі (Рим. 6:22), — Христові (Рим. 1:1, Еф. 6:16). Вони є Божою вічною власністю (Тит. 2:14), знаряддям у Його руці, Його слуги, яких Він запечатав Духом Святим (Еф. 1:1, 4:30, 2 Кор. 1:22), як знак того, що їх не може "купити" хтось інший. Їхній викуп є одночасно їх звільнення, а також обов'язок. Як слуги, вони знаходяться в такому положенні:

Вони є власністю Бога (1 Пет. 2:9),
Вони є послушні науці (Рим. 6:17-18),
Бог їх охороняє (Ів. 10:28-29).

Грецьке слово "доулос" означає не лише слуга, — але раб. Слуга належить собі, і отримує заплату, а раб є власністю свого пана, і не має права допевнятися заплати (Лук. 17:9-10). Слуга продає тимчасово свою силу і час, а раб є власністю свого пана назавжди. Павло бачить свою славу не в служінні, — а в рабстві.

II. Положення віруючих, як синів

Боже рішення в справі спасіння є ще славніше. Звільнені з рабства гріха призначені бути не лише слугами, які є відкуплені від загибелі, але Бог хоче довести їх до спільности із Ним, і зробити їх учасниками Божої природи (2 Пет. 1:4). Вони повинні бути дітьми Божими (Рим. 8:21), синами (Рим. 8:14) і новородженими (Євр. 12:23).

1. Діти. Це є ніщо інше, як те, що слово Боже називає відкуплених народженими від Бога. Бо впровадження відкуплених в положення синівства — це не лише формальна декларація синівства, легальне повищення і призначення, певного рода юридична адоптація (всиновлення), — але це дійсне народження (Як. 1:18), органічне народження від Бога (Ів. 3:3, 1 Пет. 1:23, 2:2, 1 Ів. 2:29, 3:9). "Подивіться, яку любов дав нам Отець, щоб ми дітьми Божими звались,

й ними ми є. Світ нас не знає тому, що Його не пізнав" (1 Ів. 3:1).

2. Сини. Як сини, вони є повнолітніми. В цьому полягає різниця між Старим і Новим Заповітами, хоч синівство було приналежністю Ізраїля (Рим. 9:4, 4 Мойс. 14:1). Згідно історичного об'явлення, Ізраїль був Божим первенцем між народами (2 Мойс. 4:22). Але те синівство не було в стані повноліття, і не вирізнялось від положення раба (Гал. 4:11). Отцівство Бога було предметом навчання вже в Старому Заповіті (5 Мойс. 32:6, Іс. 63:16, Мал. 1:6, пор. Іс. 1:2,30). Старозаповітне синівство було основане на факті творіння (Іс. 64:8), на народнім визволенні Ізраїля з Єгипту (Іс. 63:16), а новозаповітне синівство базується на особистім народженні від Бога (Гал. 4:16).

Тому Ізраїль знаходився під опікуном, законовиховника. Для ізраеліта повірити означає його повноліття, його незалежність від виховника, визволення від Закона (Гал. 4:1-5). Тепер нема різниці між юдеєм і поганином (Еф. 2:11-12, 3:6, Дії 11:7). Тому то віруючі з усіх народів беруть уділ у цій свободі.

Але ми є не лише діти й сини, а ми є також:

3.Первородні. Спасені в цьому віці являються "первопочином Його творів" (Як. 1:18). "первороджені Церкви, на небі написані" (Євр. 12:23). Що ми маємо розуміти під словом "первороджені"?

Як первородні вони мають:
Священиче місце (2 Мойс. 13:2, 15, 4 Мойс. 8: 16-18, 1 Пет. 2:5).
Царську гідність (1 Хрон. 5:1-2, Об. 1:6).
Подвійний уділ в Його наслідстві (5 Мойс. 21: 15-17, Еф. 1:3).

Таким чином в первородженні синівства виповняється слідуюче:

Як діти, вони мають життя,
Як сини, вони мають місце і гідність,
Як первороджені, вони мають Його славу.

Поняття про дитинство й синівство не є зовсім одне й те саме, але вони доповнюють одне одного. Дитинство — це поняття більше містичне, органічне й метафізичне; синівство — ставить наголос на юридичну сторону. Ідею синівства зустрічаємо в ап. Павла (Гал. 3:26, 4:7, Рим. 8:14-19), а ідея дитинства домінує в ап. Івана (1 Ів. 3:1-2, 10, 5:2).

При цьому всьому є безконечна віддаль між Сином і синами, між Первородженим і первородженими (Рим. 8:29, Кол. 1:15 і 18). Ця різниця буде довіку продовжуватись. Тому Христос, прилучуючи Себе до відкуплених, не вживав слова "наш Отець", — а "Мій Отець" і "ваш Отець" (Ів. 20:17). Члени Церкви є первородженими у відношені до останнього відкупленого творива, а у відношені до вселенної і вічности, Христос Сам Один — Єдинородний (Ів. 1:14 і 18, 3:16), Наслідник усього (Євр. 1:2), Існуючий Бог над усім, Прославлений на віки (Рим. 9:15), а вони є помилувані, врятовані від гріха й загибелі.

Але, незважаючи на те, Христос не соромиться звати їх Своїми "братами". Це діється тому, що обоє належать разом: Він святий, а вони освячені є від Одного Бога (Євр. 2:11-12).

II

НЕДОСЛІДЖЕНЕ БАГАТСТВО ХРИСТОВЕ

Христос і Його Церква мають до безконечности багато різних спільних речей, які є наявними в слідуючих активностях:

1. Навчати і вчитися (навчання, школа).
2. Провадити й наслідувати (стадо, армія).
3. Панувати й слухатися (держава, народ).
4. Любити й відповідати любов'ю (наречена, невіста).

5. Оживляти й бути оживленим (виноградна галузка, тіло).
6. Закладати основу й будувати (духовний дім).
7. Благословляти й бути благословінням (священство й святиня).

I. Навчати і вчитися

Христос є Учитель, — а ми Його учні (Мат. 23:8). Він є наш прообраз (Ів. 13:14-15, 1 Пет. 2:21). Він сказав: "Навчіться від Мене" (Мат. 11:29, Еф. 4:20). Нашим завданням є прикрашати науку нашого Бога і Спасителя (Тит. 2:10). Церква — це школа, учеництво.

II. Провадити й наслідувати

Христос є Пастир, — а ми Його стадо. З ізраїльського стада (Ів. 10:15) і загонів світової культури (Ів. 10:16). Христос збирає Своїх до одного стада. Як добрий Пастир, Він кладе душу Свою за вівці (Ів. 14:15); як добрий Пастир, Він поклав життя Своє за овець (Ів. 10:12); як великий Пастир, Він воскрес силою крови вічного заповіту (Євр. 13:20-21); як Пастир-Начальник, Він прийде і дасть Своїм покірним пастирям вінець слави. В теперішний час Він виповняє семикратне служіння Пастиря:

Він нас кличе (Ів. 10:3),
Він нас провадить (Пс. 23:3),
Він нас відживляє (Пс. 23:2),
Він нас знає (Ів. 10:14),
Він нас охороняє (Ів. 10:28),
Він нас провадить додому (Лук. 15:5-6, Іс. 40:11).

III. Панувати й слухатися

Христос — наш Господь (Пан), а ми Його слуги (1 Кор. 4:1); Христос — наш Владика, а ми Його піддані; Христос — наш Гетьман, а ми Його воїни (2

Тим. 2:3-4). Відкуплені є одним народом (Дії 15:14), громадяни (Еф. 2:19), священиче царство (Об. 1:6, 1 Пет. 2:9). Церква — це держава. Її життя на небесах (Фил. 3:20), вона є в Царстві Сина (Кол. 1:13). Царство Боже виявляється через них (Рим. 14:17, 1 Кор. 4:20), тому Церква проповідує Царство (Дії 20:26, 28:3, Кол. 4:11).

До царства належить закон, до Царства Сина належить Закон Христа. Тому віра означає одночасно покору, довір'я, вірність, бо слово "віра" чи "вірність" в грецькій мові "пістис" має одне й те саме значення. Павло, апостол свободи, говорить про зберігання заповідей (1 Кор. 7:19). Він сам наказує (2 Сол. 3:6), для нього безвір'я є те саме, що й непослух (Рим. 10:3).

Навернення він розглядає, як акт послуху й покори (Дії 26:19), — благовістя Євангелії, як повеління до покаяння (Дії 17:30). Віруюча людина є звільнена від закону гріха і смерти (Рим. 8:1-2), — також від Закону Мойсея (Рим. 3:21, 7:1-6, 10:4), але вона є підзаконною Христові (1 Кор. 9:21); вона повинна виповняти заповіти Христові (Гал. 6:2) й ходити впокорені віри (Рим. 1:5, 15:18, 16:19). Ласка повинна примножитись через праведність (Рим. 5:21).

Новозаповітний закон є:
За своїм походженням — закон Христа (Гал..6:2).
За своїм існуванням — закон свободи (Як. 1:25, 2:12).
За своїм змістом — закон любови (Рим. 13:8-10).
За своєю силою — закон Духа (Рим. 8:2).
За своєю дією — закон Духа життя (Рим. 8:2).
За своєю вартістю — досконалий закон (Як. 1:25).
За своєю гідністю — царський закон (Як. 2:8).

В Старому Заповіті людина знаходилась під Законом, як душевна людина. Будучи в тілі, Закон виявився безсилим (Рим. 8:5). В Новому Заповіті ця сама людина є новим творінням (2 Кор. 5:17), вона

є духовною людиною, а тому їй запевнена перемога (Рим. 8:1-14).

В Старому Заповіті закон наближався до людини назовні, будучи написаний на камінних таблицях, — а в Новому Заповіті він вложений в думку і написаний на серці людини Духом живого Бога (2 Кор. 3:3). Таким чином Церква — це дивний, святий народ (1 Пет. 2:9):

Її Владика — Господь Христос (Юди 4).
Її закон — Його воля (Гал. 6:2).
Її багатство — Його слава (3:15).
Її хвала — Христова хвала (1 Кор. 1:31).
Її народна спільність — Його любов (Ів. 13:34).
Її поле — вся земля (Рим. 10:18).
Її столиця — небесний Єрусалим (Гал. 4:26).

IV. Любити й відгукуватись любов'ю

Христос-наречений і Його Церква — наречена. Христос — муж, а Його Церква — дружина. Як наречена вона має чисту і очікувану любов; як Єва походить від Адама, коли Бог навів на нього глибокий сон (1 Мойс. 2:21, 1 Кор. 11:8), так Церква походить від Христа, Який воскрес, перемагаючи сон смерти. Тому ап. Павло застосовує слова привіту першого Адама до Христа, останнього Адама й говорить: "Бо ми — члени тіла Його від тіла Його й від костей Його! "Покине тому чоловік батька й матір і пристане до жінки своєї, і стануть обоє вони одним тілом". Ця таємниця велика, — а я говорю про Христа та про Церкву (Еф. 5:30-32).

Це щось подібне до того, як східній княженко побачивши на базарі невільницю дівчину, він полюбив її, а тому купує її за всяку ціну, а обмивши її, — одягає пристійно (Еф. 2:3) і підносить її, як дружину, на свій престол. Щось подібного робить Христос із Церквою. Він полюбив її ще тоді, коли вона була невільницею гріха, Він очистив її купіллю

води слова Свого, "щоб представити її Собі славною Церквою, що немає плями, чи чогось такого, але щоб була свята й непорочна" (Еф. 5:25-27).

Таким чином ми маємо картину подружжя між Христом і Церквою:

Її вибрання — через Його любов (Еф. 5:25),
її освячення — через Його царювання (Еф. 5: 24, 26, 34),
її відкуплення — через Його праведність (Еф. 5:25),
її прославлення — через Його прихід (Еф. 5:27).

Августин висловився про Церкву так: "Кого Бог назначив перед заложенням світу, того Він і покликав зо світу, оправдав у світі, і прославить по закінченні світу". (Рим. 8:29-30). Йому Єдиному належить наша душа, а тому вона повинна горіти першою любов'ю до Нього. Це та любов, яку ми мали тоді, коли поєднались з Ним. В посланні Господнім до Ефеської Церкви (Об. 2:4-7) вона поєднана з деревом життя, що в раю, бо любов — це життя, а хто не любить, той не живе. Хто живий через те життя, не може він умерти повік.

Непогодження з тим, що Церква не може бути одночасно нареченою і дружиною, базується на незнанні різнородних східніх звичаїв та колоритности картинної біблійної мови. В притчі про сіяча, поле представляє серце людини (Мат. 13:4 і 19); в притчі про кукіль між пшеницею, поле означає світ (в. 38). Птиці — часом картина доброго (Мат. 6:26, 10:16, 3: 16), тоді як на іншому місці, вони є символом недоброго; орел — нечисте створіння і гидота для Ізраїля (3 Мойс. 11:13), незважаючи на те, що він є символом Божої опіки. Порівнюючи з тими прикладами, мова ап. Павла є картинною і гідною подиву. Положення рабства являється картиною того, яке наше відношення до Бога, як у нас не повинно бути внутрішнього відчуження і страху (Гал. 4:7, Ів. 15:15), а з

другої сторони ми повинні практикувати самодисципліну, покору й пристійність (Рим. 6:15-23) Твердити, що Церква, як тіло Христове, не може бути Його нареченою, було б подібне до того, що Церква є тіло і не може бути стовпом (1 Тим. 3:15). Всі ті вирази представляють картини, якими апостол хоче висвітлити дійсну правду. Картини "нареченої" і "жінки" представлені в слідуючих місцях (2 Кор. 11:2-3, Еф. 31-32).

Уже в Старому Заповіті існувало любовне відношення між Єговою та Його народом, але воно до більшої міри існує між Христом і Церквою. Тому Дух займає найбільш любовне відношення, яке було колибудь відоме людству, й застосовує його до народу Ізраїля (Осії 2:21, Іс. 62:5, Пісня Пісень). Поєднання обидвох — це є Новий Єрусалим, в якому будуть пробувати спасені з Ізраїля, і який являється матір'ю для Церкви (Гал. 4:26, Євр. 12:22, Об. 3:12); це є святе місто "наречена" й "жінка" Ягняти (Об. 21:9-10).

V. Оживити й відживлятись

Підставою органічної спільноти в житті членів Церкви з Христом є любов. Це є показане в картині весілля. Двоє стають одним тілом. І тут знову Новий Заповіт повний картин. Ісус — виноградина, — а ми віття (Ів. 1-5); Христос голова, а ми члени (Еф. 1:22). Церква — дерево, яке є укорінене в Христі (Кол. 2: 7); окремі рослини (Мат. 15:13, 1 Кор. 3:6-9) — поєднані з Христом (Рим. 6:5). Всі вони — у Христі.

А. Відношення членів до голови

Найбільша картина, це є картина Його тіла. Її вживає ап. Павло. Вона представляє найкраще всі благословіння християнства:

1. Приналежність Христові. Церква — Його тіло (Еф. 1:20).

2. Залежність служіння. В однім тілі існує одна воля, і голова є волею тіла (Кол. 1:18).

3. Безпосередня спільність. Кожен окремий член знаходиться у прямім відношені до Голови. Ані людина, ані ангол не можуть посередничати між ними (1 Тм. 2:5). Тому нам потрібно притримуватись Голови (Кол. 2:19).

4. Любов і опіка. Ніхто ніколи не мав ненависти до свого тіла, а годує і гріє його, як і Христос Церкву (Еф. 5:23).

5. Оживлення і збудування. Голова є центром для тіла в ділянці самозбудування. Вже в земному тілі душа являється тілобудуючим елементом. Так і тіло Христове виростає від Голови ростом, призначеним від Бога (Кол. 2:19). Тільки через Христа Його тіло зростає на будування самого себе в любові (Еф. 4:16). Таким чином Христос є будівничим (Мат. 16: 18), а ми є Його помічниками (1 Кор. 3:10, 15). Ця картина будови повинна бути застосована тільки до Церкви, а не Царства Божого, як такого.

6. Повнота Голови. Не як Божественна Особистість, але як останній "Адам", Христос не був би досконалий без тіла. Пшеничне зерно без насіння залишалося б одно (Ів. 12:24). Відкупитель без відкуплених не був би Відкупитель. Таким чином Церква є повнотою Того, Хто Собою наповнює все і в усьому. Це значить, що "вона — Його тіло, повня Того, що все всім наповняє" (Еф. 1:23). Через це все Церква являється:

7. Засобом об'явлення Христового життя. Уже в земному житті тіло є органом демонстрації духа. І в духовному житті через Церкву повинна об'явитись найрізніша мудрість Божа (Еф. 3:10). Повищена Голова продовжує Своє святе життя у Своїому тілі. Церква — сфера Божого життя на землі, вона продовжує втілення Христа. Вона продовжує Його життя на землі через Його Духа. Вона є не лише в Христі, але Христос є в ній (Кол. 1:27). Образ Христа об'являється в Церкві (Гал. 4:19), і вона відзеркалює Його Єство, Голова об'являється в членах.

Б. Відношення членів один до одного

У відношенні до християнської спільноти, тіло представляє найбільш видну картину множини. Спасенні представляють:

1. Єдність, яка є глибша і ширша, як якабудь інша народня спільність (Гал. 6:10). Вони не бачилися, але взаємно знаються (2 Кор. 6:9); вони незнайомі, але люблять один одного (Кол. 2:1). Подібно, як в одному тілі, Христос має багато членів (1 Кор. 12: 12). Церква є організм, а не організація, Боже творіння, а не діло рук людських. Христос — Голова являється єдністю тіла; Його тіло "нова людина" (Еф. 2:15).

Св. Писання називає сім головних ознак, які характеризують єдність Церкви, а саме: Одно тіло, один Дух, одна надія, один Господь, одна віра, одно хрищення, один Бог і Отець всіх, Який над всіма і через всіх нас (Еф. 4:4-5).

Єдність Церкви є потрійна:

Єдність Духа (життя). Вона — повна реальність, яку ми маємо через віру (Еф. 4:3).

Єдність поняття. Це є наш обов'язок, якого ми повинні виповняти в любові (Фил. 1:27, 2:1-4, 4:2).

Єдність пізнання. Це є наша ціль, частина нашої надії (Еф. 4:13).

Єдність життя — це те, що ми маємо, як підставу, дивлячись на минуле, цебто на діло Голгофи (Ів. 11:52).

Єдність розуміння — це те, що ми повинні мати, завдання, що є нам дане в теперішньому часі.

Єдність пізнання — це те, що ми будемо мати в майбутньому (Еф. 4:13).

В теперішньому часі ми можемо застосувати слова Августина: "В необхідності — єдність, в сумнівах — свобода, а в усьому нехай пробуває любов".

2. Різноманітність. Тіло не є один член, а багато. Якщо все було б слух, то де був би нюх? (1 Кор. 12:14, Рим. 12:4-8). Як на нагруднику первосвященика сяяли дванадцять дорогих каменів, які представляли дванадцять поколінь Ізраїля (2 Мойс. 28:15-21), так будуть члени Нового Заповіту сяяти на грудях Мелхиседекового первосвященика; вони є різні, але вони сяють, і єдність їхнього сяйва є єдністю сонця.

3. Взаємна залежність. Кожен із нас є індивідуальний, а тому ми потребуємо одні одних. "Око не може сказати руці: "Ти мені непотрібна!", або голова не може сказати ногам: "Ви мені непотрібні!" (1 Кор. 12:21). Ні, вони залежні одне від одного — найбільший від найменшого, високий від низького, і самому найнижчому Бог дав більшу честь, щоб поділення не було в тілі, щоб члени дбали один про одного однаково (2 Кор. 12:22-25).

4. Взаємне співчуття. Тому, коли терпить один член, то всі терплять; і коли один член пошанований, то всі члени з ним тішаться (1 Кор. 12:26).

5. Спільне служіння. Кожен член служить іншому, а всі разом служать спільноті; і так "все тіло, суставами й зв'язями з'єднане й зміцнене, росте зростом Божим" (Кол. 2:19), які виконують службу діянням, що є спеціяльно вказане кожному членові (Еф. 4:16). Кожен член має своє завдання. Ми не можемо відкидати одні одних. Спільність в Царстві Небеснім є спільністю в праці. В такий спосіб ми можемо осягнути перемогу.

6. Спільний зріст. Все це діється, "аж поки ми всі не досягнемо з'єднання віри й пізнання Сина Божого, Мужа досконалого, в міру зросту Христової повноти" (Еф. 4:13).

VI. Фундамент і будова

З картиною тіла тісно пов'язана в Св. Писанні картина будови дому. Обидві картини переплітаються одна з одною: будівля росте (Еф. 2:21), тіло збудовується (Еф. 4:12).

Христос є наріжний камінь, а ми — будівля (1 Пет. 2:6). Церква — це Божий дім, Його храм. Ця картина може бути застосована в потрійній спосіб: У відношенні до загальної Церкви (Еф. 2:21-22, 1 Пет. 2:4-5), у відношенні до льокальної Церкви (1 Кор. 3:16-17, 1 Тим. 3:15), а також у відношенні до кожного християнина особисто (1 Кор. 6:19, Кол. 1:27, Еф. 3:17).

1. Підвалина — Сам Христос. "Ніхто бо не може покласти іншої основи, крім положеної, а вона — Ісус Христос" (1 Кор. 3:11). Про Нього свідкують перші покоління. Тому все, що після них побудоване, побудоване на основі апостолів і пророків (Еф. 2:20). Правдиве визнання Петра — скеля Церкви. Понадісторичне божественне синівство і месіянство Ісуса Христа: "Ти Христос, Месія, Син Бога Живого!" "І на цьому камені (скелі) побудую Я Церкву Свою, — й сили адові не переможуть її" (Мат. 16:18).

2. Каміння. Вони походять із двох каменоломів, юдеїв і поган (Еф. 2:11-12), і творять собою один будинок, святий храм (Еф. 2:21-22). Вони приходять до Нього, як мертві до Живого, і оживлюються через Духа Святого (1 Пет. 2:6, Рим. 9:33). Їхня надія на Христа і віра у Христа. На цьому камені вони опираються і збудовуються (Іс. 28:16, Єр. 4:29, Юди 20, 1 Кор. 14:12-26).

3. Ціль цієї будівлі — бути храмом. Це є духовний дім (1 Пет. 2:5), а каміння в стіні одночасно являються "священиками" перед вівтарем (Євр. 13:10), і стовпами в храмі їхнього Господа (Гал. 2:9, Об. 3:12). Тим же висловлено останнє: Церква є священство.

VII. Благословляти й бути благословінням

Христос — Первосвященик (Євр. 8:11, Об. 1:6), — а ми священики, Церква — народ святий (1 Пет. 2:9). Як члени Церкви і священики мають чотирократне служіння:

1. Вони приносять жертви.

Їх життя є жертвоприношення (Рим. 12:1, 15:16),
Їх відданість є цілопалення (Марк. 12:33),
Їх служіння є посвята (2 Тим. 4:6, Фил. 2:17),
Їхні діла є духовні жертви (1 Петра 2:5, Євр. 13:16),
Їх молитви є жертви вечірні (Пс. 142, Об. 8: 3-4),
Їх поклоніння є жертви хвали (Євр. 13:15).

2. Вони моляться. Вони засилають молитви за інших, дякують Богові за всіх (1 Тим. 2:1-2). У своїй тихій кімнаті вони обіймають увесь світ, а на небесах заступається за них Дух невимовним зідханням (Рим. 8:26-27).

3. Вони свідкують. "Бо уста священикові знання стережуть та закона шукають із уст його" (Мал. 2:7).

4. Вони благословляють. "Промовляй до Аарона та до синів його, говорячи: Так благословляйте Ізраїлевих синів, говорячи: Нехай Господь поблагословить тебе, і нехай Він тебе стереже! Нехай Господь засяє на тебе лицем Своїм, і нехай буде милостивий до тебе. Нехай Господь зверне на тебе лице Своє, і хай дасть тобі мир. Вони будуть кликати Ймення Моє на Ізраїлевих синів, а Я благословлятиму їх!" (4 Мойсея 6:23-27).

В Новому Заповіті є загальне священство (1 Пет. 2:9). Вони всі мають долю для приємности біля жертівника (Євр. 13:10, 1 Кор. 9:13). Вони є тим, чим

Ізраїль повинен був бути: "Царське священство" (2 Мойс. 19:6), і в найменшому із них можуть виповнить Божі обітниці: "І поблагословлю Я тебе..., і будеш ти благословінням" (1 Мойс. 12:2).

III.

НОВИЙ ЗАПОВІТ БОГА

Усі благословіння Церкви, разом узяті, творять кульмінаційний пункт змісту діла спасіння в Новому Заповіті (Мат. 26:28). Це є небесне покликання Авраамового заповіта (Євр. 11:10, Еф. 1:3), недосліджене багатство Христове (Еф. 3:8).

I. "Старий" і "Новий" Заповіти

"Новий" він — тільки у відношенні до "Старого" (Євр. 8:13), і останній даний був виключно для Ізраїля (Пс. 147:19-20). Народи були чужі заповітам обітниці (Еф. 2:12). Сама назва "Новий Заповіт" доказує, що Церква не може бути відлучена від Божих обітниць Старого Заповіту, бо спасіння походить від юдеїв (Ів. 4:22, Рим. 9:5). "Не ти носиш кореня, але корінь тебе" (Рим. 11:18). Від того часу, як Царство Боже об'явилось і поганам, нема різниці в користуванні благословінням (Дії 10:47, 11:17, 15:19), і віруючі з поган є так само учасниками дібр спасіння Нового Заповіту, як і віруючі з юдеїв (Дії 2:29, 3:25).

По змісті Новий Заповіт є безконечно більший Старого Заповіту. Це особливо ясно показує лист ап. Павла до Євреїв. В семикратнім контрасті він доказує влучність спасіння Нового Заповіту, а саме: Порівняння з чотирьома особистостями й трьома старозаповітніми установами. У другому листі до Коринтян, розділ третій, йде мова про семикратну славу Нового Заповіту у порівнянні зо Старим Заповітом:

1. Каміння — тіло, вірші 3 і 7,
2. Буква — дух, — 6,
3. Смерть — життя, — 6 і 7,
4. Менший — більший, — 8-10,
5. Осуд — оправдання, — 9,
6. Проминаюче — пробуваюче, — 11,
7. Покривало — відкриття, 12-18.

А. Христос — більший

Понад анголів — небесних посередників Старого Заповіту (розд. 1-2).

Понад Мойсея — земного посередника Старого Заповіту, пророчого провідника (розділ 3-ій).

Понад Ісуса Навина, який приніс спокій у Старому Заповіті — політичний провідник (розділ 4-ий).

Понад Аарона — первосвященика Старого Заповіту священичого провідника (розділ 5-6).

Б. Христос — більший

Як сам заповіт спасительного змісту Старого Заповіту (розд. 8).

Як скинія — місце відкриття Старого Заповіту (розд. 9).

Як жертва — засіб примирення Старого Заповіту (розд. 10).

Отже, Христос перевищує все те, що містить у собі Старий Заповіт. Згідно Євреїв 8:8-13 і Єр. 31:31-34, Христос приніс:

а) зміцнення внутрішнього царства,
б) узагальнення пророцтва,
в) удосконалення священства.

У Христі; згідно листа до Євреїв, ми маємо:
1. Кращий Заповіт, 7:22, 8:6.
2. Кращого Посередника, 1:4, 3:3.
3. Кращу жертву, 9:23, 12:24.

4. Краще священиче служіння, 8:6, 7:7.
5. Кращу власність, 6:9, 10:34.
6. Кращі обітниці, 8:6, 11:40.
7. Краще воскресіння, 11:35.
8. Кращу надію, 7:19.
9. Кращу батьківщину, 11:16.

В Його силі ми можемо ходити новою і живою дорогою, розділ 10.

В Його вірі ми можемо дивитися вгору, розділ 11.

В Його надії ми можемо стремитись вперед, розділ 12.

В Його любові ми можемо дивитись на всі сторони, розділ 13.

II. Заповіт з Авраамом і Давидом

В дійсності Новий Заповіт є виповненням двох старозаповітніх заповітів з Авраамом і Давидом. В заповіті з Авраамом була ширина благословіння для народів (1 Мойс. 12:3). В заповіті з Давидом була висота Царського престола Месії (1 Хрон. 17:11-14). В заповіті з Авраамом було розширення на оточення, в заповіті з Давидом була одна цілість, концентрація на центр. Обидва вони часто згадуються разом: у благовіщенні Гавриїла і в похвальній пісні Марії (Лук. 1: 32 і 55). Ангол називає Сина Всевишнього Сином Давида, а дальше Марія згадує про заповіт з Авраамом. Захарій, будучи сповнений Духом Святим, у своїм пророцтві згадує обидвох (Лук. 1:69 і 73), а також про них згадується в головнім доказі оправдання, до Римлян 4:1-3 і 6.

Але новозаповітне виповнення випливає із старозаповітніх обітниць. Найперше, Христос з'являється в Ізраїлі, і працює, головним чином серед обрізаних, послідовно й особливо, як Син Давидів (Мат. 10:5-6 і 15:24, Рим. 15:8), а тоді приходить спасіння для поган (Дії 13:46, Рим. 11:25). Покликання цих останніх, а тоді слідує благословіння Авраамового заповіта, що охоплює все людство (Гал. 3:8-9 і 14).

III. "Заповіт" і "завіщання"

Точно узяти, "Заповіт" є щось менше, як "завіщання".

1. Заповіт має дві сторони, а завіщання має тільки одну, цебто розпорядження волі. В ділі спасіння все походить з одної сторони від Бога, а віра людини в жоднім разі не може рівнятись із цінністю Божого дару, але вона є рукою, якою ми можемо брати запропонований дар.

2. Заповіт чи союз в часі смерти тратить вартість, а завіщання стає легальним після смерти, воно тоді входить у силу. Спасіння — наскрізь завіщання, передсмертне розпорядження. Тільки через смерть Розп'того завіщання стає дійсним (Євр. 9:15-18). Умовою спасіння є Христова смерть, а овоч спасіння — це вічне наслідство, саме завіщання є Божою питоменністю (Лук. 1:72).

IV. Народ заповіту і світ

Назовні народ заповіту — це свідок досвідченого благословіння. Насамперед — виконання спасіння, потім дія, перше предмет, а потім засіб. Таке відношення Церкви до світу висловлене в найбільшому зв'язку в тому розділі, який уводить нас найглибше до внутра святині первосвященичої молитви (Ів. 17), де Христос згадує про сім головних співвідношень. Його послідуватели є:

1. По їх оточенні — живуть у цьому світі — вірші 11 і 15.
2. По їх положенні — вибрані зо світу — 6.
3. По їхньому розумінні — відділені від світу — 9, 14 і 16.
4. По їхньому служінні свідченням — послані у світ — 18, 21 23.

5. По відношенні до них — зненавиджені — 14.
6. По їх перемагаючій силі — заховані від світу — 15.

7. Але первопричина всього того є плян Божої ласки "перше заложення світу". З любови до Сина, Бог-Отець дарує Йому відкуплених уже перед заложенням світу. "Бажаю Я, Отче, щоб і ті, яких дав Ти Мені, там зо Мною були, де знаходжуся Я, щоб бачили славу Мою, яку дав Ти Мені, — бо Ти полюбив Мене перше заложення світу" (в. 24). Таким чином передчасова любов Всевишнього, і та, що буде об'явлена по скінченні часу, зводиться, подібно, як веселка, над всіма часами. Кінець вертається до початку, а тому початок є запорукою кінця.

В теперішній час усі відкуплені є Божими благовісниками для світу:

1. "Стовп і підвалина правди" (1 Тим. 3:15),
2. Його "свідки" (Дії 1:8).
3. Його "листи" (2 Кор. 3:1-3).
4. Його "посли" (2 Кор. 5:20).
5. Його "представники" (Фил. 2:16).
6. Його "зорі" (Фил. 2:15).
7. Його "сім золотих свічників" (Об. 1:12-13).

IV

ТЕПЕРІШНЄ ОСОБИСТЕ СПАСІННЯ

"Хто відкидає спасіння, — відкидає віру".
— Лютер
"Не тому, що я вже досягнув..." — Павло

Спасіння у Христі є буття та існування. Кожен особисто отримує через віру повне, вільне, теперішне спасіння, і посвідчує його в різних переживаннях впродовж драматичного часу.

І. Повне, вільне, теперішнє спасіння

Апостол Павло описує свій християнський досвід завжди в нових фарбах. Згідно його улюбленого юридичного способу думання, він описує його в п'ятьох головних підібраних виразах, взятих з життя правосуддя. Він перечислює: Оправдання, відкуплення, прощення, примирення і всиновлення. Для ап. Павла досвід спасіння є, як ясне сонце, в повноті світла й слави, — Христос — в ньому самому, з п'яти головними промінням, які випромінюються від нього, безграничнo і безмежно.

Ті п'ять головних виразів ап. Павла не творять собою богословського поняття, але, передусім, вони є щоденними виразами римсько-грецького життя і права, а саме:

"дікайосіс" — оправдання (звільнення),
"аполітросіс" — відкуплення (викуп),
"афесіс" — помилування (прощення),
"гуйотісія" — адоптація (всиновлення).

Павло є далекий від всієї теоритичної догматики. Замість ученого екзегета й філософського богослова, він був людиною молитви й свідчення, визнання і пророцтва.

1. При відкупленні грішник стоїть, як раб, і отримує викуп (Рим. 6:18-22).

2. При оправданні — він стоїть перед Богом, як обвинувачений, і отримує оправдання (Рим. 8:23).

3. При прощенні він стоїть перед Богом, як винуватий, і отримує сплачення довгу (Еф. 1:7, 4:32, пор. Мат. 18:21-35).

4. При примиренні він стоїть, як ворог, і примиряється з Богом (2 Кор. 5:18-20).

5. При прийнятті, як син, він стоїть перед Богом, як чужинець, і отримує всиновлення (Еф.1:5).

Але кожна із цих головних п'яти картин показує іншу сторону досвіду спасіння:

1. Прощення відноситься до овочів, окремих поступків нашого життя, — гріхів (Еф. 1:7, пор. Рим. 3-4).

2. Відкуплення відноситься до кореня, загального положення нашого життя, рабства під гріхом (Рим. 6: 6, 18, 22).

3. Оправдання — це сума прощення і відкуплення, у вузькому фундаментальному розумінні — звільнення від довгу гріха (Рим. 6:6, 7-10).

4. Примирення — це мирний договір, ліквідація ворожнечі, воно відноситься до волі, й обновляє поняття (Рим. 5:10).

5. Всиновлення, накінець, між усіма ними є найбільше; воно пов'язане з нашим положенням й дарує нам божественну гідність (Рим. 8:17).

Таким чином, все виконане! Гріхи і провини, корінь і дерево, влада гріха і провина гріха, положення серця і його відношення, — все це Христос підніс на хрест. "Ніхто не є святійший від грішника, що отримав Божу ласку". — Цінцендорф.

Але, незважаючи на те, що все було доконане, — за вийнятком оправдання, все ще повинно бути довершене. До приходу Христа віруюча людина повинна вдосконалюватися, зодягатись у силу.

ІІ. Протидії

Майбутнє і теперішнє, положення і відношення, Боже діло і наше діло, вічність і дочасність, небо і земля, дух і тіло — все це знаходиться в Ньому — але покищо в невирівняній протидії.

1. Майбутнє і теперішнє. Ми є відкуплені (Еф. 1:7, Кол. 1:14), але ми також очікуємо викуплення (Рим. 8:23).

Ми маємо вічне життя (Ів. 3:36), і ми змагаємось до життя вічного (1 Тим. 6:12).

Ми є сини Божі (Рим. 8:14), а також очікуємо всиновлення (Рим. 8:33).

Ми є в Царстві Небеснім (Кол. 1:13, Євр. 12:22), і нам потрібно увійти до нього (Дії 14:22). Ми внаслідуємо Царство (1 Кор. 6:910, Еф. 5:5).

Бог прославив нас (Рим. 8:30), і з Ним прославить нас (Рим. 8:17).

Це є противне положення між теперішним і майбутнім, між становищем і буттям.

"Віра притягає повноту майбутнього в бідноту теперішнього" — (М. Баумґартен). Христос — первісток (1 Кор. 15:20) дає Своїм дітям уже тепер привілей бути первістками (Рим. 8:23). Ми користаємось даним моментом християнського досвіду, пам'ятаючи, що майбутнє ще попереді. У Христі новий і живий вік уже існує, а старий ще не пройшов. Спасіння є теперішність і майбутність, бо воно є вічне.

Все, що ми маємо, ми його очікуємо; і все, чого ми очікуємо, ми вже його маємо. Ми спасаємось надією (Рим. 8:24). Найтяжча точка належить до минулого (Голгофа), але апогей (верх) належить до майбутности (з'явлення у славі). Майбутність є основою всіх думок Нового Заповіту. Обсервація мети є пульсом всього освячення й історії спасіння. Христос являється втіленням обох: обітниць та їх виконання.

Тому то в Новім Заповіті виникли поняття "об'явлення" (Кол. 3:4, Рим. 8:19, 1 Ів. 3:2); бо об'являти можна тільки те, що вже існує. Правда й понадчасовість Бога забезпечують нам майбутності вже в теперішності, або, немов, вона належить уже до минулого. Наприклад, "Він нас прославив" (Рим. 8:30).

Отже, ми маємо все, але користаємося ним частинно. До часу викуплення нашого тіла і до об'явлення нашої досконалости, наш заложений капітал зберігається на небі (1 Пет. 1:4, 2 Тим. 1:12, Кол. 1:5). До цього часу ми користаємось процентами (завдаток Духа) (2 Кор. 1:22), але що ми вже його маємо є доказом того, що загальний капітал є наш, і наша теперішня посілість є запорукою майбутнього, (першим плодом повного жнива, завдатком наслідда (Рим. 8:23).

Проте, наше впевнення "сьогодні" змушує нас дивитись пильно у ще більше "завтра". Наше велике бажання є блаженним вдоволенням, від якого зроджується ще більше прагнення (Фил. 3:12, Мат. 5:6).

2. Положення і обставини. Ми умерли (Кол. 3:3, Гал. 2:19-20, 5:24, Рим. 6:6), і умертвляєм наші земні члени (Кол. 3:5).

Ми — нові люди (Кол. 3:10, Еф. 4:24, 2 Кор. 5: 17), і обновлюємось.

Ми — сини світла (1 Сол. 5:5), і нам сказано, щоб світло наше світило (Мат. 5:16).

Ми — святі Божі (Кол. 3:12, Еф. 1:1), і освячуємось (1 Сол. 5:23, Євр. 12:15, 2 Кор. 7:1).

Ми маємо повноту у Христі (Кол. 2:10), і змагаємось до досконалости (Фил. 3:12).

Христос пробуває в нас (Кол. 1:27), і Він буде пробувати в нас (Еф. 3:17).

Це — протидія між положенням і становищем, між привілеєм і обов'язком, переведена з убогої хатини в царське оточення, але, будучи попередженою, вона поводиться згідно царського покликання (Еф. 4:1). Шляхетність мусить бути шляхетною. Покликання зобов'язує (1 Пет. 1:17, пор. Ам. 3:2). Тут постає боротьба тіла проти духа (Гал. 5:17), боротьба старої людини з новою (Рим. 6:6), безперервна боротьба віри за освячення. І тут ми часто досвідчуємо протидію у відношенні до сили.

3. Божа й наша діяльність. Це — Бог, Який виконує все, але ми також діємо. Все дарувала нам Його сила (1 Пет. 1:3), але ми повинні прикласти всю свою пильність, щоб осягнути дароване (1 Сол. 4:11, Кол. 4:12). Освячення — це Боже діло (1 Сол. 5:23, 1 Кор. 6:11), але воно також залежить від нашого старання (Євр. 12:14), воно подароване й наказане, — подарок і обов'язок.

Наше вибрання відбулося перед заложенням світу, цебто перед часом (Еф. 1:4), освячення вибраних

відбувається протягом часу (Ів. 16:33). Дійсний Боголюдський гармонійний контраст висловлений у словах: "Зо страхом і тремтінням виконуйте своє спасіння. Бо то Бог викликає в вас і хотіння, і чин за доброю волею Своєю (Фил. 2:12-13). Всі людські вияснення тут — невистачаючі. Вони доказують, продумавши все докладно, що зміст питання — не вияснений. рівно ж, такі місця, як Рим. 8:29 і Пет. 1:1-2 тяжко пояснити. Свобода й несвобода людської волі (Мат. 23:37, Об. 22:17, Рим. 9:11, 15, 16, 18, 11:5 і 7, Дії 13:48) є бого-людська тайна Божого Царства. Вони творять дві паралелі, які схрещуються тільки в безконечності. Віра досвідчує ці протидії, не будучи встані їх вияснити. Віру задоволяє існування протидії. Це є протидія (контраст) між Божим вибранням ласки і відповідальністю людини, між свободою і неволею, між ласкою і нагородою (1 Кор. 3:14, Кол. 3:24, 2 Кор. 5:10).

Наступний контраст є між:

4. Небом і землею. Христос став вище неба (Фил. 2:9, Еф. 1:20, 4:10, Євр. 7:26, 8:1), і в той же час Він живе у нас на землі (Еф. 3:17, Гал. 2:20).

Це є містично-трансцендентальна полярність між повищеним і присутнім на землі Христом. Тому ап. Павно вживає вираз "у Христі" 164 рази, — а "в Дусі" 19 разів, і відмінок "Генетівус мистікус" перекладається з грецької мови так: Мир Христів (Кол. 3:15), благословення Христове (Рим. 15:29), любов Христова (2 Кор. 5:14), послух Христів (2 Кор. 10:5), обрізання Христове (Кол. 2:11).

Віруюча людина живе на землі (Ів. 17:11, 15, Рим. 2:15), а одночасно вона посаджена на небі у Христі Ісусі (Еф. 2:6, 1:3, Євр. 12:22, Фил. 3:20). Вираз "на небесах (по-грецьки: "ен тойс епоуранійос") знаходимо в листі до Ефесян п'ять разів, його потрібно розуміти в такому сенсі, як це бачимо ясно з таких місць: Еф. 1:20, пор. 2:6, і 3:10, 6:12. Віруючий перейшов не лише розп'яття (Гал. 2:19) й воскресіння (Кол. 3:1), — але також вознесіння в Дусі (Еф. 2:6). Тому

Еф. 1:3 "у небесах" потрібно розуміти "небесний світ", а не "небесні добра", як це стрічається в перекладі Біблії Лютера. Так бринить у листі до Євреїв 12:22-23: "Ви приступили до небесного Єрусалиму", хоча, фактично, ми будем піднесені туди в майбутньому (Об. 21:22), а покищо ми живемо в тілі на землі.

Поєднання обидвох є Дух. Він прийшов з висоти, від Христа, на землю, Який є над нами (Дії 2:33), і цей Дух провадить нас знизу наверх, як "Христос у нас", — від землі до неба (Кол. 1:27, 2 Кор. 3:17-18).

Але дійсна причина всього — це контраст між:

5. Вічністю і часом. Вічність — це щось більше, як безконечний час. Вона вирізняється не лише по своїй довжині, але також по змісті. Вічність — це щось вище, зовсім інше. Вічність є не лише те що було раніше і буде пізніше, і не лише кількість, але також якість. Нам потрібно вистерігатись, щоб не надавати вічності дочасного поняття. Ідея вічности не досягається складенням періодів часу. Тому вічне життя, хоча безконечне (Мат. 25:46), але в той же час воно є щось більше, як безсмертя, воно — "божественне" життя.

Віра пересвідчується у вічному Бозі всередині обмеженого часу. Таке переживання для віри є одночасно повищуючим і понижуючим. Вся спільність із Богом, особливо в молитві, є участь у Божому житті. В спільноті з Ним людина в часі знаходиться поза часом. Між змінним і проходячим, нерухоме й непроминаюче бере верх. Понадісторичне досвідчується в історичнім, — потойбічне в земному. Це є те, що говорить слово Боже, що віруючий уже має життя вічне (Ів. 3:36, 17:3, 1 Ів. 3:14, 5:12).

6. Дух і тіло. Це все діється в рамках часу. Ми — у Христі, але все таки ми живемо у світі (Ів. 17:11); ми — в Дусі, а все ще живемо в тілі (2 Кор. 5:6); ми перемогли смерть, і підлягаємо їй (2 Кор. 4:

11). Який слабий орган — наша душа, яке знищальне є наше тіло (2 Кор. 5:1-4). Фактично, яка велика різниця між духом Божим і духом людини, між силою і безсильним, між посудиною і тим, що в ній знаходиться! Наш скарб — у глиняних посудах (2 Кор. 4:7).

Ми є одне й друге: Готові й готуємось, відпочиваємо і тривожимось (Євр. 3:10, Фил. 3:12), звільнені і поневолені, радіємо і зітхаємо (Рим. 8:31-39, 2 Кор. 5:4). "Нас уважають мертвими, але ось ми живі, нас засмучують, а ми завжди веселі, ми убогі, але збагачуємо багатьох, як ті, що нічого не мають, але всім володіємо" (2 Кор. 6:9-10).

Ми дивимось вгору, наш зір скерований на вічне, як на щось понадіснуюче, на кінець віку, і ми розрізняємо між тим, що діється тепер, і що скоро настане, між тим, що ми маємо і чого очікуємо, між сьогодні і завтра, між віруванням і сподіванням, — дуалізм (подвійність) в один час (1 Пет. 1:21), але обоє народжені з вічної любови.

Накінець прийде день, коли ми звільнимось від напруження. Прихід Христа положить кінець усім протидіям. Головний контраст цього віку, то є царство сатани і тайни Божого Царства, незважаючи на перемогу на Голгофі! Але, коли Христос прийде, то все виясниться. З Його об'явленням настане:

1. Об'явлення духовної тілесности.
2. Вступ Церкви з дочасности до вічности.
3. Теперішність переміниться в майбутність.
4. Його божественна дія закінчить наші діяння в Ньому Самому.
5. Наш стан буде відповідати нашому становищу.
6. Від цього світу ми будемо підхоплені в інший світ.

СЕКЦІЯ ТРЕТЯ

НАДІЯ ЦЕРКВИ

Розділ І-ий

Підхоплення і перше воскресіння

"Маран-ата!" Наш, Господи, прийди!" І Кор. 16:22.

Наш вік є часом Великодня. Він починається воскресінням Відкупителя і кінчається воскресінням відкуплених. Між ними лежить духовне "воскресіння покликаних до життя" (Рим. 6:4-11). Так, ми живемо між двома великоднями (воскресіннями), як горіючі і сяючі світила між двома променями вічного світла (Фил. 2:15, 2 Тим. 1:10, Тит. 2:13). В силі першого великодня ми йдемо назустріч останньому. Воскресіння Голови Церкви запевнює воскресіння членів. Дерево життя (воскресіння) приносить вповні дозрілі плоди.

Надія Церкви містить в собі чотирогранність:

Підхоплення і перше воскресіння (1 Сол. 4: 13-18),
Суд Христів (2 Кор. 5:10),
Весілля Ягняти (Об. 19:7-8),
Майбутнє панування над світом (1 Кор. 6:2-3).

1. Момент підхоплення

Два воскресіння. Святе Писання не учить про загальне воскресіння мертвих в той же самий час, і про одинокий всеобіймаючий суд над праведними й неправедними. Воно надає більшого значення "воскресінню з мертвих" (Лук. 20:35), то є першому воскресінні (Об. 20:6); в дійсності воно говорить про спе-

ціяльне воскресіння з мертвих (Фил. 3:11). Воно також говорить про відділи і порядки внутрі воскресіння (1 Кор. 15:20-24), і підкреслює, що вони відділені одні від одних періодами часу. "Бо так, як в Адамі вмирають усі, так само в Христі всі оживуть, кожен у своїому порядку (це слово означає військовий порядок), первісток Христос, потім ті, що Христові, під час Його приходу. А потому кінець... (то значить, кінець воскресіння останніх мертвих). Правда, в Старому Заповіті обидва воскресіння розглядаються, як одне, то є воскресіння для вічного життя і сорому (Дан. 12:12-13), також в пророцтві Христа на землі подана одна картина (Ів. 5:28-29, пор. Дії 24:15). Але в прогресі пророчих об'явлень (Ів. 16:12-13), обидва головних приходи Христа на землю розділились: Воскресіння праведних — перед Царством Месії, а загальне воскресіння — після нього, цебто прикінці віку. Ключем до цього є Об. 20:5. "А інші померлі не ожили, аж поки не скінчаться тисяча років. Це перше воскресіння. Отже, члени Христові для прославлення Його, як Голови, повинні мати уділ в спеціяльнім воскресінні, подібно до Нього, воскресінні із числа мертвих (Марк. 9:9-10, Лук. 20:35). Такий вираз, і подібні до нього, стрічаємо три рази в тих місцях, де говориться про воскресіння Христа (1 Пет. 1:3, Гал. 1:1) і чотири рази в тих місцях, де йде мова про воскресіння Своїх (Марк. 12:35, Лук. 20:35, Дії 4:2, Фил. 3:11). Це воскресіння є:

Щодо часу — "перше" воскресіння (Об. 20: 5-6),
щодо розміру — воскресіння з мертвих (Лук. 20:35),
щодо характеру — воскресіння праведних (Ів. 5:29),
щодо добра спасіння — воскресіння життя (Ів. 5:29, Дан. 12:2).

Тому "Блаженний і святий, хто має частку в першому воскресінні" (Об. 20:6).

Божі дні. З приходом Христа в Божому календарі починаються останні дні (Дії 2:17). Згідно старого християнського переконання, вони настали з втілення Христа (Євр. 1:1, 1 Ів. 2:18). Христос є кінцева ціль, до якої прямувало доісторічне минуле (Євр. 9:26). Його перша поява була початком кінця, — а друга буде кінцем кінця. Тому через Нього і на нас, що живемо в християнському віці, прийшов кінцевий пункт дохристиянських віків (1 Кор. 10:11). Христова Церква — ціль історії. Тут не йде мова про завершення майбутніх віків після білого престола вже з тієї простої причини, що подібні вирази були подані в минулому (пор. з оригіналом Євр. 9:26). Остання історія, в розумінні Нового Заповіту, не є історія останнього віку, але вся історія Нового Заповіту є вступом до прогресивного завершення вдосконалення. У Христі появився початок закінчення. Тому з того часу все вступило в останній вік. Теперішній час є:

1. День спасіння (2 Кор. 6:2). "Сьогодні" — це є час шукання Божої ласки (Євр. 4:17), час повного благовістя спасіння (Ів. 16:25), час, в якому правдиві поклонники будуть поклонятись Отцеві в Дусі та в правді (Ів. 4:23). Ціль є:

2. "Божий день" (2 Пет. 3:12), творіння нового неба й нової землі (2 Пет. 3:18). Між ними відбудеться:

3. День суду (з грецького "останній день"). Це буде довгий період часу (пор. 2 Пет. 3:8). Він почнеться воскресінням праведних (Іс. 6:39,40,44,54, 11: 24) і закінчиться судом грішників (Ів. 12:48). Цей час обіймає месіянське Царство Христове, яке буде мати місце між цими "двома днями" (Об. 20:5). Це буде інтервал часу довший, як тисячу літ (Об. 4:1-11). Він починається підхопленням Церкви, "днем Ісуса Христа" (Фил. 2:16, 1:6 і 10, 1 Кор. 1:8, 2 Кор. 1:14), — днем тяжкого часу антихриста "днем Господа" (2 Сол. 2:4), — "днем Єгови" (Йоіл 2:1,4, 14), —

старозаповітніх пророків. Він потім продовжується через Царство слави Месії, — "через ті дні", блискучий період давньої землі (Єрем. 3:16, Йоіл 3:2, Зах. 8:23), — і кінчається "днем суду" (Мат. 10:15, 11:23-24, 12:36), відплата людям і анголам (Юд. 6), — останній розрахунок перед білим престолом (Об. 20:11-15, 2 Пет. 2:9, 3:7, Рим. 2:5). Цей час буде подібний до дня ранньої зорі (2 Пет. 1:19, Об. 22:16), — з бурею перед обідом (Об. 6:19), і світлим сонцем у південь (Мал. 4:2), і громовицею перед вечором (Об. 20:9). А тоді над вечором настане ранок. Із знищеного світу настане вічний прославлений світ.

4. Кінець віку, прихід Христа. Точного часу підхоплення Церкви не можна встановити. "То не ваше є знати час та добу, що Отець положив був у владі Своїй" (Дії 1:5, Мат. 24:36, Марк. 13:22).

Якими даремними є всі вичислення про прихід Христа доказують протиріччя наймудріших людей, які ним цікавились. Лютер очікував кінця віку 1556 року; "Вахет ауф, руфт унс ді штімме" — автор цієї пісні очікував приходу Христа 1670 року; знаменитий знавець Біблії Йоганес Кокселюс — 1667 р., Амос Каменіюс — 1672 р., природознавець Ісаак Нютон — 1715, Йоганес Алб. Бенгель — 1836 р., не говорячи про саморобні протиріччя адвентистів.

"Підхоплення" — це є прихід Христа по святих Своїх; це буде з'явлення у славі зо всіма святими Своїми (2 Сол. 1:10, 1 Сол. 3:13, 4:14, Кол. 3:4, Юди 14, Зах. 14:5). Підхоплення має родинний характер, з'явлення — царський; підхоплення до неба, з'явлення до землі

Біблійне пророцтво в дійсності є історичне пророцтво. Час слави — близький, бо Сам Христос говорить: "Ось іду скоро!" (Об. 22:20, 2 Пет. 3:8-9), час слави далекий тому, що жених забарився (Мат. 25:5). "Один чоловік роду славного, відправлявся в далеку країну, щоб царство прийняти й вернутись (Лук. 19:12), і "по довшому часі" приходить Він знову,

щоб зробити обрахунок зі слугами Своїми (Мат. 25:19, пор. 24:6-14).

Пряме вияснення цієї справи є записане у 1 Сол. 4:16-17. Там ап. Павло говорить: "Сам бо Господь із наказом, при голосі архангола та при Божій трубі зійде з неба, і перше воскреснуть умерлі в Христі, потім ми, що живемо й зостались, будемо схоплені разом із ними на хмарах, на зустріч Господню в повітрі, і так завсіди будемо з Господом".

Отже, в пророчім об'явленню поєднані далекогляд із короткозорістю. Це тому так є, щоб ми пильнували (Мат. 25:13, Марк. 13:32-37, Лук. 12:40). Бог вимагає від нас скорого очікування й готовости до вічности. Наші останні діла повинні бути першими. "Нехай будуть підперезані вам стегна, а світла ручні позасвічувані. І будьте подібними ви до людей, що очікують пана свого, коли вернеться він із весілля..." (Лук. 12:35-36).

В такому дусі ми й дивимось на останній час. Він є:

У відношенні до влади Христа над світом — кінець віку.
У відношенні відсутности Христа — Його царським явленням.
У відношенні до захування Христа — Його об'явленням ("апокаліпсіс").
У відношенні до світової слави — Його славне явлення.

Щодо часу й послідовности підхоплення (буде воно перед великим утиском чи після нього), між великими знавцями св. Писання існує розбіжність. Наведемо кілька прикладів: Професори Беттекс, Модерсон, Гаарбек, Раппард, Лімбах очікують підхоплення, згідно Об'явлення 19, — після великого горя. Ініціятори так званого німецького "Ґемайншафтсбевеґунґ" (рух спільности) Віттекінд, Стокмаєр та інші очікують приходу Христа й підхоплення, на підставі Об'явлення 12:5, коротко перед великим утиском.

Гудсон Тийлер, основоположник китайської місії, вірив, що підхоплення настане в час спеціяльного вибору віруючих. И. де Геер, Торрей, Муді, Б. Петерс — вірили, що підхоплення настане перед великим утиском (Об. 3 і 4). При такому ствердженню фактів нам тяжко було б подати особистий погляд на цю справу, а тому ми обмежемось до самої головної теми підхоплення, цебто дійсністю підхоплення та вказанням на багату літературу по цьому питанні.

В Новому Заповіті говориться про прихід Христа 17 разів. Наприклад: Мат. 24:3,27,37,39, 1 Кор. 15: 23, 1 Сол. 2:3-13 й інші місця. В оригіналі всюди стоїть грецьке слово "парусія", що значить: присутність, прибуття, прихід (1 Кор. 16:17). або вступ до приходу. Вирази "парусія" й "епіфанія" вживали по всьому східньому світі, за часів ап. Павла, так технічно, як і при відвідинах царів (наприклад, прибуття Нерона, і т. п.). В поняттях "парусія" й "епіфанія" старохристиянської надії міститься елемент царської влади Ісуса, прихід Царя слави. "Ось, Цар твій іде!" (Зах. 9:9).

II. Спосіб підхоплення

"Ось кажу я вам тайну: не всі ми заснемо, та всі перемінемось" (1 Кор. 15:51). "Сам бо Господь із наказом, при голосі архангола та при Божій трубі зійде з неба, і перше воскреснуть умерлі в Христі, потім ми, що живемо й зостались, будемо підхоплені разом із ними на хмарах, і так завсіди будемо з Господом" (1 Сол. 4:16-17).

Схоплення, по його способі, буде п'ятикратне: Схоплення, підхоплення, переміна, тріюмф і блаженство.

1. Схоплення. Це є підхоплення в буквальному значенні слова, відділення від тілесних і духовних мук і потреб (2 Кор. 5:2-4, Фил. 3:21), — від фізичних переслідувань та утисків, що їх спричинюють вороги

(2 Сол. 1:5-10), — звільнення від усякого гріха (Рим. 6:6), і смерти (Рим. 7:24), — а дальше спокій зо всіма святими (2 Сол. 1:7), в день будучого відкуплення (Еф. 4:30, Рим. 8:23). Як таке воно є:

Дія Божої ласки, "ласки", що буде виявлена при об'явленні Ісуса Христа (1 Пет. 1:13), і яка визволить нас від усякого гріха;

Дія Божої милости, що ми її очікуємо для вічного життя (Юди 21), і яка звільнить від усякого горя (ласка звільняє з гріха, — милість з біди, — Бенгель);

Для Божої сили, яка перемінить наше тіло пониження, щоб було подібне до славного тіла Відкупителя, і підвищить нас до духовости. "Який перемінить тіло нашого пониження, щоб стало подібне до славного тіла Його, силою, що нею Він може й усе покорити Собі" (Фил. 3:21).

Тому ап. Павло вживає для слова "схоплення" особливо сильного слова, яке висловлює підхоплення, забрання силою, притягнення до Себе скоро, несподіваним рухом, подібно, як євангелист Лука вживає слова в Діях св. Апостолів, коли колотнеча велика счинилась, то тисяцький звелів воякам увійти й забрати Павла з-поміж противників і відвести до табору. Отже, підхоплення значить: забрання з середини, а по-грецьки "харпацо" — поспішно схопити. В 1 Сол. 1:10 ап. Павло називає підхоплення визволенням від будучого гніву, що в грецькій мові є висловлене словом "рио" і означає: спасіння силою, це саме слово, яким він в листі до Тимофія окреслює свій суд перед Нероном, називаючи те спасіння визволення з пащі лев'ячої (2 Тим. 4:17). Тому він описує повернення Церкви Христової до небесної вітчизни сильними мілітарними виразами. Христос появиться під звуки тривожних сигналів військових, при Божій трубі, під командою згори, і Він поєднає Своє страждаюче військо з Собою, Царським Переможцем навіки (1 Сол. 4:16). Це є найголовніше, бо підхоплення є:

2. Забрання членів до Голови, бо Він Сам прийде, і ми будемо з Ним завсіди. Він представляє Собі Церкву славну (Еф. 5:2), щоб завершити Свою особисту славу відкуплення (Еф. 1:23). "Я знову прийду й заберу вас до Себе, щоб де Я — були й ви" (Ів. 14:3).

Підхоплення являється також поєднанням членів одного з одним, бо живі будуть підхоплені разом із мертвими, і Церква всіх віків і всіх країн перший раз буде зібрана разом. Одна Церква буде існувати разом перший раз не на землі. Тоді прийде підхоплення, але таке, як з Ілліею сталось, коли він був забраний на полум'яну колесницю, бо мільйони святих піднімуться, будучи притягнені Божою силою, і всі разом заповнять небесні оселі чудовим співом "Алилуя!" Але це ще не все, з ними сталось щось більше. Вони будуть підхоплені на повітрі і отримають:

3. Переміну. В миг ока, при звукові труби Божої, вони стануть перемінені з тіла пониження до славного тіла духовного (1 Кор. 15:22 і Фил. 3:21). Все це відбудеться в повітрі, і це буде великий:

4. Тріюмф. Повітря являється базою операцій ворога. Світ сьогодні керується силою демонів з повітря. Тому сатана названий князем пануючих в повітрі. І тому, власне, в місці цього панування, в головній квартирі ворога, відбудеться тріюмф Переможця з Його непереможним військом. Чи ж може бути більший тріюмф? Христос переміг повністю, Його Церква отримала остаточну перемогу! Тому вінці для переслідуваних будуть дані в головній квартирі того, хто переслідував.

5. Блаженство. Для спасених це є "блаженна надія" (Тит. 2:13). "...та побачу вас знову, — й серце ваше радітиме, й ніхто радости вашої вам не відійме" (Ів. 16:22) "...тому пробудіться й співайте ви, мешканці пороху, роса Твоя — це роса сцілень, і земля викине мертвих" (Іс. 26:19).

III. Майбутнє духовне тіло

1. Його необхідність. Для чого потрібне тілесне воскресіння? Чому не може бути лише чистий дух? Тому, що тіло — це не в'язниця, але належить до існування людини, бо людина без тіла — нага (2 Кор. 5:3). Тому, що земне тіло удостоїлось бути "храмом" Духа Святого, воно не може залишитись не зайнятим (Рим. 8:11, 1 Кор. 6:19). Тому, що в наслідок гріха наступило роз'єднання між духовністю і тілом (1 Мойс. 2:17), — без фізичної смерти й фізичного воскресіння залишилися б залишки гріховности. Бог створив людину цілою, і такою Він хоче її відкупити. Тільки духовне перебування виявилося б лише частинним продовженням життя. Але Бог не є Богом мертвих, а живих (Мат. 22:32). Бог не залишить діло рук Своїх; матерія — це також думка (ідея) й творіння Його всемогутности. Тому ані одна частина з Його мертвих не повинна бути зоставлена смерті. Тільки в такий спосіб смерть буде переможена перемогою (1 Кор. 15:54,57, 2 Кор. 5:4, Іс. 25:8, Осії 13:14, Пс. 49:16). Тут повинно мати місце не визволення від тіла, а його відкуплення (Рим. 8:23). Тому Христос вважає воскресіння тіла Своїм особливим ділом (Ів. 11:25). "Ніхто не може прийти до Мене, як Отець, що послав Він Мене, не притягне його, — і того воскрешу Я останнього дня" (Ів. 6:44). "Хто тіло Моє споживає і п'є Мою кров, той має вічне життя, — і того воскрешу Я останнього дня" (Ів. 6:54).

2. Його дійсність. "Тілесність — це кінець Божих доріг". Найяснішим доказом цього є воскресення Христового тіла. Його бачили очима й дотикались руками (Лук. 24:41). За Його свідченням, Він мав тіло й кості. "Подивіться на руки й ноги Мої, — це ж Я Сам. Доторкніться до Мене й дізнайтесь, — бо не має дух тіла й костей, а Я, бачите, маю" (Лук. 24:39).

У грецькій мові слово "остеа" значить: кості, і

має те саме значення, що в Ів. 19:39, Євр. 11:22. Фальшивою являється наука про те, що Воскреслий не мав тіла, а тільки силу показати Себе в тілі; в дійсності Він був чистий "Дух", а вживав тіла, щоб показати Себе людям, а пізніше звільнитися. Така наука протирічить згаданому місці св. Писання, де Христос сказав ясно, що Він не є тільки дух. Згідно цієї фальшивої науки, Він мав би бути дух без тіла й костей, чим Він мав би впровадити в блуд Своїх учнів, і замість того, щоб сказати: "Дух не має тіла й костей", Йому потрібно було б сказати: "Дух не може прийняти тіла й костей".

Але Христос є прототип і взірець всіх досконалих перед небесним престолом (Ів. 3:2, Рим. 8:29). Наше тіло буде подібне до Його переміненого тіла (Фил. 3:21, 1 Кор. 15:49). Тому на Його тілі ми можемо пізнавати познаки нашого майбутнього духового тіла, і як Його тіло має прославлену матерію, так і наше тіло буде мати матерію для зовнішнього вигляду.

У першому листі до Коринтян 15:50 ап. Павло не відкидає того, бо як виходить з тексту, він висловлюється про перемінене тіло й кров, які не можуть успадкувати Божого Царства. Рівно ж, посилаючись на 1 Кор. 15:44, ця ідея не є відкинена. Це не означає, що духовне тіло має тільки духа без матерії. Так само мається справа з тілом душевним. Душевним і духовним окреслюється два роди різного тіла. В душевнім тілі володіє душа, а в духовнім — дух.

Переміна з одного в друге не полягає у звільненні з матерії, а навпаки, — зодягнення в матерію (1 Кор. 15:53-54); "...бо не хочемо роздягтися, але одягтися, щоб смертне пожерлось життям" (2 Кор. 5: 2-4). Але дійсність тієї переміни — невияснена; вона для нас є таємницею так само, як небесна матерія, яку ми зможемо пізнати тільки у вічності.

Тому для реальности тіла, слово Боже учить про

воскресіння тіл з гробів. "Надходить година, коли всі, що в гробах, Його голос почують" (Іс. 26:19). Тіло пониження переміниться на славне тіло. Воскреслий Христос оживить смертні тіла (Рим. 8:11); "...сіється тління, а встає в нетлінні (1 Кор. 15:42-43, 53-54, Йова 19:25-26).

Якщо не було б духовного тіла і ніякого посереднього відношення теперішнього тіла до майбутнього, пощо тоді відкриття гробів? Для чого тоді потрібне воскресіння? Тіло тоді стало б зовсім інше, а не те, що було "посіяне" до гробу. Ні, між старим і новим тілом є зв'язок; не лише між душею і особистістю, — але зв'язок між тілом і тілом. Хоча в земнім тілі не матерія є рішаючим чинником, а животворча сила душі, все ж таки в тлінному тілі повинен існувати незнищальний елемент воскреслого тіла, що хорониться в гробі, і в часі воскресіння і переміни зодягнеться небесним життям (2 Кор. 5:2).

В земному тілі атоми є в постійному русі. Зміна матерії доконується кожних сім літ і перемінюється зовсім стан тіла, а по впливі того часу ані один з попередніх атомів не залишається в тілі, а все таки воно є те саме тіло. Душа творить силою даною її від Бога Творця із матерії, що її оточує, безперестанно нове тіло. Тіло й матерія взяті з природи, а душа оживляє, згідно її характеру, формує його для вищого природнього поєднання.

Деякі дослідники бачать в тому "будинкові на небесах" (2 Кор. 5:2) свого роду переходове тимчасове зодягнення, яким зодягаються досконалі духи в міжчасі смерти до воскресіння, яке після всього поєднає з насінням воскресающого тіла, що в гробі, подібно до існуючого сьогодні Єрусалиму на небесах, який при утворенні нового світу зійде на нову землю (Об. 21:22, 7:15, 11:19, 15:5-8) і з нею поєднається.

Тільки таким чином стає зрозумілим, що смертне тіло повинно воскреснути, і що його можна окресли-

ти насінням майбутнього тіла (1 Кор. 15:35-37, 42-44). В тому процесі йде мова про зруйнування і будову в той же самий час, — про розклад і зв'язок, нове творіння і збереження. Нове тіло — поєднання насіння старого тіла з матерією і життєвими енергіями вічного небесного світу.

Ще одна ілюстрація: "Як в завмираючій рослині залишається зерно, яке під впливом землі й сонця притягає нові елементи, творячи нове рослинне тіло, яке за посередництвом насіння є те саме, що й завмираюче, але все таки "інше", так і після розкладу тіла людини остається насіння з можливістю нового утвору формації. Душа, буквально, — магнет тіла, діючих потаємно мільйонів атомів. Той магнет втрачає свою силу при смерті, а атоми розкладаються, але при воскресінні вони здобувають її знову з більшим і досконалішим розміром. Тому душа приваблює світові сили і зодягнеться в нове досконале тіло слави" (2 Кор. 5:2-4).

Про небесну матерію ми не маємо уяви. Тільки картинна мова є можлива і може бути застосована для пояснення. Вона в порівнянні до земної матерії є тим, чим являється блискучий діямант до темного вугілля, з якого перший постав, як горюче й світюче тіло газового проміння в темному вугіллю. Таким чином кладовища людських тіл стають нивами воскресіння, а поле мертвих Божого народу перетвориться в поле воскресіння через небесну росу (Іс. 26:19).

IV. Семикратна слава воскреслого тіла

Неописаним є стан нового тіла. Св. Писання подає нам тільки картинні вияснення.

1. Духовність. Тілом пониження є тіло "душевне", а "духовне" тіло буде тілом слави; в душевнім тілі панує душа, — в духовнім дух (1 Кор. 15:44-46).

2. Здібність. Тіло пониження часто являється перешкодою, а прославлене тіло буде більш здібне до послуг. Тіло почиження, як душевне, має до певної міри у відношенні до духа самостійність, яка часто збільшується до противної боротьби між тілом і духом (Рим. 7:5 і 23, 6:6, 1 Кор. 9:27). Але перемінене тіло буде під повним проводом духа, бо буде абсолютно залежати від духа, і як духовне тіло буде до духовної диспозиції без обмеження часу й місця; буде знаряддям до досконалого життя.

3. Вільність. Тіло пониження, яке у відношенні до духа — противне, є залежне від природи; натомість прославлене тіло, яке є залежне від духа, у відношенні до природи є самостійне й вільне від неї. Тому перше тіло має потребу відживлення, небезпеку хвороби й нещастя, — останне має царську вільність, і є вище матерії, місця і часу.

Так, що Ісус міг їсти, не маючи природнього примусу (Лук. 24:41-43), — вільність від матерії; Він міг з'явитись Своїм учням, як двері були закриті (Ів. 20: 19), — вільність від місця; Христос є несмертельний і вічний (1 Кор. 15:54), — вільність від часу.

4. Величність. Тіло пониження є тілом "безчестя" (неслави) (1 Кор. 15:43), тіло слави буде тілом величности. Доказом пониження та впокорення нашого тіла є: хвороба, смерть, народження, а також процес відживлення (травлення) (1 Кор. 6:13). До гідности майбутнього тіла належить його повищення. "А ті, що будуть достойні того віку й воскресіння із мертвих, — не будуть вони ні женитись, ні заміж виходити, ні вмерти не можуть вони, бо рівні анголам, і вони сини Божі, синами воскресіння бувши (Лук. 20: 35-36).

5. Блаженство. Тіло пониження мусить переходити через турботи й біль (2 Кор. 5:2-4); прославлене тіло буде повне блаженства (щастя). "Вони голо-

ду й спраги терпіти не будуть уже" (Об. 7:16-17). "Ані смутку, ані крику, ані болю вже не буде, бо перше минулося" (Об. 21:4). "Так само воскресіння мертвих: сіється в тління, — в нетління встає, сіється в неславу, — у славу встає, сіється в немочі, — у силі встає" (1 Кор. 15:42-43).

6. Сяйво. Тіло пониження є вбогим наметом, а тіло слави буде світлою палатою. "Тоді праведники, немов сонце, засяють у царстві свого Отця" (Мат. 13:43). Вони будуть: немов білий сніг (Марк. 9:3), немов світла роса (Іс. 26:19), немов світила на небі (Дан. 12:3), немов сонце в силі своїй (Об. 1:16), немов Сам Христос у Своїй славі (1 Ів. 3:2).

Це є краса, якої ми чекаємо. Наше тіло перемінюється в славу, як насіння перемінюється в розквітаючу квітку (1 Кор. 15:35-37, 42-47). Як мало можна завважити дрібненьке насіння, з якого виростають великі рослини; як мало можна завважити в жолудді велетенського дуба, а в маленькому зернятку — велику яблуню, — так мало можна бачити будучу славу теперішнього тіла.

7. Подібність. Найславніше є те, що відкуплені будуть подібні до свого Відкупителя-Христа. "Ми будемо подібні до Нього, бо будемо бачить Його, як Він є" (1 Ів. 3:2). Ми будемо перемінені в славне тіло (Фил. 3:21), будемо носити Його образ, щоб Він був первороджений між багатьма братами (Рим. 8:29, Кол. 1:18, 2 Кор. 3:18). "Перша людина — з землі земна, друга людина — із неба Господь. Який земний такі й земні, і який небесний — такі й небесні. І як носили ми образ земного, так і образ небесного будемо носити" (1 Кор. 15:47-49).

II.

СУДОВИЙ ПРЕСТІЛ ХРИСТА

Другий прихід Христа є "блаженна надія" Церкви (Тит. 2:13). Тому вона є пов'язана не лише з небесними привілеями, але і з обов'язками. "Бо мусимо всі ми явитись перед судовим престолом Христовим, щоб кожен прийняв згідно з тим, що в тілі робив він, — чи добре, чи зле" (2 Кор. 5:10). Як підхоплення є радістю для серця, так суд Христів є відрадою для сумління.

Св. Писання подає нам сім фактів:

1. Час — "День Господній" (1 Кор. 1:8),
2. Суддя — Сам Христос (2 Тим. 4:8),
3. Особи — "всі ми" (2 Кор. 5:10),
4. Строгість — Його вогонь (1 Кор. 3:13),
5. Маштаб — наша вірність (1 Кор. 4:1-5),
6. Результат — нагорода (1 Кор. 3:14-15, або шкода 3:14-15),
7. Ціль — слава (1 Пет. 5:4).

1. Час — "День Господній" чи "День Христів" зустрічаємо аж 6 разів у Новому Заповіті: 1 Кор. 1:8, 5:5, 2 Кор. 1:14, Фил. 1:6,10, 2:16; "той день" — 2 Тим. 4:8, 1:12; Його з'явлення: 1 Ів. 2:28, 1 Кор. 4:5. За свідченням Нового Заповіту цей час настане перед встановленням тисячолітнього Царства. Судовий престіл (по-грецьки "бема") вирізняється від великого білого престола (по-грецьки "тронос"). Він буде встановлений після видимого Царства слави на старій землі, а також після знищення всього першого світу. Цей суд також відрізняється від суду, що буде на початку тисячолітнього Царства (Мат. 25:31-46, Об. 20:4). Тоді там будуть суджені живучі народи, після приходу Христа. "Останній день" — це буде

"день суду" (1 Ів. 4:17 Мат. 10:15, 11:22), який обіймає три різні суди в різних часах:

а) Суд над Церквою, то є підхоплення перед судовий престіл Христа, — перед тисячолітнім Царством,

б) Суд над народами, то є над тими, що будуть у той час в живих. Він відбудеться перед "престолом Його слави, на початку тисячолітнього Царства (Мат. 25:31), і

в) Загальний суд над мертвими (Об. 20:12) — перед великим білим престолом, після тисячолітнього Царства.

2. Суддя — Христос. "Господь, праведний Суддя" (2 Тим. 4:8). Всі суди Бог передав Синові (Ів. 5:22). Тому цей суд буде мати місце перед тисячоліттям, і це буде "суд Христів" (2 Кор. 5:10), а також "Божий суд" (Рим. 14:10).

3. Підсудні — "ми всі" (2 Кор. 5:10, Рим. 14:10). Ті, що тут, і ті, що відійшли, цебто ті, що померли, всі стануть на суд. Правда, хто вірує в Сина Божого не прийде на суд (Ів. 5:24, Євр. 10:14 і 17), — нема жодного осуду тим, що в Христі Ісусі (Рим. 8:1), але щодо вірности й нагороди (1 Кор. 4:2-5), або шкоди (1 Кор. 3:15, 1 Ів. 2:28), то вимагається особливого суду (1 Ів. 4:17) також для віруючих. Тут не є мова про спасіння, а про відому міру нагороди за ласкою.

4. Строгість. "Господь буде судити людей Своїх" (Євр. 10:30). "Буде виявлене діло кожного, бо виявить день, тому що огнем відкривається, і огонь діло кожного випробовує, яке воно є" (1 Кор. 3:13). Тому, у зв'язку із судом Божим, ап. Павло говорить про страх Божий (2 Кор. 5:11,15), — про шкоду і згубу (2 Ів. 8); про відвагу і непосоромлення перед Ним в Його приході (1 Ів. 2:28). Щодо "спалення всього діла" (1 Кор. 3:13 і 25), а "сам спасеться, як би з вогню", то це потрібно так зрозуміти, що спасеться, якби з вогню з "голою" душею (1 Кор. 3:15). З цим ми повинні рахуватись. Нехай обосічний меч наш не зломиться (Євр. 4:12). При всякій певності спасіння, а також при осамітнені Божих діл, —важливими являються слова: "Зо страхом і трепетом виконуйте своє спасіння" (Фил. 2:12).

Маштаб (мірило) (1 Кор. 4:1-5, Мат. 25:21, 23) всього нашого життя, результат нашого духовного розвитку. Не лише наші діла будуть взяті до уваги, але також наші можливості, які були представлені для нас; не лише те, чим ми були, — але також і те, чим ми бажали бути; не лише наші досягнення, але також опущення (Як. 4:17); не лише праця, але працівники; не лише кількість, але й важливість наших діл (1 Сам. 2:3); не лише те, чого ми досягнули, але але також і те, що ми бажали осягнути. Із усіх наших діл рахуються жертви; від нашого бажання залежить наша любов; від нашого володіння, що ми віддали для діла Божого. Що ж до наших гріхів, то застосуймо слідуючі слова: "Бо коли б ми самі судили себе, то осуджені ми не були б" (1 Кор. 11:31). Що ми визнаємо, Він прощає і більше не споминає, а що ми затаїли, те Бог відкриє (Лук. 12:2). Але у всьому тому Бог буде звертати найбільше уваги на внутрішні справи, на наші мотиви, заміри серця і тайни душі (1 Кор. 4:5, 1 Сам. 16:7, Євр. 4:13, Пс. 139).

6. Результат. Результати будуть різні. Навіть у відношенні до Своїх Господь є справедливий Суддя (2 Тим. 4:8). Дехто будували з дерева, сіна, соломи, і їхнє діло згорить; інші, знову, будували із срібла, золота й дорогого каміння, — їхні діла перейдуть через огонь (1 Кор. 3:12-15). Ті, що служили Господеві вірно, будуть великими в Царстві небеснім (Мат. 5:19, 25:21, Лук. 19:17); інші сіяли по-тілу, — за тілом вони й пожнуть тління (Гал. 6:6-8).

Одні пізнавали краще, були чистими й бездоганними в ходженні за Ним (Фил. 1:10, 1 Кор. 1:8), і во-

ни удостоються вищого поклику; інші нужденні і вбогі (Об. 3:17), і недостойні (1 Кор. 9:27) — вони понесуть втрату (1 Кор. 3:15, Ів. 8:2, 2 Тим. 2:5).

Одні будуть мати відвагу в день суду (1 Ів. 4:17), а інші будуть посоромлені перед Ним (1 Ів. 2:28).

Кожен отримає, що йому належить (Євр. 6:10, 1 Кор. 4:5, 2 Тим. 4:8), бо Бог не дивиться на лице (1 Пет. 1:17), а буде судити згідно того, що хто зробив у тілі, — добре чи зле (2 Кор. 5:10, Кол. 3:24-25). Спасіння залежить від віри, — нагорода від вірности. Як сини, ми вналідуєм життя, — як слуги нагороду. "Ото, незабаром приходжу, і зо Мною заплата Моя" (Об. 22:12).

Але спасені будуть усі, і всі будуть в сяйві слави, хоча в різний спосіб (1 Кор. 15:42). Будуть посуди великі й малі, але всі будуть наповнені. Також будуть різні ступені слави (Мат. 25:14-30), але блаженство — одне (Мат. 20:1-16). Бо слуг у служінні — багато, а Господь — один.

Вірні будуть винагороджені в особливій спосіб:

Воїни-переможці — отримають "вінці" правди" (2 Тим. 4:8);
Змагуни — отримають "нетлінні вінці" (1 Кор. 9:25-26);
Вірні до смерти — отримають "вінці життя" (Об. 2:10);
Самовідречені робітники — отримають "вінці похвали" (1 Сол. 2:19, Фил. 4:1).
Ті, що були прикладом для стада, — "вінці слави" (1 Пет. 5:4).

7. Слава. Через це все Церква приходить до досконалости. "І почув я ніби голос великого натовпу, і якби шум великої води, і як голос громів гучних, що казали: "Алилуя, бо запанував Господь, Бог наш Всемогутній! Радіймо та тішмося, й даймо славу Йому, бо весілля Ягняти настало, і жінка Його приготувала себе! ...блаженні покликані на весільну вечерю Ягняти" (Об. 19:6-9).

Одночасно наступив великий день, в якому Господь навідається до війська небесного на висоті і до царів на землі (Іс. 24:21), і в якому Йому до вподоби буде передати велике Царство слави й сили малому стадові (Лук. 12:32). "І бачив я престоли та тих, що сиділи на них, — і суд їм був даний" (Об. 20:4). "І приймуть Царство святі Всевишнього, і будуть міцно держати царювання аж навіки, і аж на віки віків" (Дан. 7:18, Об. 1:6, 5:10). Ті, що були суджені перед престолом Христовим, стануть суддями світу. Вони будуть володіючою силою у вічному Небесному Царстві.

Тому, що всі віруючі являються одним тілом (1 Кор. 12:12, Еф. 2:16), окремо ніхто не буде прославлений перед громадою (1 Сол. 4:15). "Насліддя святих у світлі" являється власністю усіх, а окремі особи мають в ньому уділ (Кол. 1:12). Всі вони творять одне Царство, а зокрема являються царями і священиками. Однина є під проводом множини, а окремі особи поставлені під хід загалу. Тому однина не може досягнути досконалости, відокремившись від цілости, — а тільки в особистім зв'язку з досконалою спільністю. Цим пояснюється очікування спочилих до досконалости будучих поколінь (Євр. 11:40, Об. 6:10-11).

Тому то не відразу після смерти наступає зодягнення душі в нове тіло слави (1 Кор. 15:23), це станеться в часі приходу Христа. З'явлення Мойсея та Іллії в часі переображення Христа, а також воскресіння багатьох святих, коли Христос воскрес, — є винятком для особистої слави Христа і тріюмфу Його діла на Голгофі.

З цієї простої причини воскресіння мертвих у Христі і їх зодягнення в небесне тіло (2 Кор. 5:2-4) припадає разом з тими, що ще будуть в живих при підхопленні (1 Сол. 4:15). Остаточна ціль усього —

один організм; не лише спасіння окремих осіб, — але прославлення спільноти; не лише особисте блаженство, — але Царство Боже (Мат. 6:10).

Подібно до того, як тепер космічно-універсальне Царство Боже знаходиться під керівництвом Князів-Анголів в призначених для них областях (Дан. 10:13 і 20), так багато святих будуть царювати над майбутньою вселенною з Христом, їх Головою (Об. 22:5). "Хіба ви не знаєте, що святі світ судитимуть?... Хіба ви не знаєте, що ми будемо судити анголів?..." (1 Кор. 6:2-3). Тому Христос каже: "Переможцеві сісти Я дам на Мойому престолі зо Мною, як і Я переміг був і з Отцем Своїм сів на престолі Його" (Об. 3:21). "Блаженні ті слуги, що пан, коли прийде, то знайде, що пильнують вони! Поправді кажу вам, підпережеться він і їх при столі посадовить, і підійшовши, буде їм послуговувати" (Лук. 12:37). "Це є найбільша обітниця в Біблії" (Й.А. Бенгель).

ЧАСТИНА ТРЕТЯ

ГРЯДУЩЕ ЦАРСТВО БОЖЕ

ПЕРША СЕКЦІЯ

АНТИХРИСТИЯНСЬКА СИСТЕМА СВІТУ

І

ОСОБА АНТИХРИСТА

"Царство Боже мусить бути для нас!" — М. Лютер.

1. Прихід антихриста

Остаточна ціль правдивого християнства є Ісус Христос, а кінець номінального християнства є антихрист. Це є недосліджена біблійна наука, що "ціль" історії — це є її результат. Царство Боже об'явиться не через надзвичайний приріст і піднесення моралі та цивілізації, а Христос буде царювати на землі після упадку земних царств та світових катастроф. "І через розріст беззаконства любов багатьох охолоне" (Мат. 24:12). "Та Син Людський, як прийде, чи Він, на землі знайде віру?" (Лук. 18:8), Слово Боже об'являє нам, що події останнього часу будуть не християнізація світу, а зростання ворожнечі світу проти християнської культури. Христос здержується зі Своїм другим приходом на землю не тому, що цей світ ще не є досконало християнський, але Він не приходить тому, що світ ще не є довільно невіруючий та безбожний (2 Тим. 3:1-4; 4:3-4; 2 Пет. 3:3; 1 Тим. 4:1-3). Це є Божий порядок, що все — добре і зле мусить дозріти (Мат. 13:29-30; Об. 14:15 і

18). Ясно, що за зле Божа терпеливість провадить до страшного суду й погибелі. "Нехай ніхто жодним способом вас не зведе! Бо той день не настане, як перше не прийде відступлення, виявиться чоловік беззаконня, син погибелі, що його Господь заб'є духом уст Своїх і знищить явленням приходу Свого" (2 Сол. 2:3 і 8). В останні дні буде не примирення, а зростаюча боротьба; не піднесення, а упадок людських досягнень; не союз між Богом і людською славою, а повалення та поторощення світових царств Божим царством (Дан. 2:34-35; Об. 19:11-12); і тим же способом об'явиться тріюмф Божого Царства. Кінець історії буде не її натуральне удосконалення, а лінія гордости буде перервана. Піднесення до неба провалиться в саме пекло (1 Мой. 11:4 і 6; Об. 18).

Тим часом у світі ми бачимо навпаки. Згідно зі св. Письмом повинна постати культурна система, яка хвилево задоволить людство, що тужить за нею вже тисячоліття. На чолі її стоятиме, маючий власть через геніяльну організацію, духовий володар світа, що одночасно буде спасителем світу (Об. 13:7б; 4: 11:10); він буде дорадником народів, який буде забезпечувати від війни (1 Тим. 5:3) — організатор людства (Об. 13:16-17), зробить порядок у безнадійному хаосі серед людських мас; як вершок людської гордині, він збудить найбільший запал і, як великий володар, викличе свідомість спокою та безпеки (1 Сол. 5:3), і, як пануючий керівник, одержить божеську почесть (Об. 13:3-4 і 12; 2 Сол. 2:4). Таким чином він піднесе високо духа світу й світову владу, і для світської культури це буде час піднесення та блиску.

Це все станеться без Бога, Божа ласка буде відкинута, а в довір'ї самому собі буде величезна власна сила, і богом зробиться людський дух (2 Сол. 2:4).

Тому найвищий дасть Свою відповідь (Єр. 17:5). Він не поступиться Своєю славою іншому (Іс. 42:8). Його відповідь, що її викличе діяльність антихриста,

буде прихід Христа. Своїм появленням Христос в огні полум'яному дасть помсту на тих, що не знають Бога, й не слухають Євангелії Господа нашого Ісуса (2 Сол. 2:4; 1,8). Таким чином найвищий ступінь культури дійде до драматичного кінця історії, і захід сонця світу зарожевіє, як правдивий знак Божого суду.

"Мене, мене, текел, упарсін" — тебе зважено на вазі і знайдено дуже легким" (Дан. 5:25-27).

2. Імена антихриста

Слово "антихрист" зустрічаємо лише в листах св. апостола Івана. Там згадується 5 разів про антихриста в потрійному змислі, а саме: індивід (одна особа) антихриста (1 Ів. 2:18а), дух антихриста (1 Ів. 4:3) і антихристи в множині (1 Ів. 2:18-22; 2 Ів.7). Вже в старовину було вказано отцем церкви Августином, що апостол Іван мав на увазі того самого антихриста, що й апостол Павло "чоловіка гріха", "сина погибелі" (2 Сол. 2:3-8) і, згідно Об'явлення, "звіря", що вийде з моря народів (Об. 13:1-10). На підставі пророцтва Даниїла 7:23-25, він буде той "малий ріг" з четвертого світового царства. Тим способом сім біблійних ознак справдяться в одній постаті й представляють цього Божого противника.

3. Особа антихриста

Антихрист є одна особа, так само, як одна система. Він, як особа, являється керівником одної системи. Антихрист окреслений, як "дух" і "ціль" (1 Ів. 2:22; 2 Ів. 7), як "тайна беззаконня" (2 Сол. 2:7) і "дух антихриста" (1 Ів. 4:3). Лінія його попередників "антихристів" (у множ. числі) тягнеться вже тисячі літ (1 Ів.2:18б), але остаточне втілення антихриста — це буде одна особа, демонський геній, надлюдська постать, диявольський месія. Спільність і дух одного руху не виключає особистостей (попередників) ан-

тихриста, а навпаки — всі великі досягнення світу можна завдячувати великим людям і одиницям. "Історія одного народу є біографія його великих людей-одиниць" (Карлиле). Тому — це є історично-правдивий досвід, коли прахристиянство очікувало удосконалення антихристиянства в одній особі. "Я прийшов був у ймення Свойого Отця, та Мене не приймаєте ви. Коли інший прийде у ймення своє, того приймете ви" (Ів. 5:43). Є різні відповіді на питання, чи антихрист мав бути юдей, чи поганин. Єронім доказував на підставі Єр. 8:16, що антихрист мав би бути юдей, з роду Данового, бо його рід не є зазначений у числі спасенних в Об'явленні 7:5-8. Гімполит, на підставі 5 Мойс. 33:22; 1 Мойс. 49:16-17, доказував, що противник Христа буде походити з Ізраїля. Амбросій вказував на Ів. 5:43. А Шлятер, на підставі 2 Сол. 2:4, вважав, що антихрист буде з Ізраїля тому, що він засяде в Божому храмі, а не в храмі поганському (ідольському).

Інші знову вказували, що антихрист прийде з поган тому, що його головний попередник Антіох Епіфан був поганський (грецько-сирійський) цар (Дан. 8:8-12; 11:21) і він вийшов з "моря" народів, як перший звір (Об. 13; 17:15; Іс. 17:12-13).

Що антихрист буде одна особа, бачимо вже з того, що А. Епіфан (цар сирійський за часів Маккавеїв, опоганив святиню, змушував жидів їсти свинину і т. п.) був подібний до самого антихриста. Про нього, як попередника, пророкував Даниїл: "...й нестиметься високо, підніметься понад усякого бога, та й про Бога над богами говорить зневажливо" (Дан. 11: 16). І коли ап. Павло говорить про "чоловіка беззаконня", що він противиться та несеться над усе, зване Богом чи святощами, так що в Божому храмі він сяде, як Бог, і за Бога себе видаватиме" тоді трудно пізнати відношення і споріднення, хоч слово звучить дуже подібно (2 Сол. 2:4). Апостол хоче сказати, що подібний до Антіоха Епіфана прийде перед приходом Христа, богозневажник, чоловік-диявол, маючий

владу повну демонської сили, надзвичайна особа, повний ворожнечі проти Бога і сам видасть себе за бога.

В пророцтвах Даниїла Антіох Епіфан є представлений у вигляді "малого козлового рога", як символ третього, цебто грецького царства (Дан. 8:8-12 і 21-26). Той самий пророк бачив у видінні звіря, то є четверте, цебто римське царство, яке мало б бути перед настанням Божого Царства безпосередньо, і яке представляє найбільшого Божого противника під видом "малого рога" (Дан. 7:7-8). Тут бачимо спільність і протилежність, і з цього робимо висновок, що антихрист має прийти. Бо коли б "малий ріг" (третє світове царство Антиохія) був одна особа, то як тоді "малий ріг" четвертого світового царства, який є наявно, паралельно і типічно поставлений, може бути лише поняття того роду. Ні, це є цілком ясно, що на взірець Антиоха Епіфана прийде антихрист, як особа і духовний керівник, інспіратор і начальник ворожої християнству, культурної системи.

Тому він матиме свій персональний прихід, подібно як Христос (2 Сол. 2:5). Так, як Христос прийде в годину Богом призначену в Своїм "Об'явленні", — прийде антихрист (2 Сол. 2:8).

4. Попередники антихриста

1. В біблійній історії між іншими були:

Каїн — основоположник релігійної війни — "Анти-Авель". Остання релігійна війна буде подібна до першої — (1 Мойс. 4:4-8).

Ламех — любитель власного "я" — "Анти-Ной". Його "я" було його божком. Антихрист буде мати характер подібний до Ламеха, бо все буде крутитися довкола осі його власного "я" (1 Мойс. 4:23-24; Об. 13:1; 2 Сол. 2:4).

Нимрод — основоположник світової влади (Вавилон). Нимрод започаткував "вавилонське" панування над світом, а антихрист закінчить. Вавилон над Ефратом є прообраз кесарового Риму, а кесарів Рим

є прообраз останнього часу антихриста (1 Мойс. 10: 8-12; Об. 17:1-14).

Білеам — зводитель до розпусти — "Анти-Мойсей" (4 Мойс. 31:16; 2 Пет. 2:15; Об. 17:4 і 15; 18:3-4; 19:2).

Голіят — зневажник Божого народу — "Анти-Давид". Представник терору (Сам. 1:8; 10:25; Дан. 7:25; Об. 13:6).

Антіох Епіфан спустошник Божого храму — головний прообраз антихриста (Дан. 8:9-14; 9:27; Об. 11:7; 13:7). Він є той 'малий ріг' третього світового царства (Дан. 8:9-14), подібно, як сам антихрист — "малий ріг" четвертого світового царства (Дан. 7:23-25), а в Даниїла 11:21-45 вони сходяться майже разом.

2. В церковній і світській історії особливо визначними були:

Нерон — гонитель християн. Вже перші християни вказували на те, що ім'я "Кесар Ромін" написане гебрайськими буквами означало число — 666 (Об. 13:7; 17:6). Так само "латінос" "римський" — грецькими буквами — 666; так уважав Єронім — (200 п. Хр.).

Магомет — фальшивий пророк. Так уважали віруючі, особливо в середньовіччі.

Папство — поверховна релігійність. Так уважали староєвангельські громади в середньовіччі (Вальденці, Вікліфи, Гусити). Також Дант, Лютер, Бенкель та інші реформатори порівнювали латинський **титул папи "Вікаріюс Філії Дей" (Vicarius Filii Dei** — заступник Сина Божого) в латинських рахункових числах 666.

Наполеон — окупант світу.

Всі наїздники і відновники римської ідеї панування над світом. Ці всі були попередники антихриста.

Також грецьке слово "звір" написане гебрайськими буквами — 666. В історії людства бачимо дві лінії: лінія Христа і лінія антихриста; лінія насіння жінки і — змія. Християнська лінія починається від Адама і веде через Голгофу до небесного Єрусалиму. Вже Адам вірив у благовістя Євангелії (1 Мойс. 3:15), доказом цього є те, що він назвав свою жінку Ева (в гебрайській мові Chawwa), що означає життя. Або Лютер сказав: "Адам вірив, тому він був християнином, — і спасений зі свойого упадку".

Лінія антихриста починається від Каїна, іде через "Вавилон" і веде в огняне озеро.

Усі, що йдуть по одній, або по другій лінії приготовляють собі будучність. Вони є починателі і виконавці власного буття, і є: християни, або антихристи. По котрій лінії йдеш ти, дорогий читачу?

II

СИСТЕМА АНТИХРИСТА

Згідно Об'явлення 13 розділу, антихрист прийде, як голова, ворожої для Бога, людської системи. Це буде цілком подібна, але протилежна Божій Трійці, — єдність трьох трійць:

Три особи: змій, звір і пророк;
Три міста: Єрусалим, Вавилон, Рим;
Три основи: державна, господарча і релігійна єдність.

Така система буде подібна до тристороннної пераміди, яку буде очолювати диявольська трійця. Це є "вавилонська башта" в кінці удосконалення історії. Тому відповіддю на такі дії буде знищення та Божий суд, викликаний людством (Об. 19:11-21, пор. 1 Мойс. 11:7). Поява антихриста, беручи під увагу три міста, представляється в такий спосіб:

1. Особиста трійця:
   а) антибог;
   б) антисин;
   в) антидух.

2. Культурна трійця:
   а) політична єдність;
   б) господарча єдність;
   в) релігійна єдність.

А. ОСОБИСТА ТРІЙЦЯ

Три особи є керівники цієї системи (Об. 16:13; 20:10): "змій" представляє демонську владу (Об. 12:3, 9, 17; 13:2), "звір" — політичну (Об. 13:1-10), а "неправдивий пророк" — релігійну (Об. 16:13; 13:11-18). Змій — антибог, звір — антисин (антихрист), а неправдивий пророк —антидух.

1. Антибог

"Змій" є протилежний образ Отця. Це є перша особа пекельної трійці (Об. 16:13), він є початок зла і "зводитель всього", головний ворог. Тому він буде останній засуджений (Об. 20:3,7,13), то є змій, названий дияволом і сатаною (Об. 12:9; Ів. 8:44). Він є поставлений біля "звіря" у подібному відношенні, як Отець до Сина: як Отець послав на світ Сина (Ів. 6:57), так пошле сатана антихриста (Об. 12:7-12; 13:1-2); як Отець дав усяку владу Синові (Ів. 17:2; Мат. 28:18-20), так віддасть змій звірові свою владу і престол (Об. 1:3-4); як Отець отримав усяку честь через воскресіння Свойого Сина (1 Кор. 15:28; Ів. 12:27-28; Фил. 2:11), так змій одержить через звіря, після його оживлення, — поклоніння людства (Об. 13:4).

2. Антисин (Антихрист)

"Звір" — це друга особа в демонській трійці (Об. 16:13), "противник" (Сол. 11:4), який відіграє свою ролю в боротьбі проти Христа.

1. Його походження. Христос зійшов з неба (Ів. 6:38; Фил. 2:8); антихрист "вийде з безодні" (Об. 11:7,11; Сол. 2:4).

2. Його прихід. Христос прийшов у ймення Свойого Отця; антихрист прийде в своє ім'я (Іс. 5:43).

3. Його властивості. Христос прийшов у тілі, як Святий (Мак. 1:24), як Правда (Ів. 14:6). Антихрист прийде, як беззаконник (2 Сол. 2:8), як обманник (2 Сол. 2:9,11).

Христос є **"Тайна побожности"** (1 Тим. 3:16), — Спаситель (Мат. 1:21); антихрист є "тайна беззаконня" (2 Сол. 2:7), — пустошник (Дан. 7:25). Христос — **Син Божий** (Лук. 1:35), **Образ** Свойого Отця (Кол. 1:11; Євр. 1:3); антихрист "син погибелі" (2 Сол. 2:3), "образ" змія.

4. Його діяльність. Христос служив три й пів року для Ізраїля (Ів. 2:13; 6:4; 13:1) антихрист буде панувати три й пів року над народами світу (Об. 13:5). Христос воскрес із мертвих; антихрист є той, що його смертельна рана буде уздоровлена (Об. 13:3).

5. Його зв'язок. Христос має Церкву, Єрусалим, наречену (Еф. 5:31-32; Гал. 4:26; Об. 21:9); антихрист має світове царство, великий Вавилон, блудницю (Об. 17:1-10). Христос будує організм із живого матеріялу (Еф. 1:23; 4:12-16); антихрист будує з мертвого матеріялу організацію (Об. 13:17; Еф. 2:1). Церква Христова має "чашу благословення, яку благословляємо" (1 Кор. 10:16); світове місто антихриста має "чашу блудниці" (Об. 17:4; 18:3,6).

6. Його кінець. Христос провадить Своїх у вічне життя (Ів. 3:36); антихрист своїх послідовників веде на суд та в загибель (2 Сол. 2:12). Христос вознісся на небо (Фил. 2:6); антихрист буде вкинений в огняне озеро (Об. 19:20).

3. Антидух

Третя особа диявольської трійці є "неправдивий пророк" (Об. 16:13). Він є послідовний противник Святого Духа, — другий звір (Об. 13:11-18). Він є

"пророк" (Об. 13:11; 16:13), подібно, як Святий Дух є оживляюча сила всього пророцтва (2 Пет. 1:21). Він одержить все від антисина, так як Дух Божий посланий від Божого Сина, "бо Він візьме з Мойого" (Ів. 16:14). Він прославить антихриста, подібно як Дух Божий прославив Христа (Ів. 16:14). Він оживить образ звіря так, як Дух Божий оживлює (Ів. 6:63; Рим. 8:11; Гал. 5:25). Він буде діяти через печать звіря (Об. 13:16), так як Дух Божий є наша печать, завдаток (Еф. 1:13; 2 Кор. 1:22). Він зробить вплив і відновить поклоніння звірові (Об. 13:12), так як Дух Божий діє в правдивому народові Божому (Ів. 4:23-24).

Таким чином ціла пекельна трійця є нечуваний духово-душевно-тілесний, демонський, організм. Змій — "дух", звір — "тіло", а неправдивий пророк — "душа" всього. А у відношенні до Божества змій є диявольський бог, звір — месія сатани, а пророк — диявольський погибельний дух. Тому в історії диявола кінець є зв'язаний з початком, бо буде виявлено, що система антихриста є ніщо інше, як найвищий ступінь диявольського бунту (повстання), свідоме змагання до Божества, негідна постава його власної надмірности: "ви будете, як боги" (1 Мойс. 3:5; Іс. 14:13-14; Езек. 28:2,6,17).

Б. КУЛЬТУРНА ТРІЙЦЯ

1. Політично-державна єдність

На підставі Об. 13, "усі, що живуть на землі" поклоняться звірові (8) й "усі приймуть його знамено, малі й великі (16), щоб "ніхто" не міг ані купувати, ані продавати, якщо він не має знамена звірини (17), і "усі", що не поклоняться образові звіря будуть побиті (15). Це означає, що така культурна система вже тепер є наявною, яка політично і державно обіймає всі групи народів, які будуть організовані за допомогою великої карности: кожна особа буде під

особливим та суворим контролем. Звір буде йти енергійно вперед, не буде терпіти жодного спротиву й застосує найбільш жорстокі судові методи. Це означає, що біблійне пророцтво об'являє спільну працю багатьох країн, величезну культурну систему систем. Це буде союз, що буде охоплювати многі країни, на чолі яких буде один керівник, що "йому дана влада над кожним племенем, і народом, і язиком і людом" (Об. 13:7б). Тут буде об'єднання в наслідок: захоплення (Об. 13:15б), людського звеличення (Об. 11:7-10), безмірної жорстокости (Об. 11:7; 13:10, 17:6), культурної ідеї та деспотизму (Об. 17:6). Тут виключена всяка свобода діяння окремих частин через центральний пункт керуючої сили цілости. Тут бачимо зухвалу "будову башти" і "вавилонський кінець" (1 Мойс. 11:1,4; пор. Об. 13:7), найвищий ступінь самоущасливлення людства (без Бога), сім гір, що на них сидить блудниця (Об. 17:1,2,5-9, 15)!

Тому Слово Боже в Об'явленні й відкриває таке положення світу при кінці віку, як згромадження в одне й очолювання світових царств попереднього часу, як остаточну появу всіх чужих для Бога, світових досягнень на протязі тисячоліть, як генеральний підсумок усіх царств, які в пророцтві Даниїла виявлені у видах звірів:

Вавилонське царство — лев;
Перське царство — ведмідь;
Грецьке царство — пард;
Четвертий звір — страшний звір (Дан. 7:2-8).

В звірині антихриста міститься все разом: його постать, як "пард", ноги, як у "ведмедя", паща, як у "лева", а ввесь він є страшний, дияволом інспірований, змій (Об. 13:2).

Те саме виходить із числа голів та рогів: вавилонський лев мав одну голову, перський ведмідь також одну, грецький пард — чотири, а четвертий звір страху — одну, всі разом — сім голів. Щодо числа рогів, то перші три не мали жодних, але останній мав

десять рогів, докладно стільки, як в Об'явленні має перший звір (Об. 13:1). Тому вони є прообраз змія, який має сім голів і десять рогів (Об. 12:3) і виявиться, що це було приготовлення до об'явлення "бога цього віку", що в дійсності є під збірним пунктом змія (1 Ів. 5:19). Історія грішників є самооб'явлення диявола.

В усій Біблії не знаходимо спротиву Бога проти такого об'єднання людей, а навпаки: внутрішня, духовна, всеобіймаюча спільність людства — його ціль (Мих. 4:1-4). Вона є в Христі, Його Сині, що Його Він вчинив Володарем усього. Христос з'являється центром такої спільноти, що приносить благословення для людства. Вона спричиняється до розуміння між народами, викликає пошану один до одного, взаємне признання та спільну працю в спокої. Це все не можна було б назвати антихристиянським — це не політична форма, а релігійна пиха душі, спільне відкинення Христа, свідомий спротив Богові. Походження всього антихристиянського знаходиться на лінії релігії й культу, а не культури. Не в сфері історичного огляду, а в сфері релігії. Це є прояв революції проти Найвищого та спроба здеґрадувати Володаря світу. Антихристиянство дуже нагадує римську форму панування.

2. Господарчо-державна єдність

Згідно Об. 13:17 "ніхто на цілій землі" не зможе купувати ані продавати, хто не буде мати ознаки звірини. Це буде можливим тільки тоді, коли в антихристиянській державі всі торговельні, соціяльні та індустріяльні підприємства будуть перебувати під загальною контролею, коли буде таке місце, де все буде організоване й централізоване та буде впроваджена абсолютна контроля всякої торгівлі. Тому в Новому Заповіті знаходимо пророцтво про величезну організацію людства, що буде обіймати кожного особисто та всі, навіть найменші підприємства.. Це

буде влада над правом купна і продажі, що обіймати-ме всі народи, без якої ніхто не зможе провадити жодної торгівлі. Але й тут ще не є противна Богові сама господарча форма антихриста. Нагляд над господарчим життям, що його практикує кожний культурний народ, є необхідністю для збереження соціяльної справедливости. Справедлива торгівля є передумовою втримання життя та його високого рівня. Але ворожа Богові система при кінці світу криється в тому, що все це буде зловживане до боротьби проти Бога, до знищення біблійного християнства і до брутального переслідування свідків Христової віри.

3. Релігійно-державна єдність

1. Самообожнювання людства. Згідно з писанням в Об'явленні, антихристові будуть поклонятися. Він тоді буде дивувати всіх, що житимуть на землі. Про нього будуть говорити: "хто подібний звірині?" "Хто може з нею воювати?" Антихрист буде володарем людства, втіленням його найвищого ідеалу, досконалим людським геніем, "чоловіком" у повнім значенні того слова. Його богом буде його власна сила, завдяки якій він буде підноситися над усе, що Боже, і засяде, як Бог, у храмі (2 Сол. 2:4). Тому його слава буде славою людства, і хто буде противитися йому, той буде противний загалові та буде огидою для людства. А тому доля того, що підноситься вище нього — цілковите знищення.

Таким чином система антихриста буде політичною спільнотою віри та об'єднанням між державою і релігією — світовою церквою, яка сама себе обожнює й не терпить жодних інших релігійних переконань. Це буде позбавлення свободи віри, релігійне насилля, плянове поневолення сумління й масове нівечення горожан царства віри. Це -- релігія антихриста і демонська наука про обожнювання людства, віра в самого себе, обожнювання власного духа. Тут буде спроба та

наслідки гріха при його постійній наявності, тотальна спрага "досягнень" і удосконалення противної Богові культури.

2. Удержавлення релігії. Антихристиянство буде релігійне, але ця релігійність буде проти правдивого християнства. Це не буде знищення релігії, а її удержавлення, бо для свого розвитку одержить вона державний авторитет. Це не буде звичайне поганство, а надпоганство, не загально-номінальне християнство, а неправдиве християнство. Це буде християнство помішане разом з поганством — релігія сатани, возвеличення і поклоніння демонського товариства самому собі, самообожнювання та "досконала" безбожність, найвищий ступінь безчестя та ідольство світу. "Це буде не тіло, а дух, не глупота, а "мудрість", не безсилля, а сила, не людське, а демонське, не натуральне, а таємне, не темрява, а засліплююче "світло" (В. Лютґерт).

По зовнішньому вигляді, це буде релігійний світовий союз — комбінація торгівлі, політики й віри; сплавлення зовнішньої господарчо-релігійної політики, як державно-торговельний і церковний союз, то є концентрація трьох уже зцентралізованих віток життя. Головою цього союзу буде видатна особистість, винахідливий, одинокий у своїому роді організатор, адміністративний, навчений організатор і геній релігійного мистецтва, який має силу ознак та чудес (2 Сол. 2:9).

Але внутрі він буде пустий і порожній, представляючи пусту філософію, подібну до фіґового листя перших людей (1 Мойс. 3:7), самоспасаюча "теологія" першого убійця, і "євангелія" змія: "Ви будете, як боги".

Разом узяте — це буде кульмінаційною точкою повертання людства, зенітом і ціллю культури змієвого насіння, приземлення небесного царства, удавання божества та практикування сили, і наперекір

правдивій Євангелії, це буде найбільша богопротивна релігія в усій історії (Об. 13:7 і 17:6).

3. Вершок релігії. Сам антихрист стане противником Христа тому, що Він — лжехристос (Мат. 24: 5, 23:24). Він не тільки противиться Христові, але поставить себе на Його місце.

Щодо культурної сторінки, то він (антихрист) не відкидатиме всіх загальних сподівань, що їх християни приписують Христові з Назарету, а навпаки: він буде починати від них і якраз опиратися на ці сподівання; він буде силкуватися в своїй особі представити їх виповнення та вдавати з себе над-Христа. З культурного куту зору він має Христову ідею і для того виступатиме на арену "замість" Христа. Він відкидає особу Христа в пророцтві і тому є Його противником. У той спосіб він зробиться "месією" і "спасителем" культурного світу. Він представиться перед світом, як головний пункт його порядку, осередок його надії та мета його розвитку. І наперекір відвічній правді, що в Христі Ісусі Бог стався людиною, він представляє демонську брехню, що в ньому (антихристові) людина стається Богом (2 Сол. 2:4)

Таким чином віра, предметом якої є потусторонній світ, буде спрямована на видимі дочасні речі, небесне буде замінене земним, а все, що Боже, буде приписане людині; і навпаки: буде обожнювання людського духа, самопідвищення до рівня Божества і цілковите пониження всього, що Боже, а гріх з'явиться тоді в усій повноті та буде довершений.

III

МОЖЛИВІСТЬ ІСТОРІЇ АНТИХРИСТИЯНСТВА

На основі св. Писання, при кінці віку настане масове відступлення від Бога, відкинення біблійного християнства за рахунок культури та цивілізації. Чи

таке положення світу є можливе? Чи може статися щось подібного? Що скаже на це історія культури?

Культура, як така, не є проти історії, а ще менше не є вона "антихристиянська". Ні, навпаки, культурні здобутки належать до райської шляхетности людства. Винаходи й відкриття, наука й мистицтво, прикрашення "ушляхетнення, коротко — поступ людського духа є з Божої волі. Вони здобувають землю через царський рід людства; вони виконують доручення Творця добрими служителями Його для благословіння земного світу. "Плодіться й розмножуйтеся, і наповнюйте землю, оволодійте нею, панyйте..." (1 Мойс. 1:28). Тільки повне незрозуміння самих простих законів об'явлення може бути встані докору св. Писанні в регресивному способі думання і вважати його ворогом культури.

Ні, що св.Писання відкидає, — це богоборність, а не саму культуру, відчуження від Бога мільйонами її представників, відхилення грішниками небесного, і неправду фальшивого релігійного суспільства, відречення панування Всевишнього, духа гордости й заперечення існування Бога, взагалі, повстання проти Бога: "Не хочемо, щоб Він був над нами царем" (Лук. 19:4). Таким чином не зовнішні рамки культурної історії є противні Богові, а законспірований дух антихристиянства, традиційний зміст учинків, моральне нівечення культурних здобутків, негативне ставлення сердець до Бога кожного особисто. Політика й історія належать до Божого пляну (Пр. Сол. 21:1; 1 Цар. 11:14,23; Ісаї 45:1-7).

Таємниця четвертого Даниїлового царства (Дан. 2:33; 7:7-14) говорить про те, що Рим є невмируший. З цим згоджується також історія. Від часу поділу римського царства за кесаря Теодосія (395 по Р. Х.) воно було поділене на дві частині, подібно до ніг Навуходоносора (Дан. 2:23); західньо-римське царство зо столицею Римом (кесар Гонорій) східньо-римське зо столицею Константинополем (кесар Аркадій). Перше царство впало (476) через германців (Одоакар), а друге — тисячу років пізніше (1453) через турків (Султан Могамед II); але римська культура й ідея царства залишилися незмінними аж до нинішнього дня. Римське представництво живе в римських церквах ще й дотепер. Церковні провінції впали разом із провінціями держави, а Рим, столиця світової церкви (резиденція папи). Римська мова живе не тільки в церквах, але в інтернаціональній фаховій мові права, медицини й науки природи.

Римське право живе в державних законах багатьох країн. "Corpus juris Romanum" східньо-римського кесаря Юстинияна (527-565) є судовим регуляміном для романських і германських народів аж до найновішого часу.

Римське військо живе в різних військових звичаях. Воно сталося зразком для військового устрою в західніх країнах. Ще сьогодні вживають багато латинських слів, як: капітан, майор, генерал, батальйон, регімент, армія, інфантерія, артилерія. "Кесарем" або "цісарем" називався пануючий у середній Европі, а в східньо-полудневій Европі називали його (від слова "цезар") "цар" (Росія, Болгарія); воно походить від особистого йменя римлянина Юлія Цесаря (100 пер. Р. Х.). "Кесар" є також титул короля в Індії. Німецькі імператори носили титул "кайзера". Наполеон також був зачарований ідеєю римського царства. Тому його син мав титул "кесаря римського".

Накінець своєрідною є історія міста Риму, його розвитку, упадку і відбудови. 1100 до Р. Хр. — бідне сельце; 100 по Р. Х. — мільйонове місто (700.000 мешканців і 300.000 невільників). 1870 — 215.000 мешканців; 1922 — 690.000 мешканців; 1935 — 1,137.000 мешканців.

Дійсно, зріст, упадок, завмирання й відродження. Таким чином життєва сила римського царства, в по-

рівнянні до упадку інших культурних народів, є доказом Даниїлового пророцтва, а світова історія його (пророцтво) також потверджує.

Що представляє собою дух державного устрою? — Найбільшу карність, залізну волю, централізацію, підпорядкування одиниць збірному пунктові, відданість державі, віру в вічне існування, обожання держави. — Скорий розвиток комунікації; збірний пункт народів; поширення світових подій.

Світова господарка

— В 19 столітті: Ліквідація малих підприємств такими самими малими підприємствами.

— У 20 ст.: Ліквідація малих і великих підприємств через удержавлення.

Контроля приватної торгівлі. Примусова централізація. Харчові картки. Можливість заборони купувати і продавати (Об. 13:17). Розвиток воєнної техніки. Удосконалення найбільших модерних машин. Небезпека самознищення провідних культурних народів. Тому чисто технічно зростає потреба порозуміння народів з метою удержання спокою (1 Сол. 5:2-3).

Мільйонова мілітаризація.

"А число кінного війська — двадцять тисяч раз по десять тисяч" (Об. 9:16), цебто — 200 мільйонів. Вже в першій світовій війні (1914-1918) брали участь 40 мільйонів вояків, у другій — двічі стільки.

Одна третина людей побитих (Об. 9:15-18). Це вже тепер є можливе через бомбардування звичайними та атомовими бомбами. Лише одна европейська війна спричинила завмирання Европи. Буквально! "Надцивілізація" спричинила знищення культури.

Можливість світової релігійно-політичної пропаганди.

Фальшивий пророк приведе всіх "малих і великих", щоб поклонилися сатані (Об. 13:12-13).

Заборона релігійної свободи.

Масове осудження релігійного переконання (Мат. 24:15; Об. 13:15; 17:6; 18:20). Чи сьогодні є ще релігійна свобода під покришкою "поступу" й ушляхетнення? — Навіть у найновіших часах людство переживає неймовірні переслідування за віру.

Війни та чутки воєнні аж до кінця (Мат. 24:14).

Але мимо всього на землі розвивається світова місія: "І проповідувана буде Євангелія оця Царства по цілому світові, на свідоцтво народам усім. Й тоді прийде кінець" (Мат. 24:14).

До 1500 р. — Поширення Біблії на 14 мовах.

До 1800 р. — Вже на 71 мові.

До 1804 р. — Заснування Британського Біблійного й Закордонного Товариства.

1930 року, згідно зо свідченням д-ра Кільґоруса, керівника дому біблійного перекладу в Лондоні, Біблія була перекладена на 900 мов, при чому кожних 5-6 тижнів виходив новий переклад. 1930 року продано було 30 мільйонів Біблій, з того 12 мільйонів ББйЗТ. Дійсно, яке велике приготовлення до місії народів при кінці світу!

Ізраїль. Ось його коротка історія: Серпень 70 року: Знищення Єрусалиму Титом, 1,100.000 побитих. 135 рік: Упадок юдейської національної держави після перемоги "сина зорі" — Бар Кохби (пор. Мойсея 24: 17), 50.00 забитих. Випровадження усіх юдеїв з Юдеї та Єрусалиму (5 Мойс. 28:64; 3 Мойс. 26:33). Але цей народ не був знищений навіть у Божому суді (Ісаї 66: 22; Єр. 33:20-26; Мат. 24:34). Сьогодні, по всіх страшних катастрофах, юдеїв є більше три рази стільки, як було за блискучих часів Давида й Соломона (16 мільйонів).

Юдеї були переслідувані. 1906 року в Райнлянді було побитих 12,000 юдеїв: 1 листопада 1290 — випровадження усіх (понад 16,000) юдеїв з Англії під загрозою, що всі вони будуть повішені. Від 20 квітня до осени 1298 року в Баварії та Австрії було побито 100,000 юдеїв. У вересні 1306 року з Франції вигнано

100,000 юдеїв під загрозою смерти, а 2 серпня 1492 року з Іспанії вигнано було 300.000 юдеїв під загрозою кари смерти через інквізицію. В листопаді 1648 році в Польщі знищено 12,000 юдеїв. Під час російсько-польськошведської війни було вбито 400,000 польських юдеїв. І на останок, під час другої світової війни знищено сотки тисяч юдеїв, але, мимо всякого терору, сьогодні в цілому світі нараховується 16 мільйонів юдеїв.

Юдеї мають вплив у політиці, в пресі та фінансах. Вони — інтернаціональний пан фінансів.

1897 року -- заснування сіонізму. Плянове змагання повороту до їх батьківщини. 27 лютого 1919 року — конференція в Сан Ремо. Палестина визнана, як національна держава. Гебрайська мова, що вже 1500 років була мертвою, тепер стається живою мовою Ізраїля. 1918 року був заснований на горі Оливній гебрайський університет, в якому 1935 року було 600 студентів та 80 професорів і доцентів.

"Фіґове дерево" вже починає розвиватися (Мат. 24:32-33; пор. Лук. 13:6-9; Мат. 21:19). "Мертві кості" вже починають оживати, рухатися (Ез. 37:7). Стрілка на Божому годинникові світу доходить до 12-тої. Таким чином бачимо повне сповнення історії й дійсний змисл остаточного Біблійного пророцтва (Мат. 16:2-3):

1. У політичному житті — зріст Орієнту (Сходу) (Об. 16:12; 9:14-16). Оживлення четвертого Даниїлового царства (Об. 17:3,9,15). Поворот юдеїв до Палестини (с. 11:11). Загально політичні змагання (Мат. 24:6-7).

2. У господарчому житті — натягнене відношення поміж багатими та бідними (Як. 5:1-8). Організація й централізація (Об. 13:17).

3. У технічному житті — розвиток світової комунікації, мандрівка народів, удосконалення військової техніки, потреба світового порозуміння і небезпека самознищення передових культурних народів.

4. У релігійному житті — Самообожнювання (2 Сол. 2:3-4). Спіритизм (1 Тим. 4:1). Поверховна побожність (2 Тим. 3:5). Зведення (Мат. 24:4-5). Фальшива наука (2 Тим. 4:3-4; 2 Пет. 2:1-2).

5. У моральному житті: Тілесна безпечність (Мат. 24:37-38; 1 Сол. 5:3). Незаконне провадження життя (2 Тим. 3:1-4). Зарозумілі глузії (2 Петра 3:3-4).

6. У природньому житті: Землетруси й катастрофи в природі (Мат. 24:27; Йоїл. 3:3-4). Від 1600 до 1700 років нараховують 4 великі землетруси; від 1700 до 1800 нараховують сім; від 1800 до 1900 — дев'ять, а в минулій четвертині століття ми мали чотири землетруси: Мартиніка (30.000 забитих); Сан Франціско (100.000 забитих); Токіо (230.000 загинулих) і Квета (Індія) 1935 року (40.000 загинулих).

7. У церковному житті: Поширення Біблій і світова місія (Мат. 24:14). Духовна літеплість у багатьох (Об. 3:16; Мат. 25:5; Лук. 18:8), але бадьорість у віруючих (Лук. 12:37).

"Опівночі крик залунав: Ось молодий — виходьте на зустріч!" (Мат. 25:6).

IV

СУД НАД АНТИХРИСТОМ

Найблискучіший верх людської історії є водночас її кінцем і упадком. Бог Сам має звершити Свій суд над світом (Дан. 2:34-35).

1. Великий утиск.

Страхіття перед Божим судом порушать всю землю, а особливо — юдейський край (Мат. 4:16; Лук. 21:21). "'День Господень" прийде "як знищення від Всемогутнього" (Ісаї 13:6). "Великий утиск" (Дан. 12:1) — "нещасний час для Якова" (Єр. 30:7), невимовне горе для всього людства (Об. 6:19). Страш-

ні будуть ці катастрофи. Наступний порядок подій буде такий:

Зламання сімох печаток і голос сімох сурмів (Об. 6:8-11).

Голос сімох громів і вилив сімох чаш (Об. 10: 4, 17).

Апокаліптичний їздець і надходяча світова війна (Об. 9:13-21).

Спустошення Єрусалиму та знищення великого Вавилону (Об. 17:16).

Похід зо сходу та згромадження військ у долині Армагедон (Об. 18:12-16). Значення чи то сенс багатьох пророцтв останнього часу докладно ще не вияснені. Так, наприклад, ще й досі незнане є значення пророцтва про сімдесят Даниїлових тижнів (Дан. 9:24-27). Одні кажуть, що це — час від Вавилонського полону до народження Христа, інші –, що ці слова відносяться не до Христа, але до антихриста.

Перші коментатори твердять, що від часу царя перського Артаксеркса про відбудову Єрусалиму (457 до Нар. Христа) сім річних тижнів (цебто 49 років) було витрачено на відбудову Єрусалиму (Дан. 9: 25, Ездри 7:25), а 63 річних тижнів продовжувалося приготовлення до приходу Христа, як Спаса. Таким чином, від часу наказу Артаксерса (457 до Н. Х.) до часу виступу Христа на проповідь (33 рік по Нар. Христа) проминуло всього (457+33) 490 років, або сімдесят раз по сім (сімдесят річних тижнів). Днем же виступлення Христа до праці Божої треба лічити день Його хрищення Іваном Христителем (Луки 3:1).

Докладне вияснення згаданих подій значно складніше, ніж те, що ми його привели тут. Але за браком часу й місця ми подали найпростіше вияснення.

Інша група викладачів і тлумачів Святого Писання все пророцтво Даниїла щодо шістидесяти дев'яти та семидесяти річних тижнів відносять не до Христа, але до антихриста. Одне це показує, яка велика різниця постає в тлумаченнях, і що докладне, скрупулятно-математичне пояснення Слова Божого в багатьох випадках з'являється просто неможливим. Аджеж таке скрупулятне тлумачення й непотрібне нам, дітям Божим, бож нам залежить не на докладних термінах і розкладах часу, а на загальній системі Божого пляну спасіння людскости.

На цій підставі стоїмо ми й тоді, коли обминаємо докладні тлумачення таких неясних місць Слова Божого, які (наприклад) говорять про кінець світу. Докладне обрахування його дати неможливе, та й непотрібне. Тому Господеві й сподобалося їх не відкривати нам. А тому й ми не будемо ломити голови над відкриттям таємниць, що заховані про такі кінцеві події, як відновлення римської імперії й союзу десятьох держав "звіря" (Об. 13:1, 17; 12:13, 17), обсяг влади звіря та таємниця його числа 666 (Об. 13:18), згромадження величезного війська з різних народів, вирішальний бій під Армагедоном (Об. 16:16), суд над народами в долині Йосафата (Йоїля 4:12), Богові вороже місто Вавилон та його знищення. Все це — гієрогліфи, цебто таємничі написи, що їх ніхто з людей досі не потрапив відчитати або витлумачити.

У наступному розділі будемо розглядати події, більш ясні й виразні, що про них говорить Слово Боже.

2. З'явлення Христа

Небо відкрите. З'явиться ознака Сина Людського (Мат. 24:30). Господь прийде, як той їздець на білому коні в супроводі небесного війська, а з уст Його виходитиме гострий обосічний меч і Він Сам вступить до винотоки гніву Всемогутнього Бога (Об. 19:11-16); Із залізною палицею (19:15; Пс. 2:9); Із забарвленою у крові одежею (19:13); Як той, що вступає до винотоки (Іс. 63:1-6); Як той, що закидає серпа Божого гніву (Йоял. 3:13; Об. 14:17-18); Він положить народи неначе снопи (Мих. 4:12-13).

У такий спосіб з'явиться зневажений Ісус з Назарету!

Тоді заплачуть перед Ним усі народи (Мат. 24:30), бо настав "Господній день"; "День палаючого гніву" (Іс. 13:13); "Великий і страшний день" (Мал. 3:23); "День темний та мрячний, бо світила позникають (Йоїл. 2:2; Зах. 14:6).

Тоді будуть ховатися в печерях та гірських скелях (Об. 6:15), тоді скажуть горам: "впадіть на нас", а узгір'ям: "покрийте ви нас" (Лук. 23:30; Об. 6:16; 9:6), але смерть від людей відійде.

Господь прийде, як блискавка (Мат. 24:27), Його колесниці — мов той вихор (Іс. 66:15); очі Його, як полум'я вогняне (Об. 19:19); а голос Його, як голос лева (Йоїл. 4:16; Іс. 30:30) і буде Ним багато побитих (Іс. 66:16; Пс. 110:6); Він з'явиться:

В огні полум'яному (2 Сол. 1:8). Як палаюча піч (Мал. 4:1; Мат. 13:41-42); Як морська хвиля (Лук. 21:25), так настане "несподівана погибель".

Він прийде на гору Оливну, з котрої Він вознісся (Дії 1:9-12); Його побачить всяке око (Об. 1:7; Мат. 24:30); усякий спротив замовкне (Мат. 22:12); усякий язик буде визнавати, що Ісус Христос-Господь для слави Бога й Отця (Фил. 2:11).

3. Знищення диявольської трійці

Для знищення мілітарних сил антихриста настане розірвання потрійної сили демонського командування (Об. 16:13). Господь поб'є всіх "беззаконних" духом уст Своїх і знищить їх явленням Свого приходу (2 Сол. 2:8). Звір і фальшивий пророк будуть зв'язані і вкинуті в огняне озеро (Об. 19:20); змій, вуж вікодавній (диявол), буде зв'язаний на тисячу років і — вкинутий до безодні (Об. 20:1-3). Таким чином диявольська трійця буде розв'язана. "Перша" особа зв'язана без ушкоди на тисячу літ, а "друга" і "третя" — цілком засуджені.

Так буде тріюмфувати Ягня над змієм, Син Людський — над звіриною; наречена — над блудницею; Божа Трійця — над демонською фальшивою трійцею.

Але над полем руїн Господнього гніву (суду) зійде сонце оздоровлення і справедливости (Мал. 4:2). Після знищення народів антихристиянського об'єднання, настане спільнота народів тисячолітнього царства. По упадку всіх людських невдалих ударів буде об'явлено, що може Бог вчинити.

Дорога до Божого суду є вільна. Зв'язання диявола ще — надісторична передумова земного царства слова. Тепер тільки мусить бути ще вирішено, хто з позосталих буде допущений увійти до тисячолітнього царства. Це станеться (буде вирішено) через суд над народами у Йосафатовій долині.

4. Суд над народами в Йосафатовій долині

Син Людський буде сидіти на Своєму престолі й буде судити всі земні народи. Всі вони будуть зібрані перед Ним, і Він відділить одних від других, як відділює вівці вівчар від козлят (Мат. 24:31-32). Одні підуть на вічную муку, а інші — в Царство, вготоване їм від заложення світу (Мат. 25:34-46).

Це є великий суд над народами, що відбудеться на початку тисячолітнього царства (Об. 20:4) й буде зовсім інший від того, що має відбутися перед білим престолом (Об. 20:11, 15).

1. Місце: Цей суд відбудеться не по зникненню старої землі (Об. 20:11), але — на старій землі, в Йосафатовій долині (Йоїл. 4:12).

2. Час: Цей суд відбудеться не на кінці, але на початку земного царства слави (Об. 20:11, пор. 7:10; Мат. 25:32).

3. Люди: Це буде суд не "мертвих", то значить тих, що воскреснуть у другому воскресінні (Об. 20:12-

13), але тих живих, що першими через многі катастрофи й без смерти та воскресіння в живих осталися.

4. Рішення: Тут не стоїть питання: Погибель, або вічне, небесне Царство (пор. 2 Тим. 4:18), але — погибель, або земне царство слави (Мат. 25:34; 46б).

Згідно з законом пророцької перспективи суд над народами в Йосафатовій долині представлений разом в одному образі з останнім судом Божим, подібно, як перший і другий прихід Христа (Ісаї 61:1-3; Лук. 4:18-19) і, як пророцтво самого Христа про двоє воскресінь перед і після тисячолітнього царства, що за словами апостолів Павла та Івана є розділені часом (Об. 20:5 і 12; 1 Кор. 15:23-24), але зв'язані однією обітницею (Ів. 5:28-29; пор. Дан. 12:2-3).

5. Установлення царства слави.

Це все буде з "явленням Його приходу" (2 Сол. 2:8). Його прихід — це тріюмф Розп'ятого (Мат. 26:64), а Його явлення — це об'явлення слави (1 Пет. 4:13), видиме Його Царство (Лук. 19:11). Анголи будуть проводжати Його (Мат. 25:31). вибрані Його будуть з Ним (Юди 14), а Він Сам буде дивним у всіх віруючих (2 Сол. 1:10). Цілий світ буде Йому служити тому, що "Він є Цар над царями й Господь над панами" (Об. 19:16).

Царство, яке Він встановить, буде Царство Боже. Воно буде передане не на землі, але на небі (Лук. 9: 12, Дан. 7:13,14), це буде не нагорода, але дар; його отримують не через прогрес, але через смирення; воно не є здобутком людей, а Божий дар.

1. Розглядаючи назовні, воно є подібне до того незначного каменя, що розіб'є колоса Навуходоносора (Пор. Мат. 21:44), а тоді перетвориться він у велику гору, що наповнить собою всю землю (Дан. 2:35, 44-45).

2. Розглядаючи з внутрішньої сторони, воно є Царство Сина Людського, яке положить кінець кровожадним звірям Даниїлових царств світу цього, і уперше поставить людство в розумінні слова Божого, то є, як образ Божий (1 Мойс. 1:27), — на престол народів (Дан. 7:13, пор. 2:7, Мат. 26:64).

3. З горішньої точки зору — це є Царство Небесне, що походить з неба, і тому воно принесе небесну дійсність і небесне блаженство для земного світу.

4. Взагальному, воно є Царство Боже, так, як:
   а) від початку було назначено (Мат. 25:34),
   б) якого очікували віками (Мат. 6:10),
   в) яке було засноване Христом (Ів. 18:36-37),
   г) що його проповідувала Церква (Дії. 20:25, 28:31),
   ґ) на яке надіялось людство (Рим. 8:19),
   д) і тепер встановлене на старій землі (Об. 11: 15, 19:6) по закінченні катастроф в дотеперішньому світі.
   е) прийняття в новонастанні вічности (Об. 21: 22).

При всьому цьому потрібно пам'ятати, що біблійне пророцтво в багатьох місцях передбачає видиме Царство Боже на попередній землі (то є тисячоліття) й віки вічного Царства слави на новій землі й новому небі (то є вічне буття). Всяке одностороннє вияснення потрібно виминати, як рівно ж — переборщення важности Тисячолітнього Царства. Видиме Царство слави на попередній землі не представляє вдійсності ціль пророчого очікування; воно є останній ступінь досконалости, подібно до передсіння в царській палаті. Як ґанок в палаті побудований для входу належить до палати, але не є рівний з палатою, так і тисячоліття належить до Царства слави, але необмежена повнота слави знаходиться по тій стороні тисячоліття, в Царстві Христа й Бога (Об. 22, Еф. 5:5), — по закінченні катастроф на старій землі й по обновленні й прославленні всесвіту (Об. 21 і 22).

СЕКЦІЯ ДРУГА

ВИДИМЕ ЦАРСТВО ХРИСТА

I

ЙОГО ІСТОРИЧНА ДІЙСНІСТЬ

Царське панування Бога — це остаточна ціль історії спасіння. "...щоб Бог був у всьому все" (1 Кор. 15:28). Тому "Царство" — основна тема Біблії. Віра у видиме Боже Царство вже в старовині була загальною духовною спадщиною християн. З початком зростаючого католицизму вона загубилась, але це тільки для того, щоб бути знову встановленою на свічнику в останні століття.

Фактично, тільки потрійне помилкове вияснення св. Писання може відкидати цю біблійну правду: неясне змішання Ізраїля і Церкви, поспішне змішання теперішнього й майбутнього, і одностороннє одуховлення старозаповітнього пророцтва про Царство.

Але на перекір цьому, першохристиянська надія на земне видиме Царство слави спочиває на п'ятикутнім непорушнім фундаменті, а саме:

I. Одиноке підтвердження правдивости й вірности Божих фундаментальних заповітів основаних на Його обітницях.

II. Одиноке логічне пояснення Месіянського пророцтва.

III. Одиноке вияснення історії кінця віку, яке є згідне зо словами Господа Ісуса і Його апостолів.

IV. Одиноке й остаточне заключення про Боже самоопрадання в історії спасіння.

V. Одинокий спосіб довести до цілі перехід історії людства до Царства Отця.

1. Одиноке підтвердження правдивости й вірности Божих заповітів у зв'язку з Його обітницями.

"Бо дари й покликання Божі невідмінні" (Рим. 11:29). Земним віруючим нащадкам Авраама Бог дав обітницю, що Ханаанська земля буде у їх володінні (1 Мойс. 15:4-7 і 18). Ця обітниця була дана не через Мойсея, але через Авраама (1 Мойс. 12:1-3, 13, 15), основана не на Законі, а на обітницях (Рим. 4:13-15), то є незалежно від умови (2 Мойс. 19:5, 3 Мойс. 26:3, 5 Мойс. 11:13, 28:1), — а на даруванні (Гал. 3:18). Тому їх не можливо було виконати з огляду на відступництво Ізраїля, але вони збереглись ради йменя Його святого (Езек. 36:22-23) і ради Божої правди (Рим. 15:8), і ради Авраама, друга Божого (Як. 2: 23, Іс. 41:8, 3 Мойс. 26:42), і залишились незмінними. Св. Писання підтверджує то надійно й твердо, як:

непорушність гір (Іс. 54:10),
устрій природи (Іс. 53),
заповіт дня і ночі (Єрем. 33:20),
устави для сонця, місяця і зір (Єр. 31:35-37, Пс. 89:36-38),
вічність нового неба й нової землі (Іс. 66:22).

Так говорить Господь, що сонце дає в день світло, і порядок місяцеві і зорям та світло вночі... Як відійдуть ці устави з перед обличчя Мого..., то насіння Ізраїлеве перестане бути народом перед обличчям Моїм по всі дні" (Єр. 31:35-36). "Бо як небо нове та нова земля, що вчиню, стануть перед обличчям Моїм, говорить Господь, так стануть ваші нащадки та ваше ім'я" (Іс. 66:22). Вияснення пророцтва про Царство — буквальне. "Одухотворення" на переносне розуміння цього буквального значення до за-

ведення будь-якої системи було б в дійсності зірванням Божого заповіту щодо його обітниць. Але це — неможливе!

Дальше, перша надія християн:

II. Одиноке логічне вияснення Месіянського пророцтва.

Обітниці про перший прихід Христа буквально **виповнилось. Хто одухотворює чи символізує обітниці** про Його другий прихід, часто стрічається з труднощами "одухотворювати" обітниці про перший прихід (Лук. 1:31-33). Христос буквально прийшов з Вифлеєму (Мих. 5:1), буквально їхав на ослі (Зах. 9: 9), був буквально проданий за тридцять срібняків (Зах. 11:12), на хресті буквально прибили Його руки (Пс. 22:17). Буквально не поламали Його костей і буквально прокололи Йому бік (Зах. 12:10). Буквально Він помер і був похований (Іс. 53:8-9 і 12), і буквально воскрес на третій день (Пс. 16:10, Осії 6:2). Яка нескладність і беззмістовність перекручувати Його обітниці щодо Його другого приходу в славі на алегорії! Хіба ж Христос умер тільки метафізично? **Чи Він пив тільки духовний осет? Чи жереб кидали** на Його духовну одежу? (Пс. 69:22, Пс. 22:19).

Чи Бог розсіяв Свій народ поміж усіма народами в переносним розумінні (5 Мойс. 4:27), і він існує в теперішній час метафізично без царя, без князя, без жертви, без жертівника, без ефода і без святині? (Осії 3:4). Ні, це все буквально і дійсно виповнилось. Чи це було б правильно вважати Божі предсказання через пророків про Ізраїльський народ, які підтверджують, що Господь збере їх з-поміж усіх народів, — за поговіркою? (Наприклад: **Єр. 16:14-15, Зах. 10:8-9,** Іс. 27:12-13, Ез. 11:17, 28:25). Хто мав би право зробити з юдеїв християн, з Єрусалиму — Церкву, а з Ханаану — небо? Чи престол Давида стояв колинебудь на небі? **(Лук. 1:22). Чи Ханаан знаходився будьколи на іншім**

місці? Чи Господь "посадить" Свій народ на Ливані чи в Галааді? Правда, пророки вживають поетичних метафорів; вірно, що тисячолітнє Царство містить у собі типічний змисл, який вказує на вічність. У зв'язку із земним Царством Бог дарував через Церкву передчасне виповнення, отже, одухотворення і символи не можна зовсім відкидати, бо вони мають важливе значення, дивлячись на вічність. Але тільки символізувати, це ніщо інше, як бавитись з обосічним мечем слова Божого собі на шкоду.

Що торкається пророцтва першого приходу Христа алегоричне вияснення — самовільне й нелогічне, і представляє Бога неправдомовцем відносно Його обітниць. Ізраїль повинен вернутись до Ханаану. Цей пункт входить в програму Біблії для майбутности.

Дальше: стародавня надія на видиме Царство є:

III. Одиноке пояснення історії про кінець віку, яке згідне зі словами Христа і Його апостолів.

1. Свідчення Христа. Осуджуючи фарисеїв та Ізраїля, який був впроваджений у блуд через них, Христос говорить: "Єрусалиме, Єрусалиме, що вбиваєш пророків та каменуєш посланих до тебе! Скільки разів я хотів зібрати діти твої, як та квочка збирає курчат своїх під крила, — та ви не захотіли! Ось ваш дім залишається порожній для вас! Говорю бо Я вам: **Відтепер ви Мене не побачите, аж поки не скажете: "Благословенний, Хто йде в Господнє Ім'я"** (Мат. 23: 37-39). Цими словами Христос доказує, що дім Ізраїля **не залишиться пусткою назавжди**, не завжди він буде під Божим судом з утомленими душами й серцями, а прийде час, коли Ізраїль пізнає свого Месію, і з урочистою радістю та веселим привітом прийме Його. Тоді вони навернуться до Нього всім серцем, присвятять своє життя для Нього, і будуть вітати Його, як свого Месію, Царя і Бога.

Все ж таки Царство Господа Ісуса не є "від світу цього" (Ів. 18:36), але воно є для світу цього. Господь Сам засвідчив: "Коли при відновленні світу Син Людський засяде на престолі слави Своєї, тоді сядете й ви, що за Мною пішли, на дванадцять престолів, щоб судити дванадцять племен Ізраїлевих" (Мат. 19:28). І, як Його учні спитали після воскресення: "Чи не часу цього відбудуєш Ти, Господи, царство Ізраїлеві?" (Дії 1:6), Він не докоряв їм за матеріяльні уявлення, і не відкинув приходу видимого Царства Божого, що вони його очікували, а тільки відповів: "То не ваше знать час та добу, що Отець положив був у владі Своїй" (Дії 1:7). Ці пророчі вирази "час", "доба", доказують, що Царство Боже дійсно буде встановлене (Мат. 8:11, 26:29, Лук. 22:16).

2. Свідчення ап. Івана. Це є незаперечне свідоцтво в Об'явленню Івана про прихід Царства слави. У цьому відношенні Об'явлення — це одинока книга в Біблії, що буквально представляє "тисячоліття". (Об. 20:2-7). У цьому місці Слова Божого йде мова про прихід Христа на землю, про скинення антихриста (Об. 19:11-21), і доказує, що "тисячоліття" починається з приходом Христа, і буде мати місце між першим воскресінням (Об. 20:5) і білим престолом (Об. 20:11-15).

3. Свідчення ап. Павла. У другому листі до Коринтян ап. Павло порівнює славу Старого Заповіту із славою Нового Заповіту, при тому згадує про недовірство Ізраїля в часі осліплення: "Але засліпилися їхні думки, бо те саме покривало аж до сьогодні лишилось незняте в читанні Старого Заповіту, бо зникає воно в Христі" (2 Кор. 3:14-16, порівняй 2 Мойс. 34:34). Апостол передбачує той час, коли Ізраїль навернеться до Христа. Тоді покривало зніметься з їхнього серця, і вони отримають славу і дійсну свободу. Таким чином це місце являється наявним доказом, що ап. Павло очікував будучого спасіння і прийнятя Ізраїля. Як ап. Павло має певну обітницю для Ізраїля, що Христос їм об'явиться, так прийде час для Ізраїля, що вони не будуть поверховно шанувати незнаного закона, а будуть пізнавати сенс і ціль. Той час настане тоді, коли вони навернуться до Господа. "А коли Мойсей входив перед Господнє лице на розмову з Ним, то здійняв покривало аж до свого виходу" (2 Мойс. 34:34). Так покривало буде зняте, якщо вибраний народ Старого Заповіту навернеться до Господа Ісуса. Тоді Ізраїль пізнає, що слава Мойсея не може бути зрівняна зі славою Ісуса Христа, Сина Божого, повного ласки та правди (Ів. 1:14). Ця Надія була живою в серцях апостолів.

Друге головне місце — це 15-ий розділ листа ап. Павла до Коринтян, його називаємо розділом воскресіння. В ньому ап. Павло говорить про фізичне воскресіння мертвих, а в особливих уривках (вірші 22-24) — про певні ступені і порядок воскресіння:

а/ Христос — первісток,
б/ потім — Христові послідовники при Його приході (парусія),
в/ а пізніше — кінець, коли Христос передасть Царство Богові-Отцеві.

Під словом "кінець" потрібно розуміти, згідно цілого контексту, кінець фізичного воскресіння, третє й останнє відділення оживлених мертвих. Одночасно з цим є поставлена передача Христового Царства Богові-Отцеві. Таким чином ап. Павло говорить про Царство Христове, яке буде мати місце між воскресінням Церкви Христової та загальним воскресінням мертвих, то є кінцем. І тому, що згідно Об'явлення, останнє сходиться з білим престолом і з кінцем першої землі (Об. 20:12-13), то ап. Павло дає свідчення про Христове Царство ще на старій землі. Тільки після цього земного віку слави настане вхід історії до вічности.

Передусім потрібно взяти до уваги те велике оправдуюче свідчення історії спасіння його Євангелії, що знаходиться в листі до Римлян 9-11. Ап. Павло проповідував Євангелію незалежно від закону, без різниці між юдеями та еллінами (Рим. 3:9,22-23, 10:12, Гал. 3:28). При таких обставинах у кожного ізраїльтянина, віруючого у св. Писання, повинно постати питання: Чи факт вибрання і особливого положення Ізраїля, який протягом двох тисяч літ пережив багато всяких потрясень, не говорить про те, що це благовістя неправдиве? (Пс. 147:8-9, Амос 3:2, 2 Мойс. 19:5). "Чи це неясно, що Бог у відношенні до Ізраїля нарушив Свої обітниці?" Ні, щось подібного не могло статись (2 Кор. 1:20). Чи Ісус Назарянин, Якого проповідував Павло не є обіцяний Месією народу Ізраїля?

На це ап. Павло відповідає:

а/ Божі дії є незалежними (Рим. 9). На сцені всесвітньої історії Він виставляє постаті, які Йому до вподоби Він не змушує віруючих вірити, а невіруючих не вірити, але з числа невіруючих Він вибирає окремі особи, щоб послужили прикладом для Його призначеної влади (наприклад єгипетський фараон в.в 14-18), — а з числа віруючих він вибирає інших діяльних осіб для посередництва в ділянці спасіння (напр. Авраама, Ісаака, Якова, в.в 6-13).

В розділі 9-му не йде мова про покликання до спасіння, а про ціль історії спасіння. Цей розділ говорить не так про Бога, як про Спасителя окремих осіб, а більше всього про керівництво загальної історії.

Боже вибрання базується всеціло на Божій свободі, жодна людина, був би то єврей, або хтось інший, не може чванитись перед Богом і в тому випадку, коли не розуміє Божих дій; вона повинна мовчати й признати Божу свободу, як свободу гончаря над виготовленням горшка (в.в 19-23). Все ж таки:

б/ Божі дії є справедливі (Рим. 10). Божа воля — це не сваволя. Він має оправдану підставу поступати з Ізраїлем по Своїй волі тому, що Ізраїль шукав праведности закону (Рим. 9:30, 10:3), але Він призначив праведність, що від віри вона: Він заповідав її, можливою (Рим. 10:4-13), Він наказав провіщати її (Рим. 10:14-18), але Ізраїль відкинув її і заслужив на кару, яка й зустріла його (Рим. 10:19-21).

в/ Божі дії приносять благословіння (Рим. 11). І в часі суда Ізраїль не відкинутий Богом, а тільки залишений на час. Також в розсіянні Ізраїль зберігає надію (3 Мойс. 26:44-45, Єзек. 11:17). Божий поступок з Ізраїлем приносить благословіння для всіх.

для останку віруючих у Христа, — бо він отримає помилування (Рим. 11:1-10),
для всіх народів світу, — бо вони отримають Євангелію (в. 11-15),
для духовно відновленого Ізраїля, — бо він знову буде прийнятий (в. 16-32).

Отож, затвердіння, яке навістило Ізраїля, тільки "частинно", поки не ввійде повне число поган (Рим. 11:25). А потім відломані вітки знову прищепляться до оливного кореня (Рим. 11:16-17, 23-24), "і так увесь Ізраїль спасеться (Рим. 11:26).

То є контрастне рішення між покликанням Ізраїля і Церкви з народів. Теперішнє примирюється з минулим тільки через майбутнє, і тільки кінцем оправдується середній період.

Повна Євангелія ап. Павла стоїть, або падає, з признанням цих пропозицій. Хто відкидає пророцтво про Ізраїля, відкидає також основу Церкви; він відкидає також, логічно думаючи, вірність Божого заповіту, або свободу Євангелії від закону, то значить Єгови, або Павла.

Питання тисячолітнього Царства — це не лише питання останньої історії спасіння, але воно одночас-

но торкається серця Євангелії (вільність від закону, універсальність Євангелії, дар через ласку). Відкидати її значить робити Бога неправдомовцем у відношенні до пророків, або ап. Павла неправдивим свідком у відношенні до нас. Римлян 9-12 — це не лише оправдання Бога, але оправдання науки ап. Павла про оправдання.

Згідно свідчення ап. Павла, відродження Ізраїля має великий вплив на народи світу. Вони доступлять космічного відродження в Царстві Воскреслого (Мат. 19:28). Він пише: "Чи ж спіткнулись вони, щоб упасти? Жодним способом Але з їх упадку — спасіння поганам, щоб викликати заздрість у них. А коли їх упадок — багатство для світу, а їх упокорення — багатство поганам, — скільки ж більше повнота їх". "Коли ж відкинення їх — то примирення для світу, то що їх прийняття, як не життя з мертвих? (Рим.11: 11-12 і 15). Павло висловлюється недвозначно про свою віру у навернення Ізраїля і вияснює, що від нього прийде благословенний вплив на людство. Порівнюючи всі ці Божі дари й життєву енергію вищої духовної повноти, яка буде поширена на ввесь світ, все раніше життя народів виявиться мертвим, — всі попередні багатства народів біднотою, — всі раніші засоби спасіння нечистими. Цими словами ап. Павло висловлює не лише свою надію на будуче духовне й народнє відновлення, але він підтверджує одночасно велике значення національних і понаднаціональних, світової історії та історії спасіння, подій: то є "спасіння" для всіх народів, "багатство" для всіх націй, урочистість духовного воскресіння людства, навіть "воскресіння мертвих".

Таким чином, тут є порушене питання відносно майбутнього Божого Царства. Але, все одно постає питання: Пощо видиме Царство? Чому Бог дав для Ізраїля такі обітниці? Який сенс цього майбутнього часу Царства в Божому пляні спасіння?

На це ми відповідаємо: Видиме Царство є:

IV. Єдиний і остаточний висновок Божого самооправдання в історії спасіння.

1. У відношенні до Христа: Чи Всевишній не є обов'язаний дати Своєму Царському Помазанцеві можливість бути найкращим Законодавцем і Суддею, доказати керівникам світу, що Він розуміє краще всі справи світу, ніж всі інші дотеперішні володарі, які відкинули його, як Царя? І чи ж це несправедливо є, що сатана протягом тисячоліть брехав, обманював і зводив народи на їхню власну загибель, а тепер Бог зі Своєї сторони доказує у Христі, як Він може благословляти, спасати й дарувати спокій, в однаковій мірі, на старій землі? Натурально, ця земля, яка була свідком наруги й зневаги Христа, повинна побачити Його славу. Ця сама земля, яка пила кров Святого, повинна бути учасником відкуплення через Нього. Цього вимагає Божа справедливість. Тут, де диявол тріюмфував, Христос буде коронований

2. У відношенні до людства. "Розглядаючи віру в тисячолітнє Царство, без переборщення можна сказати, що Божий замір був великий і добрий, щоб дати утомленим гостям землі, після шестиденних трудів і тягарів, великий день відпочинку (суботування). В цьому часі Христос перебере владу від грішників, щоб творити на світі суд і справедливість за Божими законами" (Беттекс). Очевидно, до цього часу не було об'явлено, з яким блаженством, і з якою славою, може жити народ, маючи у себе на землі Христа, Який буде царювати! Дійсно, це велика ідея, що на старій землі буде можливим обновлення і заснування Царства Божого. Цим Бог доказує, що не є винними обставини і стихійні сили, що між народами немає спокою та доброго взаємовідношення, а винним є гріх самої людини і згіршення диявола.

Крім цього, кінець Царства доказує, як безнадійно погибшою є людина. Що робиться під кінець блис-

кучого Божого володіння? Людство бунтується проти Бога, збираючи мільйонову армію в похід на Всевишнього (Об. 20:7). Отже, остання Божа доброта виявляє зловіщу волю людини. Самі ідеальні й політичні умови, самі наявні Божі блаженства, саме безпосереднє правління Христа не змінили народи, бо вони під кінець, будучи підбурені дияволом, зберуться до бою проти Бога, а число їх, як морський пісок (Об. 20:7). Таким чином стає ясно, що людина не всилі створити ідеальні умови, навіть тоді, коли існують можливості, вони не зроблять людину кращою. Сама найкраща епоха історії людства стає катастрофальним доказом розбещенности грішника, а також незаперечним доказом того, що Бог є справедливий, коли людству спастись власною силою не було можливо. Тепер досягнуто вершка, і кінець Божого самоопрадання і спокою намацально явний, що від самого початку існувала тільки одна дорога привести людину до спокою: Тільки одна ласка і голгофський хрест.

Накінець буде об'явлене остаточне славне Царство Сина.

V. Одинокий спосіб довести до цілі переходу історії людства до Царства Отця.

Це є факт, що протягом світових подій, копія та оригінал були змішані; але чим дальше розвиток робив поступ, дійсність сама виступала ясніше на плян. Це є вповні ясне в історії спасіння Нового Заповіту (Пор. Ів. 16:25).

Царство Боже, яке в теперішньому часі носить втаємничений характер, стане відоме на ввесь світ (Мат. 13:11). "Бо належить Йому царювати, аж доки Він не покладе всіх Своїх ворогів під ногами Своїми" (1 Кор. 15:25). Це Царство, яке буде вкінці об'явлене, буде завершенням всього видимого на цій землі, — блискуча епоха в історії.

Але Син не є тільки відблиском слави Його (Євр. 1:3); образ Бога невидимого (Кол. 1:15). Тому в Його особі образ Божий — присутній у видимім Царстві. Тому для історії Царства Божого необхідний є покищо такий розвиток, щоб приготовити її для переданя Самому Отцеві. Це є найголовніший і глибокий зміст Царства Божого, цебто тисячоліття. "Діяльність Ісуса Христа в часі Тисячолітнього Царства поведе історію об'явлення від цього останнього прообразного ступня, через святеє святих, в безпосередню спільність із Отцем.

Правильно розрізняв Іриней (190 п.Х.), учень Полікарпа, ученика ап. Івана, три головні ступні у розвитку спасіння, яке відповідає трьом особам Божества, так що увесь розвиток новозаповітнього об'явлення прямо має в історії спасіння триєдину признаку, а саме:

Теперішній час є часом Св. Духа, Який прославляє Відкупителя, що залишив землю і вознісся на небо. Цей же Дух покликає людей і будує Церкву (Ів. 16:7-15, 1 Кор. 12:3-13).

Потім слідує прихід Христа і встановлення видимого Царства, цебто тисячоліття, то є Царство Сина. "Йому (Синові) належить царювати, аж поки Він не положить всіх Своїх ворогів під ногами Своїми" (1 Кор. 15:25).

Накінець, Син передасть Царство Отцеві, і Сам впокориться Йому, і Царство Отця, вічна досконалість буде об'явлена, щоб Бог був все і у всьому" (1 Кор. 15:28).

Згідно цього зв'язку Тисячолітне Царство — це одинокий засіб переводу історії людства, який провадить до цілі, під проводом Сина в Царство Отця. "Тоді праведники засяють, немов сонце у Царстві свого Отця" (Мат. 13:43).

Біблійне пророцтво показує нам два головні проломи тріюмфального грядущого Царства Божого,

двоє головних і сильних об'явлень, які стоять в особливому відношенні до двох Осіб божества, Сина і Отця:

Об'явлення Царства Сина на початку тисячолітнього Царства, і об'явлення Царства Отця в тріюмфальному завершенні на новому небі й новій землі.

II

СЛАВА ЦАРСТВА БОЖОГО

Грядуще Царство Боже — це час всесвітнього відродження (Мат. 19:28). В його видимій славі всяке земне творіння буде брати уділ: Ізраїль, світ народів, природа і, як небесне аристократичне царювання над всім, Церква.

Повільно, слава Господня залишила храм (Езек. 10:18-19); несподівано Господь знову являється, щоб прийти до Свого храму (Мал. 3:11, Езек. 43:1-5). Перше є початком, — а друге кінцем "часу народів" (Лук. 21:24). Ціль цього — "Господь там" (Езек. 48: 35); "Оселя Божа з людьми" (Об. 21:3).

I. Христос — Бог-Цар

1. Його особиста слава. "Він є Володарем усіх людей, пануючим у Божому страсі, як рання зоря, як ясний ранок, осяяний сонцем, після дощу, коли свіжа зелень виростає із землі — так Христос — Син і Господь Давида. Так свідкував прародич про свого потомка, типічний Давид про прообразного Давида (2 Сам. 23:2-4). В Ньому виповнились всі царські ідеали.

Він є "Еммануїл" (Іс. 7:14, Мат. 1:23), великий "Переможець" (Фил. 2:11), переможний Борець (Соф. 3:17), Голова усіх (Еф. 1:10, Єзек. 37:24, Зах. 14:9).

По зовнішньому вигляду Він є:

Об'єднуючий Свій народ, як правдивий Давид (Езек. 37:22-24, 34:23, Осії 3:5), Князь спокою на престолі.

Як Пан Своїх підданих (Лук. 1:32, Мат. 22:45, Іс. 9:6-7),

Знамено народів, — як паросток з кореня Єссеєвого (Іс. 11:10), Головне дерево народів світу — Христос, як галузка Божої кедрини (Езек. 17: 22-24).

По внутрішньому вигляді Він є:

Семикратно одушевлений —
як вітка з кореня Єссеєвого (Іс. 11:1-2, Об. 5:6, 4:5),

Священик-Цар із золотосрібною короною —
як паросток Господній (Зах. 6:11-13),

Єгова — наше оправдання —
як Бог-Цар і Відкупитель (Єр. 23:5-6, 33: 15-16),

Руйнуючий всі перешкоди —
як "Лев з коліна Юдиного" (Об. 5:5, Мих. 2:13).

Так, Він є в дійсності той славний Назарянин, "нецер" (по-єврейському паросток) з Назарету (назва Назарет означає кущ). Він був той Пагінчик, що виріс з того куща (Іс. 11:1, Мат. 2:23). Він виростав також під тим кущем (Зах. 6:12), і Він відбудує Божий Храм, і відновить намета Давида (Ам. 9:11, Дії 15:16).

Але це все є від Бога (Осії 14:9). Головне єство Месії — це Його Божество. Він одночасно є і корень, і пагінчик, Первопричина і Завершення, початок і ціль племені Давидового (Об. 22:16, 5:5). Він є обітниця і виповнення, світла зоря і ясний поранок, благовісник і носій вічного сходу сонця (Об. 22:16).

2. Людство віддає Йому славу. "Бо від сходу сонця й аж по захід його звеличиться Ймення Моє між народами, і кадиться в кожному місці для Ймення Мого дар чистий, бо звеличиться Ймення Моє між народами, каже Господь Саваот" (Мал. 1:11).

Видається, що Він знову відбудує храм в Єрусалимі (Єзек. 37:26, 43:7). Різні жертви будуть принесені для Господа: жертви цілопалення, жертви за гріх, хлібні і вдячні жертви (Єзек. 43:18-27, 44:11,15,16,29, 45:17, Зах. 14:20-21). Деякі свята й суботи будуть святкуватись (Єзек. 44:24, 45:17, 46:3), а священство буде під керівництвом синів Садока, "Праведного" (Єзек. 40:46, 43:19, 44:15, пор. 1 Кор. 1:30). В кожнім разі Єзекіїл описує у своїм пророцтві детально спасіння через Месію з будучим служінням жертв (45:23-24, 56:14-15), — і будучий храм з такими подробицями й мірами (40:6-15, 45:1-4, 43:13-17) так, що можна сумніватись, чи вони мають тільки духовне значення (Єзек. 40-44).

Трудність полягає в тому, що після події на Голгофі, незважаючи на науку в листі до Євреїв 10:10,14, 8:13, 7:18, — все таки відбувається жертвоприношення; можливо, що ця справа буде вирішена в той спосіб, що жертви будуть мати подібне значення, як Господня Вечеря і хрищення, і будуть спомином Церковного віку, та знаками спомину, представляючи виповнене спасіння, знову видимі символи, різнозначні з тими старозавітніми жертвами, що було доконане на хресті, і які вказують будучий час, коли ще не було виповнене діло спасіння.

В кожнім разі той храм буде відмінний від Соломонового храму: в ньому не буде скинії Господнього заповіту (Єзек. 3:16-17); рівно ж, там не буде світильника, ні стола, ні завіси, що відділяє святиню від святого святих (Мат. 27:51).

Від часу зруйнування Єрусалиму через Навуходоносора (586), в Ізраїлі ніколи не було більше ковчега заповіту Господнього. Цей недостаток був виявлений 516 року до Христа і 70 року по Христі для храму Заровавеля, бо без ковчега храм був лише пустою шкаралупою, без ядра, дослівно без мешканців, бо ковчег заповіту був "престолом" для Бога, символом Його присутності, святе святих (2 Мойс. 25:22).

Відсутність ковчега буде великою користю для будучого храму, бо Ісус Христос Сам буде присутній, а Єрусалим буде Його престол (Єр. 3:17) і Божа присутність "шехина", хмара слави (Іс. 4:5, 2 Мойс. 40: 34-38). Виповнений символ дасть місце дійсності.

Відсутність ковчега заповіту характеризує дійсність тисячолітнього Царства. Воно буде періодом переходу спасіння у вічність. В небеснім Єрусалимі не буде храму, бо все здійснилось у Христі (Об. 21:22). Тут зникає одна річ, головна частина, хоча будинок остається. Правда, що Царство Месії містить в собі "ядро", завершення видимої присутності Христа, але система старого світу не зовсім зліквідована. Таким чином буде довершене виповнення пророцтва, кінець дочасного і початок вічного.

Як таке, воно є досконалий прообраз слави. Головна ціль — не земне Царство слави, — а вічне в досконалості. Блискуча епоха — в потойбічному світі, і вона буде всеціло відкрита по тій стороні. Ядро Царства Месії — новий світ. В головному, їхнє відношення одне до одного, приготовлення до останнього виповнення, як ганок до палати. Вони відділяються одне від одного новою будовою, цебто: упадком світу, судом над світом, і прославленням вселенної (Об. 20:7, 21:1). Ці події є перегородою між цим земним і потойбічним світом.

Пророки Старого Заповіту бачили час і вічність, як одне. У них початок і кінець, дочасне й вічне, земний і небесний Єрусалим, зливались в одну картину. В такий спосіб вони бачили також перший і другий прихід Христа (Іс. 61:1, пор. Лук. 4:18-19), перше й друге воскресіння (Дан. 12:2, пор. Об. 20:5), пор. закон і пророчу перспективу (1 Пет. 1:11).

Так пише пророк Ісая про нове небо й нову землю (65:17, 66:42), на яких буде ще існувати смерть (хоча виїмок подає 65:20), але це все можна віднести до земного Царства слави (Об. 21:4). Але з другої сторони, він уявляє собі Єрусалим при кінці віку, коли більше не буде сонця ані місяця тому, що Сам Бог буде світлом (60:19), що у зв'язку з Новим Заповітом, безперечно вказує на Небесний Єрусалим (Об. 21:23).

Так бачать пророки останній час по тій стороні у вічному світі, як одну лінію, здійснену на землі й безпереривну, представляючу нову будову у світлі Царства слави старого світу (напр. Іс. 54:11, Об. 21: 18-21). Тут одушевлення про вищий і блаженний спосіб життя. Тільки Новий Заповіт проводить перегородню лінію, яка відділює дочасність від вічности.

Причина змішаного об'явлення пророцтва пояснюється тим фактом, що в Старому Заповіті небо ще не було об'явлене для людей. Святі в старовину бачили анголів, а не людей кругом небесного престолу (напр. 1 Цар. 22:19, Йова 1:6, 2:1, Дан. 71:0). Тільки від часу вознесення Христа, Який є головою всього людства, небо в принципі є відкрите людям (Ів. 14:2-3, 17: 24, Євр. 2:10). Тільки з того часу небесний Єрусалим в ясний спосіб об'являється людям (Гал. 4:26, Об. 21).

II. Народ Ізраїль

1. Повернення і зібрання Ізраїля в Ханаані. "Невідмінно зберу тебе всього, о Якове, невідмінно згромаджу останок Ізраїлів, — разом поставлю його, як отару в Боцрі: як ту череду на пасовищі, — і будуть гомоніти вони від многолюдства" (Мих. 2:12, Іс. 17: 12-13, 60:4, Ос. 11:10). "Якщо буде твій вигнанець на кінці неба, та й звідти позбирає тебе Господь, Бог Твій, і звідти Він візьме тебе" (5 Мойс. 30:4).

При помочі народів і царів (Іс. 49:22-23, 60:9-10, 61:5, 66:20), — під видимими знаменнями й чудесами (Мих. 7:15, Іс. 35:5-10, Зах. 10:11), — під особистим

проводом Господа (Іс. 52:12, Мих. 2:13, Ос. 1:11, Єр. 31:9), — так повернеться Ізраїль до своєї землі.

Символом цього повернення було повернення з Вавилону, як вступ до головної частини (пор. Єр. 23: 7-8). Дійсно, при цьому, при цій "другій" рішаючій (Іс. 11:11-12) все є могутніше чим при першій:

Більша кількість. Повернення з Вавилону було повернення одного народу, повернення з теперішнього розсіяння буде повернення з усіх народів (5 Мойс. 30:3, Іс. 11:11-12, 43:5-6, 60:9, Єр. 23:8, 29:14, 31:8-10, 32:37, Єзек. 34:12). Повернення з Вавилону пережили тільки два покоління, царство Юдеїв, будучи поєднане з коліном Веняміновим (Ездри 2), а повернення теперішнього розсіяння буде уділом всіх поколінь дванадцятьох, — царство Ізраїля і тих десять поколінь, що пропали були (Єр. 3:18, 30:3, 31:1,6, 33:7, 40:4, Зах. 10:6, Іс. 11:13, Езек. 37:15-24, Ос. 1:11).

Продовження забезпечене. Повернення з Вавилону закінчилось спустошенням Єрусалиму і вигнанням Юдеїв з Палестини через римлян (70 і 135 по Хр.). Повернення народів буде остаточне й вічне. Єрусалим і останок Ізраїля будуть жити в безпеці (Зах. 14: 11, Єр. 24:6, 30:10, 32:37, 33:16, Ос. 2:20), і вже ніколи не будуть вигнані зі своєї землі (Ам. 9:15). Місто, яке було спустошене протягом історії понад двадцять разів більше не буде зруйноване аж поки не перейде цей світ, себто поки існує земля (Єр. 31:38-40, Іс. 54: 15, 32:18, 52:1, Йоіл 4:17).

Духовний зміст. Повернення з Вавилону було пов'язане з духовним пробудженням: з того часу Ізраїль не падав більше в ідолопоклонство. Повернення з розсіяння буде зв'язане з досконалим спасінням Месії(Іс. 49:8-13); з того часу ідолопоклонство зникне зовсім з лиця землі (Іс. 2:3).В той же час, як перше пробудження погрузло в ортодоксальній вірі інтелекту, то це друге буде вірою серця, духовне, і таким залишиться назавжди.

Це все є доказом того, що не можна відносити ті пророцтва тільки до повернення з Вавилону, бо:

а/ Ісая виразно провіщає друге зібрання Ізраїля з народів (Іс. 11:11).

б/ Захарія пророкував 520 р. (пор. Ездр. 4:24, 5: 1), а опісля (536) цебто після повернення з Вавилону, — про будуче загальне повернення з розсіяння (Зах. 9:12, 10:8-10), і

в/ Зміст і характер предсказаного зовсім не сходяться, переважно з подіями від 536 року, а вони очікують виповнення.

З цього висновок, що в багатьох пророцтвах події були передбачені, як одна цілість, а в інших випадках вони були передбачені окремо.

2. Навернення Ізраїля до Господа. Вже перед появленням системи антихриста Ізраїль повернеться до своєї землі. Про це говорить факт, що антихрист буде справляти для нього (Ізраїля) труднощі в Юдеї (Мат. 24:16-22, Об. 11:1-14), і що він поставить гидоту опустіння на місці святому (Мат. 24:15, Дан. 9:26-27, 11:31, 12:11), і що він в боротьбі з юдеями нападе на Палестину, щоб її зруйнувати (Зах. 14:1-2, 12:2, Йоіл 4:12), і що з неба прийде Месія, Який через перемогу над Армагедоном (Об. 16:16), і через суд над народами в Йосафатовій долині, звільнить Свій народ (Йоіля 4:12-18, Зах. 14:3-5, 12:3-9).

Усе це, за виїмком останнього, станеться в безвір'ї. Ізраїль поверне назад до Палестини, не як Божий народ, а як юдейська нація, — не з релігійних, а політичних причин. Мертві кості, що їх бачив пророк Єзекіїл, (Єзек. 37:11-12 — означає Ізраїля), зближаться одні до одних, і тоді Дух Божий увійде в них (Єз. 37:7-8, 12-14).

Після цього слідують поспішно події в Палестині одна за одною.

а/ Поява Месії. "Ото Він із хмарами йде, побачить Його кожне око, і ті, що Його прокололи були (Об. 1:7, пор. Зах. 4:14, Мат. 26:64).

б/ Час плачу. "І будуть голосити за Ним, як голоситься за одинцем, і гірко заплачуть за Ним, як плачуть за первенцем" (Зах. 12:10-14).

в/ Покаяння. Будуть оплакувати свої гріхи, а особливо будуть голосити за розп'яття Христа-Месію (Зах. 12:10). Юдей відчує зневагу до самого себе за свої гидоти й беззаконня (Єзек. 36:31), і той, хто був противний Господеві, буде огидою для самого себе. Ридаючи безперервно, вони будуть ходити та Господа Бога свого шукати (Єр. 50:4).

г/ Визнання. Вони скажуть про Христа їхнього Месію: "Він погорджений був, Його люди покинули, страдник, знайомий з хворобами, і від Якого обличчя ховали, погорджений і ми не цінували Його... Направду ж Він немочі наші узяв і наші болі поніс, а ми уважали Його за пораненого, ніби Бог Його вдарив поразами та мучив. Він був ранений за наші гріхи, за наші провини Він мучений був, — кара на Ньому була за наш мир, Його ж ранами нас уздоровлено!" (Іс. 53:3-6).

Це є безпосереднє значення 53 розділу пророка Ісаї. Він виявляє визнання й покаяння засліпленого Ізраїля в день Господнього з'явлення.

Після цього станеться велике чудо:

г/ Відродження. "Тоді відкриється джерело для Давидового дому та для єрусалимських мешканців для жертви за гріх і за нечистоту (Зах. 13:1). Бог простить їхні провини (Єр. 33:8, 50:20), їхні переступи улегшить (Іс. 44:22), їх нечистоту Господь змиє (Іс. 4:4), Бог простить всі їхні беззаконня (Ос. 14:5). Камінне серце з їхнього тіла Він вибере (Єзек 11:19, 36:26), Бог всяку нечистоту віддалить (Іс. 4:4), їхні "мертві кості" оживить (Єзек. 37:9, Ос. 6:2). Бог покропить їх чистою водою (Єзек. 36:25-28), вилле на них Духа милости і молитви (Зах. 12:10), на Своїх святих Він Сам вилле Духа Свого (Єзек. 37:14, 39:29, Іс. 44:3, Йоіл 3:1-2).

Це є духовне відродження Ізраїля. Із "Ло-руха-

ми" він перетвоиться в "Рухаму", із "непомилуваної" — в "помилувану" (Ос. 1:6, 2:1); із "Ло-аммі" стане "Аммі", — з "не Мого народу", "Мій народ" (Ос. 1:9, 2:1 і 25), духовно обновлений Ізраїль в "новому заповіті" (Єр. 31:31-34, 32:40), — з благословінням Його "заручення" і щастям "одруження" з Єговою (Ос. 2:21-22, Іс. 62:5, 61:10, Ос. 2:18).

Все це станеться в його землі Палестині, на Близькому Сході одного й того самого дня. Господь доконає нове тіло (Іс. 60:22), і одного дня увесь Ізраїль появиться на світ (Іс. 66:7-9), побачать вони "око-в-око", коли Господь повернеться до Сіону (Іс. 52:8).

д/ Святість. Від сьогодні Ізраїль — святий. "І буде зосталий в Єрусалимі й полишений в Сіоні — святим буде зватися він" (Іс. 4:3). "Не вчинять лихого та шкоди не зроблять на всій святій Моїй горі, бо земля буде наповнена пізнанням Бога так, як води наповнюють моря" (Іс. 11:9). Кінські прибори й горнята в Господньому домі будуть святими (Зах. 14:20-21).

Таким чином справедливість Ізраїлева вийде, як сяйво, а спасіння його, як горючий світильник (Іс. 62:1), а чистота його, як срібло й золото (Зах. 13:9, Мал. 3:3), його красота, як царська діядема на долоні свого Бога (Іс. 62:3, 28:5-6).

Його столицею є "святе місто" (Йоіл 4:17, Іс. 52:1), Його народ "люд праведний" (26:2), Палестина стане красою народів (Єр. 3:19), і окремі одиниці будуть, як каміння корони, засяють у Краї Його (Зах. 10:16).

Єрусалим буде називатись "Містом Правди" (Зах. 8:3, пор. Соф. 3:13), його стіни "спасінням" (Іс. 26:1, 6:18), ворота — славою (Іс. 60:18), і Цар серед них — Господь вічна твердиня (Іс. 26:14). Не дивно, що радість буде наповняти усі серця (Іс. 65:11, 12:1-6).

е/ Блаженство. "І Господні викуплені вернуться та до Сіону зо співом увійдуть, і радість довічна на їхній голові! Веселість та радість осягнуть вони, а

журба та зітхання втечуть!" (Іс. 35:11, 51:11). "Потому Ізраїлеві сини навернуться, і будуть шукати Господа, Бога свого, ...і за останніх днів з терпінням обернуться, і будуть шукати Господа та до Його добра" (Ос. 3:5), "і вони полякаються і затремтять через все те добро та ввесь спокій, який Я для них вчинив" (Єр. 33:9, Іс. 60:5, Ос. 14:5-7). Моя дочко — говорить Господь — убога та бурею гнана, невтішна, — ось каміння твої покладу в малахіті, основи ж твої закладу із сапфірів!" (Іс. 54:11-12). Тут пророк бачить одночасно небесний Єрусалим в його розкошах, і живописно представляє, як місто, побудоване із золота (Об. 21); правда, що за Сіоном тисячолітнього Царства криється Сіон, багато кращий, більший і славніший, досконалий Єрусалим, порівнюючи його із земним, то земний являється лише прообразом. Але перше всього, пророк говорить тут про земне місто тому, що небесне місто ніколи не було "бурею гнане та безутішне", — і земне місто — це місто Великого Царя (Мат. 5:35, Пс. 48:3), "місто Господнє, Сіон Святого Ізраїлевого" (Іс. 60:14). Земне місто Він знову відбудує (Лук. 21:24, Іс. 58:12), і "місто слави Своєї" Він знову прикрасить (Іс. 60:7-13).

Тоді Єрусалим буде жити безпечно (Єр. 24:6, 32:37, Зах. 14:10-11, Єз. 28:26, Єр. 23:6). Чужі вже не будуть ходити по ньому (Йоіл 4:17, Іс. 52:1), не буде загрожувати хвороба (5 Мойс. 7:15, Іс. 35:5-6, 65:20-23), і "не буде вже чути насилля, руїни й спустошення в межах твоїх" (Іс. 60:18). Всяка небезпека промине, жодне зло не постигне його. Так, це місто буде, як і сама його назва свідчить, "Салим", цебто місто спокою (Іс. 32:18).

Його жителі будуть лицарі, що топчуть вони на війні (Зах. 10:3-5), найслабший між ними буде, як Давид, а дім Давидів, як Бог, як ангол Господній перед ними (Зах. 12:8, Іс. 33:24). Правда, Єрусалим буде відкрите місто й заселене. Господь буде для нього огненою стіною і прославиться серед нього (Зах. 2:8, Соф. 3:17).

Гора Сіон буде престолом Месії (Єр. 3:17, Іс. 24:23), гора дому Господнього буде головою гір і піднята буде вона понад узгір'я (Іс. 2:2, Мих. 4:1, Пс. 48:2-3). Там буде престол Давида, престол Месії (Лук. 1:32-33), окружений дванадцятьма престолами Його апостолів (Мат. 19:28), які разом з іншими головними суддями і князями дванадцяти поколінь Ізраїля будуть управляти в Його Ймення за законом справедливости (Іс. 1:26, 32:1, 60:17, Єр. 23:14, Ав. 21).

Для Ізраїля припало спасіння, і "зроблю їх хвалою та йменням у цілому краї їхнього сорому" (Соф 3:9-20, Іс. 61:9), і як Ізраїль був раніше прокляттям в народів (Єр. 25:18, 26:6, пор. Єр. 27:22), так він тепер буде благословінням (Зах. 8:13, пор. 1 Мойс. 48:20), і всякий, хто бажає іншому добра, скаже: "Нехай Господь поблагословить тебе, як Він благословляє Сіон!"

І ось йменння, якими будуть його називати:

Окремі особи: "Священики", "Божі слуги", "відкуплені Господом" (Іс. 61:6, 62:12, пор. 58:12),

Спільноту: "Народ святий", "Богом вподобані" (Іс. 62, 12:4),

Країну: "Замужня", "заручена", "радість всієї землі" (Іс. 62:4, Пс. 47:3),

Столицю: "Місто правди", "столиця справедливости", "місто Бога", "Сіон Святого Ізраїлевого", "Господь — наше оправдання" (Зах. 8:3, Іс. 1:26, 60:14, Єр. 33:16, 23:6, Єз. 48:35).

Це все Божа робота, а не діло рук людських. Щодо Ізраїльського походження, то він був незначний посеред всіх народів (5 Мойс. 7:7), а в своїм відступництві "колючий терен" (Мих. 7:4, 2 Мойс. 3:2), а в його гріхах — неприємність для Бога. Тому його переміна являється чудом на початку нової епохи, — Боже чудо для прославлення Його Ймення, для проявлення Його сили в Його творінні. "І Єрусалим Мені стане за радісне йменння, за хвалу та пишноту всім людям землі, говорить Господь" (Єр. 33:9). Але найголовніше є не Ізраїль, а Бог і Його честь, не людина і її спасіння, а Бог і Його слава (Іс. 11:10). "Не для вас Я роблю це, доме Ізраїлів, а для святого Ймення Мого, Яке ви зневажили між народами, куди ви пішли. І освячу велике Ймення Моє, зневажене між народами, серед яких воно було зневажене, і пізнають народи, що Я Господь Бог, коли виявлю святість Мою перед їхніми очима". "Не для вас Я це робитиму, — говорить Господь Бог, — нехай буде це вам відоме! Зашаріться та засоромтеся ваших доріг, доме Ізраїлів! (Єзек. 36:22,32, 20:44, 39:25).

Переміна Ізраїля відбудеться ради Господа. Сіон буде побудований для Божої слави (Єр. 31:38), і його благословіння буде відоме для всіх (Іс. 60:6); не ради Ізраїля, а ради Господа, народи зберуться на поклоніння (Єр. 3:17), і Його Ім'я будуть святити, як побачать діло рук Його (Іс. 29:23, Єзек. 28:25), Бог виявить святість Свою перед очима народів (Єзек. 29:21). У всьому Він прославиться (Іс. 44:23).

З відновленням Ізраїля прославлення Бога буде поширене по всьому світі. Ціль прославлення Ізраїля є Божа слава (Іс. 41:10, 54:10), він єдиний є символом і прикладом Божого змилування (Іс. 49:10, 54:10), і сам Ізраїль є понижуючим носієм Божої чести. "Не нам, Господи, не нам, але Йменню Своєму дай славу" (Пс. 115:1).

3. Місіонерське служіння Ізраїля. Обновлений Ізраїль буде Божим місіонером для народів. "Бо вийде Заком із Сіону, а слово Господнє — з Єрусалиму" (Мих. 4:2, Іс. 2:3). "Цей народ Я сформував, — він буде звіщати про славу Мою" (Іс. 43:21, Пс. 79:13); "щоб звіщати про Ймення Господнє в Єрусалимі, в Сіоні про славу Його, коли разом зберуться народи й держави служити Господеві" (Пс. 102:22-23).

Цим пояснюється велика здібність Ізраїля для пропаганди, чому в юдеїв є здібність говорити мовами, і їх застусування до всіх народів, незважаючи на їх уперте придержування своєї національности. Все

це стає ясним тоді, коли розглядати ці здібності, як національний дар для виповнення євангельської місії серед народів. В стані свого безвір'я, хоча проклятий серед народів, як це окреслює Старий Заповіт (Єр. 24:9, 25:18), а потім, як Божий благовісник, вживає свої дари на благословіння (Зах. 8:13), як носій і втілитель "Божого Царства" (Мат. 4:23, 9:35, 24:14). Для цього є поклик: "Уставай, світися, Єрусалиме, бо прийшло твоє світло, а слава Господня над Тобою засяла!" (Іс. 60:1).

Але, крім цього, Бог буде також посилати благовісників із числа спасених народів для проповіді Євангелії окремим народам світу... "і прийду, щоб зібрати всі народи й язики, — і прийдуть вони й Мою славу побачать! І знака на них покладу, і пошлю врятованих із них до народів..., що звістки про Мене не чули й не бачили слави Моєї — і звістять Мою славу вони між народами!" (Іс. 66:18-19).

Через свою світову місію Ізраїль стане "Павлом" тисячолітнього Царства:

Насамперед переслідувач і ненависник віруючих (Дії 9:1-2, 1 Сол. 2:15-16), а опісля несподівано переможений сайвом Господнім (Дії 9:4-8, Мат. 24:30), і, наостанок, стається апостолом поган і головний місіонер Христа у світі народів.

"Час його досвіду по дорозі до Дамаску", на Оливній горі (Зах. 14:4, Об. 1.7), де відмінно від нас, бачивши увірував (Ів. 20:29, 2 Кор. 5:7), є початком світової євангелізації народів (Іс. 12:4). Відсьогодні Ізраїль являється Божим свідком для людства (Іс. 12:4), — благословінням для землі (Іс. 19:24) і росою від Господа для народів (Мих. 5:6). Єрусалим — столиця, місце духовного народження многих народів (Пс. 87:2-6).

III. Народи

Божа ціль є не лише Ізраїль; Бог бажає спасти все людство (1 Тим. 2:4, Іс. 4:5). "І Він сказав: Того

мало, щоб був ти Мені за раба, щоб відновити племена Якова, щоб навернути врятованих Ізраїля, але Я вчиню тебе світлом народів, щоб був ти спасінням Моїм аж до краю землі!" (Іс. 49:6, 42:6-7, Лук. 2:30,32).

1. Навернення народів світу. Народи стануть євангелізовані через вістку про Царство Боже (Мих. 4:2, Іс. 43:21, Пс. 102:22-23, Іс. 66:18-19), будуть слухатись Христа, їхнього Наставника й Царя (Іс. 59:19). Всі ідоли будуть знищені, всі релігії зникнуть (Зах. 13:2, Єр. 16:19-21, Іс. 2:18-20), і Господь буде Царем над всією землею (Пс. 96:10, 98:9, 99:1-2). В той день Господь буде один і Його ім'я буде одне (Зах. 14:9, Іс. 54:5). Тоді Він в Сіоні знищить покривало, яке покривало всі народи (Іс. 25:7), і всі народи й племена прийдуть, і навернуться до Христа, зневаженого Назарянина, і будуть бачити в Ньому Царя слави (Пс. 24:7-10, Фил. 2:11, Ев. 1:10). Вся Ассирія, увесь Єгипет, увесь Ізраїль прийдуть до Господа, і Господь спасе їх (Іс. 19:21, Рим. 11:26), говорячи: "Благословенний народ Мій Єгипет, і Ашур, чин Моїх рук, та Ізраїль спадщина Моя (Іс. 19:25). Правда, тут біблійне пророцтво представляє у відношенні до розміру спасіння людства щось надзвичайного, бо навернення народів не є приєднання до духовного обновлення народу Божого, як це може видаватись, а завершення "братнього союзу" Ізраїля з різними народами на підставі оправдання. Так, що Ізраїль на своїй землі, а народи у своїх країнах будуть переживати духовне божественне відродження (Зах. 10:10, Пс. 87:4-6), і Господь зацарює над землею, і правда і спокій будуть правити людським суспільством. Так, многі народи, сильні нації, прийдуть, щоб приєднатись до Господа, і вони будуть Його народом (Зах. 8:22). Накінець, буде загальне всесвітнє навернення (Пс. 22:28-29, 47:8-9, 50:1-2, 72:8-10, 86:9, 99:1-2, 113:3-4). Ця євангелізація відбудеться під знаком Божої всемогутности, це буде світова євангелізація переміни поганської культури на християнську, це буде проповідь Євангелії Царства

для здобуття народів для Христа. Це буде найвизначніша епоха місії. Перший раз на землі будуть християнські народи і народні об'єднання на підставі св. Писання (Іс. 45:22-24).

Самий той факт, що тепер народи навернуться, як ніколи перед тим, пояснюється тим, що народи побачать власними очима великі Господні діла: Прославлення Церкви, прихід Христа в славі, вирішальний бій в Армагедоні, суд над народами в Йосафатовій долині, Божі чудеса для уздоровлення Ізраіля. "Як вертався Господь із полоном Сіону, то були ми немов би у сні... Наші уста були повні веселощів, а язик наш — співання! Казали тоді між народами: "Велике вчинив Господь з ними!" (Пс. 126:1-2). "Ти встанеш і змилуєшся над Сіоном, бо час учинити йому милосердя, бо прийшов реченець... І будуть боятись народи Господнього Йменння, а всі земні царі слави Твоєї" (Пс. 102:14 і 16). До цього додається факт, що затверділі серцем були побиті на Армагедоні, а також диявол буде скований, і не буде більше зводити народи (Об. 20:2).

2. Освячення народів світу. В наслідок навернення наступає освячення. "Бо тоді уста чисті народам Я дам, щоб усі вони кликали Йменння Господнє, щоб раменом одним послужити Йому" (Соф. 3:9, Єв. 3:17, Мих. 4:2). Не буде вже більше війни (Іс. 2:4), не буде більше стремління до насильства, пригнобленння, експлуатації інших, а на їх місце буде мирний обмін і гармонійне відношення одних до одних. Люди будуть шанувати й збагачувати один одного, і разом будуть служити Богу Саваоту (Іс. 40:26, 19:23, Зах. 14:9). Фізичне здоров'я (Іс. 35:5-6, 65:20), успішна праця (Іс. 65:21-23), соціяльна справедливість (Іс. 11:3-4), всенародне взаємне виявлення помочі (Іс. 58:7), відмінна будова великих міст (Зах. 3:10), справедливі границі (Дії 17:26), і Богом указане правосуддя (Іс. 19:25, Мат. 8:11, Зах. 2:15), загальне роззброєння (Мих. 4:3-

4) — це буде повсякденне благословіння, яким будуть усі користатися. Таким чином народи остануться у їх національному житті, але будуть творити гармонійний організм. Як члени, вони будуть доповнювати одні одних, подібно до однієї сім'ї народів, буде повна різниця, але все ж таки буде збережена єдність.

Освячення полягає у повній відданості і стремлінні до Бога, доброта серця для Того, Який перше нас полюбив. Таким чином корінь Єссеїв стане знаменом для народів, і навернуться погани й ради Йменя Його зберуться в Єрусалимі (Єр. 3:17), і земля наповниться пізнанням Бога, як води наповнюють море (Ав. 2:14).

3. Богослуження народів. Пізнання Бога приводить до поклоніння. "Бо від сходу сонця й аж по захід його звеличиться Йменння Моє між народами, і кадиться в кожному місці для Йменння Мого дар чистий, бо звеличиться Йменння Моє між народами, каже Господь Саваот (Мал. 1:11). Ще більше: "І станеться кожного новомісяччя в часі його, і щосуботи за часу її кожне тіло приходитиме, щоб вклонитися перед обличчям Моїм, говорить Господь" (Іс. 66:23). І будуть шукати Господа (Зах. 8:21-22), і помоляться Господеві й принесуть Йому жертви (Іс. 56:7, 60:7), які будуть приємні Йому, і будуть приходити з року в рік для поклоніння Царю, Господеві Саваоту, і для святкування свята кучок (Зах. 14:16) і служіння Йому Одному (Пс. 102:22-23, 72:11).

4. Цар народів світу. Центром всього буде Емануїл, Бог-Цар. "Бо Дитя народилося нам, даний нам Син, і влада на раменах Його, і кликнуть ім'я Йому: Дивний Порадник, Бог сильний, Отець вічности, Князь миру (Іс. 9:6). Він буде судити народи по правді (Пс. 67:5, 96:10, 72:1-2), Він чинить справедливість убогим (Пс. 72:12-14, Іс. 11:3-4, 29:19-21), дає ласку покірним (1 Сам. 2:8), Він дасть спокій народам (Іс. 2:4), — і спасіння для світу (Пс. 96:1-3, 100:1-2). Він — Посе-

редник народів (Іс. 2:4), Він — Захисник спокою (Зах. 9:10, Мих. 4:3), Цар царів (Об. 1:5, 19:16, 11:15), загальний Голова над усім (Еф. 1:10). "Тоді пробуватиме право в пустині, на ниві родючій сидітиме правда" (Іс. 32:16). "Бо так, як земля та виводить рослинність свою, й як насіння своє родить сад, так Господь Бог учинить, що виросте правда й хвала перед усіма народами!" (Іс. 61:11).

5. Господнє благословення над народами. Народи отримають благословення обітниць, про що говорять слідуючі факти:

Їх остаточне допущення через суд в Йосафатовій долині (Йоіл 4:12, Мат. 25:31-46).

Їх духовне обновлення через національне навернення (Іс. 2:3, 19-21, 24:25).

Їх політичне застосовання через божественного Відкупителя (Об. 1:5, Іс. 22, 45:22-23).

Їх зменшення міжнародного напруження через рішення Царя спокою (Іс. 2:4, Зах. 9:10).

Їх громадянське об'єднання через правдиву соціяльну рівність (Іс. 11:3-4, 29:19-21).

Їх внутрішнє ущасливлення через щоденні благословення (Іс. 35:5, 65:20-23, Зах. 3:10, Іс. 30:23-24, 41:18-19, 43:20, 55:13).

Їх внутрішнє освячення через спільність з вічним Богом (Сов. 3:9, Авв. 2:14).

Їх спільне поклоніння через подорожування і богослуження (Мих. 4:2, Зах. 8:21, 14:16, Іс. 56:7, 60:3, 66:23).

IV. Церква

Де буде знаходитися Церква протягом Тисячолітнього Царства? — Як виглядає, — вона буде з Христом на небі, а не на землі. Від часу підхоплення

Церква назавжди є з Христом на небі, а не на землі. Від часу підхоплення, Церква назавжди є з Христом (1 Сол. 4:17). Голова поєднається з членами, а члени приймуть уділ в царюванні і славі (2 Сол. 2:14, Кол. 3:4, 1 Кор. 1:9). Вони будуть царювати з Христом (2 Тим. 2:12, Об. 20:4, I Кор. 6:2-3). "Переможцеві сісти Я дам на Моєму престолі зо Мною, як і Я переміг був, і з Отцем Своїм сів на престолі Його" (Об. 3:21, Мат. 19:28). Від часу переміни їх тіла, вони вже не мають земного тіла, а мають небесне тіло світла (Фил. 3:21, 1 Кор. 15:40, 49), і тому вони, як духовно-тілесні, відрізняються від Ізраїля та від других народів. Їх вигляд в часі появи на землі буде подібний до з'явлення Христа після Його воскресення; як прославлені, вони належать до небесного Царства, але можуть також, подібно Христові, брати уділ у земному житті, можуть їсти й пити (Мат. 26:29, Лук. 24:39-43, Ів. 20:27). Всі ті питання, в деталях, перевищують наші міркування і розуміння. Але ми радіємо майбутньою славою, а деталі залишаємо для Бога.

Церква стоїть багато вище за Ізраїля. Юдеї є піддані, а члени Церкви є співправителями в царюванні (2 Тим. 2:12, Мат. 19:28). Юдеї належать до Царства, але Христова Церква є Його тіло; юдеї — земний народ, а Церква — небесний народ Божий (Еф. 1:3); і як небо вище землі, так духовні благословіння Церкви є вище благословінь земних відродженого Ізраїля.

Таким чином все Тисячолітнє Царство являється могутнім триєдиним організмом: Народи — "тіло", Ізраїль — "душа", а Христова Церква — "Дух"; народи — "подвір'я", Ізраїль — "святиня", а прославлена Церква з присутнім у ній Христом — "Святе святих". Але від святого святих прийде благословіння для святині і для подвір'я. Від небесного Єрусалиму і прославленої Церкви ласка й мир потечуть на земний Єрусалим, — а від земного Єрусалиму до відділів окремих народів світу.

V. Природа

Разом з людством буде також благословенне і місце його замешкання, природа. Вона буде брати уділ в славі Господній, в часі об'явлення Божих синів, і все творіння буде визволене з неволі зотління (Рим. 8:19-22).

1. Рослинне царство. Земля, що була проклята задля людини, буде звільнена від прокляття (1 Мойс. 3:17, Рим. 8:20-21). Безмовна молитва, що підноситься над нивами й полями, з того часу буде вислухана (Ос. 2:21-22): "Я почую, — говорить Господь, — почую небо, а воно почує землю, а земля задоволить збіжжя, і виноградний сік, і оливу, а вони задовольнять Ізраїла" (Рим. 8:19). "Звеселиться пустиня та пуща, і радітиме степ, і зацвіте, мов троянда, — розцвітаючи, буде цвісти та радіти, буде втіха також та співання, бо дана буде йому слава Ливану, пишнота Кармелу й Сарону, — вони бачитимуть славу Господа, велич нашого Бога" (Іс. 35:1-2). "Бо води в пустині заб'ють джерелом, і потоки в степу! І місце сухе стане ставом... і стане усе Господеві на славу, на вічну ознаку, яка не понищиться!" (Іс. 55:12-13, пор. 32:15, 35:6-7, 43:19-21, Йоіл 2:21-23).

Особливо вирізняється Ханаан, що тече молоком і медом (Йоіл 4:18, Єр. 11:5), як рай, як сад Едемського краю (Іс. 51:3):

З квітучими садами (Амос 9:14),

З овочними полями (Езек. 36:29, 30,34,27, Пс. 72:16),

З горами, що течуть хлібом, вином і оливою (Йоіл 2:19),

З дощами благословіння (Езек. 34:26, 3 Мойс. 26:4, Іс. 30:23),

З подостатком урожаю (3 Мойс. 26:5, Йоіл 2: 24, Ам. 9:13-14),

З радістю та співанням на полях, нивах та лісах (Іс. 55:12).

Таким чином та країна стане радістю всієї землі (Пс. 48:3), і гора Сіон — чудовим насліддям (Єр. 3. 19) і землею "замужньою Господа" (Іс. 62:4). Тому "Радійте, небеса, звеселись ти, земле, ви гори втішайтесь співом, бо Господь звеселив Свій народ, і змилувався над Своїми убогими (Іс. 49:13).

2. Царство звірів. Між звірями запанує спокій. Тоді вовк буде в гостях у ягняти, і буде лежати пантера з козлям, і будуть разом телятко і левчук, та теля відгодоване, а дитина мала їх водитиме. А корова й ведмідь будуть пастися разом, разом лежатимуть їхні діти, і лев буде їсти солому, немов та худоба" (Іс. 11:6-7, 65:25, пор. 30:23-24, Йоіл 2:22).

Мир буде між людьми і звірями. "І складу їм заповіта того дня з польовою звіриною, і з птаством небесним, з плазуючим по землі, і лука й меча знищу, знищу війну з землі, і покладу їх безпечно" (Ос. 2:20), "...і прикінчу на землі злу звірину, і вони пробуватимуть в пустині безпечно, і будуть спати по лісах (Езек. 34:25, 3 Мойс. 26:6), а для змії, хоч вона неспасенна (Іс. 65:25, 1 Мойс. 3:14), — поживою буде порох, і вона не буде більше мати отруї. "І буде бавитись немовля над діркою гада, і віднята від перс дитина простягне свою руку над нору гадюки" (Іс. 11:8).

3. Також небесні світла будуть включені до діла спасіння. "Бо світло місяця буде, як світло сонця, а світло сонця стане всемеро ясніше, як сімох днів, у той день, як Господь перев'яже зламання народу Свого!" (Іс. 30:26).

Таким чином — це буде спасіння світлого маштабу: "Відношення світу" (Мат. 19:28), час відпочинку від Господнього лиця (Дії 3:20), час відновлення всього творіння, про що говорив Господь устами усіх Своїх святих пророків (Дії 3:21. "Радійте, небеса, і веселися ти, земле, нехай радіє море і все, що в ньому, нехай радується поле і все, що на ньому, нехай

радіють і співають діброви перед Господнім лицем, бо Він буде судити землю, Він справедливістю буде судити вселенну, і народи по правді!" (Пс. 96:11-13).

III

ЗАНЕПАД СВІТУ І СТРАШНИЙ СУД

1. Недосконалість світу

Незважаючи на всю славу Тисячолітнього Царства, світ прийде до потрясаючого кінця. Також видиме мирне Царство на землі не буде абсолютно досконалим. Гріх і смерть покищо існують, — і можливість проклинати винуватого (Іс. 65:20), — також можливість непокори усіх племен і народів (Зах. 14: 17-18). Правда, вдійсності, царює на землі, але вона не пробуває вповні у всьому. Це здійсниться тільки на новій землі (1 Пет. 3:13, Об. 21:3).

Диявол буде зв'язаний, і його сила зводити людей буде виключена (Об. 20:3). Це буде для людства з однієї сторони велика полегша, бо вже не так тяжко є, щоб не грішити, але з другої сторони — це приносить велику відповідальність, якщо при таких обставинах допускатись гріха. Внаслідок цього строгість справедливости в майбутньому Божому Царстві буде більша. Гріх вже більше не знаходиться під Божою терпеливістю (Мат. 5:45, 13:30, 1 Мойс. 8:21, Рим. 3: 25, 9:22, 2 Пет. 3:9 і 15), але Він буде судити його безпощадно. Народи, які не коряться Господеві, будуть покарані залізним жезлом, а тих, що противляться Йому, Він порозбиває, як ганчар посуд (Пс. 2:9, Об. 9: 15, 12:5, 2:26-27), — беззаконних Він заб'є духом уст Своїх (Іс. 11:4). Послух, — або загибіль будуть лозунгом для всіх на початку Царства. Лжепророки будуть вигублені з тієї землі (Зах. 13:3), кожний народ, що відкидає поклоніння, буде позбавлений дощу (Зах. 14:17-19), кожен народ, що не впокоряється, буде вигублений (Мих. 5:7-8, Агея 18, Зах. 12:6).

II. Світове повстання

Вкінці тисячоліття сатана буде випущений на волю, щоб ще раз попробувати своєї сили зведення (Об. 20: 7). Божа справедливість не допустить, щоб беззаконня було знищене, поки воно не досягло своєї зрілости (Об. 14:15). Такий є Божий порядок, що Він прийняв його у відношенні до сатани. Також Тисячолітне Царство підлягає досвіченню, щоб результат його був наявний. Народам Царства Слави буде дана можливість вирішити їхню судьбу. Жодне насильство не буде вживатись, щоб перешкодити згуртуванню біля сатани. У вічності ніхто не буде примушений служити Господеві. Також ця блискуча епоха в історії людства виявиться безсилою, щоб змінити вроджену упертість грішника.

І, дійсно, які наслідки всієї слави і благословінь такого довгого віку? Повстання народів у великому маштабі! Від усіх кінців світу полчища, як морський пісок, зберуться до наступу на Єрусалим під проводом Гога і Магога (Об. 20:8-9, Езек. 38:39, І Мойс. 10:1-2).

Це — остання революція історії, остання релігійна війна світу, останній бунт людини проти Всевишнього. Гріх, таким чином, досягне останнього розміру. Також видима влада Божества буде відкинута людством! Найбільші Господні благословіння людство відкине невдячно. Його особисту славу воно потоптало ногами.

І який у них був вибір?

Замість Божого проводу, вони вибрали згіршення диявола. Замість єдности і свободи, вони вибрали повстання. Замість Божого Помазанця, вони вибрали смертельного ворога, диявола!

На це може бути тільки одна відповідь: зруйнування і загибіль. Поки начнеться боротьба, вогонь спаде з неба, і знищить їх, а диявол, їхній зводитель, буде вкинутий в озеро, огняне де знаходяться звір і фальшивий пророк (Об. 20:9-10).

Чому із трьох осіб пекельної трійці диявол буде осуджений останній? Це має свою внутрішню підставу. Це є факт, що в загальному розвитку світових подій насамперед копія і прототип змішані, але чим дальше ці події розвиваються, існуючі елементи щораз то ясніше вирізняються. З цим фактом потрібно числитися в обох царствах: в Царстві слави і царстві темряви.

Отже, в історії об'явлення ми розрізняємо триєдині головні фази: Час діяння Святого Духа (час Церкви), час видомого Царства Сина (час Тисячоліття), і вічність, Царство Бога-Отця (в остаточній стадії досконалости).

В триєдиних фазах представляється також демонське діяння. В теперішній час сатана представляється під маскою ангола світла (2 Кор. 11:4), як тайна беззаконня (2 Сол. 2:7), як дух антихриста (1 Ів. 4:3), у більшій частині він заперечує особисте існування. Але після цього, коли він на протязі деяких тисяч років втягнув людство до загибелі за посередництвом тілесних пожадливостей, облудних релігій, неправдомовців і обманців в історії, накінець він буде представляти себе в особі антихриста, людини гріха (2 Сол. 2:3), через своє диявольське противне положення з небесним Христом. Але пізніше, коли цей "беззаконник" упаде й буде вкинутий в озеро огняне, сам диявол виступить на поле бою, і після тисячі років в прямий і безпосередній спосіб об'явиться, як зводитель; але будучи переможений, він також буде вкинутий в огняне озеро (Об. 20:7-9).

Так відповідає в періоді Церкви: Духу Божому — невидиме діяння демонського духа (1 Ів. 4:3); перед початком Царства Месії: об'явленню Христа Бога — демонський вплив антихриста; в періоді безпосереднього входу до досконалости: останній перемозі Бога-Отця, Голові всього Божества — демонська дія в безпосереднім спротиві голови всього диявольського, як останнє повстання сатани, який є початком всього пекельного.

Тому перша особа диявольської трійці буде осуджена на останку, бо вона є спричинником всього демонського, що під кінець буде об'явлене. З об'явленням Сина буде осуджений "антисин" (антихрист), — з об'явленням Отця, цебто Бога, — "антибог", сам змій буде осуджений. Друга Особа божественної Трійці буде тріюмфувати над "другою" демонської трійці, — а перша Особа Божества над "першою" особою пекельної безодні. Бо як Отець відноситься до Сина, так змій — до антихриста. Як з об'явленням Отця відкривається найглибша основа в Царстві світла, так і в царстві темряви остання основа повинна бути зруйнована і сатана буде осуджений.

Таким чином буде об'явлено, що на всій вселенній існує велика паралель, внутрішня послідовність, ясно пізнаний закон духа в історичнім і понадісторичнім розвитку й завершенні.

III. Зруйнування світу

Тепер зближається страшний суд. Будова світу обхоплена полум'ям: Знищення землі! Знищення зір! Зруйнування вселенної! "Бо так говорить Господь Саваот: "Ще раз, — а станеться це незабаром, — Я затрясу небо та землю, і море та суходіл!" (Агея 2:6, Євр. 12:26-28). Небо захитається і зникне, як дим, а земля розпадеться, мов одіж (Іс. 51:6). Хто чинить беззаконня, буде спалений, як солома (Мал. 4:1). Земля буде зовсім поруйнована й поторощена (Іс. 24: 19), і небесні світила усі позникають (Іс. 34:4), а небо звинеться, як книжний листок (Євр. 1:12, Пс. 102:27). "Небо мине, а стихії, розпечені рунуть, а земля та діла на ній погорять" (2 Пет. 3:10). Все це може настати в наслідок розщеплення і зловживання атомів та розпалення елементів. Зруйнування вселенної пройде зо страшним шумом.

Це буде відповідь Всемогутнього на загальне повстання Його творіння. Така буде протидія на пекельні сили вселенної. Це буде останній вияв справедливого

Божого гніву на всю земну й небесну сцену гріха. Але з того огняного суду настане новий і славний світ. Божа ціль при цьому була не лише знищення, але й обновлення (Об. 20:11, Пс. 102:27, Євр. 12:27), — не лише знищення, але й нове творіння, — не лише спустошення, але переображення. З проминаючого неба й землі під божественним діянням, постає перехід обидвох в нове небо й нову землю (Об. 21:1-2, 2 Петр. 3:13).

IV. Страшний суд

"І я бачив престола великого білого, і Того, Хто сидів на ньому, що від лиця Його втекла земля й небо, і місця для них не знайшлося. І бачив я мертвих малих і великих, що стояли перед Богом. І розгорнулась інша книга, — то книга життя. І суджено мертвих, як написано в книгах, за вчинками їхніми" (Об. 20:11-12).

1. Престол. "Великий" престол з причини його маєстату, — "білий" ради його святости. Земля буде втікати через гріх людини та її осквернення кров'ю Божого Сина. Небо буде втікати через гріх духів і через злість світоправителя на небесних місцях, де знаходиться місце їхнього замешкання (Еф. 2:2, 6:12). Отже, небо й земля мусять втікати від лиця Сидячого на престолі, а вся сцена гріха буде розв'язана.

2.Суддя — Христос. Бо увесь суд Отець передав Синові (Ів. 5:22-27). Він є Муж, Якого Бог назначив судити землю по правді (Дії 17:31); Він Суддя призначений Богом судити живих і мертвих (Дії 10:42, 2 Тим. 4:8, 1 Петр. 4:5). Який виконає суд в порозумінні з Отцем (Ів. 5:30, 8:16).

3. Правильник — Слово Боже. Хто цурається Мене, Моїх слів не приймає, той має для себе суддю: те слово, що Я говорив, — останнього дня воно буде судити його!" (Ів. 12:48).

4. Підсудні — "всі мертви," великі й малі, це значить, усі люди всіх країн і всіх віків, за виїмком віруючих перед настанням Тисячолітнього Царства. Святі Старого Заповіту, а також члени Церкви і спасені в часі горя, — воскресли перед Царством Месії в першім воскресінні (Об. 20:4-5); вони були уже представлені перед судом Христовим (2 Кор. 5:10), і були вже тоді тисячу років в духовному тілі після переображення (Фил. 3:20-21).

З приходом Христа воскресли ті мертві, які належали Христові, і у відношенні до Отця були всиновлені (І Кор. 15:23). На страшному суді оживлюються нижчі відділи, які не були доторкнуті при приході Сина (Об. 20:5, 1 Кор. 15:24). Тепер відбувається останнє воскресіння, включно з тими, що відносились до Бога, як Творця (Об. 20:12). Два головні ступені воскресіння всіх людей дають тим двом переможним походам божественної досконалости: Прихід Божого Сина на землю перед початком видимого Царства Божого на землі й поява вічного Царства Отця в прославленій вселенній. І тут знову паралельні події — об'являється скрита закономірність Божого провидіння в історії спасіння.

5.Строгість. Всі інші мусять явитись перед Божим судом. Їх діла записані в "книгах", їх поступки й думки, діяння і пропущення (Об. 20:12). За всяке пусте слово вони дадуть відповідь (Мат. 12:36-37). Все мусить бути об'явлене, навіть найбільші тайни душі (І Кор. 4-5, Євр. 4:5).

Тоді Господь загляне в очі кожному, і кожен змушений буде подивитись в Його очі. Тоді Суддя своїм полум'яним поглядом зі скорістю блискавки дослідить внутрішний стан (Об. 1:14, Дан. 7:9-10). Тоді небесний Цар поставить безпощадно на світло кожну секунду їхнього життя.

Тоді замовкнуть пустомовні злоріки (Йов. 9:3, Мат. 22:12), й будуть знищені жорстокі пустослови

(Юди 15). Тоді будуть об'явлені "великі розумом", і "герої" історії людства у їх жалюгіднім положенні (Пс. 2:1-5). Всі підпори розломляться. Вся самоправедність виявиться поваляною одежею (Іс. 64:6).

Всякий обман стане неможливим, і не буде місця, де можна було б скритися (Пс. 139:1-12). Самообман переміниться в розчарування в наслідок докору правдою. Кожен повинен приклонитися (Рим. 9:20, Фил. 2:11), кожен повинен піддатись (Рим. 14:11). Кожен буде свідомий того, що Бог-правдивий! (Рим. 3:4).

6.Результат. Не всім буде відплачено однаково; кожен отримає свою частку, то є ту, яка йому належить (Мат. 24:51), будь то мало чи багато. Землі содомській і гоморській буде легше суднього дня, як тим, що не прийняли Христового благовістя, а Тирові й Сидонові буде відрадніше ніж Віфсаїді й Хоразінові (Мат. 11:21-22, Лук. 10:14), землі содомській легше буде, як Капернаумові, містові Ісуса Христа (Мат. 11:23-24). Цариця з полудня стане на суд з цим родом, і осудить його (Мат. 12:42), фальшивим християнським учителям Бог завдасть поразки, а непослушним бунтівникам Господь скаже: "Ідіть ви від Мене, прокляті, у вічний вогонь, що дияволові та його посланцям приготовлений!" (Мат. 25:41).

А все ж таки не всі будуть осуджені. Наука, що перед білим Престолом ніхто не буде спасенний, не є згідна з наукою св. Писання, бо в Об'явленні нема написано: "Тому, що ніхто не був записаний в книзі життя, всі вони були вкинуті в озеро огняне", — а там є так написано: "А хто не знайшовся записаний в книзі життя, той укинутий буде в озеро огняне" (Об. 20:15). Навернені народи з тисячолітнього Царства ще не були суджені, а тому вони мусять стати перед білим престолом. Тому в Об'явленні сказано, що мертвих було суджено згідно їх учинків, цебто по їх ділах. І віра в цьому розумінні є також "діло", діло згідно з Божою волею, як Христос Сам сказав (Ів. 6:29). Що торкається особливих діл, потрібно розрізняти два роди: діла тілесні й закону ненавернених, на підставі яких ніхто не буде оправданий (Рим. 3:28); так що, хто має тільки такі діла, буде вкинутий в озеро огняне; добрі діла то є діла віри відроджених, яких вимагається від оправданих, незважаючи на відкуплення ласкою (Тит. 2:7, 14, 3:1, 8, 14, Як. 2:16), і згідно яких на суді буде встановлений ступінь нагороди. Слово Боже промовчує відповідь на питання: "Як Бог поступить з поганами з періоду до Тисячолітнього Царства, які не мали можливости слухати Євангелії. Для нас вистачаючим є покладати надію на Божу справедливість. Не можна допустити думки, що Суддя всієї землі міг би судити несправедливо. На питання, поставлене Христові: "Господи! Чи мало тих, що спасаються?" — Він прямо відповів: "Силкуйтесь увійти вузькими воротьми!" (Лук. 13:23-24). Під кінець суду кожен буде знати, що він отримає. Для нас цього вистачить. Все інше залишимо для Бога (Рим. 11:14).

7. Друге воскресіння. Із судом перед білим престолом є пов'язане воскресіння, так зване "друге" воскресіння, на відміну від "першого" перед Тисячолітнім Царством (Об. 20:12, пор. в. 5).

Слово Боже учить ясно про тілесне воскресіння навіть погибших, неправедних (Дії 24:15), — воскресіння суду (Ів. 5:29), воскресіння на вічний сором і ганьбу (Дан. 12:2). Це воскресіння буде доконане Христом, Воскресителим мертвих (І Кор. 15:21-22, Ів. 5:26-29), і в ньому є Господь, Той Який має силу погубити тіло в пеклі (Мат. 10:28).

Страшна різниця між тими двома подіями: воскресіння до життя і воскресіння суду. В обидвох випадках тіло буде подібне до природнього й натурального земного тіла, але в протилежній цілі і дозрілій формі. У спасенних тіло було "храмом Духа Святого" (1 Кор. 6:19), і, в принципі його члени були знаряддям правди (Рим. 6:13), і зародком воскресіння Божого

насіння; тому воно буде перемінене на світле тіло слави; у погибших, проте, буде тільки тіло гріховне й смертне (Рим. 6:6, 7:24), його члени — знаряддям неправди: зародок його воскресіння-насіння диявола; для того воно є тілом темряви й загибелі.

Отже, всяке насіння доходить до зрілости (I Кор. 15:42-44). Всяка тілесність виявиться одночасно виразом внутрішньої духовсти; і як духовне тіло носить познаки святости і образ небесного (I Кор. 15:48-49), так і осуджене тіло погибших носить признаки і образ сатани: це послужить їм на сором і ганьбу (Дан. 12:2).

Проте, їх воскресіння покаже погибшим, що вони не повинні були оставатись у смерті, бо їх воскресіння це результат тілесного воскресіння Розп'ятого (Ів. 5: 26-29, I Кор. 15:20-22), і Христос, Начальник життя, силу Якого вони досвідчують на власному тілі, по чисто призначеній причині, яка могла б їх, як також інших, воскресших до життя, — освободити з тенет смерти.

Але що їм дає таке воскресіння? Рішуче, нічого! Воно, за призначенням слова Божого, є для них "другою" смертю (Об. 20:14), — переходом від передмістя пекла в саме пекло, перенесенням від переходового місця на місце муки у вічний вогонь (Лук. 16:23-28).

Св. Писання описує судьбу погибших під страшною картиною. Воно говорить про горе і утиск (Рим. 2:9), називає її місцем плачу і "скриготання зубів" (Мат. 12:14, 25:30), — "зовнішною темрявою" (Мат. 8:12); говорить про "огняну піч", місце страшних мук (Мат. 13:42 і 50, Пс. 21:10, Іс. 30:33), — про "вічну муку" (Мат. 5:25, 2 Петр. 2:4), про "темницю" і пекло, місце вічного болю (Мат. 25:46). Слово Боже говорить про "черв'яка", що не вмирає, і — "вогонь", що не згасає (Мар. 9:44, 46, Мат. 25:24), — про "озеро, палаюче вогнем та сіркою" (Об. 20:10 і 15, 19:20). Воно дальше говорить, що "Страшно впасти в руки Бога живого" (Євр. 10:31); "краще було б такій людині не родитись" (Мат. 26:24); "А дим їхніх мук підійматиметься на вічні віки" (Об. 14:11).

Але що таке безконечність? Що містить в собі вічність? Яка ж це велика таємниця, скрита в лоні безмежної вічности! (Єф. 2:7). Людський розум не може цього збагнути. Ми не можемо цього знати тому, що Бог не об'явив нам (5 Мой. 29:28). Що таке є вічність, ніхто не може цього вияснити. По змісті і довжині вона є таємницею для всіх дочасних...

Тому ми спокійно очікуємо дня Його об'явлення (Ів. 16:12). Тому ми приклоняємо наші коліна перед Спасителем і Суддею світа. Вічність належить Йому, і все знання про неї є Його, а наше діло є вірити, бути послушними Йому і надіятись на Нього.

ЧАСТИНА ЧЕТВЕРТА

ДОВЕРШЕННЯ ВСЕСВІТУ І НЕБЕСНИЙ ЄРУСАЛИМ

І

НОВЕ НЕБО І НОВА ЗЕМЛЯ

"Вічні ідеї є Божі, перемінливі думки про них — людські."
— Беттекс

"І бачив я нове небо й нову землю, перше бо море та перша земля проминули, і моря вже не було. І я, Іван, бачив місто святе, новий Єрусалим, що сходив із неба від Бога, що був приготовлений, як молода, прикрашена для чоловіка свого. І я почув гучний голос з престолу, який говорив: Ото намет Бога з людьми, і Він житиме з ними. Вони будуть народом Його, і Сам Бог буде з ними." (Об. 21:1-3, Іс. 65:17).

Новий світ постане з полум'я старого. На місце знищального світу з пороху постане нове творіння небесної світлої матерії; замість сцени гріха постане надсвітове святе вдосконалення; на місце проминаючого існування — вічне буття і прогрес. "Але за Його обітницею ми дожидаємо неба нового й нової землі, що правда на них пробуває." (2 Петр. 3:13). Це є небесне очікування земних людей християнської віри.

Ми розглядаємо його під п'ятикутним оглядом у подвійному відношенні: Старий і новий світ, небо й

земля, вічність і дочасність, духовна тілесність і невидимість, вічний світ і символіка.

І. Старий і новий світ

Новий світ — не без зв'язку зі старим. Будуча земля буде не "інша", — а "нова". В противному разі вона не могла б бути названою "новою землею". Ні, коли Іван бачить нове "небо" й нову "землю", цим він доказує, що у вічності буде продовжуватись різниця між нашою планетою, а небесними місцями. Незважачи на переміну й прославлення, в якийсь спосіб новий плян всесвіту буде мати відношення до старого.

Без сумніву матерія буде входити в будову нового творіння, але яким способом, ми цього не знаємо. Бог не випустить із Своїх рук Свого творіння. Він ніколи не допустить, щоб заклятий ворог, диявол, присвоїв собі матерію на загибіль. З новим творінням неба й землі є щось подібне, як з творінням (обновленням) людської душі. Кожна окрема людина у Христі являється новим творінням, — старе проминуло, а настало все нове (2 Кор. 5:17). Хоча людина залишається з тією самою душею і тим самим "я", то вона є обновлена, старе проминуло, а настало все нове (Об. 21:4-5). Так Господь спалить огнем вселенну (всесвіт), і розпалені стихії розтопляться, атоми розчіпляться, і Він звільнить їх від всякого обмеження, дослівно, як кусок брудного вугілля в спеціяльному вогні переміняється і кристалізується в чудовий діямант. Божа ціль є не знищення, а переміна, не відкинути, а відкупити, не зруйнувати, а збудувати, не зліквідувати, а знову збудувати, не порозкидати, а переобразити. Все тілесне являється зародком духовної тілесности.

ІІ. Небо й земля

Не лише земля, але й небо буде брати уділ в спасінні. Дія голгофської жертви проникає всю історію всесвіту. Історія людства представляє тільки одну частину світоохоплючого Божого пляну. Вона стоїть в центрі, але не охоплює всієї території...І "небесне" очищується самопожертвою Христа (Євр. 9:23). Очищення було необхідне тому, що небесні місця стали мешканням упавших духів (анголів) (Ефес. 6:12, 2:2), і тому, що диявол, їх начальник, віками мав доступ до найвищих переділів небесного світу (Йов. 1:6, 2:1, 1 Цар. 22: 19-23, Об. 12:7-9, пор. Йов. 15:15, Іс. 24:23).

Правда, Богові до вподоби було кристалізувати в нас вічні думки Своєї спасаючої любови так, що без спасіння людства не було б спасіння жодного (Рим. 8: 19), бо Христос, Відкупитель світа, доконав спасіння, як Син Людський. Але у зв'язку із спасінням людини стало поєднане все, що є на небі й на землі. Це явище є незбагнуте нашим людським розумом, про що слово Боже згадує злегка. Тут ми приклоняємось перед безконечністю, і признаєм наше незнання.

Проте, ми бачимо вже тепер одну річ: історія спасіння має відношення до людства і до всесвіту. Центром всесвіту є Бог, Який об'явився в Його Сині, Христі. Проміння Його любови й слави проникають все людство й розходяться в дальші простори, які для нашої уяви являються безконечним всесвітом.

Тому, що боголюдство Спасителя являється головним принципом всього вічного блаженства на небі й на землі, а ця остання є замешканням людини, — вона являється місцем перебування Божества, столицею Всевишнього, і в наслідок цього є центром всесвіту. Божий престол, що находиться тепер на небі, буде на землі, — підніжок ніг Його перетвориться в престол (Пс. 103:19, Мат. 5:34-35). Небесний Єрусалим сходить з неба від Бога (Об. 21:10). Цей світ стане потойбічним світом, вічність замінить час, а земля, головна сцена спасіння, станеться "резиденцією" великого царства всесвіту, в якому буде престол Бога й Ягняти (Об. 22:3). Не тільки на небі відбудуться вдосконалення (Ів. 14:2-3), але саме небо прийде на землю: так, нова земля стане небом, де Божий престол, там — небо.

III. Вічність і час.

Вічність значить більше, як безконечний час. Вона вирізняється від часу не лише довжиною, але по змістові вона вирізняється від всього дочасного. До часу вона має не лише часове відношення, але вона була перед часом і буде після нього; вона проявляється в творчім, оживляючім і перемінюючім відношенні. Увесь час є "із" вічности, "у" вічности і "для" вічности.

1. Вічність є первопричина часу. Час бере свій початок від Бога: "Бо все з Нього, через Нього і для Нього." (Рим. 11:36).

2. Вічність є підстава часу: "Бо видиме — дочасне, а невидиме ж вічне." (2 Кор. 4:18).

3. Вічність — це безодня часу, бо вічність виключно не вияснена. Що таке безконечність, жоден смертельник не може собі уявити.

4. Вічність — дійсна причина часу, бо все дочасне має свою опору на вічности (Кол. 1:17). "Бо в Нім ми живемо, і рухаємось, і існуємо." (Дії 17:28).

5. Вічність є сенс усього часу, бо все видиме просякнуте невидимим і тому воно є зодягненням і подібністю до вічности.

6. Вічність — ціль усіх часів, бо для Творця створене все існуюче; воно створене не лише Ним, але й для Нього (Кол. 1:16, Рим. 11:36, Екк. 3:11). "З невидимого походить те, що повинно статись видимим, але після того, як сталось, воно повертається назад до невидимого (цебто вічного)" — Бенгель.

7. Вічність — це переміна часу. Св. Писання не знає скорочення часу. Якщо в Об'явленні 10:6 говориться, що часу вже не буде, то це не значить, що інтервал часу закінчиться, а тут слово "час" вживається в розумінні речинця, відкладання, розтрачення, бо як затрубить сьомий ангол, тоді довершена буде Божа таємниця, як Господь провіщав Своїм слугам, проро-

кам. В живання тут слова "час" — подібне до того, як ми кажемо: "Я не маю часу". Про закінчення часу тут не йде мова, бо в св. Писанні згадується про "дні (Об. 12:6) "місяці" (Об. 13:5, 22:2), "роки" (Об. 20:2-5).

Св. Писання говорить, навпаки, про віки в безмежних еонах і епохах, і таким чином розділяє вічність безконечну на непроглядний ряд віків. Противоположність цих двох не називається "вічність" і "час," — а тільки "вічність." Вічність не означає заперечення часу, а — існуючу форму часу: наслідок одного за другим остається в силі. У вічности обмеження часу не існує, а також там не існує затруднена перемінливість, ненадійна зміна і утопаюча непостійність. Чому Бог знищить порядок і закон часу, який Він створив перед появою гріха, коли було проголошено: "На початку створив Бог...? Чому Він не перемінить порядок вічности і часу й не перетворить його у велике суботування і ювілейні епохи? Навіщо допускати, щоб безчасова вічність була славнішою, як вічність повна часів? Ні, Бог — вічний не в часовому розумінні. Він — Владика, Початок і Кінец, Альфа й Омега, Первий і Останній. Безконечна вічність належить Богові, а вічність повну віків Він дарував людям.

IV. Духовне тіло й невидимість.

1. Тілесність. У вічности буде матерія. Тілесність — це Божий плян на всіх Його дорогах. Св. Писання нічого не говорить про небо, в якому не було б місця, часу, або тілесности. Рівно ж воно не згадує про "безкровні" душі на тому світі, — або про темні уявлення чи голі думки й ідеї. Але воно знає про блаженне життя у світлому тілі після воскресіння: про святе життя в переміненому всесвіті, про духовно-тілесне існування у відродженій будівлі. Правда, про таку неуявну й вічну матерію нам можна говорити тільки картинами чи притчами, але вона є щось більше, як символ, вона дійсно існує, як духовно-фізична реальність.

Тому Біблія вживає символіки, говорячи про дорогоцінне каміння в Небеснім Єрусалимі (Об. 21:18-21), а потім іде мова про дерево життя, про чисту ріку, як кришталь, і про голоси, граючих на гуслях, а також про переможців з пальмовими вітками в руках. Тому вповні оправдується символічне вживання опису небес, доречі, про Боже сяйво у світлі і про рай... про небесний сад, про блаженну врочистість і небесну музику, яка містить в собі більше, як духовний зміст. "Земна природа являється вказівкою на виповнення обітниці." (П. Альтгауз).

Тому це є зовсім не біблійна наука, яка походить від грецької філософії, особливо — Платона, що ідеальний зміст містить в собі тільки духовність, виключаючи матерію, чи фізичні елементи. Правильно сказано, що юдаїзм застосовував пророцтво про Месію виключно для земного світу, а еллінізм (гречество) застосовує Євангелію для життя в потойбічному світі. А в ап. Павла ми знаходимо повне й гармонійне поєднання цього й потустороннього світу. Згідно св. Писання, тіло не є темницею для душі, або поправчим заведенням упавших духів, а воно становить частину існування людини (2 Кор. 5:3-4). Слово Боже не учить про звільнення душі від тіла, а воно навчає про відкуплення самого тіла (Рим. 8:23). Цим пояснюється фізичне воскресення Христа (I Кор. 15). Яка непослідовність у багатьох: з однієї сторони вірити в Христа воскреслого в тілі з кістьми (Лук. 24:39-43), Який їв і пив (Дії 10:41), а з другої сторони уявляти всю небесну природу, як символи й алегорії. Ні, Ісус фізично воскрес і Він є Царем нового світу(Мат. 28:18-20). Новий світ, в наслідок цього, повинен відповідати Тому, Який у фізичному тілі вознісся на небо (Дії 1:9-11), — до Своїх, які фізично переображені до Його славного тіла (Фил. 3:21).

2. Невидимість. Матерія не завжди належить до того, що є видиме, а залежить від нашого погляду. І

золото при сильному розпалюванні зникає але при тому залишається речовим золотом. Видимість є наскільки малою умовою доказу земних річей, що матерія може появлятись і зникати без того, щоб втрачати хоч одну із своїх прикмет. І так, наприклад, повітря є "невидиме" але при 130 градусах зимна перетворюється у блакитний плин-рідину, а тоді робиться, при більшому охолодженні, як кришталь; і, навпаки, діямант, кусок заліза, чи брила золота при великому вогні робляться невидимі, а при зимній тимпературі діямант, залізо й золото знову стають видимими. Видимий всесвіт — це ніщо інше, як постання матерії через охолодження, і тому є видимий для нашого ока. "Але сама матерія вона може бути видимою, або невидимою." Беттекс.

Взагалі, видимість дуже вузьке поняття. Із усіх мільйонів різних кольорів в промінях сонця ми бачимо дуже мало, а з усіх мільйонів різних звуків ми чуємо також дуже мало. Господь Бог може представляти нам чудові картини, але ми їх не бачимо, якщо вони не знаходяться між 400 і 800 мільйонами вібрацій. Він може залити нашу землю найкращою музикою, але ми її не чуємо, якщо вона проходить більше, як 75,000 повітряних коливань на секунду. Як нерозумно є заперечувати існування неба й анголів тільки тому, що їх не бачимо. Це не значить, що їхня матеріяльність не існує тільки тому, що ми їх не бачимо, а скоріше ми, люди, повинні признати той факт, що в порівнянні з анголами ми просто сліпі і глухі. Ні, вся "видимість" і "невидимість" залежить, виключно, від нашої здібності бачення. Більше того: вся видимість — це прямо нижчий зміст матерії. Затверділість і холод — це її "смерть", параліч всіх сил земної матерії. Тільки жара, перетворюючи матерію в невидиме, робить її сильною, свобідною і побільшує її життєву енергію. Цим пояснюється нагрівання матерії в хемічних лябораторіях до розгрівання, поки вона не перетвориться в рідину і газ. Таким чином це є природознавчий факт, що вище положення матерії земної є невидиме.

Це саме говорить Біблія про небесну матерію, і виявляється, що модерна наука в дослідженні природи зближується до біблійної науки, а не віддаляється від неї, як це намагаються доказати неодучки. Припустім, що анголи й предмети невидимого світу мають фізичність "етеру" так, що модерна фізика повинна робити припущення, що такі творіння були б для нас не лише невидимі, але вона і її анголи пролітали б через нашу землю, а також через наше тіло без нашого завваження.

Все ж таки небесна матерія це щось більше, як тільки етер, або земна невидима матерія, вона є дійсна, досконала, небесна. Вона є прославлена матерія, яка вповні керується духом. Вона надсвітова, надземна, переходяча всю нашу уяву (2 Кор. 12:4). Тільки на тому світі наші очі відкриються. Тоді ми досконало пізнаємо, як і пізнані ми є (I Кор. 13:9-12). Тільки тоді ми будемо пізнавати досконало, і то пізнання буде дійсним. Для прославленого тіла духовна тілесність буде видима.

V. Вічний світ і символіка

Однак, і при духовній тілесності саме головне — не тілесність, а духовність. Те, що перетворює її в духовну тілесність, діється під впливом Духа Святого. Також у вічній природі духовність становить її буття.

Вона була, як зародок, у земній природі. В кожнім зовнішнім предметі являються дві прикмети: одна походить від часу, — а друга з вічности: одна зовнішня, — а друга внутрішня, але, всетаки, внутрішні властивості створюють дійсність зовнішніх.

Тільки так постає символіка. Усі фігуративні вирази в Біблії, усі притчі Ісуса Христа, взагалі, всі картинні порівняння в людському дусі мають свою основу в тому, що видиме являється тінню невидимого, зодягнення ідей, представлення того, що, звичайно, незамітне. Тому символіка — це пізнання ідей в матеріяльних формах, — свого роду драбина Якова між небом і землею.

Цим одночасно сказано: все видиме — більше, як символіка, воно є домом вічности. "Земля - повна неба" (Платон). Вічність пробуває на землі. Вічність є не лише сенс часового, але й його буття, його основа, його умова, його душа. Небесні ідеї є "мелодії речей" (Карлейль), і самі речі є "скриті катини її власної будучности." При всьому відкиненні пантеїзму (наука, що всесвіт, як одна цілість є Бог), потрібно признати, що в ньому є елемент правди! Ап. Павло також говорить: "Бо в Нім живемо, і рухаємось, і існуємо" (Дії. 17:28).

В такім разі тільки вічна природа може бути правдивою природою. Там вгорі є дійсність, тут внизу її відображення; вгорі — перемінене тіло, внизу, його тінь, вгорі — оригінал, внизу — його імітація. Внутрішний сенс всього світу переходить нашу уяву. "Оригінали всіх речей є на небі." Там є дійсна їжа, дійсний напиток, дійсний зір і дійсний слух! Там буде дійсний храм, дійсний жертівник, дійсний рай, дійсний престол! Все, що ми тут на землі називаєм є тільки малі залишки. Тут на землі немає нічого такого, що не мало б коріння на небі.

Все ж таки, дерева життя там будуть відмінні від дерев цього світу. В потойбічному світі ріки будуть, як кришталь, і будуть відмінними від рік цьогосвітніх. Щире золото (Об. 21:18) буде відмінне від золота, що в царських палатах. Але відповідне відношення існує, хоч ми цього не розуміємо, але знаємо, що небесне є первопричиною земного, а земне є пророцтвом про небесне. Але одне — незмінне й непохитне: ми будем жити на небі в такій дійсності, яка є більш реальна чим найбільша дійсність на землі, і будем жити у вищій фізичній природі, у порівнянні з якою теперішній світ є дуже бідний, темне представлення. Ми будем жити в царстві істини й небес, де все земне буде подібне до тіні дійсного тіла.

Але досконалість небесного є доказом досконалости його символіки. В земнім символіка подібна до роботи з кусками, вона є штучна робота. Дух не проникає матерії, вона не вироблена й не надається до будови, не просякнута задовільно духовно. Вічні ідеї в тілі тільки частинно пізнані. В земному тілі небесні речі відкриваються і закриваються одночасно. Але не так мається вічність. Там панує дух безнастанно, там він формує матерію, там він вникає в її єство, він назначає міри й форму тіла. І там необмежно й досконало висловлюється і перетворюється, таким чином, тілесне в духовне виображення.

Тому символіка є вічна. Тому, в дійсності, тепер існує символіка. Все, що було раніше — це була існуюча, знищена й очікувана символіка. Але тепер перший раз духовне стає досконалим в тілеснім. Тепер все існуюче в природі стає пізнане. Тепер Богом відкуплений всесвіт стає перемінений і зодягається в божественну духовну силу.

Тому також у вічности зі своєю матеріяльністю небесних річей, символіка у них — найголовніше. Притримуючись твердо духовної тілесности неба, головного значення потрібно надавати тому, що було про неї сказано. І небесний Єрусалим, хоч дійсне місто, яке уперше може так називатись, все таки, одночасно, є тілесний символ прославленого життя в досконалості.

II

НОВИЙ ЄРУСАЛИМ

Ціль — досягнена. Настало удосконалення. Небесний Єрусалим сходить на землю. Столиця неба стає столицею землі, і "небесний" Єрусалим — прообраз земного — стає новим Єрусалимом, переображенням земного, — небом на землі. Окреслення "небесний" Єрусалим потрібно відрізняти від окреслення "новий" Єрусалим. Обидва вирази описують те саме

"місто" з його мешканцями. Але "небесний" Єрусалим відноситься до Бога, як столиця неба, як "матір" Церкви, як первородний у відношенні до земного Єрусалиму, поки не прийшла переміна всесвіту (Євр. 12:22, Гал. 4:26). "Новий" Єрусалим, в контрасті до "попереднього", — завершення і переображення на новій землі (Об. 3:12, 21:2). "Новий" Єрусалим, як "небесний", сходить на землю.

З "пустині" Іван бачив великий Вавилон, блудницю, (Об. 17:1-3), а з "великої і високої гори", ' новий Єрусалим, жінку Ягняти (Об. 21:9-10). "Ходи, я покажу тобі молоду, жінку Ягняти." Біблія описує столицю в потрійний спосіб:

Новий Єрусалим, що сходить з неба (Об. 21:9-27), досконалий Божий храм, дійсне і вічне святе святих (Об. 21:15, 16, 22), переображений рай і понадісторичне завершення праісторії (Об. 22:1-3).

У велико-мистецький спосіб Біблія представляє Єрусалим:

1. Його славу.
2. Його фундамент.
3. Його стіни з яспису.
4. Його брами з перлів.
5. Його мешканців.
6. Його міську спільноту.
7. Його величину.

І. Слава міста.

"Слава, значить: відкрита святість" (Оетінґер). Святість — це душа правдивої краси. "Красота" є красою тільки тоді, коли вона є відблиском правди. Тому Єрусалим є славний (Пс. 87:3). Тому він променіє небесним золотом, тому він подібний до двірця, що його світильник є, як ясне сонце, як кришталь (Об. 21:18, 21, 24). Єрусалим є місто досконалости, духовний рай, просвічений, богонадхнене "святе місто" (Об. 21:2, 10, 27).

Тому Біблія представляє його в найкращих кольорах, тому вона вибирає все, що є найкраще на землі: золото, срібло, дорогоцінне каміння, і перемінює їх в пророцтві на те, що є ще цінніше на небі, як прообраз всякої красоти, грядущого Божого міста.

Тому тут іде мова про золоті вулиці, про основу з дорогоцінного каміння, про брами з перлів, стіни з ясписа, а ріки з водою життя, як кришталь. Кінцева ціль спасіння є свята переміна, святе, переображене людство на святій землі під сяйвом свято-перемінюючій її Божої слави (Об. 21:23-27).

II. Фундамент міста.

"Й міський мур мав дванадцять підвалин, а на них дванадцять імен дванадцяти апостолів Ягняти. Підвалини муру міського прикрашені були всяким дорогоцінним камінням. Перша підвалина — яспис, друга — сапфір, третя — халкидон, четверта — смарагд, п'ята — сардонікс, шоста — сардій, сьома — хризоліт, восьма — берил, дев'ята — топаз, десята — хрисопрас, одинадцята — якинт, дванадцята — аметист." (Об. 21:14, 19-20).

Для чого цей фундамент? Чому точно дванадцять імен апостолів Ягняти? Тому, що Ягня є основою нового небесного міста. Розп'ятий в старому Єрусалимі, тепер вкоронований в новому Єрусалимі; тому, що апостольське благовістя про Ягня є основою із дорогоцінного каміння для всієї небесної слави. (пор. Еф. 2:20).

У своїм описі нового Єрусалиму, Іван згадує ім'я Ягняти аж сім разів (Об. 21 і 22). Воно є:

1. Фундаметом, бо імена апостолів Ягняти знаходяться на його основі (21:14).

2. Контроля, бо тільки той, хто записаний в книзі Ягняти, є допущений увійти в місто (21:27).

3. Джерело, бо від престола Бога й Ягняти випливає ріка життя (22:1).

4. Світло, бо Ягня є його світло, як кришталь-яспис (Об. 21:23, Іс. 60:19).

5. Улюблена, бо наречена Ягняти — місто прикрашене, як прикрашена молода для жениха (Об. 21: 9, 2 Кор. 11:2, 3, Еф. 5:31-32).

6. Храм, бо Всемогутнє Ягня є його Храм, тому в ньому немає іншого храму (21:22).

7. Цар, бо престол Бога й Ягняти є в місті, Його слуги будуть служити Йому (22:3).

III. Ясписовий мур

"Мур воно мало великий і високий... І зміряв він мура його на сто сорок чотири локті міри людської, яка й міра ангола." (Об. 21:12, 17).

1. Його висота. Велика й висока стіна, 75 метрів, майже чотири рази вища звичайних модерних міських домів, то є з точки зору символіки культурних обставин часів апостола Івана — недоступна наперекір всім людським старанням. До небесного Єрусалиму ніхто не ввійде, покладаючи надію на людський прогрес, або з підвищенням людського духа, щоб спасти самого себе. Стіна є зависока. Увійти можна тільки через перлові ворота, а вони охороняються анголами. Доступ мають тільки відкуплені Господом.

2. **Його низкість.** А все ж таки, стіна в порівнянні до самого міста не є висока. Сто сорок і чотири локті на дванадцять тисяч стадій, це 75 метрів до 2300 кілометрів (нашої міри). Для кращого зрозуміння потрібно представити собі будівлю теперішніх міст висотою в 20 метрів, окружену огорожею 2/3 міліметра. Це показує, як безпечний є Єрусалим. Жоден ворог не може потривожити його, ні один противник не зможе нарушити його. Так остаточно переможені вороги Розп'ятим! Як відкрите місто Єрусалим повинен бути замешканий (Зах. 2:8). "А брами його не будуть зачинятись удень, бо там ночі не буде (Об. 21:25). Між муром "спасіння" і укріпленим замком "Тверди-

нею Вічности" спасенні будуть жити безпечно (Іс. 26: 1-4, Пс. 122:7). Господь Сам являється стіною (Зах. 2:9, Пс. 125:2), і ніхто не може її зруйнувати. "Отець є більший за всіх" (Ів. 10:29, Пс. 46:6, 48:4).

3. Матеріял, з якого воно побудоване. Мур — з яспису, що через нього проходить світло слави. Єрусалим просвічує всю землю. Він не затримує світла, а тому інші повинні ним користуватись. Слава Божа призначена для всіх. Тому народи будуть ходити в його світлі, а земські царі принесуть свою славу до нього (Об. 21:24). Місто, сонцем якого є Ягня (21:23), буде само, як сонце (Мат. 5:14).

4. Його коштовність. Стіни довжиною в 12,000 стадій, то є 2,300 кілометрів, і всі вони з ясписа, 75 метрів вишини. Порівнюючи, яке значення мають теперішні дорогоцінні камені. Найбільші діяманти, знані нашому часові, важать 367 каратів, то є 74 грами. Відомий тисячолітям й оспіваний поетами "Кохинур" (гора світла), — важить 106 каратів, або 21 грам. "Орлов" — діямант на кінці російського царського скипетра важить 195 каратів, то є 39 грам. "Південна зоря", найбільший діямант з Бразилії — 125 каратів, 25 грамів. "Регент" — дорогоцінний камінь на головці меча Наполеона важив 137 каратів, то є 27 грамів. А тут маємо стіну (мур) з дорогоцінних каменів, довжина якої є 9,000 кілометрів, — а висота 75 метрів. Все це є із світлого кришталевого ясписа. Правдиво, яке незначне є все земне в порівнянні з небесним! Воно робиться нічим. Як воно зменшується до незначного й понижується до смішного. Фактично не лише страждання, але вся слава цьогосвітня — недостойні бути в порівнянні з тією славою, яка має явитись у нас (Рим. 8:18). Тому Господь говорить: "Моя дочко убога та бурею гнана, невтішна, — ось каміння твої покладу в малахіті, основи ж твої закладу із сапфірів! І поробліо із рубіну карнізи твої, твої ж брами — за каміння карбункула, всю горожу твою — з дорогого каміння." (Іс. 54:11-12).

IV. Перлинні брами

"А дванадцять брам — то дванадцять перлин, і кожна брама зокрема була з однієї перлини...Мало дванадцять брам, а на брамах дванадцять анголів та ймення написані, а вони — ймення дванадцятьох племен синів Ізраїля (Об. 21:12, 18, 21). Вони є:

1. Брами відкриті, бо хрест їх відкрив (Ів. 1:51, Дії 7:55, Іс. 26:2, 60:11, Пс. 100:4). Перлина, сама-по-собі, це емблема спасіння. Вона формується через особливо сильну перлинну речовину "перламутра", щоб протидіяти зовнішньому пораненню через неживі предмети, водорості, водяні черв'яки, і т.п. Вона, послідовно, є відповіддю на поранене життя через пошкодження із зовні. Таким чином відкриття перлових брам неба є відповіддю на пошкоджене життя смертю Спасителя, на гріх і убійство Ісуса на Голгофі.

2. Брами відкриті на всі сторони світу, бо спасіння є для всіх (Об. 21:13,Іс. 45:22,пор. Іс. 43:5-7,Езек. 48:30-35). На всі сторони — по три брамі, бо божественна слава призначена для всього світу.

3. Брами з поміркованим сяйвом перлів, бо це є брами ласки (Об. 21:21, Мат. 11:28-30, Еф. 2:5, 7-8).

4. Кожна брама з тих самих перлів, бо вони провадять до слави (Об. 21:21, пор. Іс. 60:18).

5. Брами тільки для Божого народу, бо їх число є дванадцять (Іс. 33:24, Об. 21:13 і 27).

6. Брами під святою охороною анголів, бо ангол Божий охороняє їх (Об. 21:12, Пс. 34:8, Іс. 62:6).

7. Брами з ім'ям народу Ізраїля, бо "духовно-вічне спасіння походить від юдеїв," як Ісус Сам сказав в Євангелії від Івана 4:22, (пор. Рим 11:18, Євр. 11:10). Тільки той, хто увійшов через двері якими є Христос, має доступ до брам з перлів; тільки той, хто увійшов вузькими воротями (Мат. 7:13-14), буде мати вхід до Царства Небесного. Тільки, хто знайшов дорогоцінний скарб внизу (Мат. 13:46), йому відкриються двері уверх.

V. Мешканці міста.

Хто буде мешкати в місті?

1. Бог і Ягня. "І буде в ньому престол Бога та Ягняти" (Об. 22:1-3). "Ото намет Бога з людьми Його, і Він житиме з ними." (Об. 21:3).

2. Десятки тисяч анголів. "Але ви приступили до гори Сіонської, і до міста Бога живого, і до Єрусалиму небесного, і до десятків тисяч анголів." (Євр. 12: 22, Об. 21:12).

3. Відкуплені з Ізраїля. Йменння дванадцятьох племен Ізраїля написані на брамах (Об. 21:12). В новому Єрусалимі буде мешкати останок Ізраїля з епохи Нового Заповіту (Рим. 1:4, Об. 7:3-8), — а також віруючі старих часів Старого Заповіту, які без нас не можуть отримати досконалости (Євр. 11:40, Гал. 3:9 і 14). Це є місто, якого очікував Авраам, основоположником, архитектом і будівничим якого є Сам Бог (Євр. 11:10); ради якого святі духи праведників говорили про себе, що вони на землі чужинці й приходьки (Євр. 11:13). "Тому й Бог не соромиться їх, щоб звати себе їхнім Богом, бо Він приготовив їм місто." (Євр. 11:16).

4. Всі з народів, покликані через Євангелію до Церкви. Новий Єрусалим є мати нам усім (Гал. 4:26). До небесного Єрусалиму й ми приступили (Євр. 12: 22-23). І для нас воно є містом будучого, якого ми шукаєм. На переможцях з народів буде написане ім'я вічного міста (Об. 3:12).

VI. Життя в місті

Ото вони всі там, всі відкуплені усіх часів: пророки й апостоли, терплячі свідки, далекі й близькі, всі що на своїм життєвім шляху питали про Нього і на Своїх місцях приклонялись перед Його правдою.

Ось вони усі там носять пальми і грають на гуслах (Об. 7:9, 15:2), як псалмоспівці і Божі священики (15:3, 5:10), на головах своїх мають вінці золоті (Об. 4:4),

прикрашені білою одежею (Об. 7:9), зодягнені в чистий і білий вісон, бо вісон — то праведність святих (Об. 19:8). Там вони стоять перед троном Ягняти, Його слуги, що служать Йому, як святі, що оглядають Його лице, як священики, які поклоняються Йому і вічно Його прославляють (Об. 22:3-4, Мат. 5:8). І там є Він Сам, світильник усього (Об. 21:23), центр усього й неба небес! Направду, "Коли Господь повертав був вигнанців з Сіону, то були ми немов би у сні... Наші уста тоді повні сміху були, а язик наш — співання! (Пс. 126:1-2).

Там ми побачим ті золоті вулиці, фундамент з дорогого каміння, брами з перлів, золоте сяйво міста, чисту річку живої води, ясну мов кришталь (Об. 22:1), десятки тисяч анголів (Євр. 12:22), і святих, що відійшли перед нами, — досконалих праведних (Євр. 12: 23), — всіх, що обмили одежі свої і вибілили їх кров'ю Ягняти (Об. 7:14), тоді вони побачять Царя, в Його пишній красі (Іс. 33:17), заколене Ягня в Його тріюмфі через Голгофу (Об. 5:5-10).

Так виглядає Єрусалим. Він побудований, як місто для спільних сходин (Пс. 122:3). Це є ціль спасіння, туга людства, здалека зауважена, світлом осяйна мета подорожування. Вона є наслідям, що зберігається на небесах для святих (І Петр. 1:4, Кол. 1:5, Мат. 5:12), — це є втрачений, віднайдений і прославлений рай.

І ось благословіння, що ним насолоджуються відкуплені:

1. Святий спосіб життя в сяйві сонця-Бога. "Золото" є скристалізовання проміння сонця, відбиток видимого сонця. "Вулиця" є символ подорожування, ходження, руху життя і діяльности. Золоті вулиці означають святу життєву діяльність і функції в соняшному світлі, і духовне життя під сяйвом сонця в досконалость.

2. Гармонійна різноманітність. Кожен сяє, але відмінно. Кожна з дванадцяти підвалин прикрашена іншим дорогоцінним камінням (Об. 21:19-20). Дванадцять брам з перлів мають дванадцять різних імен написаних (Об. 21:12). Завершення Божого Царства є переображення всіх старозавітніх і новозавітніх різноманітностей. (Доказом цього є імення синів Ізраїля, написані на різних перлових брамах, і різне дорогоцінне каміння з іменами апостолів на стінах з ясписа.) Божа ціль прославлення, не зіпсуття і виключення, — а назначення до служіння. Це не є щось лише відмінне, а переображення людської особистости. Святість в той же час є ясно висловлена особистість. Ось чому таке окреслення, як "Боже місто", або місто в ідеальнім змислі, не представляє собою тільки нерозпізнану масу людей, — але спільність членів, гармонійний організм, велике число в єдності, спільність великого числа поодиноких сил для великої спільної влади.

Одночасно ймення дванадцятьох племен Ізраїля означають різні роди слави внутрішнього життя відкуплених, а саме:

Від Бога народжені —
Рувим, "Ось син" (І Мой. 29:31);
Вибрані для слави —
Веніямин, "Син правої руки", "син щастя" (І Мой. 35:18);
Звільнені від усіх страждань —
Манасія, "Той, що забуває" (І Мой. 41:51);
Богом ущасливлені —
Гад, "щастя", "щасливий" (І Мой. 30:11-13: 13);
Богом приголублені —
Завулон, "він у мене живе" (І Мой. 30:20);
Завжди більше отримують —
Йосип, "Бог прибавляє" (І Мой. 30:24);
В молитвах вислухані —
Симеон, "вислухання" (І Мой. 29:33);

В боротьбі надійні —
Нафталим, "мій бій", "моя боротьба" (І Мой. 30:8);
Від Бога залежні —
Левій, "залежний," — Завулон, "він у мене мешкає" (І Мой. 29:34, 30:20);
На заплату призначені —
Іссахар, "дав Бог заплату мені" (І Мой. 30: 18);
Подателя вихваляють —
Юда, "я буду хвалити Господа" (І Мой. 29: 35).

3. Блаженна однодумність. А все ж таки, незважаючи на різноманітність, дивна однодумність панує. Тому небесне місто й назване "містом миру", "Єрусалим". На небі буде досконала спільність святих. Старо-східній князь, оснований ще до Авраамової епохи, місто "Єрусалим", "твердиня миру", місто спокою", називаючи його таким іменням, не знав, що він знаходиться під Божим провидінням. З того часу Єрусалим був уже на підставі свого ймення довголітнім пророцтвом про "місто спокою" на небесах, де співжиття прославлених у святій гармонії заіснувало.

Чи ми будемо там одні одних пізнавати? Без сумніву! Якщо ми тепер пізнаємо одні одних, то на небі ми будемо ще мудріші. Чи багач, який відійшов до вічности, не пізнавав Авраама, якого він раніше не знав на землі, — а також і Лазаря? (Лук. 16:23). Чи на горі переображення ап. Петро не пізнав тих, яких він ніколи не бачив, Мойсея та Іллю? (Мат. 17:3-4). Ні, напевно на небі ми не будемо зменшеними "гіроглифами", а будемо пізнавати один одного, і будемо бачити, що діється в душі людини, яку ми побачимо уперше. На землі ніхто не бачив свого ближнього вдійсности. Що ми тепер тут внизу пізнаємо приходить через земну будівлю, через п'ять змислів: зір, голос, рух, вираз лиця і форму тіла, але там ми будемо пізнавати

один одного через духа. Там не буде жодного відхилення чи захования думок, жодного непрозріння, а все буде світле, як і з прозорого золота, моментальне пізнання криштально ясних особистостей.

Яка ж це радість мати святу спільність з тими, що відійшли від нас: з Авраамом, Мойсеєм, Іллею, Ісаєм, Петром, Августином, Лютером, і зо всіма "великими" й "малими" в історії Царства Божого; зо всіми, кого ми знали й любили, і зо всіми тими, що їхні ймення записані в книзі життя на небесах (Фил. 4:3, Лук. 10:20). Правда, яка це радість ділитися зо всіми (Лук. 15:9), і спільним хором хвалити Господа.

"Кожен один на арфі грає
І свою особливу пісню співає".

Але центром усього буде Сам Бог.

4. Святе Богослуження. Тут ми бачимо чотири небесні проміння, які представляють славу відкуплених:

У відношенні до величности Бога —
блаженне поклоніння (Об. 4:9-11, 5:8-14);
у відношенні до Його єства —
богоподібність (Об. 22:4);
у віношенні до Його життя —
доконане всиновлення (Рим. 8:23);
у відношенні до Його Царства —
царюватимуть з Христом (Об. 22:5).

Спільність і душа всього того є, що вони побачать Його лице. Блаженні чисті серцем, бо вони побачать Бога (Мат. 5:8, Об. 22:4, I Ів. 3:2). "Твої очі побачать Царя в Його пишній красі, будуть бачити землю далеку." (Іс. 33:17). Бачити тоді Ісуса, нашого Спасителя, Його, Боже Ягня, буде з познаками Його любови (Об. 5:6) — це буде незрозуміле блаженство, приємність усіх приємностей, небо усіх небес.

Типічне месіянське значення слова "Єрусалим" знаходимо в Євр. 7:2. Історія Єрусалиму проходить через сім різних періодів:

1. "Небесний" Єрусалим — це є прообраз.
2. "Стародавньо-семітський" Єрусалим: 2300-2100 до Хр. (Ім'я Єрусалим вказує на потомка Сема, яке було основане його потомками, перед тим, поки хананіти займали землю, між потопом, а часами Авраама (I Мой. 10:16).
3. "Ханаансько-хамітський" Єрусалим: 2100-1000 (вигнання евусеїв, потомків Хама, Давидом: 2 Сам. 5:6-9, I Мой. 10:16).
4. "Ізраїльсько-теократичний" Єрусалим: 1,000 до Хр. — 70 п. Хр.
5. "Зруйнований" Єрусалим поганами: 70 п. Хр. — до тисячолітнього Царства (Лук. 21:24). За цей час Єрусалим був зовойований 20 разів, а тому в деяких місцях його ширина є тільки 27 метрів.
6. "Месіянський" Єрусалим: в Тисячолітнім Царстві.
7. "Новий" (вічно-небесний) Єрусалим: на новій землі.

VII. Величина міста

Багато осель в домі Мого Отця..." (Ів. 14:2). На небі є досить місця для всіх. Символічно є виражені міри Нового Єрусалиму в такому розмірі: довжина 1500 миль (англійських), ширина — 1500 миль, і висота 1500 миль. Разом узяти в промірі 300 німецьких миль (Об. 21:16), або 27 мільйонів кубічних кілометрів. Всі громади світу, всі будинки й палати, всі міста й села, все населеня світу не займають навіть три кубічних мільйонів кілометрів місця. В небесному Єрусалимі є місця для сотень тисяч поколінь (Об. 7:9), а згідно біблійного обрахунку від Адама до цього часу перейшло повних 200 генерації.

Але ці числа не можна приймати буквально. Не в тому діло чи велике число й символіка є схожими до святого числа дванадцять. Притримуючись навіть твердо духовної тілесности, необхідно вказати, що

відбитка вічного в дзеркалі дочасности не є те саме, що його дійсність. Іван сам потверджує, що міра ангола — це міра людська (Об. 21:17). Це значить, що ангол користувався людською мірою, щоб привести безконечне ближче до пізнання обмеженого духа людини. Він достосовується до уяви людини, але вічність тяжко собі представити, вона — поза межами людської уяви, надприродня, одним словом — "щось інше". Дійсність її матеріяльности далеко не означає буквальність згаданих мір. Хоча духовна тілесність сама є дійсністю, але форма її є представлена символічно.

Тому мінливе в самооб'явленні стає незмінним; наприклад, ангол Господній являється в огняному полум'є (2 Мой. 3:2), як голос покликуючий (I Сам. 3:29), як світла особа, а тоді, як звичайна людина (I Мой. 18:1-8), і взагалі подібно до ангола (Дан. 10: 4, пор. Євр. 13:2). Так само являються херувими: один раз вони з чотирьма крилами (Об. 4:8), — а тоді з чотирьма обличями (Єзек. 1:6 і 10), — пізніше з одним обличчям (Об. 4:7). Ми зовсім не бачимо противоріччя в цьому, а скоріше усвідомляєм собі доказ символіки в пророчій формі об'явлення і виображення її здібності застусовувати небесну матерію, то є свободу духа в духовнім тілі.

Об'явлення не має заміру дати докладне окреслення вічного, а воно дає тільки натяк; тут іде мова не про форму, а про Творця форми, — не про символ, а про його гутність.

Переважаюче головне число є дванадцять: дванадцять підвалин, дванадцять дорогоцінних каменів, дванадцять написів на брамах, висота муру — дванадцять раз по дванадцять локтів, 12,000 стадій — всестороння помісність.

Чому всюди це точне число? "Три" є число Боже; "чотири" є число світу: чотири "камені" будови всесвіту: число, час, місце, матерія; чотири сторони світу, чотири пори року, чотири міри: довжина, висота, ширина, глибина (Еф. 3:18); чотири елементи: вогонь, вода, повітря, земля (Наум. 1:3-6), чотири держави світу, згідно Даниїла, чотири звірі, що представлюють життя світа у своїм відмовленні від Бога (Дан. 7:3); чотири херувими й чотири живі істоти (Езек. 1: 5-10); чотири Євангелії (вістка спасіння для всього світу). Числа 3 і 4 є числами заповіту між людьми і Богом, а число сім є символом досконалости й спасіння. Тому — сім днів для створення світу (включно з суботою), сім головних празників в Ізраїлі, сім днів у тижні, сім церков, сім печаток, сім труб, сім чаш гніву, сім громів, сім зір, і т.д. Хоча в деяких випадках число чотири є символом відхилення людей від Бога то коли помножити 3 через 4 то маємо число 12, що є числом благословенним і числом спільноти спасіння. Число 12 є числом світу на стільки овочним і божественним на скільки його виноградник, і пасовиська, і жатва є благословенними, а це може статись тоді, коли число 4 буде помножене через число 3,цебто число людське буде помножене через божественне. Творіння розвивалось і благословлялось Творцем. Це значить: число 12 є числом народу Божого, богоосвячене число світу. Тому є дванадцять племен і дванадцять князів (4 Мой. 1:44), дванадцять зір (Об. 12: 1), дванадцять хлібів, дванадцять апостолів, дванадцять престолів (Мат. 19:28). В небеснім Єрусалимі володітиме число 12, тому воно є місцем життя відкупленої Церкви.

Але тут є щось більше. Число дванадцять є помножене через тисячу то значить потрійно богоподібне умноження числа досконалости (12 × 10 × 10 × 10). Число 10 є остання цифра в однині числення, і вона містить в собі закінчення, число досконалого розвитку. Ной був десятий після Адама, Авраам — десятим за Ноєм. Четверте світове царство антихриста кінчається царством десятирогів (Дан. 7:24). "3" й "4"

— числа Божі, "4" й "10" — числа світу. Число досконалости, як вище було представлено, висловлюють, що в небеснім Єрусалимі Церква осягнула назначену ціль, вона є вічно прославлена Церква.

Що місто Єрусалим представлене в кубічній формі на всі сторони протяження (Еф. 3:18), домінує тут число 12,000 (Об. 21:16), — висловлює також ідею досконалости: воно пропорціонально на всі сторони, семетричне в усіх частинах, а гармонія всього — вічна слава!

III

ЗАКІНЧЕНИЙ БОЖИЙ ХРАМ

"Ото намет Бога з людьми."
— Об. 21:3.

Слава є проміння святости. Святість є первопричина всякої слави. Найславніше повинно бути святе святих.

1. Кубічна форма. Кубічність — символ досконалости. З тої причини вже в давніх часах в скинії і храмі символіка найславнішого представлялась в кубічній формі, то є святе святих. Між тим Новий Єрусалим є представлений в кубічній формі (Об. 21:16, пор. Езек. 48:16), одночасно пояснюється, що воно є святе святих.

2. Відсутність храму. В Старому Заповіті храм знаходився в місті, а в досконалости саме місто буде храмом. Вигляд храму, в старих часах, був доказом різниці між храмом і не храмом, між частиною, що її займало духовенство, й між святим святих (пор. Езек. 42:20). Храм був лише частиною, відділом розмежований переділ, проблиск вічного світу до земного, і то була лише тінь, а не самий образ майбутнього (Кол. 2:17, Ївр. 10:1). Але тут краще святе святих! Тут — чистіше й духовніше поклоніння! Тут — намет Бога з людьми (Об. 21:3, Ів. 4:24). Тому тут не може бути

відділеної частини храму. "Храму я не бачив в ньому." (Об. 21:22). Храм посередині міста був би предметом старого світу, виявом недосконалости серед досконалости, був би принципом мрячного світу серед реального. Зникнення храму — це знак досконалої ідеї храму. Це дальше потверджує його:

3. Підвалини з дорогоцінного каміння. В нагруднику старозаповітнього первосвященика вставлені були дванадцять дорогоцінних каменів, за числом племен Ізраїлевих (2 Мой. 17:21-29). Так дванадцять підвалин небесного міста прикрашені дванадцятьма дорогоцінними каменями, а їх значення є те, що Небесний Єрусалим опирається на первосвященичій основі, і має не лише Аронову основу, але й Мелхиседекову (Євр. 7), — він оснований на особистості й ділі Вічного Первосвященика. Наслідком усього цього є: Новий Єрусалим — досконалий храм Божий. Тому там більше немає:

4. Ковчега, бо там є престол Бога (Єрем. 3:16, 22:1-3). В наслідок цього нема так більше

5. Сяйва сонця, бо в святому святих ніколи не було зроблено світла. Тільки в святилищі було світло, цебто світильник з семи лампадами (4 Мой. 8:2). Святе святих було затемнене (I Цар. 8:12, 2 Мой. 20: 21). "Бог пробуває в неприступному світлі, якого ніхто з людей не бачив, і бачити не може (1 Тим. 6:16). Можливість побачити Бога може бути уявлена символічно, в неприсутності всякого зробленого світла. Але в Новім Єрусалимі побачать Його лице (Об. 22: 4, Мат. 5:8, I Ів. 3:2). В тому святому святих немає більше мряковинни, а воно наповнене сяйвом світла, бо "освітлює їх Господь, Бог". (Об. 22:5).

6. Ім'я Бога — на чолах спасенних, бо кожен із них, дослівно, є первосвящеником (Об. 22:4, 2Мой. 28:36, Іс. 4:5, Зах. 14:20-21).

7. **Світло, як брилянтовий яспис,** бо слава Господня освічує увесь небесний храм (Об. 21:11, Іс. 4:

5, 2 Мой. 40:34-38). Світло, представлене в облаках (храмах), що покривало скинію, — по-єврейськи "шеххина" (від слова: "шахан"), що значить: сходити, пробувати, замешкувати. То є вираз рабінів для світлої хмари слави Божої (Іс. 14:19, 1 Цар. 8:10).

Але з ідеєю храму поєднанна думка про рай. Святе святих, рай і небо пов'язані разом.

В храмі — стіл з хлібом, що є символом життя — в раю є дерево життя;

В храмі — світільник, як символ пізнання — в раю дерево пізнання добра і зла.;

В храмі квіти — символ краси; в раю — чар квітів;

Храм був замкнений — символ відділення; при дверях раю Господь поставив херувима;

Але в Христі все відновлене і виповнене. Він приготовляє дорогу і відкриває двері. Через Нього рай і святе святих відкрились.

Тепер же все виповнилось. Небо відкрите. Небо — Єрусалим, а Єрусалим — Святе святих, а святе святих — небесний прославлений рай.

IV

ВІДНОВЛЕНИЙ РАЙ

"Переможцеві дам їсти від дерева життя, що воно в раю Божім."
— Об. 2:76

Кінець історії і її початок творять собою одну цілість. Послідний (останній) листок Біблії відповідає першому. Св. Писання починається і кінчається раєм (І Мой. 1 і 2, Об. 22).

Проте, закінчення більше, як початок. Омега могутніша від Альфи. Будучий рай не тільки привернений, але передусім він переображений (відновлений) і вічно-небесний.

В утраченім раю існувала небезпека. "Бо в день їди твоєї від нього ти напевно помреш!" (І Мой. 2:17).

В обновленім раю панує повна безпечність. "І жодного прокляття більше не буде." (Об. 22:3).

В утраченім раю говорив змій: "І станете ви немов Боги...", в прославленім раю Божа присутність буде відчуватись, а Його ймення — на їх чолах." (Об. 22:4).

В утраченім раю було дерево пізнання добра і зла (І Мой. 2:9), в переображенім раю воно непотрібне, бо ті, що вдостоїлись досконалости, побачать Боже лице безпосередньо (Об. 22:4).

Утрачений рай прийшов до кінця через поразку (І Мой. 3:24), переображений рай остається для переможців навіки (Об. 2:7) "А вони царюватимуть вічні віки." (Об. 22:5).

В першім раю було тільки одне дерево життя, а в другім раю цілий ряд дерев життя (Об. 22:2).

Там була одна ріка в Едему (І Мой. 2:10 і 14), тут ріка життя від Божого престолу (Об. 21:1).

Там була влада тільки над землею (І Мой. 1:28), тут царювання над вселенною (І Кор. 6:28).

Там було створене сонце, а тут вічний Творець Сам-сонце (Об. 22:5).

І так у всіх відношеннях є "нове творіння":

на нас — написане нове ім'я (Об. 2:17);
у нас — нова пісня (Об. 5:9, 14:3);
довкола нас — новий Єрусалим (Об. 3:12, 21:2);
під нами — нова земля (Об. 21:1);
над нами — нове небо (Об. 21:1);
для нас — нове об'явлення безконечної Божої любови (Об. 3:12).

Поправді, "Той, що сидить на престолі, сказав: "Ось нове все творю!" (Об. 21:5).

Ми прославляємо Бога, оглядаючи Його великий віковічний плян. Від брами вічности, перед всіма часами, до брами вічности, після всіх часів, повела нас історія Біблії. Ціль точно така сама, її початок, — Сам Бог (Пс. 90:2).

"ЩОБ БОГ БУВ У ВСЬОМУ ВСЕ"
(І Кор. 15:28)

Він Сам є Цар віків (І Тим. 1:17), Який по Своїй невичерпній і безконечній повноті попровадить віки за віками (Об. 22:5, Еф. 2:7). На небесних ювілеях прославлять Його відкуплені творіння, і через сферу всесвіту обновленого творіння залунає тріюмфальний гимн: "Тому, що сидить на престолі, й Ягняті — благословення, і честь, і слава, і сила на вічні віки Амінь" (Об. 5:13).